The New York Times
Η εφημερίδα με τη μεγαλύτερη επιρροή στον κόσμο
Κάθε Κυριακή μαζί με την **ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**
WEEKEND EDITION 32 PAGES

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 31 Ιουλίου 2022 • Ετος 14ο • Αρ. φύλλου 725* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

Λίλλι: Μόνο με ΔΔΟ λύνεται το Κυπριακό

Ο Βρετανός Υπατος Αρμοστής ανοίγει τα χαρτιά του στην «Κ», λίγο πριν αποχωρήσει από την Κύπρο

«Ούτε η ε/κ πλευρά ούτε το Ηνωμένο Βασίλειο είναι διατεθειμένο να συζητήσει λύση δύο κρατών. Οι μόνοι που επιδιώκουν κάτι τέτοιο είναι η Τουρκία και ο Τ/κ ηγέτης» λέει στην «Κ» ο Βρετανός Ύπατος Αρμοστής Στίβεν Λίλλι, λίγο πριν αποχωρήσει από την Κύπρο, εκτιμώντας πως χρειάζονται συγκλίσεις των δύο πλευρών: «Σημαντική είναι η συνεργασία σε οικονομικά και κοινωνικά

ζητήματα, γιατί, για να δημιουργήσεις μία κοινή πατρίδα, χρειάζεται να επιτευχθούν συγκλίσεις μεταξύ των δύο μερών». Σημειώνει πως το κεφάλαιο του Κραν Μοντανά έχει κλείσει για τα καλά, ενώ υπογραμμίζει πως το Ουκρανικό βρίσκεται σε διαφορετικό στάδιο από το Κυπριακό. Ανοίγει τα χαρτιά του για τις βρετανικές ιδέες και για τα περί ένταξης στο ΝΑΤΟ. **Σελ. 8**

Καλύτερα στα απάτητα βουνά, παρά σε κότερα

Πού πάνε διακοπές οι διεθνείς ηγέτες; Πόσες ημέρες πρέπει να ξεκουράζονται; Πρέπει να κάνουν διακοπές σε περιόδους κρίσης; Η διαφορά κουλτούρας μεταξύ Ευρωπαίων και Αμερικανών είναι έκδηλη αν συγκρίνει κανείς π.χ. τις διακοπές των Γερμανών καγκελάριων και των προέδρων των ΗΠΑ. Γενικά, πάντως, οι διακοπές πολιτικών με σκάφη καλό είναι να αποφεύγονται, όπως έχει δείξει και η ελληνική εμπειρία... Στη φωτογραφία ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς στα βουνά του Αλγκόι, στις βαυαρικές Αλπεις, όπου διέμεινε συνολικά δύο εβδομάδες. **Σελ. 23**

ΝΙΚΟΛΑ ΣΕΛΑΚΟΒΙΤΣ

Τα προβλήματα Κοσόβου και Κύπρου είναι τα ίδια

«Όποιος προσπαθεί να εξηγήσει ότι τα προβλήματα του Κοσόβου και της Κύπρου δεν είναι τα ίδια, δεν μπορεί να βρει επιχειρήματα, γιατί πρόκειται ουσιαστικά για τις ίδιες καταστάσεις», λέει ο υπουργός Εξωτερικών της Σερβίας Νίκολα Σελάκοβιτς. Σημειώνει δε πως το Βελιγράδι στηρίζει ανεπιφύλακτα τη Λευκωσία σε επίπεδο ΟΗΕ και επανέναρξης των συνομιλιών. **Σελ. 6**

ΠΑΝΙΚΟΣ ΛΕΩΝΙΔΟΥ

Επιλογή νίκης ο Χριστοδουλίδης

Ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΔΗΚΟ Πανίκος Λεωνίδου λέει στην «Κ» πως το κόμμα διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στις εκλογές του ’23 και πως ο Ν. Χριστοδουλίδης συμφωνεί με το περίγραμμα των θέσεων του ΔΗΚΟ. **Σελ. 10**

ΕΛΛΑΔΑ

Τι κρατάει ψηλά τον Κυρ. Μητσοτάκη

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης, τρία χρόνια μετά την ανάληψη της πρωθυπουργίας, δείχνει «πρωτοφανή ανθεκτικότητα» σε όλους τους ποιοτικούς δείκτες, εξακολουθώντας να είναι με διαφορά μπροστά από τον βασικό αντίπαλό του, Αλέξη Τσίπρα. **Σελ. 19**

ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΥΡΤΩΣ

Αποζημίωση από το Αν. Δικαστήριο

Το Συμβούλιο της Επικρατείας επιδίκασε αποζημίωση από το Δημόσιο για την τραγωδία της Μυρτώς, το ύψος της οποίας θα προσδιοριστεί από τα Διοικητικά Δικαστήρια, όπου θα οδηγηθεί στη η υπόθεση. **Σελ. 16**

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Οι πυλώνες της στρατηγικής και οι προκλήσεις για την ΚΕΔΙΠΕΣ. **Οικονομική, σελ. 4**

ΜΙΧΑΛΗΣ Ο. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
Πρωταγωνίστρια μεγάλων αλλαγών στην επικοινωνία η Cyta. **Οικονομική, σελ. 6**

Τα σχέδια Ερντογάν στην Αν. Μεσόγειο

Πού θα πάει το γεωτρύπανο

Το πλωτό γεωτρύπανο «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν», που πρόσφατα απέκτησε η Τουρκία, αναμένεται να ξεκινήσει τις γεωτρήσεις σε περιοχή ανοιχτά της Κύπρου με συνοδεία πλοίων του τουρκικού ναυτικού. **Σελ. 17**

Καμιά χρέωση σε μεγάλους καταθέτες

Αλλαγή πλάνων από Ελληνική Τράπεζα - Ερωτηματικά για εταιρικούς

Η αύξηση των επιτοκίων αλλάζει τους σχεδιασμούς της Ελληνικής Τράπεζας και αναστέλλει το μέτρο της επιβολής χρεώσεων στους μεγάλους καταθέτες λιανικής. Έτσι, οι μεγάλοι λιανικοί –και όχι οι εταιρικοί– δεν θα χρεώνονται για να διατηρούν μεγάλες καταθέσεις στην Τράπεζα. Είναι μέτρο που είχαν συζητήσει να εφαρμόσουν και άλλες κυπριακές τράπεζες στα πρότυπα ξένων, ωστόσο καμία άλλη δεν έχει ετοιμάσει τόσο πολύ το έδαφος για να το υλοποιήσει. Οι τράπεζες στην προσπάθεια να αντιμετωπίσουν τα αρνητικά επιτόκια σε σχέση με τις καταθέσεις δημιούργησαν εναλλακτικά κανάλια διοχέτευσης της ρευστότητας. **Οικονομική, σελ. 3**

ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ

Πολιτικό φαινόμενο ή ο νέος Ενδιάμεσος;

Η στήριξη Χριστοδουλίδη από το ΔΗΚΟ και την ΕΔΕΚ, σε συνδυασμό με τις θέσεις που εξέφρασε στο άτυπο debate, άνοιξε τη συζήτηση αν ακολουθεί με μαθηματική ακρίβεια τα βήματα και τα λάθη του Νικόλα στον προεκλογικό του 2018. **Σελ. 9**

ΤΟΥΡΚΙΑ

Σε επίδειξη ισχύος επιδίδεται ο Ερντογάν

Φιέστα για τον πρώτο απόπλου του γεωτρύπανου,«Αμπντουλ Χαμίτ Χαν» ετοιμάζει στις 9 Αυγούστου ο Τούρκος Πρόεδρος μιλώντας για γαλάζια πατρίδα και στέλνοντας «έντονα μηνύματα», με βασικούς αποδέκτες Λευκωσία και Αθήνα. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Μετά το Κραν Μοντάνα τι;

Το κεφάλαιο του Κραν Μοντάνα έχει κλείσει, τουλάχιστον σε πολιτικό επίπεδο. Οποιαδήποτε επαναφορά του λοιπόν στην τρέχουσα πολιτική και εκλογική κονίστρα θεωρούμε πως δεν προσθέτει τίποτε το χρήσιμο στην επιχειρηματολογία επίλυσης του Κυπριακού. Έτσι, όταν από το 2017 τα τετελεσμένα είναι τέτοια, σταδιακό άνοιγμα των Βαρωσίων, κίνδυνος προσάρτησης των Κατεχομένων –έστω και άτυπα–, εντάσεις στην ΑΟΖ, θα πρέπει να αναζητηθούν από τους υποψήφιους προέδρους της Δημοκρατίας εκείνες οι συγκλίσεις με την τ/κ κοινότητα, που θα ενισχύσουν τη λύση ΔΔΟ και που θα αποσοβήσουν περαιτέρω κινδύνους για Ε/κ και Τ/κ. Η ιστορία και η κοινωνία θα αποδώσουν εν καιρώ τω δέοντι τα του καίσαρος τω καίσαρι...

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΜΟΥΣΙΚΗ

Windcraft Music Fest8

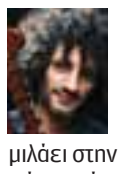

Στο μουσικό φεστιβάλ θα παρευρεθεί ο κιθαρίστας και τρομπετίστας Ofer Mizrahi από το Ισραήλ, με το τρίο του και μιλάει στην «Κ» για τη μουσική και πώς αυτή μπορεί να γίνει γέφυρα για διαφορετικές παραδόσεις και να ξεκινήσει ένας διάλογος. **Τέχνες, σελ. 3**

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

«Αίας» του Σοφοκλή

Ο Αργύρης Ξάφης θα παρουσιάσει την εμβληματική τραγωδία, μια παράσταση του Εθνικού Θεάτρου που αναδεικνύει τη σύγκρουση δύο αντίθετων κόσμων. Μιλάει με ενθουσιασμό για την πρώτη του σκηνοθεσία στο αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου. **Τέχνες, σελ. 4**

ΕΚΘΕΣΗ

2η Τριενάλε Αφίσας

Η «Κ» παρευρέθηκε στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης (ΣΠΕΛ) για μια συζήτηση και ξενάγηση με τον Σάββα Ξιναρή, έναν από τους επιμελητές της έκθεσης. **Τέχνες, σελ. 1**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / *Γράφει ο* **ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Η ώρα του πλουσίου

Η υποψηφιότητα του κυρίου Λούη Κουτρουκίδη για την προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν πέρασε βεβαίως απαρατήρητη από τις κυρίες του καρέ. Όχι μόνο γιατί το σλόγκαν του «Η ώρα του φτωχού» ενεργοποίησε τα ταξικά τους αντανακλαστικά κι ούτε μόνο για τη ρηξικέλευθη ατάκα του: «Έννεν αλλαγή που θέλουμε, εν ένα ολικό ποσαράντωμα για να κάμω την Κύπρο παράδεισο». Εκείνο που τις θορύβησε περισσότερο, ήταν η δημιουργία της Κίνησης Υποστήριξης «Οι Φτωχούλες Του Θεού» με μέλη τις παραδουλεύτρες των πιο γνωστών οικογενειών της μείζονος περιοχής πρωτευούσης.

«Ππαράες εν βαστώ, αλλά τούτον εν σημαίνει τίποτε διότι έννεν οι ππαράες που κάμνουν τον άδρωπον» έγραψε ο υποψήφιος Πρόεδρος Λούης Κουτρουκίδης και το πολιτικό του μήνυμα έκανε τον γύρο της αστικής Λευκωσίας. Πλέον ήταν θέμα χρόνου για να σηκώσει κάποια από τις κυρίες το γάντι. Εν προκειμένω η Ακριβή Διαμαντή Πλουσίου, η οποία θεώρησε την εξαγγελία «casus belli» και τις Φτωχούλες Του Θεού «personae non gratae». Να θυμίσουμε ότι η εν λόγω κυρία, που απασχόλησε τη στήλη και προ ολίγων μηνών, αποτελεί ένα ζωντανό θαύμα της σύγχρονης κοσμετολογίας, παραμένοντας αδιανόητα πλούσια και εξίσου λαμπερή παρά τα 95 της χρόνια.

Η ιδρυτική συνέλευση της Κίνησης Πολιτικού Αντιπερισπασμού «Η ώρα του πλουσίου» έγινε στον κήπο της οικίας της Ακριβής Διαμαντή Πλουσίου. «Είναι δυνατόν οι υποψηφιότητες να έχουν υπερβεί τις δέκα και ούτε ΜΙΑ να μην είναι του κύκλου μας; Αυτή η πρόκληση δεν πρέπει να παραμείνει αναπάντητη, κοπέλες!» υπερθεμάτισε η οικοδέσποινα. «Τουτέστιν;» αναρωτήθηκε ευλόγως η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον. «Τουτέστιν να προσδιορίσουμε το προφίλ του ιδανικού υποψηφίου και βλέπουμε».

Τα μέλη της Κίνησης Πολιτικού Αντιπερισπασμού «Η ώρα του πλουσίου» απόλαυσαν χαβιάρι, συνοδεία εκλεκτού καμπανίτη, στην οικία της Ακριβής Διαμαντή Πλουσίου.

«Κατ' αρχάς να είναι γυναίκα. Κατά δεύτερον να είναι μια γυναίκα του κόσμου. Του τύπου σοσιαλιτέ, πλην όμως με μια άλφα πολιτική άποψη. Ιδανικά και με προηγούμενη εμπλοκή στα κοινά. Ή για να το κάνω εντελώς λιανά, ώστε να μην αιωρούνται αμφιβολίες, το βιογραφικό της να περιλαμβάνει ένα σύντομο έστω πέρασμα από υπουργικό θώκο. Να ντύνεται ακριβά και με γούστο, να ζει με εξωστρέφεια (sic), να γεύεται τις καθημερινές πολυτελείς απολαύσεις και να έχει φυσικά άποψη για όλα» είπε με νόημα η οικοδέσποινα. «Καλέ, η Ακατανόμαστη!» αναφώνησε το καρέ. «Ούτε το κληρονομικό χάρισμα να είχατε, κοπέλες» απέδωσε απλόχερα τα εύσημα η Ακριβή Διαμαντή Πλουσίου.

«Αν μη τι άλλο η Ακατανόμαστη θα μοιραστεί κι ένα πιάτο φαΐ με τους ψηφοφόρους της» σημείωσε μια συνταξιούχος καθηγήτρια Γαλλικών. «Και τι πιάτο!» σχολίασε η σιεροκουτάλα Φώφη Κούταλου. «Caviar sharing platter προς 425 ευρώ. Η επιτομή της ώρας του πλουσίου!». «Το Instagram δεν κάνει τον άνθρωπο, μάνα μου» μουρμούρισε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, αλλά καμιά τους δεν φάνηκε να της δίνει σημασία.

Η προοπτική για μια γνήσια ινσταγκραμική υποψηφιότητα δημιούργησε ένα κλίμα ευφορίας. Για την πλάκα μάλλον ή γιατί είναι καλό καμιά φορά να επιπλέεις στον αφρό, άμα θες να ξεφύγεις από τα ίδια και τα ίδια. Η άχρηστη πληροφορία της ημέρας πάντως, για τα champagne showers της Μυκόνου, έγινε δεκτή με συγκατάβαση. Οι κυρίες άλλωστε συμφώνησαν πως είναι θέμα χρόνου για να μαϊμουδίσει και αυτό το «έθιμο» η λεμεσιανή ριβιέρα. Κι έτσι ξαφνικά, κατάλαβαν ότι η πρωτοβουλία για τη δημιουργία της Κίνησης Πολιτικού Αντιπερισπασμού, σε αυτό το γούπατο που επιμένει να υποδύεται το κανονικό κράτος, φάνταζε αφόρητα γελοία.

Η ζέστη, αν κι είχε βραδιάσει πια, δεν έλεγε να καταλαγιάσει. Η νοσταλγία για τα δροσερά βράδια της Λευκωσίας προκάλεσε στις κυρίες μια ελαφριά δυσθυμία... «Δεν αντέχουμε άλλο Κραν Μοντανά, μάνα μου» ψιθύρισε η Ιουλία και οι υπόλοιπες συγκατένευσαν σιωπηλά. Ήταν φανερό πως ακόμα προσπαθούσαν να συνέλθουν από τον απόηχο της πρώτης τηλεμαχίας. «Γιατί δεν παραδειγματίζονται από τους Εγγλέζους;» αναρωτήθηκε η ηγερία της αγγλόφωνης δεξιάς. «Καλές καρακατινάρες είναι κι αυτοί» σχολίασε η Ευγενία η Καλαμαρού και μεταξύ μας δεν είχε άδικο.

Ο λόγος για το debate του BBC με τους υποψήφιους για την πρωθυπουργία Ρίσι Σούνακ και Λιζ Τρας. Όπου η πολιτική ατζέντα εμπλουτίστηκε με σχόλια για τα Prada παπούτσια και το αξίας 3.000 λιρών κοστούμι του ενός, σε αντιδιαστολή με τα faux σκουλαρίκια της άλλης. «Αν οι δικοί μας ασχολούνταν με το πόσο κόστισε η γραβάτα του Μαυρογιάννη, πόσο το κοστούμι του Χριστοδουλίδη και πόσο το ρολόι του Αβέρωφ θα τους έκραζε το σύμπαν» σημείωσε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. Επιπλέον, ο δικός μας δημοσιογράφος άντεξε τις κακουχίες, σε αντίθεση με την Εγγλέζα που λιποθύμησε στον αέρα». «Chapeau, Κημήτρη» ομοφώνησε το καρέ.

Μια τόσο βαρετή νύχτα χρειαζόταν αν μη τι άλλο ένα θεαματικό φινάλε. Αυτό σκεφτόταν η Ιουλία, καθώς πάλευε με την πλήξη, όταν εισέβαλαν στον κήπο τα μέλη της Κίνησης Υποστήριξης «Οι Φτωχούλες Του Θεού». Οι αλλοδαπές «κοπελλούδες» παρατάχθηκαν σιωπηλά κατά μήκος της πισίνας κι άνοιξαν ένα τεράστιο πανό: «Εν κρίμα σε μια "δημοκρατική" χώρα να γίνονται αυτά που γίνονται, τζιαι ο φτωχός να μεν μπορεί να σηκώσει κκελλέ, και όχι μόνο τούτο, αλλά κουντούν τους φτωχούς που τζιαμαί τζιαι κάτω. – Λούης Κουτρουκίδης, Υποψήφιος Πρόεδρος Κυπριακής Δημοκρατίας». Το μόνο που πρόλαβε η Ακριβή Διαμαντή Πλουσίου ήταν να ψελλίσει: «Τα ύστερα του κόσμου». Κι έπειτα λιποθύμησε μπροστά στο σοκαρισμένο κοινό της.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πρίν στην «Κ»

31.7.1932

ΑΧΡΩΜΑΤΙΣΤΟΣ: Βερολίνον, 30 Ιουλίου – Η γερμανική Κυβέρνησις εξέδωκεν επίσημον ανακοίνωσιν προς τον Τύπον δι' ης καλεί όλους τους γερμανούς εκλογείς να προσέλθουν αύριον (σήμερον) εις τας κάλπας. Τονίζει περαιτέρω ότι η σημερινή Κυβέρνησις είνε κομματικώς αχρωμάτιστος, εν αντιθέσει προς την προηγουμένην Κυβέρνησιν Μπρύνιγκ. Ο εντελώς αχρωμάτιστος χαρακτήρ της δεν σημαίνει ότι παραβλέπει τα δικαιώματα του Ράιχσταγ διότι οιαδήποτε Κυβέρνησις οφείλει να εργάζεται αρμονικώς, μετά της Βουλής και είνε ανάγκη οι εκλογείς να εκλέξουν Βουλήν δυναμένην να εξασφαλίση την ομαλήν λειτουργίαν του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ: «Υπό ωρισμένας προϋποθέσεις το Δημοκρατικόν Πολίτευμα διατρέχει κίνδυνον. Εάν τουτέστι το Λαϊκόν κόμμα εξήρχετο εκ των εκλογών με απόλυτον πλειοψηφίαν, εάν εσχημάτιζε αυτό Κυβέρνησιν και εάν επέφερε μεταβολάς εις την διοίκησιν του στρατεύματος, τότε και παρά την θέλησιν του αρχηγού του κ. Τσαλδάρη, θα εδημιουργείτο καθεστωτικόν ζήτημα. Περίπτωσις όμως αλλαγής του πολιτεύματος αποκλείεται. Θεωρώ τον τοιούτον κίνδυνον ως εντελώς ανύπαρκτον διότι η πλειοψηφία του Λαϊκού κόμματος δεν είνε απόλυτος». [...] Ερωτηθείς περί του στρατιωτικού συνδέσμου είπεν ότι απουσιάζων εξ Αθηνών δεν έχει προσωπικήν αντίληψιν. «Φαντάζομαι, είπεν, ότι ο σύνδεσμος δεν έχει συσταθή και πιστεύω ότι το πόρισμα των ανακρίσεων θα με δικαιώση. Αλλά παρ' όλον το ανυπόστατον αι τοιαύται φήμαι δεν αφίνουν ατάραχον την κοινήν γνώμην, και θα έπρεπεν άπαξ διά παντός να αρθή η ανωμαλία η προκαλούσα τας ασυστάτους αυτάς φήμας. Η ανωμαλία αύτη θ' αρθή όταν επέλθη η οριστική διάλυσις του λαϊκού κόμματος. Επί τέλους η Δημοκρατία δεν ημπορεί ν' ανέχεται απαθώς την εις βάρος της αντίδρασιν. Οι περισπασμοί με τους επιβουλευόμενους αυτήν πρέπει να τερματισθούν οριστικώς».

Χαλοουίν χωρίς σοκολάτες φέτος στις ΗΠΑ

Δύσκολοι καιροί έρχονται για τους Αμερικανούς που κάθε χρόνο γιορτάζουν το Χαλοουίν, μοιράζοντας σοκολάτες και γλυκίσματα σε όσους μικρούς μασκαράδες επισκέπτονται το σπίτι τους. Η σοκολατοποιία Hershey Co. ανακοίνωσε την Πέμπτη ότι φέτος δεν θα καταφέρει να καλύψει τη ζήτηση για τέτοια προϊόντα ούτε για την περίοδο του Χαλοουίν ούτε για τις γιορτές των Χριστουγέννων. Ως αιτία για την αδυναμία της η εταιρεία επικαλείται τη δυσκολία στην εξεύρεση πρώτων υλών και προμηθευτών.

Η πανδημία της COVID διατάραξε κατά πρωτοφανή τρόπο την εφοδιαστική αλυσίδα, ενώ ο πόλεμος Ρωσίας - Ουκρανίας και οι δυτικές κυρώσεις κατά της Μόσχας δημιούργησαν σημαντικές ελλείψεις σε πρώτες ύλες, με τις ποσότητες κακάου, βρώσιμων φυτικών ελαίων και άλλων συστατικών τροφίμων να έχουν σχεδόν εξαντληθεί, επηρεάζοντας δυσμενώς τη γραμμή παραγωγής των συσκευασμένων τροφίμων σε όλο τον κόσμο. Η διευθύνουσα σύμβουλος της Hershey Co. Μισέλ Μπακ δήλωσε ότι αυτά τα προβλήματα, συνδυαστικά με την πρόθεση της βιομηχανίας να εξυπηρετεί τη μη εποχική ζήτηση των προϊόντων της, κατά πάσα πιθανότητα θα οδηγήσουν σε έλλειψη των συσκευασμένων γλυκισμάτων την περίοδο του Χαλοουίν.

Δυσκολία στην εξεύρεση πρώτων υλών και προμηθευτών δηλώνει μεγάλη αμερικανική βιομηχανία.

Η σοκολατοποιία Hershey Co. ανακοίνωσε ότι και για την περίοδο των Χριστουγέννων φέτος θα υπάρξει έλλειψη των συσκευασμένων γλυκισμάτων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι για τη Hershey Co. η περίοδος του Χαλοουίν, τον Οκτώβριο, είναι η πιο απαιτητική του χρόνου και αντιπροσωπεύει το 10% των πωλήσεων ολόκληρου του έτους. Η βιομηχανία αρχίζει να παρασκευάζει τα προϊόντα που θα προωθηθούν στο καταναλωτικό κοινό τις ημέρες του Χαλοουίν ήδη από την άνοιξη. Μεταξύ των πιο δημοφιλών είναι οι σοκολάτες KitKat.

Τζίρος 44 δισ. δολ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια της πανδημίας και των υποχρεωτικών περιορισμών οι Αμερικανοί στράφηκαν σε κάθε είδους γλυκίσματα. Οι πωλήσεις σοκολάτας και συναφών προϊόντων το 2020 – όταν πολλοί άνθρωποι αναγκάστηκαν να κλειστούν στα σπίτια τους– εκτινάχθηκαν κατά 15,4%. Οι πωλήσεις σοκολατοειδών και άλλων γλυκισμάτων στις ΗΠΑ έφθασαν τα 37 δισ. δολάρια πέρυσι και φέτος προβλέπεται ότι θα ξεπεράσουν τα 44 δισ. δολάρια.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθύντρια: Μαρινα Οικονομιδου • Σύμβουλος Εκδοσης: Αλκης Ανδρεου
Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

Η **κάρτα** που σε ταξιδεύει.

Κάνε τις καθημερινές σου αγορές με την **AEGEAN Mastercard** από την Τράπεζα Κύπρου, **συγκέντρωσε μίλια** για ταξίδια και απόλαυσε μοναδικά προνόμια.

800 00 800

bankofcyprus.com.cy

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

Φιέστα επίδειξης ισχύος από Ερντογάν

Υπό δοκιμασία αντοχές και αντανακλαστικά της Λευκωσίας - Πώς επηρεάζονται Κυπριακό και Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Οι πρώτες πληροφορίες τοποθετούσαν τη διεξαγωγή ερευνών στην κυπριακή ΑΟΖ και συγκεκριμένα στα όρια των τεμαχίων τεμάχια 6 ή/και 5. Ωστόσο, στη συνέχεια, άλλες πληροφορίες τοποθέτησαν σε πρώτο χρόνο τις έρευνες του Αμπντούλ Χαμίτ Χαν στον κόλπο της Αττάλειας και σε δεύτερο χρόνο στην κυπριακή ΑΟΖ.

Παιχνίδι για γερά νεύρα στήνει η Άγκυρα, θέτοντας σε δοκιμασία τις αντοχές και τα αντανακλαστικά της Λευκωσίας, με επίκεντρο τις νέες γεωτρητικές δραστηριότητες που θα ξεκινήσουν στις 9 Αυγούστου, με «παράγγελμα» που θα δώσει προσωπικά ο Ταγίπ Ερντογάν. Η Άγκυρα, όπως έλεγαν στην «Κ» έγκυροι κύκλοι, «ετοιμάζει φιέστα» για τον πρώτο απόπλου του νέου γεωτρύπανου, «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν», στις 9 Αυγούστου, από το λιμάνι της Μερσίνας, όπου αναμένεται να επιχειρηθεί «επίδειξη δύναμης» και να ακουστούν «ιαχές» περί «γαλάζιας πατρίδας», ως επίσης και «έντονα μηνύματα», με βασικούς αποδέκτες τη Λευκωσία και την Αθήνα.

Σύμφωνα με τον υφιστάμενο σχεδιασμό, ο κ. Ερντογάν αναμένεται να ανακοινώσει ο ίδιος την πορεία (τουλάχιστον σε πρώτο χρόνο) που θα ακολουθήσει το νέο σκάφος-γεωτρύπανο έβδομης γενιάς, μήκους 238 και πλάτους 42 μέτρων, το οποίο έχει τη δυνατότητα να κάνει γεωτρήσεις σε βάθος, μέχρι και 12.220 μέτρων και αναμένεται να συνοδεύεται από πλοία του τουρκικού πολεμικού ναυτικού.

Όπως μας λέχθηκε, οι πρώτες πληροφορίες τοποθετούσαν τη διεξαγωγή ερευνών στην κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) και συγκεκριμένα στα όρια των τεμαχίων τεμάχια 6 ή/και 5. Ωστόσο, στη συνέχεια, άλλες πληροφορίες τοποθέτησαν σε πρώτο χρόνο τις έρευνες του «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» στον κόλπο της Αττάλειας και σε δεύτερο χρόνο στην κυπριακή ΑΟΖ. Ενδεχομένως, πλησίον του Ακάμα, στα δυτικά του γεωγραφικού μήκους 32 ° 16'18 "Ε, όπου η Άγκυρα προβάλλει «νόμιμες διεκδικήσεις» με έγγραφα που υποβάλλει στην Ε.Ε. από τις 19 Απριλίου 2011, με τον ισχυρισμό ότι έχει δηθεν «νόμιμα δικαιώματα και συμφέροντα» στην εν λόγω περιοχή.

Σε κάθε περίπτωση και παρά τα σενάρια που έχουν διαρρεύσει, κανείς δεν μπορεί να προβλέψει με βεβαιότητα την πορεία που εν τέλει θα ακολουθήσει το τέταρτο γεωτρύπανο της Τουρκίας.

Άλλωστε, αυτός φαίνεται να είναι και ο στόχος του προβλέψιμα απρόβλεπτου Ερντογάν, ο οποίος διεκδικεί τη συγκέντρωση όλων των προβολέων στο πρόσωπό του, επιθυμώντας ο ίδιος να ανακοινώσει τόσο για λόγους ουσίας, όσο και για λόγους σημειολογίας (ενδεχομένως και προεκλογικούς), την πορεία που θα ακολουθήσει το πολυδιαφημιζόμενο νέο τουρκικό γεωτρύπανο, προσδίδοντας καθεστώς

Διαφορετική θα είναι η αντίδραση της Κυπριακής Δημοκρατίας εάν το τουρκικό γεωτρύπανο έβδομης γενιάς επιχειρήσει γεωτρήσεις σε αδιοδοτημένα τεμάχια. Σε όλες πάντως τις περιπτώσεις, η Λευκωσία θα επιδιώξει να εξασφαλίσει τη στήριξη της Ε.Ε., εάν η Άγκυρα επιχειρήσει ένα νέο κύκλο έκνομων ενεργειών στην κυπριακή ΑΟΖ.

φιέστας στην έναρξη των ερευνών / γεωτρήσεων.

Έγκυρη πηγή έλεγε στην «Κ» ότι «το πού θα κινηθεί το τουρκικό γεωτρύπανο, το πότε και για πόσο χρονικό διάστημα» αναμένεται να καθορίσουν και το πλαίσιο των αντιδράσεων της Λευκωσίας. Γίνεται κατανοητό, ότι διαφορετική θα είναι η αντίδραση της Κυπριακής Δημοκρατίας εάν το τουρκικό γεωτρύπανο έβδομης γενιάς επιχειρήσει γεωτρήσεις σε αδιοδοτημένα τεμάχια. Συγκλίνουσες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι σε όλες πάντως τις περιπτώσεις, η Λευκωσία θα επιδιώξει να εξασφαλίσει τη στήριξη της Ε.Ε., εάν η Άγκυρα επιχειρήσει ένα νέο κύκλο έκνομων ενεργειών στην κυπριακή ΑΟΖ.

Συναφείς ωστόσο πληροφορίες αναφέρουν ότι «ο Ταγίπ Ερντογάν δεν ανησυχεί» από την ενεργοποίηση της Λευκωσίας (και της Αθήνας), ποντάροντας στην αναβάθμιση της Τουρκίας συνεπεία του Ουκρανικού αλλά και στον ρόλο περιφερειακής δύναμης που αποδίδει στη χώρα, ο διεθνής παράγοντας, περιλαμβανομένων του ΟΗΕ, της Ε.Ε. και των ΗΠΑ. Συνεπώς, η Άγκυρα φέρεται να εκτιμά ότι οι όποιες παρεμβάσεις των Βρυξελλών θα έχουν χαρακτήρα εύσχημων υποδείξεων και παραινέσεων και ότι δεν πρόκειται να αναστρέψουν τη νέα πορεία που τείνουν να προσλάβουν οι σχέσεις Άγκυρας - Βρυξελλών. Αυτό άλλωστε προκύπτει και από τοποθέτηση της Γερμανίας, η οποία ως γνωστόν αποτελεί βαρόμετρο για την Ε.Ε. Η ΥΠΕΞ της Γερμανίας Αναλένα Μπέρμποκ που επισκέφθηκε την Αθήνα και την Άγκυρα, εξάντλησε την παρέμβαση του Βερολίνου προς την τουρκική κυβέρνηση με την εξής υποτονική φράση: «Τα προβλήματα πρέπει να επιλύονται με συνομιλίες, όχι με κλιμάκωση της έντασης». Τοποθέτηση, η οποία επί της αρχής είναι μεν ορθή, αλλά επί της ουσίας δεν δείχνει ικανή να πειθαναγκάσει την Άγκυρα να αλλάξει ρότα.

Αυτό πάντως που σε τελική ανάλυση έχει περισσότερη σημασία, είναι ότι το νέο γεωτρητικό πρόγραμμα της Τουρκίας και ο πιθανολογούμενος νέος γύρος έκνομων ενεργειών στην κυπριακή ΑΟΖ προοιωνίζονται και ένα νέο κύκλο εντάσεων, περιορίζοντας εκ των πραγμάτων τα μπδαμινά σε κάθε περίπτωση περιθώρια συνεννόησης, με φόντο το Κυπριακό. Ένας τέτοιος ενδεχόμενος νέος κύκλος εντάσεων, θα έχει ανάλογες αρνητικές επιπτώσεις και στο ζήτημα των Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ), στο οποίο η Άγκυρα έχει ήδη κλείσει εν πολλοίς την πόρτα, προτάσσοντας θέμα κυριαρχικής ισότητας. Την ίδια ώρα, η Λευκωσία πασχίζει να κρατήσει ανοικτή την πόρτα των ΜΟΕ, θεωρώντας ότι αποτελούν το μοναδικό εργαλείο που θα μπορούσε αφενός να αποτελέσει σωσίβιο για την περίκλειστη Αμμόχωστο, δημιουργώντας παράλληλα συνθήκες ξεμπλοκαρίσματος της διαδικασίας λύσης (βλέπε πιο κάτω).

Συντηρεί ζωντανά τα ΜΟΕ η Λευκωσία

Η ελληνοκυπριακή πλευρά επιχειρεί να διατηρήσει εν ζωή το ενδεχόμενο συζήτησης Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, θεωρώντας ότι αποτελούν ουσιαστικά τη μοναδική οδό που θα μπορούσε να δημιουργήσει συνθήκες επιστροφής της περίκλειστης Αμμοχώστου στους νομίμους κατοίκους της και παράλληλα τη δυνατότητα ξεμπλοκαρίσματος της διαδικασίας συνολικής διευθέτησης του Κυπριακού. Στο πλαίσιο αυτό, η ελληνοκυπριακή πλευρά απορρίπτει μεν τα σημεία των πρόσφατων προτάσεων Τατάρ που παραπέμπουν σε ανατροπή της συμφωνημένης λύσης και κινούνται στη λογική δύο χωριστών οντοτήτων. Εμφανίζεται όμως ανοικτή να συζητήσει κάποια από τα ΜΟΕ που περιλαμβάνονται στις τουρκοκυπριακές προτάσεις, υπό την προϋπόθεση όμως ότι μια τέτοια ενδεχόμενη συζήτηση, θα περιλαμβάνει και την πρόταση Αναστασιάδη για επιστροφή της περίκλειστης πόλης της Αμμοχώστου στους νομίμους κατοίκους της, μέσω του ΟΗΕ. Όπως πληροφορούμαστε, αυτή η προοπτική αποτελεί τον λόγο για τον οποίο, η ελληνοκυπριακή πλευρά δεν έχει απορρίψει συνολικά τις προτάσεις Τατάρ, αλλά συνεχίζει να τις εξετάζει, αποκλειστικά όμως στο κομμάτι των ΜΟΕ, επιχειρώντας να κρατήσει την πόρτα ανοικτή. Την ίδια ώρα πάντως αναγνωρίζεται η δυσκολία του εγχειρήματος, καθώς η τουρκική πλευρά δεν συζητά θέμα επιστροφής του Βαρωσιού στο πλαίσιο ΜΟΕ, ενώ εισηγείται τη σύσταση διμερών μηχανισμών για την ενέργεια και τους υδρογονάνθρακες ως επίσης και για το μεταναστευτικό, επιχειρώντας επί των προκειμένων να μετακυλήσει τη λήψη αποφάσεων από το κράτος (κρατική αρμοδιότητα), στα δύο μέρη, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Παράλληλα, η τουρκική πλευρά θεωρεί ότι η οποιαδήποτε ενδεχομένη συμφωνία θα πρέπει να λάβει χώρα μεταξύ δύο κυρίαρχων οντοτήτων.

Σώθηκε η παρτίδα

Εν μέσω συμπληγάδων, η Λευκωσία έσωσε την παρτίδα του ψηφίσματος του ΟΗΕ για την ΟΥΚΦΙΚΥΠ. Επιβεβαιώνοντας πληροφορίες που δημοσίευσε την περασμένη Κυριακή η «Κ», το ΥΠΕΞ κατάφερε να επαναφέρει στη σωστή του διάσταση το ζήτημα της Αμμοχώστου, με ευθείες αναφορές στα σχετικά ψηφίσματα, ενώ εκφράζει απογοήτευση γιατί η Άγκυρα δεν ανέστρεψε τις πρόσφατες ενέργειές της στην περίκλειστη πόλη. Ομοίως και στο ζήτημα της βάση λύσης του Κυπριακού, όπου περιλήφθηκε αναφορά για διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα, κάτι που απουσίαζε από τις πρόσφατες εκθέσεις του γ.γ. ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες για την ΟΥΝΦΙΚΥΠ και τις Καλές Υπηρεσίες. Σημειώνεται ότι όπως απεκάλυψε η «Κ», ο ειδικός αντιπρόσωπός του γ.γ. Κόλιν Στιούαρτ είχε επιδιώξει να περιληφθεί στο ψήφισμα αναφορά διά της οποίας καλωσορίζονταν οι πρόσφατες ιδέες των ηγετών των δύο πλευρών, ανοίγοντας παράθυρο και στις προτάσεις που απέστειλε ο Ερσίν Τατάρ στον Πρόεδρο Αναστασιάδη, για λύση δύο κυρίαρχων οντοτήτων. Η εν λόγω αναφορά είχε τοποθετηθεί σε προσχέδιο, αλλά απαλείφθηκε από την τελική μορφή του ψηφίσματος που εκδόθηκε.

Η ελληνοκυπριακή πλευρά απορρίπτει μεν τα σημεία των πρόσφατων προτάσεων Τατάρ που κινούνται στη λογική δύο χωριστών οντοτήτων. Εμφανίζεται όμως ανοικτή να συζητήσει κάποια από τα ΜΟΕ που περιλαμβάνονται στις τουρκοκυπριακές προτάσεις.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΓΙΑΝΝΑΚΗ ΟΜΗΡΟΥ**

Για την επικουρική συνδρομή της Ε.Ε. στη λύση του Κυπριακού

Αχρείαστος και ανώφελος θόρυβος προκλήθηκε από ορισμένους γύρω από την πρόταση υποψήφιου Προέδρου για να διορίσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απεσταλμένο για το Κυπριακό. Πρόταση ορθή που θα πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο της επιδίωξης για πιο ενεργό συμμετοχή της Ε.Ε. στις προσπάθειες λύσης του Κυπριακού. Αναμενόμενος βέβαια ο θόρυβος εξαιτίας της προεκλογικής περιόδου την οποία διάγουμε. Η οποία δεν φαίνεται να επηρεάζεται ούτε από τη λεγόμενη «θερινή ραστώνη» ούτε από τα περίφημα «μπάνια του λαού» του Ανδρέα Παπανδρέου. Επειδή, ωστόσο μερικοί απέδωσαν την πιο πάνω πρόταση στην ταπεινότητά μου θεωρώ αναγκαίο να διευκρινίσω πώς και γιατί και σε ποιο επίπεδο ηγέρθη και έγινε προσπάθεια να προωθηθεί προς υλοποίηση.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, τόσο εγώ εκ μέρους της ΕΔΕΚ,

Συνεχείς και αδιάλειπτες θα πρέπει να είναι οι προσπάθειες και οι πρωτοβουλίες μας για να επιτύχουμε την πιο ενεργό επικουρική συνδρομή – προς τις βασικές προσπάθειες του ΟΗΕ – της Ε.Ε. για λύση του Κυπριακού.

όσο και ο αείμνηστος Γιάννος Κρανιδιώτης εκ μέρους του ΠΑΣΟΚ συμμετείχαμε στο προεδρείο του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος που συνεδρίαζε τακτικά στις Βρυξέλλες. Στο πλαίσιο της στενής μας συνεργασίας, θέσαμε ως στόχο να εγείρουμε τακτικά στις συνεδρίες του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού

Κόμματος τόσο την προώθηση ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε. όσο και την πιο ενεργό – επικουρική, προς τον ΟΗΕ, συνδρομή της Ε.Ε. στις προσπάθειες λύσης του Κυπριακού, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι η Κύπρος δεν ήταν ακόμα χώρα-μέλος της ευρωπαϊκής οικογένειας. Προς αυτή την κατεύθυνση είχαμε συμφωνήσει να εγείρουμε την ανάγκη εμπλοκής της Ε.Ε. στη βάση δύο αξόνων.

1 .Διορισμό από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενός ειδικού απεσταλμένου για το Κυπριακό, υψηλού κύρους, και εγνωσμένης αντικειμενικότητας και αμεροληψίας προκειμένου να ενεργεί επικουρικά προς τις προσπάθειες και τις πρωτοβουλίες του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Ένας πρώην πρωθυπουργός ή ένας πρώην υπουργός Εξωτερικών χώρας-μέλους της Ε.Ε. Δηλαδή πολιτική προσωπικότητα και όχι τεχνοκράτης.

2. Να υπάρξει προσπάθεια, με συστηματική προετοιμασία, με στόχο σε μια σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, να υιοθετηθεί ολιγαρκής δέσμη βασικών αρχών λύσης του Κυπριακού προκειμένου η λύση να είναι συμβατή με τον ευρωπαϊκό νομικό πολιτισμό.

Στη βάση αυτών εγείραμε συστηματικά και κατ' επανάληψιν, στις συνόδους του προεδρείου του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος, τις δύο αυτές προτάσεις, τις οποίες, αργότερα, ο Γιάννος Κρανιδιώτης ήγειρε και με τις κυβερνητικές του ιδιότητες.

Συνοπτικά και καταληκτικά έχω την άποψη ότι συνεχείς και αδιάλειπτες θα πρέπει να είναι οι προσπάθειες και οι πρωτοβουλίες μας για να επιτύχουμε την πιο ενεργό επικουρική συνδρομή – προς τις βασικές προσπάθειες του ΟΗΕ – της Ε.Ε. για λύση του Κυπριακού.

Κάθε πρόταση, εισήγηση, πρωτοβουλία προς αυτή την κατεύθυνση είναι θετική και δεν πρέπει να αφορίζεται στον βωμό προεκλογικών σκοπιμοτήτων.

Σημ.: Ο διορισμός τεχνοκρατών από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως απεσταλμένων για το Κυπριακό απέτυχε. Χρειάζεται πολιτική προσωπικότητα και μόνο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να προχωρήσει σ' ένα τέτοιο διορισμό.

Ο κ. Γιαννάκης Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

στην υπηρεσία του καταναλωτή

www.wbn.org.cy

Περνάμε το χαρτί στην Ιστορία.

Ψηφιοποίησε το λογαριασμό υδροληψίας σου **με ένα κλικ.**

Είναι τόσο απλό!

Σε ιστορική ακμή η σχέση μας με Λευκωσία

Ο υπουργός Εξωτερικών της Σερβίας Νίκολα Σελάκοβιτς μιλάει στην «Κ» για τη δυναμική συνεργασία των δύο χωρών

Συνέντευξη στον
ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

«Οταν κάποιος προσπαθεί να εξηγήσει ότι τα προβλήματα του Κοσόβου και της Κύπρου δεν είναι τα ίδια, δεν μπορεί να βρει επιχειρήματα για να υποστηρίξει αυτόν τον ισχυρισμό, γιατί πρόκειται ουσιαστικά για τις ίδιες καταστάσεις και οι διαφορές εντοπίζονται μόνο στις λεπτομέρειες», λέει ο Σέρβος υπουργός Εξωτερικών Νίκολα Σελάκοβιτς.

Άριστες αλλά με περαιτέρω προοπτική στο κομμάτι των επενδύσεων και της επιχειρηματικής συνεργασίας χαρακτηρίζει ο Σέρβος ΥΠΕΞ, Νίκολα Σελάκοβιτς, τις διμερείς σχέσεις Κύπρου-Σερβίας. Παράλληλα, αναφέρει στην «Κ» πως το Βελιγράδι στηρίζει ανεπιφύλακτα τη Λευκωσία σε επίπεδο ΟΗΕ και επανέναρξης των συνομιλιών, διαβλέποντας πως ο πόλεμος στην Ουκρανία επηρεάζει άμεσα και τα Δυτικά Βαλκάνια.

–Κύριε Σελάκοβιτς, έχετε πολλές συναντήσεις με τις κυπριακές αρχές τα τελευταία δύο χρόνια. Πώς οδεύουν οι διμερείς σχέσεις Σερβίας-Κύπρου και τι μπορεί να γίνει για να ενισχυθεί, περαιτέρω, η συνεργασία;

–Τα τελευταία χρόνια οι χώρες μας έχουν πολύ δυναμικές πολιτικές σχέσεις και συχνές ανταλλαγές επισκέψεων υψηλού επιπέδου. Οι σχέσεις μας βασίζονται στην ισχυρή φιλία, την αμοιβαία εμπιστοσύνη, τις ιστορικά τεκμηριωμένες στενές σχέσεις και την αλληλεγγύη των δύο λαών. Ως εκ τούτου, ας μου επιτραπεί να πω ότι όσον αφορά στις πολιτικές σχέσεις, βρισκόμαστε, θα λέγαμε, σε μια ιστορική ακμή. Η Κύπρος είναι ο πιο αξιόπιστος εταίρος της Σερβίας στην Ε.Ε. και μας παρέχει απόλυτη υποστήριξη στο θέμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και όσον αφορά την προστασία της κυριαρχίας και της εδαφικής μας ακεραιότητας. Το πόσο κοντά μεταξύ τους βρίσκονται οι λαοί μας επιβεβαιώνεται και από το μνημόνιο για τη συνεργασία στον τομέα της διασποράς, γιατί η Κύπρος είναι η μόνη χώρα με την οποία η Σερβία έχει μια τέτοια μορφή συνεργασίας. Ωστόσο, η οικονομική μας συνεργασία, η οποία μπορεί να είναι αμοιβαία κερδοφόρα, δεν έχει αξιοποιήσει πλήρως τις δυνατότητές της. Θα σας δώσω μόνο μερικά μακροοικονομικά στοιχεία που τα τελευταία χρόνια κατατάσσουν τη Σερβία ανάμεσα στις πιο γρήγορα αναπτυσσόμενες οικονομίες, όχι μόνο στα Δυτικά Βαλκάνια, αλλά και πέρα από αυτά. Μόνο το 2021, σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΔΗΕΕΑ (UNCTAD), η Σερβία πέτυχε αποτέλεσμα ρεκόρ με εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων ύψους 4,56 δισ. δολαρίων. Την περίοδο 2016-2021 η Σερβία προσέλκυσε 21,6 δισεκατομμύρια δολάρια σε επενδύσεις, ή το 59% του συνόλου των ξένων επενδύσεων στην περιοχή των Δ. Βαλκανίων. Η Σερβία έχει σήμερα χαμηλό ποσοστό ανεργίας στα 10,6%. Το επίπεδο του δημόσιου χρέους του 52% είναι πολύ κάτω από τα όρια του κριτηρίου σύγκλισης του Μάαστριχτ. Τα έχουμε πετύχει όλα αυτά μέσω σοβαρών εσωτερικών μεταρρυθμίσεων και χάραξης μιας υπεύθυνης πολιτικής, παρέχοντας στους επενδυτές τις καλύτερες συνθήκες για επιχειρηματική δραστηριότητα και γι' αυτό καλώ την Κύπρο και την κυπριακή επιχειρηματική κοινότητα να ενισχύσουν την παρουσία τους στη Σερβία.

–Ο πόλεμος στην Ουκρανία αλλάζει άρδην τις διεθνείς διπλωματικές δυναμικές. Πώς επηρεάζει την περιοχή των Βαλκανίων, συμπεριλαμβανομένης της Σερβίας;

–Ζούμε σε μια ασυνήθιστα δύσκολη και απαιτητική εποχή. Οι παγκόσμιες οικονομικές προοπτικές, και ιδιαίτερα αυτές της ευρωπαϊκής ηπείρου, δεν αφήνουν πολλά περιθώρια για αισιοδοξία. Η ρωσο-ουκρανική σύγκρουση ασκεί ισχυρή επιρροή στις παγκόσμιες τιμές της ενέργειας, των τροφίμων και των πρώτων υλών, γεγονός που οδηγεί σε επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης, και κυρίως στην οικονομική ανάπτυξη της ευρωζώνης – του μεγαλύτερου εξωτερικού εμπορικού μας εταίρου. Η παγκοσμιοποίηση, όπως τη γνωρίζαμε μέχρι τώρα, αντιμετωπίζει σοβαρά εμπόδια. Η Σερβία, μια χώρα μικρή σε έκταση και πληθυσμό, όπως οι περισσότερες χώρες με εξαγωγικό προσανατολισμό αλλά και ενεργειακά εξαρτώμενες, είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένη στην επίδραση των σημερινών δυσμενών οικονομικών συνθηκών. Θα σας υπενθυμίσω ότι ο κόσμος αντιμετωπίζει τέσσερις παράλληλες κρίσεις, την πανδημία που δεν έχει τελειώσει, την ενεργειακή κρίση, τον ραγδαία αυξανόμενο πληθωρισμό και τον πόλεμο στην Ουκρανία. Αυτή η κατάσταση έχει ισχυρό αντίκτυπο στις οικονομικές ροές, τόσο παγκόσμιες όσο και περιφερειακές, με δευτερογενή επίδραση σε μεμονωμένες οικονομίες. Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με την κλιμάκωση των γεωπολιτικών εντάσεων, η οποία έχει προκαλέσει σημαντικές διαταραχές στις διεθνείς αγορές εμπορευμάτων και χρηματοπιστωτικών προϊόντων. Αυτό, μαζί με τις επιπτώσεις των αυστηρότερων μέτρων κατά της πανδημίας στην Κίνα, έχει εγείρει φόβους ότι οι ελλείψεις και οι διακοπές στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού, οι οποίες αναμενόταν να επιλυθούν σταδιακά φέτος, θα μπορούσαν να παραταθούν ή να γίνουν ακόμα πιο έντονες. Η Ρωσία και η Ουκρανία είναι σημαντικοί παγκόσμιοι παραγωγοί σιτηρών, μετάλλων και ορυκτών και η Ρωσία, επιπλέον, πετρελαίου και φυσικού αερίου, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα οι τιμές αυτών των προϊόντων να αυξηθούν περαιτέρω και να πλησιάσουν ιστορικά υψηλά επίπεδα ή και να τα ξεπεράσουν. Σε τέτοιες συνθήκες, όλα τα σχετικά διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα παρουσίασαν επιδείνωση των προοπτικών παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης για φέτος και αύξησαν σημαντικά τον προβλεπόμενο πληθωρισμό σε παγκόσμιο επίπεδο. Τέτοιες είναι οι προκλήσεις στις οποίες κάθε χώρα, μόνη της ή σε συνεργασία με άλλες χώρες, θα πρέπει να βρει καινοτόμες απαντήσεις όπως και στις προκλήσεις και πιέσεις στις οποίες είναι περισσότερο εκτεθειμένες μικρές και στρατιωτικά ουδέτερες χώρες όπως η Σερβία.

> *«Παρέχουμε στους επενδυτές τις καλύτερες συνθήκες για επιχειρηματική δραστηριότητα και γι' αυτό καλώ την Κύπρο και την κυπριακή επιχειρηματική κοινότητα να ενισχύσουν την παρουσία τους στη Σερβία».*

–Μεγάλο μέρος της ευρωπαϊκής πορείας της Σερβίας συνδέεται με τον διάλογο Βελιγραδίου - Πρίστινας, το ζήτημα της αναγνώρισης του Κοσόβου και του σεβασμού των δικαιωμάτων των Σέρβων σε αυτό. Υπάρχουν προοπτικές, πιστεύετε, σε αυτό τον διάλογο;

–Πρέπει να σας διορθώσω. Ο στόχος του διαλόγου Βελιγραδίου - Πρίστινας δεν είναι η «αναγνώριση», αλλά η εξομάλυνση των σχέσεων. Επίσης, στα έγγραφα που ορίζουν τις υποχρεώσεις της Σερβίας στον δρόμο της προς την Ε.Ε., δεν γίνεται λόγος για «αναγνώριση» του λεγόμενου Κοσόβου από το Βελιγράδι. Η Ε.Ε. δεν μπορούσε να μας υποβάλει ένα τέτοιο αίτημα ακριβώς επειδή πέντε χώρες της Ε.Ε. και σχεδόν εκατό μέλη του ΟΗΕ, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου, δεν αναγνωρίζουν τη μονομερώς κηρυγμένη ανεξαρτησία του Κοσόβου. Σε έσχατη λύση, η Ε.Ε. αναμένει μια νομικά δεσμευτική συμφωνία από το Βελιγράδι και την Πρίστινα, αλλά ποιο μπορεί να είναι το περιεχόμενό της κανείς δεν γνωρίζει αυτή τη στιγμή. Ταυτόχρονα, όμως, είμαι σίγουρος για ένα πράγμα: προστατεύοντας τη δική της εδαφική ακεραιότητα και κυριαρχία, η Σερβία υπερασπίζεται μια αρχή, δηλαδή προστατεύει επίσης την εδαφική ακεραιότητα και κυριαρχία πολλών άλλων χωρών, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου και ορισμένων χωρών που βρίσκονται στο κοντινό μας περιβάλλον. Όσον αφορά τον διάλογο μεταξύ Βελιγραδίου και Πρίστινας, είμαστε σταθερά έτοιμοι να δώσουμε κάθε ευκαιρία σε πρωτοβουλίες και λύσεις που θα κάνουν τη ζωή πιο εύκολη για τους ανθρώπους στη νότια επαρχία μας. Το Βελιγράδι παραμένει πλήρως προσηλωμένο στον διάλογο με τους προσωρινούς θεσμούς αυτοδιοίκησης στην Πρίστινα, καθώς αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να επιλυθούν ανοιχτά ζητήματα και να επιτευχθεί μια αμοιβαία αποδεκτή συμφωνία. Δεν συζητάμε, όμως, για την «αναγνώριση», ούτε το έχουμε κάνει ποτέ. Το πρόβλημα είναι ότι η Πρίστινα μπλοκάρει τη διαδικασία εξομάλυνσης, με το να μην εφαρμόζει τη συμφωνία για την Ένωση Σερβικών Δήμων για περισσότερα από εννέα χρόνια, δημιουργεί συνεχώς κρίσεις, καταφεύγοντας σε προκλήσεις και μονομερείς κινήσεις, ενώ οι δυτικοί προστάτες της το ανέχονται και αντί να της επιβάλουν κυρώσεις, ουσιαστικά την ενθαρρύνουν να προβαίνει στην αποσταθεροποίηση της περιοχής.

–Επισκέφθηκα πρόσφατα το Κόσοβο και τη Μπτροβίτσα έχοντας εκτενείς επαφές με την κοινωνία των πολιτών, αξιωματούχους της EULEX και την κυβέρνηση Κούρτι. Βλέπετε ομοιότητες μεταξύ του Κυπριακού και του ζητήματος του Κοσόβου;

–Η Σερβία έχει σταθερές θέσεις αρχών όσον αφορά την εδαφική της ακεραιότητα και κυριαρχία, αλλά και την εδαφική ακεραιότητα και κυριαρχία όλων των κρατών μελών του ΟΗΕ. Αυτές οι θέσεις βασίζονται στο διεθνές δίκαιο, ισχυρές αξίες και αδιάψευστα επιχειρήματα. Η πολυμέρεια βασίζεται στην αρχή ότι τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις πρέπει να ισχύουν για όλους και ότι το διεθνές δίκαιο δεν είναι ένα τραπέζι από το οποίο οι ισχυροί μπορούν να πάρουν μόνο ό,τι τους αρέσει. Στις δημόσιες εμφανίσεις μου σε διεθνή συνέδρια, τονίζω τη σταθερή αποφασιστικότητα της Σερβίας να σεβαστεί το διεθνές δίκαιο, και σε όσους μιλούν από τη θέση ότι υπάρχουν πολλά προνομιούχα κράτη των οποίων η εδαφική ακεραιότητα και κυριαρχία πρέπει να γίνεται σεβαστή, αλλά και εκείνα τα κράτη των οποίων η εδαφική ακεραιότητα και η κυριαρχία δεν χρειάζεται πραγματικά να γίνονται τόσο σεβαστές, τους λέω κατάμουτρα ότι μια τέτοια θέση είναι μη βιώσιμη και ότι υπονομεύει τα ίδια τα θεμέλια του Διεθνούς Δικαίου και του συστήματος του ΟΗΕ. Και, πιστέψτε με, πολλοί άνθρωποι δεν χαίρονται να το ακούνε αυτό και, συνήθως, επειδή δεν μπορούν να απαντήσουν με κατάλληλα επιχειρήματα, ψάχνουν να αλλάξουν θέμα. Και όταν κάποιος προσπαθεί να εξηγήσει ότι τα προβλήματα του Κοσόβου και της Κύπρου δεν είναι τα ίδια, δεν μπορεί να βρει επιχειρήματα για να υποστηρίξει αυτόν τον ισχυρισμό, γιατί πρόκειται ουσιαστικά για τις ίδιες καταστάσεις και οι διαφορές εντοπίζονται μόνο στις λεπτομέρειες. Το 1999 η Σερβία δέχτηκε επίθεση από 19 από τις πιο ισχυρές χώρες του κόσμου εκείνη την εποχή, και εννέα χρόνια αργότερα, κάνοντας κατάχρηση της διεθνούς παρουσίας στο έδαφος, βοήθησαν στην κήρυξη της απόσχισης της νότιας επαρχίας μας, η οποία τότε αναγνωρίστηκε από τους ίδιους αυτούς που μας βομβάρδισαν. Σήμερα, περισσότεροι από 200.000 εξόριστοι Σέρβοι και άλλοι μη Αλβανοί δεν μπορούν να επιστρέψουν στα σπίτια τους και, με την παρουσία διεθνών δυνάμεων στο Κόσοβο και τα Μετόχια, 40 σερβικές ορθόδοξες εκκλησίες και μοναστήρια υπέστησαν ζημιές ή καταστράφηκαν ολοσχερώς, συμπεριλαμβανομένων μερικών από τα μαργαριτάρια του χριστιανικού πολιτισμού από τον 14ο αιώνα. Όταν σε αυτά προστεθούν δεκάδες κατεστραμμένα ορθόδοξα νεκροταφεία, μπορείτε να δείτε την έκταση της εξάλειψης ενός πολιτισμού και ενός λαού.

Ανεπιφύλακτη η υποστήριξη της Σερβίας στο Κυπριακό

–Η Τουρκία επιμένει τα τελευταία χρόνια με τετελεσμένα στο Κυπριακό (ΑΟΖ και Βαρώσι) και ως προς την αλλαγή της βάσης της λύσης, μιλώντας για δύο κράτη. Ποιες είναι οι σκέψεις σας επί τούτου και πώς μπορεί το Βελιγράδι να βοηθήσει;

–Η Σερβία παρέχει πλήρη και ανεπιφύλακτη υποστήριξη στις προσπάθειες της Κύπρου να επιλύσει το σημαντικότερό της εθνικό ζήτημα, τη διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας και κυριαρχίας. Πιστεύουμε ότι η κυριαρχία και η εδαφική ακεραιότητα της Κύπρου είναι απαραβίαστες και ότι πρέπει να βρεθεί συνολική λύση για το εδαφικό ζήτημα με βάση τα σχετικά ψηφίσματα του ΟΗΕ και τη συμφωνία των δύο πλευρών. Θα σας υπενθυμίσω ότι η Σερβία συμμετέχει στην αποστολή της ΟΥΝΦΙΚΥΠ εδώ και χρόνια, γεγονός που επιβεβαιώνει περαιτέρω την υποστήριξή μας για μια ειρηνική και πολιτική λύση του προβλήματος. Λυπόμαστε που η άτυπη συνάντηση των 5+1, η οποία, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη δεν συνέβαλε στην επανέναρξη των συνομιλιών για την επίλυση του Κυπριακού. Η Σερβία σέβεται πλήρως τα κυπριακά δικαιώματα στην ΑΟΖ και καταδικάζει κάθε παράνομη παραβίαση αυτών των ζωνών. Όσον αφορά τα Βαρώσια, πιστεύουμε ότι είναι απαραίτητο να ενεργήσουμε σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας και να επιστραφεί το περιφραγμένο τμήμα της Αμμοχώστου στους νόμιμους κατοίκους της, οι οποίοι πρέπει να κατοικήσουν σε ασφαλείς και ειρηνικές συνθήκες. Ειδικά σε σχέση με το τελευταίο ψήφισμα (2618) το οποίο επιβεβαιώνει το καθεστώς των Βαρωσίων υπό τον ΟΗΕ.

> *Όσον αφορά τα Βαρώσια, πιστεύουμε ότι είναι απαραίτητο να ενεργήσουμε σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας και να επιστραφεί το περιφραγμένο τμήμα της Αμμοχώστου στους νόμιμους κατοίκους της.*

Wi-Fi
onboard

Καλωσορίζουμε μια νεο εποχή.
Το Wi-Fi έφτασε!

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νεο στόλο μας
και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα
αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi,
για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη
τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε
το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

aegeanair.com

ΟΒΡΕΤΑΝΟΣ ΥΠΑΤΟΣ ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

ΜΟΕ για ανακίνηση του Κυπριακού

Για να δημιουργήσεις μία κοινή πατρίδα, χρειάζεται να επιτευχθούν συγκλίσεις μεταξύ των δύο μερών λέει στην «Κ» ο Στίβεν Λίλλι

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Το πιο σπουδαίο επίτευγμα στις διμερείς σχέσεις ήταν η εφαρμογή της συμφωνίας για τη μη στρατιωτική ανάπτυξη σε εδάφη των βάσεων, λέει στην «Κ» ο Βρετανός Ύπατος Αρμοστής προτού αποχωρήσει.

Λίγες μέρες πριν να αποχωρήσει από την Κύπρο ο Βρετανός Ύπατος Αρμοστής Στίβεν Λίλλι, άνοιξε τα χαρτιά του στην «Κ» για τη γεμάτη προκλήσεις θητεία του στην Κύπρο. Μιλά για τις πολιτικές στη μετά το Brexit εποχή και τη διαχείριση των διμερών σχέσεων Λονδίνου-Λευκωσίας, αποκαλύπτει τις συνεργασίες των δύο χωρών σε διάφορους τομείς και αναλύει τα όσα εκτυλίχθηκαν στο Κυπριακό. Ο Στίβεν Λίλλι εκτιμά πως το κεφάλαιο του Κραν Μοντανά έχει κλείσει για τα καλά, αλλά ελπίζει πως δεν έχει κλείσει και το βιβλίο του Κυπριακού. Ξεκαθαρίζει πως το Ηνωμένο Βασίλειο έχει διαμηνύσει πως ο μόνος τρόπος επίλυσης του Κυπριακού είναι με λύση στο πλαίσιο της διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας και υπογραμμίζει πως τη λύση δύο κρατών την επιδιώκουν η Τουρκία και ο Τ/κ ηγέτης.

–Η θητεία σας στην Κύπρο ξεκίνησε με πολλές προκλήσεις…

–Αναλαμβάνοντας τον Απρίλιο του 2018, πρώτιστος στόχος μου ήταν να διαχειριστώ την εφαρμογή του Brexit και να προετοιμάσω το έδαφος για τη μετεξέλιξη των σχέσεων Ηνωμένου Βασιλείου και Κύπρου.

–Είστε ικανοποιημένος με το πού βρίσκονται οι διμερείς σχέσεις τα τελευταία 4 χρόνια;

–Είμαι πολύ ικανοποιημένος με την πρόοδο που έχουμε καταγράψει, σε ό,τι αφορά τη διαχείριση της αποχώρησής μας από την Ε.Ε. και σίγουρα για το γεγονός ότι εφαρμόσαμε τη συμφωνία μη στρατιωτικής ανάπτυξης μέρους των εδαφών των βρετανικών βάσεων. Κατά τη διάρκεια αυτών των χρόνων, δώσαμε έμφαση στην ενίσχυση των διμερών σχέσεων στον επιχειρηματικό τομέα, τις νομικές υπηρεσίες, την εκπαίδευση και την άμυνα. Διευρύναμε τις δραστηριότητές μας και σε άλλους τομείς, όπως η ψηφιοποίηση του συστήματος απονομής δικαιοσύνης με το e-justice και συνδράμαμε στη δημιουργία της κυβερνητικής πύλης gov.cy. Συνεργαστήκαμε με τις αστυνομικές αρχές για την αντιμετώπιση σεξουαλικών αδικημάτων και είχαμε παράλληλα σημαντικές επισκέψεις. Συνεπώς οι σχέσεις μας με την Κύπρο είναι ισχυρότερες και πιο βαθιές από ποτέ και μπορώ να πω πιο φιλικές.

Κεφάλαιο Κραν Μοντανά

–Αναλάβατε μετά την κατάρρευση βεβαίως των συνομιλιών στο Κραν Μοντανά. Προτού έρθετε ποια ήταν η ενημέρωσή σας γύρω από το ποιος και τι έφταιγε για την κατάρρευση;

–Το Κραν Μοντανά ήταν πολύ κοντά στο ιδεατό για επίτευξη λύσης, αλλά δεν ήταν αρκετά κοντά και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο οδήγησε σε αποτυχία.

–Είχατε όμως κάποια ενημέρωση για το τι πήγε λάθος και τι θα βρίσκατε μπροστά σας;

–Η προσδοκία μου όταν πρωτοήρθα ήταν να υπάρξει δυνατότητα για συνέχιση από εκεί απ' όπου σταμάτησαν οι συνομιλίες στο Κραν Μοντανά, όμως οι πιθανότητες ήταν πολύ μικρές. Εξακολουθούσε να υπάρχει πιθανότητα και προσδοκία για κάτι τέτοιο όσο ο Μουσταφά Ακιντζί ήταν ο ηγέτης της τ/κ κοινότητας, όμως τα πράγματα δεν προχώρησαν. Αντιθέτως, το 2019 υπήρξε η σοβαρή διένεξη για τις γεωτρήσεις και το 2020 είχαμε την πανδημία που διέκοψε δυστυχώς τις όποιες δικοινοτικές προσπάθειες. Η διάσκεψη της Γενεύης που ακολούθησε ήταν για μένα ο επιθανάτιος ρόγχος του Κραν Μοντανά. Μετά τη Γενεύη, διαπιστώθηκε, πως το Κραν Μοντανά, ως κεφάλαιο, έχει κλείσει για τα καλά. Ελπίζω πως δεν κλείνει όλο το βιβλίο που αφορά το Κυπριακό. Σίγουρα δεν είναι το τέλος των προσπαθειών για διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία. Όπως είχα πει και σε προηγούμενη συνέντευξη μαζί σας, δεν είναι πλέον ρεαλιστικό να συνεχίσουμε από εκεί που μείναμε όταν φύγαμε από το Κραν Μοντανά.

–Από την εδώ παρουσία σας αισθανθήκατε πως η ε/κ πλευρά είναι έτοιμη να συζητήσει άλλες μορφές λύσης πέραν της ΔΔΟ;

–Θέλω να είμαι ξεκάθαρος πως τόσο το Ηνωμένο Βασίλειο όσο και γενικότερα η διεθνής κοινότητα έχουν διαμηνύσει πως ο μόνος τρόπος για να επιλυθεί το Κυπριακό είναι με τη διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία. Είναι ο συμβιβασμός, μεταξύ του ενιαίου κράτους και της λύσης δύο κρατών.

Ούτε η ε/κ πλευρά ούτε το Ηνωμένο Βασίλειο είναι διατεθειμένο να συζητήσει λύση δύο κρατών. Οι μόνοι που επιδιώκουν κάτι τέτοιο είναι η Τουρκία και ο Τ/κ ηγέτης.

Η πρόκληση για τους Ε/κ είναι πώς θα πείσουν τους Τ/κ ότι αξίζει να επιστρέψουν πίσω σε μία συζήτηση ομοσπονδιακής λύσης και γι' αυτό θα χρειαστεί δημιουργικότητα και ευελιξία. Και όταν λέω δημιουργικότητα και ευελιξία, δεν εννοώ εκτός του πλαισίου της ΔΔΟ.

–Άρα δεν είχατε την αίσθηση ότι κάποιος συζητά λύση δύο κρατών στην ε/κ πλευρά;

–Ούτε η ε/κ πλευρά ούτε το Ηνωμένο Βασίλειο είναι διατεθειμένο να συζητήσει λύση δύο κρατών. Οι μόνοι που επιδιώκουν κάτι τέτοιο είναι η Τουρκία και ο Τ/κ ηγέτης. Το ζήτημα αυτή τη στιγμή, για να είμαι ειλικρινής, δεν είναι ποιο είναι το καλύτερο μοντέλο λύσης. Είναι το πώς θα επαναρχίσουν οι συνομιλίες και πώς θα δημιουργηθούν οι συνθήκες επανέναρξής τους. Οι επιλογές κατά την άποψή μου δεν είναι ΔΔΟ και λύση δύο κρατών. Η λύση είναι μεταξύ ΔΔΟ και διατήρησης του στάτους κβο. Βεβαίως αυτή τη στιγμή η διατήρηση του στάτους κβο δεν έχει θετικό αντίκτυπο, καθώς οι οικονομικές και πολιτικές συνθήκες στην άλλη πλευρά επιδεινώνονται με αποτέλεσμα οι δύο κοινότητες να απομακρύνονται με την πάροδο του χρόνου. Αν θέλεις να λύσεις το Κυπριακό χρειάζεσαι σύγκλιση μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Η άποψή μου είναι πως θα πρέπει να επικεντρωθείτε πλέον στο πώς θα φέρετε τις δύο κοινότητες πιο κοντά και πώς θα επανακτηθεί η εμπιστοσύνη. Σημαντική είναι η συνεργασία σε οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα, γιατί, για να δημιουργήσεις μία κοινή πατρίδα, χρειάζεται να επιτευχθούν συγκλίσεις μεταξύ των δύο μερών.

–Μιλώντας για την ανάγκη επανέναρξης των συνομιλιών και την εξεύρεση συγκλίσεων, θεωρείτε πως υπάρχει κοινό έδαφος μεταξύ των δύο μερών για να συζητηθούν οι βρετανικές ιδέες;

–Δεν υπάρχει, γιατί οι ιδέες που συζητήσαμε έχουν να κάνουν με τη διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία και με τη σημαντική αποκέντρωση εξουσιών. Το ζήτημα είναι η διατήρηση της λειτουργικότητας της ομόσπονδης κυβέρνησης και των συνιστώντων κρατιδίων. Αυτή τη στιγμή ο Τ/κ ηγέτης διαμηνύει πως δεν θέλει να συζητήσει ομοσπονδία. Αυτό είναι το πρόβλημα, όμως αυτό δεν εμποδίζει από το να συζητηθούν μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης όπως για παράδειγμα αυτό που είπε προσφάτως ο κ. Κασουλίδης.

–Έχουν όμως απορριφθεί από την τ/κ πλευρά…

–Μέχρι στιγμής έχουν απορριφθεί και έχουν σκεφτεί νέες ιδέες, αλλά, αν θέλεις να προχωρήσεις με την επίλυση του Κυπριακού, τότε ο καλύτερος τρόπος είναι να καθίσουν οι δύο πλευρές κάτω με ένα «μενού» επιλογών. Αυτό σημαίνει μία α λα καρτ διαδικασία όπου διαφορετικές προτάσεις είναι στο τραπέζι, οι οποίες μπορούν να συζητηθούν και κάποιες από αυτές να επιλεχθούν και ν' αναπτυχθούν. Αυτός ίσως να ήταν ένας καλός τρόπος να προχωρήσει η διαδικασία παρά ο καθένας θα επιμένει στο δικό του μενού.

Ουκρανία - Κυπριακό

–Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία έχει αρκετές ομοιότητες με την τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Και ενώ στην πρώτη περίπτωση Ηνωμένο Βασίλειο και μέλη της Ε.Ε. έλαβαν δραστικά μέτρα ενάντια στη Ρωσία, πολλοί λένε πως δεν συμβαίνει κάτι ανάλογο για την Τουρκία.

–Οι Κύπριοι έχουν την εμπειρία της σύγκρουσης, γι' αυτό τον λόγο νομίζω πως αντιλαμβάνονται τι περνά η Ουκρανία και σίγουρα καλωσορίζουμε την πολύ ισχυρή στάση που επέδειξε η Κύπρος ως απάντηση στη ρωσική εισβολή. Θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ωστόσο πως οι δύο καταστάσεις βρίσκονται σε διαφορετικά στάδια. Ο τρόπος επίλυσης του Κυπριακού είναι μέσω διαπραγματευτικής διαδικασίας, κάτι που δεν είναι εφικτό στην περίπτωση της Ρωσίας. Η Ρωσία έχει ξεκινήσει αυτό τον πόλεμο και έχει πει επανειλημμένα ψέματα στη διεθνή κοινότητα, ακόμη και μία βδομάδα προτού να εισβάλει στην Ουκρανία. Αυτό κατέδειξε πως ο Πούτιν δεν μπορεί να τύχει εμπιστοσύνης. Συνεπώς πρέπει να χειριστούμε κάθε περίπτωση διαφορετικά και θα πρέπει να ενθαρρυνθούμε από το γεγονός ότι υπάρχει ακόμα πιθανότητα να λυθεί το Κυπριακό μέσω των διαπραγματεύσεων, μέσω των ΜΟΕ και της εποικοδομητικής προσέγγισης, αν όχι σε επίπεδο ηγεσίας τότε από τη βάση, την κοινωνία των πολιτών και από επιχειρηματικό κόσμο. Αν ήμασταν σε αυτό το επίπεδο στην Ουκρανία θα ήμασταν πολύ ικανοποιημένοι. Δυστυχώς όμως δεν είμαστε.

Επιτεύγματα στις διμερείς σχέσεις

–Ο Ιωάννης Κασουλίδης είχε αναφέρει πως βελτίωσε τις σχέσεις με τις εδώ πρεσβείες που φέρεται να μην ήταν και στην καλύτερη κατάσταση. Υπήρξε θέμα μεταξύ σας και με την κυβέρνηση ή συγκεκριμένα με το υπ. Εξωτερικών;

–Αυτό είναι η δική σας ερμηνεία του τι θέλει να πει ο κ. Κασουλίδης. Αυτό που μπορώ να πως είναι ότι ως Ύπατος Αρμοστής εργάστηκα εποικοδομητικά με την κυπριακή κυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένου του υπουργείου Εξωτερικών από τον καιρό που ήρθα μέχρι σήμερα. Είχαμε μάλιστα την επίσκεψη του Βρετανού υπουργού Εξωτερικών Ντομινίκ Ράαμπ, που συζήτησε με τον τότε ομόλογό του Νίκο Χριστοδουλίδη. Από τότε που επέστρεψε ο κ. Κασουλίδης η σχέση συνέχισε…

–Βελτιώθηκε;

–Οι σχέσεις μας συνεχώς βελτιώνονται επειδή ο χρόνος πάντοτε βελτιώνει καταστάσεις. Πετύχαμε αρκετά πράγματα με τον κ. Χριστοδουλίδη και κτίσαμε πάνω σε αυτά, κάνοντας ακόμη περισσότερα με τον κ. Κασουλίδη. Είχαμε για παράδειγμα μία πολύ πετυχημένη χρονιά. Είχαμε την επίσκεψη του προέδρου της Βουλής Sir Lindsay Hoyle, είχαμε την εφαρμογή της συμφωνίας για τη μη στρατιωτική ανάπτυξη σε εδάφη των βάσεων που αποτελεί το πιο σπουδαίο επίτευγμα στις διμερείς σχέσεις μας. Αυτό δεν είναι μόνο η δική μου εκτίμηση αλλά και του Προέδρου της Δημοκρατίας. Μόλις γνώρισα τον κ. Αναστασιάδη το 2018, ο Πρόεδρος μού έλεγε πως αυτή η συμφωνία ήταν ήδη τεσσάρων χρόνων και δεν κατάφερε να εφαρμοστεί. Τέσσερα χρόνια αργότερα, το πετύχαμε. Είχαμε παράλληλα την επίσκεψη του Πρίγκηπα Έντουαρντ που έτυχε θερμής υποδοχής από τον Πρόεδρο. Συνεπώς μπορείτε να βγάλετε τα δικά σας συμπεράσματα.

–Ποια η καλύτερη εμπειρία που θα θυμάστε από τη θητεία σας στην Κύπρο;

–Είχα πολύ καλές στιγμές στην Κύπρο, είναι ένα πολύ σημαντικό πόστο εξαιτίας των πολυδιάστατων σχέσεων που έχουμε ως εγγυήτρια δύναμη, εξαιτίας των βρετανικών βάσεων αλλά και του μεγάλου πληθυσμού Βρετανών που ζουν εδώ. Είναι μία υπέροχη χώρα, απόλαυσα την φιλοξενία, την κουλτούρα, αξιοποίησα πολλά Σαββατοκύριακα, γνωρίζοντας την κυπριακή ύπαιθρο και ακόμα και όταν οι Κύπριοι διαφωνούν εξακολουθούν να είναι πολύ φιλόξενοι απέναντί μας.

–Η χειρότερη;

–Μεγάλη πρόκληση ήταν η διαχείριση της πανδημίας, ειδικά μετά το πρώτο lockdown και τις προσπάθειες επαναπατρισμού χιλιάδων Βρετανών και Κυπρίων. Κάποια άλλα πράγματα ίσως να τα φυλάξω για να γραφτούν στα απομνημονεύματά μου (γέλια).

Οι βρετανικές ιδέες, η συζήτηση για το ΝΑΤΟ και ο Χριστοδουλίδης

–Συνεπώς με όσα λέτε οι βρετανικές ιδέες δεν είναι εκτός του τραπεζιού.

–Η βρετανική προσέγγιση δεν έχει να κάνει με ένα λεπτομερές έγγραφο λύσης. Δεν έχει ως στόχο να πει στις δύο πλευρές τι να κάνουν, αλλά ως εγγυήτρια δύναμη και φίλη των δύο κοινοτήτων έχει ως στόχο να βοηθήσει. Συνεπώς, αν οι ηγέτες θέλουν να προχωρήσουν και να συζητήσουν τελική διευθέτηση του Κυπριακού τότε μπορούν να βασίζονται στο Ηνωμένο Βασίλειο για στήριξη της διαδικασίας. Αυτό ακριβώς επιχειρούσαμε πάντα. Τίποτα περισσότερο τίποτα λιγότερο.

–Έχετε καταλήξει σε κάποιο συμπέρασμα γιατί οι Κύπριοι βλέπουν με επιφύλαξη ενίοτε και με εχθρότητα τη βρετανική πολιτική στο Κυπριακό όλα αυτά τα χρόνια;

–Μιλάμε για μία μειοψηφία, μία σχολή σκέψης που η θέση της διογκώνεται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Στην Κύπρο και αλλού, πολλές φορές αυτοί που φωνάζουν πιο δυνατά δεν εκπροσωπούν κατ' ανάγκην, με όσα λένε, την πλειοψηφία. Και για να είμαστε ειλικρινείς, αυτοί που επικρίνουν περισσότερο το Ηνωμένο Βασίλειο δεν είναι ακριβώς ένθερμοι υποστηρικτές της ΔΔΟ.

–Έχει ξεκινήσει ήδη η συζήτηση ότι η Τουρκία ετοιμάζεται για προσάρτηση των Κατεχομένων. Αποτελεί γεγονός ή μπλόφα του Τούρκου προέδρου;

–Δεν μπορώ να διαβάσω τη σκέψη του Τούρκου προέδρου και ποιοι είναι οι μακροπρόθεσμοι σχεδιασμοί του, αλλά παρά να επικεντρωθούμε σε εικασίες, θα ήταν καλύτερα να δούμε τι συμβαίνει αυτή τη στιγμή στη Βόρεια Κύπρο. Υπάρχει δραστική επιδείνωση της οικονομίας ως αποτέλεσμα της νομισματικής πολιτικής που εφαρμόζει η Τουρκία και η έντονη ανησυχία για τα μέτρα που λαμβάνονται γύρω από την ελευθερία έκφρασης. Αυτό έχει προκαλέσει αναστάτωση στην τ/κ κοινότητα.

–Αυτό δεν είναι κατά κάποιο τρόπο προσάρτηση;

–Όχι ακριβώς. Η ουσία είναι πώς εξελίσσεται η Βόρεια Κύπρος και κατά πόσο το τι συμβαίνει αυτή τη στιγμή εκεί δυσκολεύει ή διευκολύνει την επανένωση της Κύπρου. Οι δύο πλευρές, παρά τις όποιες πολιτικές τους διαφωνίες, είχαν και έχουν θεσμούς με μια κοινή βάση που ήταν το αρχικό σύνταγμα της Κύπρου, αλλά ταυτόχρονα τις θεσμικές πρακτικές στην νομοθεσία που κληρονόμησαν από το Ηνωμένο Βασίλειο και το νομικό σύστημα, το κράτος δικαίου, την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών. Αν αυτά διαβρωθούν στην άλλη πλευρά, τότε δυσκολεύει η όποια προσπάθεια επανένωσης. Γι' αυτό λέμε συνεχώς στην έκθεση ανανέωσης της ΟΥΝΦΙΚΥΠ πως το στάτους κβο δεν είναι βιώσιμο, παρά το ότι πως πολύς κόσμος θεωρεί πως τα πράγματα θα συνεχίσουν να είναι όπως σήμερα.

–Εσείς θεωρείτε πως υπάρχει ακόμα ελπίδα ανακίνησης των πραγμάτων στο Κυπριακό;

–Όλοι όσοι στηρίζουμε τη ΔΔΟ, αντιμετωπίζουμε το γεγονός ότι η Τουρκία και η τ/κ ηγεσία δεν θέλουν να τη συζητήσουν. Η πρόκληση για τους Ε/κ είναι πώς θα πείσουν τους Τ/κ ότι αξίζει να επιστρέψουν πίσω σε μία συζήτηση ομοσπονδιακής λύσης και γι' αυτό θα χρειαστεί δημιουργικότητα και ευελιξία. Και όταν λέω δημιουργικότητα και ευελιξία, δεν εννοώ εκτός του πλαισίου της ΔΔΟ.

–Φαντάζομαι παρακολουθήσατε τη συζήτηση που γίνεται για αίτηση της ένταξης στο ΝΑΤΟ πριν από τη λύση του Κυπριακού. Ως μέλος του ΝΑΤΟ θεωρείτε πως είναι εφικτό κάτι τέτοιο;

–Θα ήταν λογικό και ρεαλιστικό για μία επανενωμένη ευρωπαϊκή Κύπρο, δεδομένου και ότι τα περισσότερα κράτη μέλη της Ε.Ε. είναι μέλη της συμμαχίας. Όμως είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί κάτι τέτοιο όσο η Κύπρος είναι διαιρεμένη.

Πολιτικό φαινόμενο ή ο νέος Ενδιάμεσος;

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει να διαχειριστεί ένα μωσαϊκό θέσεων αλλά και τα βαρίδια εκείνων που τον υποστηρίζουν

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Οσα κατήγγειλε στο άτυπο debate ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, ότι δηλαδή ο Νίκος Χριστοδουλίδης τον υπέσκαπτε στον Πρόεδρο Αναστασιάδη και ότι εν πολλοίς είχε εμπλοκή στην αποχώρηση από το Μον Πελεράν, έκανε τους αριστερούς κύκλους να εκπλαγούν από την επαναστατική διάταξη τού κατά τα άλλα μειλίχιου διπλωμάτη. Έστειλε όμως παράλληλα υποσυνείδητα το μήνυμα πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης ηγείται του σκληρού –στο Κυπριακό– μετώπου. Αυτές οι καταγγελίες για το περιβόητο μεταμεσονύχτιο τηλεφώνημα όπου εξομολογείτο ότι «δεν θα ξοδεύω πολιτικό κεφάλαιο για να προδίδω τον τόπο μου» σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης περιβάλλεται επίσημα από τα κόμματα του ενδιάμεσου χώρου –πέραν της μεγάλης μερίδας των Συναγερμικών– άνοιξε νέα συζήτηση. Είναι τελικά ο τέως υπουργός Εξωτερικών το νέο και το άφθαρτο στην κυπριακή πολιτική σκηνή, ο Κύπριος Μακρόν όπως τον χαρακτήρισαν κάποιοι γενναιόδωρα, ή μετατρέπεται με σταθερά βήματα στον νέο ηγέτη του ενδιάμεσου χώρου;

Γιατί Συναγερμικός

Η αλήθεια βεβαίως είναι πάντα κάπου στη μέση. Όσο κι αν ο τέως υπουργός Εξωτερικών διατηρεί δυναμική που κανείς άλλος ανεξάρτητος υποψήφιος δεν έδειχνε να έχει, βάσει δημοσκοπήσεων, κινδυνεύει να πέσει στην παγίδα των λαθών ενός υποψηφίου του ενδιάμεσου χώρου και κατ' επέκταση να περιχαρακωθεί. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν έχει απαρνηθεί σε καμία περίπτωση την κομματική του ταυτότητα, φροντίζοντας να υπενθυμίζει τις συναγερμικές του καταβολές. Αφενός, γιατί ελπίζει πως έστω και την υστάτη θα αναγκαστεί να τον στηρίξει ο ΔΗΣΥ. Ενδεικτικές άλλωστε οι συνεχείς αναφορές στον Νίκο Αναστασιάδη, η στήριξη στο κυβερνητικό έργο, αλλά και η πλήρης απουσία αντεπίθεσης στην Πινδάρου. Αφετέρου, γιατί αντιλαμβάνεται πως το όραμα ενός τρίτου πόλου απέναντι στα δύο μεγάλα κόμματα ουδέποτε επετεύχθη, ακόμη και επί Τάσσου Παπαδόπουλου. Χωρίς τη στήριξη μιας σημαντικής μερίδας Συναγερμικών τότε θα έχει την ίδια ακριβώς κατάληξη με άλλους υποψηφίους που ηγήθηκαν του κεντρώου χώρου, όπως ο Τάσσος Παπαδόπουλος, ο Γιώργος Λιλλήκας και ο Νικόλας Παπαδόπουλος. Με λίγα λόγια να μην εκλεγεί, ίσως και να μην περάσει στον β΄ γύρο.

Οι τρεις πολιτικοί άνδρες βεβαίως έκτισαν και το πολιτικό τους αφήγημα, αλλά και την υποψηφιότητά τους πάνω στο Κυπριακό, ότι δηλαδή υπό τη δική του ηγεσία, ο ίδιος θα σταθεί ανάχωμα στις τουρκικές επιδιώξεις για αφελληνισμό και ανάχωμα στις «επιδιώξεις της διεθνούς κοινότητας για μία λύση που να βολεύει την Άγκυρα». Αντιθέτως, ο Νίκος Χριστοδουλίδης πέραν της επιμονής του για κυρώσεις στην Τουρκία –που δεν είχαν αποτέλεσμα, κράτησε χαμηλούς τόνους στο Κυπριακό, προτιμώντας να προβάλει το χαρτί του νέου στην πολιτική που δεν ευνοεί τις αντιπαραθέσεις και αφουγκράζεται την κοινωνία των πολιτών.

Πώς κτίστηκε το άφθαρτο

Πόσο όμως εκφράζει το νέο στην πολιτική ο Νίκος Χριστοδουλίδης, το άφθαρτο και το αντισυστημικό; Ο ίδιος ξεκαθάρισε πως δεν πρόκειται να έρθει σε αντιπαράθεση με τους ανθυποψηφίους του και πως «στη λάσπη θα απαντά με χαμόγελο». Μία ματιά άλλωστε στις βουλευτικές εκλογές του 2021 και τα ποσοστά που έλαβε η αντιπολίτευση αποδεικνύουν πως η κυπριακή κοινωνία δεν ευνοεί τους υψηλούς αντιπολιτευτικούς τόνους, αλλά μάλλον τους τιμωρεί. Το αντιλήφθηκε πρώτος ο Νίκος Χριστοδουλίδης από την αρχή της πολιτικής του πορείας, όταν απέφευγε συστηματικά την όποια αντιπαράθεση με την αντιπολίτευση. Σε αυτό ακριβώς το σκηνικό στα πηγαδάκια έλεγαν σκωπτικά πως τη «βρώμικη δουλειά» της αντιπαράθεσης με το ΑΚΕΛ την έκανε τότε ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος Βίκτωρας Παπαδόπουλος. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης αντιλήφθηκε επίσης πως η προσωπική επαφή παίζει τον δικό της ρόλο στο να κτίσεις πολιτικό προφίλ. Δραστήριος στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μιλώντας σε προσωπικά μηνύματα με επικριτές τους, παρουσιαζόμενος ως μετριοπαθής στον λόγο του, καλός οικογενειάρχης, υπέρ της άθλησης και κοντά στην Εκκλησία, αλλά διεκδικητικός –στην περίπτωση των περιβόητων κυρώσεων– απέναντι στην Τουρκία. Φρόντισε, μάλιστα, ν' αποκτήσει προσωπική επαφή με νέους, όταν στην πρώτη έξαρση της πανδημίας ακυρώθηκαν οι πτήσεις φοιτητών στην Κύπρο και ανέλαβε προσωπικά τη διαχείριση της κατάστασης. Σε αυτό το πλαίσιο, των επιλεγμένων εμφανίσεων, ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν ταυτίστηκε με τις κακές στιγμές της διακυβέρνησης (διαβατήρια, σύγκρουση θεσμών, Συνεργατισμός, διαφθορά) και έδωσε την εικόνα σε μία μερίδα της κοινωνίας, πως άλλο κυβέρνηση Αναστασιάδη, άλλο Νίκος Χριστοδουλίδης.

Στη διαδικασία δημιουργίας αυτής της προσέγγισης του άφθαρτου και νέου, υπήρξαν και κύκλοι που δυσφορούσαν όπως ο Χάρης Γεωργιάδης που τον φωτογράφισε ως ατσαλάκωτο και πρόσφατα ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης, που υποστήριξε πως «ουδέποτε τσαλακώθηκε μόνο έκτιζε προεδρικό προφίλ». Σε αυτό βεβαίως το προφίλ βοήθησε και η κακή εικόνα που είχε για καιρό ο Αβέρωφ Νεοφύτου ευρύτερα, αλλά και σε μερίδα Συναγερμικών. Είδαν λοιπόν τον Νίκο Χριστοδουλίδη όχι απαραίτητα ως τον πολιτικό μεσσία αλλά το αντίπαλο δέος του συναγερμικού προέδρου. Ιδιαίτερα όσο η Πινδάρου κτυπούσε τον τέως υπουργό Εξωτερικών, εκείνος επωφελείτο. Αν λάβουμε λοιπόν τη δυναμική που παρουσίασε ο Νίκος Χριστοδουλίδης στις δημοσκοπήσεις, με τη θετική εικόνα του να καταγράφεται οριζοντίως, επωφελείτο. Αυτό σε συνδυασμό με τις κακές επιδόσεις των κομμάτων του ενδιάμεσου χώρου και το ευέλικτο των θέσεων του κ. Χριστοδουλίδη, ήταν ο κύριος λόγος που ΔΗΚΟ - ΕΔΕΚ προσδέθηκαν νωρίς στο άρμα του. Πρώτα ο Νικόλας Παπαδόπουλος, ο οποίος για να δικαιολογήσει την απόφασή του τον παρουσίασε ως τον κύριο διεκδικητή του «Μηδέν στρατεύματα, μηδέν εγγυήσεις» μαζί με τον Νίκο Κοτζιά στο Κραν Μοντανά. Στη συνέχεια ακολούθησε ο Μαρίνος Σιζόπουλος, πολύ πιθανόν να ακολουθήσει η Ελένη Θεοχάρους, ενώ, αν δεν υπάρξουν ανατροπές και αλλαγές υποψηφίων,

Σύμφωνα με την εταιρεία που διεξάγει τις έρευνες στο επιτελείο Χριστοδουλίδη, την IMR, ο υποψήφιος για την προεδρία εξακολουθεί να υπερέχει κατά πολύ των αντιπάλων του, αλλά έχασε 5% μέσα σε δύο μήνες.

Η σύμπλευση με τον Μαρίνο Σιζόπουλο, η αμηχανία γύρω από τον διορισμό Αγαθαγγέλου και η απουσία έμπειρου πολιτικού προσωπικού.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης κατάφερε να κτίσει προσεκτικά μία εικόνα μετριοπάθειας και διαφορετικότητας από το υπάρχον πολιτικό σκηνικό, όμως οι θέσεις του στο debate και ο κύκλος που τον περιτριγυρίζει ενισχύουν τον κίνδυνο να μετατραπεί στον υποψήφιο του Ενδιάμεσου.

τον ίδιο δρόμο ίσως να ακολουθήσει και η Δημοκρατική Παράταξη.

Ο περίγυρος

Το ερώτημα βεβαίως είναι ποιο είναι το κοινό έδαφος Νίκου Χριστοδουλίδη με τα εν λόγω κόμματα και πολιτικά πρόσωπα. Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο, φαίνεται να ενισχύεται ο κίνδυνος αναβίωσης όσων είχε να διαχειριστεί ο Νικόλας Παπαδόπουλος το 2018 στον προεκλογικό του. Ο στενός περίγυρος του ΔΗΚΟϊκού προέδρου παραδεχόταν πως ένας από τους λόγους της ήττας ήταν το μωσαϊκό θέσεων που είχε στηθεί στον προεκλογικό αλλά και η αδυναμία συντονισμού με όλες αυτές τις διαφορετικές αποχρώσεις. Ζήτημα για τον Νικόλα Παπαδόπουλο ήταν και το γεγονός ότι ενώ παρουσιαζόταν ως αντισυστημικός, τα πρόσωπα που τον πλαισίωναν αποτελούσαν μέρος του συστήματος.

Είδαμε στην περίπτωση του Νικόλα Παπαδόπουλου να αποφεύγει επιμελώς να αναφερθεί σε διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία, στη «Νέα Στρατηγική» για να μην ενοχλήσει αποτέλεσμα ο Μαρίνος Σιζόπουλος να τον εκθέσει σε τηλεοπτικό πάνελ, υποστηρίζοντας πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος δεν συμφωνεί με τη ΔΔΟ. Ερώτημα λοιπόν είναι αν ο Νίκος Χριστοδουλίδης λόγω των διαφορετικών προσεγγίσεων που έχουν οι δυνάμεις που τον στηρίζουν θα κληθεί να περπατά σε ναρκοπέδιο, να αποφεύγει να εκφράσει σαφείς θέσεις ή να δημιουργήσει ένα προεκλογικό πρόγραμμα που θα θυμίζει μωσαϊκό. Ήδη οι αναφορές σε «ευρωπαϊκή λύση» και στον διορισμό εκπροσώπου παρατηρητή στην Ε.Ε. για το Κυπριακό, παραπέμπουν σε θέσεις του ΔΗΚΟ και της ΕΔΕΚ. Εγείρουν παράλληλα ερωτήματα γιατί δεν επιτεύχθηκε κάτι τέτοιο όσο ήταν στη θέση του υπουργού Εξωτερικών.

Όμως δεν είναι μόνο αυτό. Το μεγάλο ερώτημα είναι κατά πόσο προσθέτουν στην υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη οι εν λόγω συνεργασίες ή αν τελικά αποτελούν βαρίδι. Βαρίδι, καθώς αντικρούουν το αφήγημα του νέου στην πολιτική, απέναντι στο υπάρχον πολιτικό κατεστημένο. Αξίζει να σημειωθεί πως τον περασμένο Μάιο, όταν ξεκαθάρισαν οι κύριες υποψηφιότητες, η IMR, εταιρεία ερευνών που συνεργάζεται με το επιτελείο Χριστοδουλίδη, δημοσιοποίησε στην ιστοσελίδα «reporter» δημοσκόπηση που έδειχνε τον Νίκο Χριστοδουλίδη ως τον κύριο άρχοντα του προεκλογικού με 42,3%, ενώ δύο μήνες αργότερα η ίδια εταιρεία δημοσκοπήσεων δημοσιοποιούσε στον «reporter» δημοσκόπηση στην οποία ο τέως υπουργός Εξωτερικών έπεφτε στο 38,3%. Αυτό που μεσολάβησε ήταν η επίσημη στήριξη της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη από το ΔΗΚΟ. Το κατά πόσο όντως έπληξε τον τέως υπουργό Εξωτερικών αυτή η συνεργασία είναι ένα ζήτημα ανοικτό. Ζήτημα είναι βεβαίως πόσο πλήττει την εικόνα του ως αντισυστημικού υποψηφίου.

Τα βαρίδια και το ΓεΣΥ

Υπάρχει η θέση πολιτικών αναλυτών πως από τη στιγμή που η υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη έχει τόσο έρεισμα στην κοινωνία, τότε θα έπρεπε να μείνει μακριά από συναλλαγές και πρόσωπα που φέρουν βαρίδια. Θα πρέπει για παράδειγμα να δώσει εξηγήσεις σε πολλούς τι ακριβώς δένει τον Νίκο Χριστοδουλίδη με τον Μαρίνο Σιζόπουλο. Τη στιγμή που ο Νίκος Χριστοδουλίδης καταγγέλλεται ως αδιάλλακτος στο Κυπριακό και «υπονομευτής» των προσπαθειών λύσης, εγείρονται ερωτήματα για τη στήριξη από τον αντιομοσπονδιακό Μαρίνο Σιζόπουλο. Όμως δεν είναι μόνο αυτό. Η στήριξη που έτυχε από τον πρόεδρο των Σοσιαλιστών, την ίδια στιγμή που έβγαιναν δημοσιεύματα που τον ενέπλεκαν σε σκάνδαλα και την ίδια στιγμή που το κόμμα του βρίσκεται σε βαθιά εσωστρέφεια, σίγουρα δεν βοηθούν την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη. Όχι μόνο γιατί διαβρώνει το «αντισυστημικό και νέο» προφίλ που προσπαθεί να προωθήσει, αλλά και γιατί θα κληθεί να δώσει εξηγήσεις πού ακριβώς τα βρήκαν οι δύο πλευρές. Είναι για παράδειγμα η πολιτική Νίκου Χριστοδουλίδη στο Κυπριακό συνέχεια της «νέας στρατηγικής» Νικόλα Παπαδόπουλου το 2018, όπως αφήνουν να εννοηθεί ΔΗΚΟϊκά στελέχη, η πολιτική του Μαρίνου Σιζόπουλου που αποκηρύσσει τη διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία, η πολιτική του Γλαύκου Κληρίδη ως Συναγερμικός που υποστηρίζει πώς είναι; Μεγάλο όμως κεφάλαιο αποτελεί και το ΓεΣΥ, γιατί ενώ ο ίδιος λέει πως το στηρίζει, επέλεξε να συμπλεύσει με δύο πολιτικούς αρχηγούς που έχουν διαφωνήσει. Ιδιαίτερα ο Μαρίνος Σιζόπουλος θεωρείται ένας από τους μεγάλους πολέμιούς του. Η περίπτωση Αγαθαγγέλου ήταν η ιδανική για τον Νίκο Χριστοδουλίδη για να αποτινάξει τις όποιες σκιές με την ξεκάθαρη διαφωνία του στον εν λόγω διορισμό και ως υποψήφιος της κοινωνίας των πολιτών να στηρίξει εμπράκτως το ΓεΣΥ. Αφενός με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε να ρίξει το γάντι στον συναγερμικό πρόεδρο που τήρησε σιγήν ιχθύος, καλώντας τον να πάρει ξεκάθαρη θέση. Αφετέρου με αυτό τον τρόπο θα απαντούσε στις ανησυχίες πολλών, ότι ασχέτως των συμμαχιών του με τον Μαρίνο Σιζόπουλο και τον Νικόλα Παπαδόπουλο που απέφυγαν να τοποθετηθούν, ο ίδιος θα στηρίξει μέχρι τέλους το ΓεΣΥ.

Νίκος μόνος και συγκεντρωτικός

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει ξεκαθαρίσει πάντως πως θα κυβερνήσει με τους καλύτερους, ασχέτως αν θα τον στηρίξουν ή όχι. Μία δήλωση που κλείνει το μάτι στον Συναγερμό. Ο ίδιος άλλωστε δεν μπήκε σε διαδικασία πάρε-δώσε με τον Ενδιάμεσο για το πώς θα κυβερνήσουν, αν εκλεγεί. Έχει δε διαμηνύσει πως δεν θα μετακομίσουν οι του ΔΗΚΟ και της ΕΔΕΚ στο επιτελείο του. Υπάρχουν βεβαίως και οι πολιτικοί κύκλοι που εκτιμούν πως η επίσημη στήριξη Χριστοδουλίδη από κόμματα του ενδιάμεσου χώρου ενισχύουν ποικιλοτρόπως την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη.

Πρώτα και κύρια επισφραγίζεται το επιχείρημα που είχε για να κατέλθει ότι σε αντίθεση με τον Αβέρωφ Νεοφύτου αποτελεί μία πολυσυλλεκτική υποψηφιότητα. Την ίδια στιγμή όμως αποκτά οργανωτικό κόκαλο που απουσιάζει από το επιτελείο του. Γιατί ο Νίκος Χριστοδουλίδης μπορεί να έχει πλειάδα υποστηρικτών, ωστόσο η ψήφος τους φέρεται να είναι καθαρά χαλαρή. Η εμπλοκή των οργανωτικών δύο τουλάχιστον κομμάτων, που ξέρουν να κάνουν εκλογές, υποστηρίζεται πως θα βοηθήσει την κατάσταση και θα οργανώσει την ψήφο. Επί του παρόντος πάντως το επιτελείο Νίκου Χριστοδουλίδη αντιμετωπίζει σοβαρά ζητήματα. Το σκάνδαλο με το copy paste και την αποχώρηση του επικοινωνιολόγου τού στοίχισε περισσότερο, από όσο βγαίνει προς τα έξω, καθώς ο τέως υπουργός Εξωτερικών έχει γίνει πιο επιφυλακτικός και καχύποπτος, συγκεντρώνοντας πάνω του όλες τις αποφάσεις.

Η εμπλοκή των οργανωτικών δύο τουλάχιστον κομμάτων, που ξέρουν να κάνουν εκλογές, υποστηρίζεται πως θα βοηθήσει την κατάσταση και θα οργανώσει την ψήφο.

Στο επιτελείο του έχει εδώ και καιρό ξεκαθαρίσει πως θα είναι ο επικοινωνιολόγος του εαυτού του. Αυτή η απουσία επικοινωνιακής καθοδήγησης αλλά και σωστής προετοιμασίας από έμπειρους επαγγελματίες, φάνηκε στο πρώτο άτυπο debate, με τον Νίκο Χριστοδουλίδη να μην είναι καθόλου προετοιμασμένος για την επίθεση Μαυρογιάννη. Δεν είναι όμως μόνο η απουσία επικοινωνιολόγου που εντοπίζεται, αλλά και η απουσία ευρύτερης εμπειρίας στη διεξαγωγή εκλογών. Τα πρόσωπα που έχουν συγκεντρωθεί γύρω του δεν είναι ακόμη άνετα σε τηλεοπτικές παρουσίες ούτε έχουν πείρα σε τηλεοπτικές αντιπαραθέσεις.

Φάνηκε άλλωστε πως μετά το debate, κανείς από το επιτελείο Χριστοδουλίδη δεν μπορούσε να περάσει το αφήγημα του Νίκου Χριστοδουλίδη, αφήνοντας ΑΚΕΛ και ΔΗΣΥ να ερίζουν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για το ποιος βγήκε νικητής της τηλεμαχίας. Οι μόνοι που βγήκαν να καλύψουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη την επόμενη μέρα είναι ΔΗΚΟϊκά στελέχη.

Αναμένεται συνεπώς να διαφανεί, αν τελικά τα ΔΗΚΟϊκά ή τα στελέχη άλλων κομμάτων, που περιβάλλουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη, θα αναλάβουν την επικοινωνία και την εκπροσώπηση του υποψηφίου στην απουσία άλλων έμπειρων πολιτικών προσώπων. Με ό,τι κι αν αυτό συνεπάγεται για τις θέσεις που θα κατατεθούν και ενδεχομένως να τον φέρουν σε δύσκολη θέση για το ποια τελικά είναι η πολιτική που θα ακολουθήσει.

Συνειδητή επιλογή νίκης ο Χριστοδουλίδης

Εχουμε την άποψη ότι πρόκειται για μια υποψηφιότητα που δίνει προοπτική λέει ο βουλευτής του ΔΗΚΟ Πανίκος Λεωνίδου

«Επιβάλλεται κατά την άποψή μου να υπάρξει αλληλοέλεγχος και μεταξύ των δικαστών, έτσι ώστε να περιοριστεί και η απόλυτη εξουσία των δικαστηρίων σε κάποια ζητήματα» λέει ο κ. Πανίκος Λεωνίδου.

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«Η στάση και η μέχρι σήμερα συμπεριφορά του δείχνουν ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης συμφωνεί με το περίγραμμα των θέσεων του ΔΗΚΟ, οπότε δεν περιμένω κάτι περισσότερο από αυτό, ούτε υπάρχει λόγος να διαφωνήσει κάποιος μαζί του» λέει σε συνέντευξή του στη «Κ» ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΔΗΚΟ Πανίκος Λεωνίδου. Αναφέρει ότι το κόμμα του διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτές τις εκλογές με τις επιλογές και αποφάσεις του, σημειώνοντας ότι ο Νικόλας Παπαδόπουλος είναι ένας ικανότατος πολιτικός και ιδιαίτερα σε αυτή την περίοδο, είναι μεστός και βρίσκεται στην πιο ώριμη ίσως φάση της πολιτικής του πορείας. Αναφέρει ότι θα πρέπει να υπάρχει εμπιστοσύνη στη Δικαιοσύνη, λέγοντας ότι γι' αυτό τον λόγο είναι εξαιρετικά σημαντικό να ενισχυθεί, αφού το τελευταίο διάστημα δυστυχώς έχει κλονιστεί σε κάποιο βαθμό, με συμπεριφορές που δεν ήταν συμβατές με το έργο και τον ρόλο που πρέπει να επιτελεί.

–Ένθερμος υποστηρικτής της μεταρρύθμισης στη δικαιοσύνη μέσα από τα νομοσχέδια της Βουλής. Τι διαφοροποιήσεις φέρνουν;

–Είναι γεγονός ότι έγιναν εξαιρετικής σημασίας αλλαγές που αφορούν την ανώτατη δικαστική πυραμίδα. Μία από τις πιο σημαντικές αφορά τον διαχωρισμό του Ανώτατου με το Συνταγματικό Δικαστήριο. Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται εξειδίκευση, αφού θα υπάρχει έλεγχος μεταξύ των δικαστών και κυρίως ενίσχυση των συνταγματικών ατομικών ελευθεριών των πολιτών. Το Συνταγματικό Δικαστήριο θα μπορεί πλέον απευθείας, να λειτουργήσει πιο αποτελεσματικά προς όφελος των δικαιωμάτων των πολιτών. Οφείλω να ομολογήσω ότι είμαι ιδιαίτερα χαρούμενος και για το γεγονός ότι ψηφίστηκε η τροποποίηση που εγώ προσωπικά πρότεινα. Μια πολύ σημαντική προσθήκη κατά την άποψή μου, με την οποία θα παρέχεται η δυνατότητα στα Διοικητικά Δικαστήρια να διευρύνουν τη δικαιοδοσία τους από τον έλεγχο νομιμότητας και στον έλεγχο σκοπιμότητας. Τα δικαστήρια δεν θα ελέγχουν αν παραβιάζονται από τα διοικητικά όργανα του κράτους μόνο τα εξωτερικά χαρακτηριστικά αποφάσεών τους, αλλά θα μπαίνουν και στην ουσία.

> *«Ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι συνειδητή επιλογή νίκης, συνεπώς και συνειδητή επιλογή, προκειμένου να εφαρμοστούν στην πράξη οι προτάσεις του Δημοκρατικού Κόμματος».*

> *«Είναι γεγονός ότι στο παρελθόν συνεργασίες με τον Δημοκρατικό Συναγερμό δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, παρά τη δική μας καλή διάθεση».*

–Μια τέτοια μεταρρύθμιση θεωρείται απαραίτητη λόγω του ότι υπάρχει διαφθορά από πράξεις διοικητικών οργάνων;

–Ως λάτρης του Δημοσίου Δικαίου και ιδιαίτερα του Διοικητικού Δικαίου, θεωρώ ότι το Διοικητικό Δικαστήριο αποτελεί το κατ΄εξοχήν όργανο υπεράσπισης του δικαίου των αδικημένων πολιτών. Άρα, ενισχύοντας το Συνταγματικό Δικαστήριο από τη μία και δίνοντας περισσότερες εξουσίες στο Διοικητικό Δικαστήριο από την άλλη, θωρακίζονται ουσιαστικά τα δικαιώματα του κάθε πολίτη.

–Από την όλη προσπάθεια δεν απουσιάζει το κομμάτι του πρωτοβάθμιου δικαστικού έργου;

–Όπως έχω αναφέρει πιο πάνω έχουν γίνει τρεις σημαντικές τομές. Εξακολουθεί να υπάρχει όμως μια απόσταση όσον αφορά τα προβλήματα που παρατηρούνται στα πρωτοβάθμια δικαστήρια. Δυστυχώς, οι τρεις νομοθεσίες που ψηφίστηκαν δεν παρεμβαίνουν και δεν επιλύουν ζητήματα που αφορούν τα πρωτόδικα δικαστήρια. Ως ΔΗΚΟ, με επιστολή που έχουμε αποστείλει προς την υπουργό Δικαιοσύνης και τον γενικό εισαγγελέα, καταθέσαμε συγκεκριμένες εισηγήσεις για τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να αντιμετωπισθεί η καθυστέρηση που παρατηρείται στην εκδίκαση των υποθέσεων στα Επαρχιακά Δικαστήρια. Μια εφικτή λύση είναι η δημιουργία δικαστηρίου επίλυσης μικροδιαφορών, η οποία θα συμβάλει στην έγκαιρη απονομή της Δικαιοσύνης. Προτείναμε, επίσης, την καθιέρωση και ενίσχυση των θεσμών του Διαμεσολαβητή, της διαιτησίας και των διαδικτυακών ακροάσεων σε ορισμένου τύπου δικαστικές υποθέσεις και τον Ad Hoc διορισμό, για ορισμένη χρονική διάρκεια συνταξιούχων δικαστών και δικηγόρων, για ορισμένου τύπου υποθέσεις.

–Ο πολίτης πώς θα αντιληφθεί αυτές τις αλλαγές στην καθημερινότητά του;

–Όπως αντιλαμβάνεστε δεν είναι εύκολο, ούτε εφικτό να φανούν οι αλλαγές από την επόμενη μέρα. Είμαστε πεπεισμένοι όμως ότι βάλαμε γερά θεμέλια. Ασφαλώς και θα υπάρξουν προβλήματα, ο πολίτης όμως σταδιακά θα αντιληφθεί έμπρακτα ότι έγιναν ορθές μεταρρυθμίσεις. Δεν υπάρχουν πλέον τα κενά που παρουσιάζονταν στο παρελθόν. Σε κάποιες περιπτώσεις θα υπάρχει και έλεγχος νομιμότητας σε τρίτο βαθμό, όπως γίνεται στην Ελλάδα και συγκεκριμένα από τον Άρειο Πάγο. Επομένως τίθενται οι βάσεις και δημιουργούνται οι προοπτικές από τη μία να είναι προσιτό το Σύστημα Δικαιοσύνης και από την άλλη να υπάρχει η απαιτούμενη αποτελεσματικότητα. Με την ανάλογη οργάνωση, θα συμβάλει στον περιορισμό των εκκρεμουσών υποθέσεων.

–Οι πολίτες μπορούν να έχουν εμπιστοσύνη στη Δικαιοσύνη;

–Αυτός επιβάλλεται να είναι ο στόχος και σκοπός μας στο τέλος της ημέρας και προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει καθημερινά να εργαζόμαστε. Αλίμονο αν δεν υπάρχει εμπιστοσύνη στη Δικαιοσύνη. Η Δικαστική είναι η εξουσία που ελέγχει τις άλλες δύο. Γι' αυτό το λόγο και όχι μόνο, είναι εξαιρετικά σημαντικό να την ενισχύσουμε, αφού το τελευταίο διάστημα δυστυχώς έχει κλονιστεί σε κάποιο βαθμό, με συμπεριφορές που δεν ήταν συμβατές με το έργο και το ρόλο που πρέπει να επιτελεί η Δικαιοσύνη. Επιβάλλεται κατά την άποψή μου να υπάρξει αλληλοέλεγχος και μεταξύ των δικαστών, έτσι ώστε να περιοριστεί και η απόλυτη εξουσία των δικαστηρίων σε κάποια ζητήματα.

Ακούσαμε τη συντριπτική πλειοψηφία και καταλήξαμε

–Η επιλογή του κόμματός σας να στηρίξει την ανεξάρτητη υποψηφιότητα του Νίκου Χριστοδουλίδη σας βρίσκει σύμφωνο;

–Ασφαλώς ναι. Ένα δημοκρατικό πολιτικό κόμμα όφειλε να διαβουλευθεί με τα στελέχη του και την κοινωνία των πολιτών. Αυτό πράξαμε και εμείς, ακούσαμε τη συντριπτική πλειοψηφία και καταλήξαμε στο ίδιο συμπέρασμα, για στήριξη της ανεξάρτητης υποψηφιότητας Ν. Χριστοδουλίδη. Ήταν μία παράμετρος που σε καμία περίπτωση δεν μπορούσε να παραγνωριστεί. Από τη στιγμή δε, που και ο ίδιος ο κ. Χριστοδουλίδης αποδέχτηκε το πολιτικό μας περίγραμμα, έχουμε την άποψη ότι πρόκειται για μια υποψηφιότητα που δίνει προοπτική.

–Και η προσπάθειά σας για να υπάρξει αλλαγή και να τιμωρηθεί η διαφθορά, δεν είναι και ο Νίκος Χριστοδουλίδης μέρος του κατεστημένου;

–Όπως κατ' επανάληψη έχουμε πει δημοσίως, ιδιαίτερα πριν από τις βουλευτικές εκλογές, το Δημοκρατικό Κόμμα άσκησε δριμύτατη κριτική στον Νίκο Αναστασιάδη και στάθηκε απέναντι στα φαινόμενα διαφθοράς και διαπλοκής. Ασφαλώς ο κ. Χριστοδουλίδης ήταν μέλος της κυβέρνησης, δεν θεωρούμε όμως ότι ήταν και μέρος της διαφθοράς και της διαπλοκής, ούτε ταυτισμένος με αυτήν. Αντιθέτως, πρόκειται για έναν άνθρωπο εργασιομανή, ευσυνείδητο, χαμηλών τόνων, ο οποίος δεν εκφέρει δικαστικό λόγο. Το ΔΗΚΟ λοιπόν λαμβάνοντας υπόψη τα πολιτικά κριτήρια, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά τού κ. Χριστοδουλίδη και αφουγκραζόμενο τη θέληση της κοινωνίας, έλαβε την τελική του απόφαση.

–Δηλώνει πάντως ότι είναι μέλος του ΔΗΣΥ και εσείς έχετε πει ότι όποτε το ΔΗΚΟ συνεργάστηκε με τον ΔΗΣΥ βγήκε χαμένο...

–Το ΔΗΚΟ συνεργάζεται με έναν ανεξάρτητο υποψήφιο και ο ΔΗΣΥ έχει τον δικό του υποψήφιο. Είναι γεγονός ότι στο παρελθόν συνεργασίες με τον Δημοκρατικό Συναγερμό δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, παρά τη δική μας καλή διάθεσή. Χαρακτηριστικό και πιο πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί η συνεργασία για εκλογή του κυρίου Νίκου Αναστασιάδη στην προεδρία της Δημοκρατίας.

> *Ασφαλώς ο κ. Χριστοδουλίδης ήταν μέλος της κυβέρνησης, δεν θεωρούμε όμως ότι ήταν και μέρος της διαφθοράς και της διαπλοκής, ούτε ταυτισμένος με αυτήν.*

–Γνωρίζετε την ολοκληρωμένη θέση του Νίκου Χριστοδουλίδη για Κυπριακό;

–Η στάση και η μέχρι σήμερα συμπεριφορά του δείχνουν ότι ο κ. Χριστοδουλίδης συμφωνεί με το περίγραμμα των θέσεων του ΔΗΚΟ, το οποίο του δόθηκε και έχει δημοσιοποιηθεί, οπότε δεν περιμένω κάτι περισσότερο από αυτό, ούτε υπάρχει λόγος να διαφωνήσει κάποιος μαζί του. Στόχος μας είναι ασφαλώς ν' αναλάβουμε πρωτοβουλίες, για να επιλύσουμε τα σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πολίτες. Το πρώτιστο προφανώς και μεγαλύτερο πρόβλημα σήμερα, είναι το Κυπριακό για το οποίο πρέπει να πετύχουμε μια δίκαιη, βιώσιμη και λειτουργική λύση.

–Τελικά ο Νίκος Χριστοδουλίδης ήταν επιλογή ή λύση ανάγκης ώστε το ΔΗΚΟ να βρεθεί στην πλευρά του νικητή;

–Ο Ν. Χριστοδουλίδης είναι συνειδητή επιλογή νίκης, συνεπώς και συνειδητή επιλογή, προκειμένου να εφαρμοστούν στην πράξη οι πλείστες προτάσεις του Δημοκρατικού Κόμματος για την κυπριακή οικονομία και την κοινωνία.

–Γιατί το ΔΗΚΟ δεν μπόρεσε τελικά να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτές τις εκλογές, διαμορφώνοντας το πολιτικό σκηνικό και απλώς ακολούθησε κάποιον υποψήφιο;

–Το ΔΗΚΟ διαδραμάτισε και διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτές τις εκλογές με τις επιλογές και αποφάσεις του. Είναι το κόμμα που έκανε την υπέρβαση, στηρίζοντας μια ανεξάρτητη υποψηφιότητα, αλλάζοντας τα δεδομένα στο πολιτικό σκηνικό του τόπου. Αν αυτό δεν είναι πρωταγωνιστικό δυσκολεύομαι να καταλάβω τι άλλο θα μπορούσε να είναι. Παράλληλα, θέλω να σημειώσω ότι δεν ήταν αυτοσκοπός να κατέλθει ως υποψήφιος ο πρόεδρος του κόμματος. Προφανώς οι προϋποθέσεις και οι συνθήκες δεν ευνοούσαν την εκλογή του, παρόλο που θεωρώ ότι ο Νικόλας Παπαδόπουλος είναι ένας ικανότατος πολιτικός. Ιδιαίτερα αυτή την περίοδο είναι μεστός και βρίσκεται στην πιο ώριμη ίσως φάση της πολιτικής του πορείας.

–Άρα πληροί τις προϋποθέσεις και για να συνεχίσει να βρίσκεται στα πνία του ΔΗΚΟ;

–Ασφαλώς, αυτό πρέπει να θεωρείται αυτονόητο!

–Σκεφτήκατε ποτέ να διεκδικήσετε την προεδρία του ΔΗΚΟ;

–Προσωπικά δεν πέρασε ποτέ από το μυαλό μου, ούτε έχω κατά νου κάτι περισσότερο. Αυτή την περίοδο ως βουλευτής και κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος είμαι προσηλωμένος στα καθήκοντά μου στο Νομοθετικό Σώμα. Στόχος μου ασφαλώς, με την έναρξη της νέας περιόδου, σε συνεργασία και με τους άλλους συναδέλφους της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΔΗΚΟ, να προωθήσουμε νομοθεσίες, που συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

–Τελικά η πολιτική δεν κατάφερε να σας απομακρύνει από την νομική;

–Η Νομική για μένα είναι τρόπος ζωής, βρίσκεται πάντα σε πρώτο πλάνο και μέσω αυτής ασκώ και την πολιτική. Σε όλες μου τις τοποθετήσεις, όπως θα έχετε διαπιστώσει και εσείς, κυρίαρχο στοιχείο είναι οι αρχές του δικαίου και με βάση αυτές πολιτεύομαι.

Τα φαντάσματα μιας άλλης πενταετίας

«Η ιστορία επαναλαμβάνεται την πρώτη φορά σαν τραγωδία και την δεύτερη σαν φάρσα» *Καρλ Μαρξ.*

Οι τρεις σταυροφόροι

Αυτός ο προεκλογικός δεν πρόκειται να μας κάνει να πλήξουμε καθόλου. Αυτή τη βδομάδα για παράδειγμα ξύπνησε το φάντασμα του Κραν Μοντανά και βγήκαν πολλοί σκελετοί από την ντουλάπα. Ο Τουμάζος Τσελεπής και ο Άντρος Κυπριανού ένιωσαν δικαιωμένοι από τις αποκαλύψεις του Ανδρέα Μαυρογιάννη, με τον πρώτο να κάνει νέες αποκαλύψεις και να προκαλεί την οργή του Προέδρου. Αποκαλύψεις που ο τελευταίος χαρακτήρισε ανυπόστατους ισχυρισμούς. Άφησε βεβαίως εντελώς ασχολίαστα τα όσα ακούστηκαν για το Μον Πελεράν, ότι σηκωθήκαμε και φύγαμε. Τελικά είμαστε σίγουροι πως οι «τρεις στενοί του συνεργάτες» που διεκδικούν και που του προκάλεσαν αρχική ευφορία, θα του βγουν σε καλό;

Το comeback του Πόλυ

Αίσθηση πάντως προκάλεσε και η αποκάλυψη του νομικού Πόλυ Πολυβίου, ο οποίος χαρακτήρισε το Μον Πελεράν ένα μικρό θαύμα. Εμείς πάντως θυμόμαστε τον Πόλυ Πολυβίου να σηκώνεται να φεύγει από το Κραν Μοντανά ενόσω εκτυλίσσονταν οι διαπραγματεύσεις και ενόσω θεωρητικά υπήρχε ακόμα ελπίδα να βρεθεί λύση. Ήταν λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων ή γιατί διαφωνούσε; Σίγουρα μέχρι σήμερα δεν βγήκε να αδειάσει τον Πρόεδρο και προκαλεί εντύπωση για ποιο λόγο αποφάσισε να το κάνει σήμερα; Εμείς λέμε πως αν είχαν ανάλογη ευσυνειδησία πέντε χρόνια πριν, ίσως να μην είχαμε να χειριστούμε νέα τετελεσμένα στο Κυπριακό, όπως το άνοιγμα του Βαρωσιού και την άτυπη προσάρτηση των Κατεχομένων. Την απάντηση πάντως έδωσε συνοπτικά ο Στίβεν Λίλλι σημειώνοντας πως το κεφάλαιο του Κραν Μοντανά έχει κλείσει για τα καλά και πως η διάσκεψη στη Γενεύη αποτελεί τον επιθανάτιο ρόγχο. Ας ασχοληθούν πλέον με το πώς θα κτίσουν πάνω στα ερείπια του Κυπριακού αντί να ερίζουν για το ποιος έχει τις μεγαλύτερες ευθύνες.

Να χάσουν τους Κεντρώους

Όσο κι αν η παρουσία Μαυρογιάννη στο άτυπο debate έκανε τους αριστερούς κύκλους να αναθαρρήσουν για το ηγετικό του στίγμα, υπάρχουν κύκλοι που ανησυχούν για την έκβαση της συζήτησης. Δεν θέλουν ο Ανδρέας Μαυρογιάννης να επικεντρωθεί στο Κραν Μοντανά, καθότι αποτελεί μέρος της κατάστασης. Ούτε βεβαίως θέλουν να ταυτιστεί με την «Τσελέπεια» προσέγγιση στο Κυπριακό, καθώς αυτό θα του στερήσει όπως λένε ψήφους από ένα ευρύτερο ακροατήριο που δεν συμμερίζεται τις εν λόγω θέσεις. Δεν ήταν άλλωστε γι' αυτό τον λόγο που επέλεξαν Μαυρογιάννη αντί Αχιλλέα;

Οι συναυλίες και τα δώρα

Μιλώντας πάντως για τον Αχιλλέα Δημητριάδη, βλέπουμε πως μαζεύει κοντά του νέους, γυρίζει τη Λευκωσία ως άλλος Ομπάμα με λεωφορείο και κάνει συναυλίες. Αυτό με τις συναυλίες βεβαίως καλύτερα να το κοιτάξει λίγο. Το να προσελκύεις τους νέους στους εκλογικούς καταλόγους με δωρεάν εισιτήριο των ONIPAMA δεν είναι ακριβώς και ο καλύτερος τρόπος να τους εμπλέξεις με την πολιτική. Εκτός αν υποτιμούμε τόσο τη νεολαία. Εμείς θα του προτείνουμε αντί συναυλιών να προσλάβει καλύτερα κανέναν καλό σύμβουλο επικοινωνίας.

Τα παρακάλια

«Ο Αβέρωφ Νεοφύτου μας παρακαλούσε να τον στηρίξουμε» έλεγε στο κρατικό κανάλι τη βδομάδα που πέρασε ο βουλευτής του ΔΗΚΟ Χρύσης Παντελίδης, διερωτώμενος κατά πόσο αν στήριζαν τον συναγερμικό πρόεδρο θα σήμαινε αυτόματα πως εκείνος θα αποκήρυσσε το Πλαίσιο Γκουτέρες. Πάντως, και οι πηγές της στήλης μαθαίνουν πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου κίνησε γη και ουρανό για να βρουν μία διευθέτηση συνεργασίας με το ΔΗΚΟ, βάζοντας μάλιστα τις παλιές καραβάνες του ΔΗΣΥ να χειριστούν στελέχη του κόμματος και να τους εκφοβίσουν πως η στήριξη στον Χριστοδουλίδη σηματοδοτεί τον πολιτικό αφανισμό τους. Μάλιστα, δύο περίπου χρόνια προηγουμένως διέρρεαν από την Πινδάρου πως έχει γίνει σχετικό deal Αβέρωφ - Νικόλα για να στηρίξει ο πρώτος τον δεύτερο για την προεδρία της Βουλής και στη συνέχεια το ΔΗΚΟ να στηρίξει τον συναγερμικό πρόεδρο για τις Προεδρικές. Μία διαρροή που είχε ως στόχο να σκοτώσει την όποια προοπτική συνεργασίας ΔΗΚΟ - ΑΚΕΛ αλλά και να στείλει το μήνυμα στον Λόφο πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου είναι πολυσυλλεκτικός. Αλήθεια όμως αν ο Αβέρωφ Νεοφύτου στηριζόταν από το ΔΗΚΟ αυτό θα σήμαινε πως ακολουθεί τη ΔΗΚΟϊκή πολιτική; Πώς θα στηρίξει τη Νέα Στρατηγική ή θα πανηγύριζαν;

ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος

Ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος που βρίσκεται για ιατρικούς λόγους στο Ισραήλ και του ευχόμαστε γρήγορη ανάρρωση.

Η περίπτωση ΔΗΠΑ

Μόνη λύση για τον Αβέρωφ Νεοφύτου αποτελεί πάντως η Δημοκρατική Παράταξη και ο Μάριος Καρογιάν. Ήδη στην Πινδάρου σημειώνουν πως αν ο Αβέρωφ Νεοφύτου στήριζε τον πρόεδρο της ΔΗΠΑ για την προεδρία της βουλής, αντί να πει κατηγορηματικά όχι στον Πρόεδρο Αναστασιάδη, όταν του έκανε την κρούση, η συνεργασία θα ήταν πιο εύκολη. Ή μήπως όχι; Στη ΔΗΠΑ ή καλύτερα στη Συνεργασία Δημοκρατικών θεωρούν ότι η μόνη λύση είναι η σύμπλευση με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Κάποιοι θεωρούν πως το κόμμα άργησε, αφήνοντας το ΔΗΚΟ να κάνει παιχνίδι. Υπάρχουν και εκείνοι που έχουν πλήρη εμπιστοσύνη στην στρατηγική Καρογιάν.

Τετ α τετ με Παπαδάκη

Μιλώντας πάντως για τις συμμαχίες των προεδρικών, αξίζει να σημειωθεί πως την εβδομάδα που πέρασε ο Νίκος Χριστοδουλίδης συναντήθηκε με τον Δημήτρη Παπαδάκη. Η στήλη μαθαίνει πως ο ευρωβουλευτής δεν θεωρεί λόγο να απορρίψει τον τέως υπουργό Εξωτερικών το γεγονός ότι συνέπλευσε μαζί του ο Μαρίνος Σιζόπουλος και σε αντίθεση με άλλους ΕΔΕΚίτες που στηρίζουν Κολοκασίδη ο ίδιος θεωρεί πως θα πρέπει να κάνουν επιλογή από τις βασικές υποψηφιότητες, καθώς έτσι μπορείς να επηρεάσεις για την αλλαγή.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΙΔΕΕΣ / *Του* **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

Το «φακελάκι» και η κανονικοποίησή του

Δεν νομίζω ότι υπάρχει οικογένεια στην Ελλάδα που να μην έχει εμπειρία από κάποιου είδους φακελάκι (σε εξευγενισμένα ελληνικά: «άτυπες πληρωμές») σε ελληνικό νοσοκομείο. Δεν θα ξεχάσω την περίπτωση, πριν από χρόνια, όταν η μητέρα μου χρειάστηκε να υποβληθεί σε εγχείρηση ανοιχτής καρδιάς, σε ιδιωτικό νοσοκομείο. Πριν και κατά τη διάρκεια της νοσηλείας, για επισήμως καταγεγραμμένες εξετάσεις, μας ζητούνταν άτυπες πληρωμές. Η κορύφωση ήταν η απαίτηση της καρδιοχειρουργού: μας ανακοίνωσε ψυχρά ότι η αμοιβή της –άτυπη και επιπρόσθετη των επίσημων χρεώσεων του νοσοκομείου– θα ανερχόταν σε μερικές χιλιάδες ευρώ χωρίς απόδειξη και σχεδόν στο διπλάσιο με απόδειξη. Όταν ρώτησα προς τι η διάκριση, η απάντηση ήταν: «Ξέρετε πώς γίνεται στην Ελλάδα».

Φυσικά και ήξερα. Αν υπήρχε εξομολογητής πολιτών, αυτή θα ήταν μία από τις αμαρτίες που θα του ομολογούσα. Σαν τον πιστό που δοκιμάζεται από πειρασμούς, δεν είχα το σθένος να αντισταθώ και σε άλλη ηθική δοκιμασία, όταν αγαπημένος μου θείος υποβλήθηκε σε εγχείρηση καρκίνου, σε δημόσιο νοσοκομείο. Απαιτήθηκε άτυπη πληρωμή του χειρουργού – το διαβόητο φακελάκι.

Σε ζητήματα ζωής ή θανάτου, όταν είσαι στο έλεος διεφθαρμένων ιατρικών πρακτικών, δεν σκέφτεσαι τόσο τη διαφθορά στην οποία σκοντάφτεις όσο την υγεία του αγαπημένου σου προσώπου. Η σχέση γιατρού ασθενούς είναι άνιση: ο ασθενής εξαρτάται απολύτως από τον γιατρό. Ο φροντιστής του ασθενούς προβαίνει σε αναγκαστικές επιλογές. Ναι μεν η ηθική ευθύνη της επιλογής να συμπράξει σε μια πράξη διαφθοράς παραμένει δική του, αλλά η επιλογή του προέρχεται από έναν κατάλογο που έχει ήδη διαμορφωθεί. Ως εξιλέωση, υποσχέθηκα στον εαυτό μου ότι δεν θα κοροϊδέψω τη συνείδησή μου με εκλογικευτικά σχήματα. Αντιθέτως θα θυμάμαι τη σύμπραξή μου και θα κάνω, εφεξής, ό,τι μπορώ για να επανορθώσω. Οι πρωτογενείς εμπειρίες διαφθοράς στον τομέα της υγείας επιβεβαιώνονται από συναφείς έρευνες (ΠΟΥ 2018, ΟΟΣΑ 2021). Η παραοικονομία στην υγεία εκτιμάται μεταξύ 1-1,5 δισ. ευρώ. Στα ελληνικά νοσοκομεία διακινείται άφθονο μαύρο χρήμα. Το 1/3 των εισαγωγών ασθενών σε δημόσια νοσοκομεία εμπλέκουν ανεπίσημες πληρωμές. Το 25% των ιδιωτικών πληρωμών υγείας κατευθύνεται σε ανεπίσημες πληρωμές. Στην έρευνα του Ευρωβαρόμετρου για τη διαφθορά (Μάρτιος Απρίλιος 2022), το 91% των Ελλήνων θεωρεί εκτεταμένη τη δωροδοκία και κατάχρηση εξουσίας για ιδιωτικό όφελος στο σύστημα υγείας (μ.ό. Ε.Ε.: 29%). Το 13% όσων χρειάστηκαν υπηρεσίες από το ΕΣΥ κατέβαλε «άτυπη πληρωμή» (το υψηλότερο ποσοστό στην Ε.Ε. μετά τη Ρουμανία – μ.ό. Ε.Ε.: 4%). Γενικότερα, πάνω από τους μισούς (55%) θεωρούν «αποδεκτό» να «δώσουν δώρο» προκειμένου να γίνει η δουλειά τους στη δημόσια διοίκηση (μ.ό. Ε.Ε.: 28%). Εν ολίγοις, σχεδόν όλοι οι Ελληνες θεωρούν ότι η δωροδοκία γιατρού στο σύστημα υγείας είναι εκτεταμένη. Από τη γενικότερη στάση τους στη διαφθορά συνάγεται ότι οι μισοί τη θεωρούν αποδεκτή.

Οταν ένα αρχικώς επιλήψιμο φαινόμενο καθίσταται ευρέως διαδεδομένο αρχίζει να κανονικοποιείται.

Τα δύο συσχετίζονται: όταν ένα αρχικώς επιλήψιμο φαινόμενο καθίσταται ευρέως διαδεδομένο αρχίζει να κανονικοποιείται. Οπως δεν έχεις την αίσθηση της παράβασης όταν οδηγείς αντίθετα σε ένα μονόδρομο που κανείς δεν τηρεί ή καπνίζεις σε ένα χώρο που δεν επιτρέπεται, αλλά ουδείς ασχολείται με τους παραβάτες, έτσι αποποιθικοποιείς και ενσωματώνεις στους υπολογισμούς σου την «άτυπη πληρωμή» που θα καταβάλεις ή θα ζητήσεις. Η ευρεία διάδοση και επαναληπτικότητα ενός φαινομένου μειώνει τα ηθικά ανακλαστικά των εμπλεκομένων: όταν μια πράξη αποκτά χαρακτηριστικά routinas, η ηθική της διάσταση γίνεται μέρος μιας άρρητης υποδομής. Στην καλή της εκδοχή, η routινοποιημένη πράξη ενσωματώνει αυτονοήτως τους κανόνες επαγγελματικής ηθικής. Και τα δύο μέρη μετέχουν σε μια σχέση, στην οποία προάγεται ένα «ενδογενές αγαθό» (υγεία), σε συνθήκες έντιμου επαγγελματισμού. Στην κακή της εκδοχή, αντιθέτως, θεωρείται αυτονόητη η παράτυπη αμοιβή. Η ιατρική πράξη καθίσταται συναλλαγή, της οποίας οι θεσμικές-ηθικές προϋποθέσεις αποσιωπώνται. Και τα δύο μέρη, καθώς επικεντρώνονται στενά στο πρόβλημα υγείας που τα συνδέει, έχουν κάθε λόγο να αποκρύπτουν από τον εαυτό τους την πλήρη αντίληψη για το ποιόν της ιατρικής πράξης στην οποία μετέχουν. Βραχυχρόνια, η απόκρυψη προστατεύει την αυτοεικόνα των εμπλεκομένων. Το πέπλο της σιωπής βαθμιαία θεσμοποιείται. Οι ιατρικές ενώσεις σιωπούν (εκτός κι αν ερωτηθούν, οπότε θα πουν τα γνωστά τετριμμένα), οι (κομματικές) διοικήσεις των νοσοκομείων δεν έχουν κίνητρο, ικανότητες και διάθεση να εμπλακούν σε συγκρούσεις, ενώ το υπουργείο Υγείας απλώς ρητορεύει, γνωρίζοντας ότι οι άτυπες πληρωμές γιατρών του ΕΣΥ το απαλλάσσουν από τις τεράστιες ευθύνες του για τους αξιοθρήνητα χαμηλούς μισθούς τους. Οταν ακούω τον πρωθυπουργό να μιλάει με υπερηφάνεια για την «καταπληκτική ποιότητα ζωής» που προσφέρει η Ελλάδα, σκέφτομαι ότι μια τέτοια δήλωση είναι αληθής μόνο αν η ποιότητα ζωής ιδωθεί στενά ευδαιμονιστικά, δηλαδή αποποθικοποιημένα. Αν συστατικό στοιχείο της ποιότητας ζωής είναι η αξιοπρέπεια των πολιτών στη χρήση δημόσιων αγαθών, σε μια χώρα στην οποία η διαφθορά θεωρείται αυτονόητη, οι κυβερνήτες της δεν μπορούν να είναι περήφανοι.

Ο κ. Χαρίδημος Κ. Τσούκας (www.htsoukas.com) είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και ερευνητής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Warwick.

Διαχείριση και προστασία δασών

Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Η **Ευρωπαϊκή** Ένωση, θέτοντας ως βασικό στόχο τη φύτευση τριών δισεκατομμυρίων δέντρων μέχρι το 2030 στο πλαίσιο της νέας δασικής στρατηγικής και αναγνωρίζοντας την ανάγκη για περιορισμό του διοξειδίου του άνθρακα, προωθεί δράσεις για περιορισμό της περιβαλλοντικής καταστροφής του 44% της περιφέρειάς της που καλύπτεται από δάση. Τα δάση προσφέρουν καθαρό αέρα, δροσερό νερό, προστατεύουν τη βιοποικιλότητα και τη σπάνια χλωρίδα και πανίδα, αγαθά τα οποία σε συνδυασμό με την άθληση, τη χαλάρωση και την ξεκούραση, μπορούν να αξιοποιηθούν για βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων. Δυστυχώς, η ανθρώπινη παρουσία και οι κακές συνήθειες αρκετών επισκεπτών των δασών, οδηγούν στον αφανισμό μεγάλων εκτάσεων δασικής γης. Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας μείωσης ή καταστροφής των δασών, είναι τα ακραία καιρικά φαινόμενα και κυρίως οι πυρκαγιές.

Χωρίς δάση και φυσικό περιβάλλον, δεν υπάρχει καθαρός αέρας και οξυγόνο, ενώ σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες τα δάση χρησιμοποιούνται ως ηχομονωτικά, για περιορισμό του θορύβου από τη χρήση των αυτοκινητοδρόμων. Η ανθεκτικότητα των δασών εξαρτάται από τη σωστή χρήση και συνεχή ανανέωση των δασών, αλλά και τον περιορισμό της κοπής των δέντρων για ξυλεία και καύση.

Αρκετοί επισκέπτες και τουρίστες στα δάση, συμβάλλουν στην ανάπτυξη του οικοτουρισμού και του αγροτουρισμού, αφού ελκύονται από τις φυσικές ομορφιές, τα σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας, ενώ αφήνουν τις πέντε αισθήσεις να τους ταξιδέψουν σε ένα φυσικό μαγευτικό κόσμο. Η ανθρώπινη παρουσία, όμως, στα δάση αλλά και οι φυσικές καταστροφές, έχουν οδηγήσει στη μείωση κατά 5 εκατομμύρια εκτάρια ετησίως των δασικών εκτάσεων στην Ε.Ε.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας απώλειας δασών είναι ο δασικός τομέας, ο οποίος το 2018, με βάση στοιχεία που κατατέθηκαν πρόσφατα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών, απασχολεί πάνω από 2 εκατομμύρια άτομα στην Ε.Ε., ενώ πάνω από 1 εκατομμύριο εργαζόμενοι ασχολούνται με την κατασκευή ξύλινων επίπλων και την εκτύπωση χαρτιού.

Η ανθρώπινη παρέμβαση αλλά κυρίως η εξαγορά δασικής γης από ιδιώτες, αποτελούν τα σοβαρότερα κοινωνικά προβλήματα στη διαχείριση και αξιοποίηση των δασών, αφού 60% των δασικών ευρωπαϊκών εκτάσεων ανήκουν σε περισσότερους από 16 εκατομμύρια ιδιώτες ιδιοκτήτες δασικής γης. Ο κάθε ιδιοκτήτης κατέχει κατά μέσο όρο 13 εκτάρια ιδιωτικής δασικής γης, ενώ το 14% της συνολικής δασικής έκτασης που αντιστοιχεί στα 22 εκατομμύρια εκτάρια, ανήκει στις τοπικές και περιφερειακές αρχές.

Οι τοπικές αρχές αλλά και τα κράτη γενικότερα, οφείλουν να προωθούν φιλικές προς το περιβάλλον πολιτικές, αρχίζοντας από τη φύτευση δέντρων αλλά και την ανανέωση των δασικών περιοχών με νέα δέντρα και φυτά. Τα καμένα δέντρα απελευθερώνουν στην ατμόσφαιρα το διοξείδιο του άνθρακα που είχαν αποθηκεύσει μέσα τους, ενώ το καμένο ξύλο απελευθερώνει επικίνδυνους ρύπους στην ατμόσφαιρα. Οι φωτιές και οι πυρκαγιές συμβάλλουν στην περαιτέρω αύξηση της θερμοκρασίας και η αποψίλωση των δασών απελευθερώνει διοξείδιο του άνθρακα στην ατμόσφαιρα, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να υποφέρουν από αναπνευστικά προβλήματα.

Το καλύτερο οξυγόνο για τον άνθρωπο αλλά και το ιδανικότερο φυσικό καταφύγιο για ζώα και μικροοργανισμούς, είναι το δάσος. Οι περίπατοι στη φύση, η απόδραση από τα αστικά κέντρα και οι εκδρομές στα δασικά πάρκα, η άθληση στη φύση και η εισπνοή καθαρού αέρα, συμβάλλουν στη βελτίωση της υγείας και της ποιότητας ζωής των πολιτών και στη διαβίωση του ανθρώπου μέσα στο φυσικό περιβάλλον. Θα πρέπει λοιπόν να μάθουμε να αγαπάμε το πράσινο και να προστατεύουμε τα δάση, τα οποία δίνουν ζωή τόσο στον άνθρωπο όσο και στους μικροοργανισμούς που είναι σημαντικοί για την ανθρώπινη επιβίωση.

Ο κ. Άντρος Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

Η Ελένη Ξένου επανέρχεται δριμύτερη το φθινόπωρο.

EPA/SERGEY KOZLOV

Ουκρανοί διασώστες καθαρίζουν τα συντρίμμια ενός κτιρίου στο Χάρκοβο της Ουκρανίας, 29 Ιουλίου 2022. Το Χάρκοβο και οι γύρω περιοχές έχουν γίνει στόχος σφοδρών βομβαρδισμών από τον Φεβρουάριο του 2022, όταν ρωσικά στρατεύματα εισέβαλαν στην Ουκρανία, ξεκινώντας μια σύγκρουση που προκάλεσε καταστροφή και μια ανθρωπιστική κρίση.

Ασελγώντας στο κουφάρι

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Ενόσω εκτυλίσσονταν οι διαπραγματεύσεις στο Μον Πελεράν 2, δημοσιεύματα στον Τύπο «αποκάλυπταν» διαλόγους που προετοίμαζαν για το ναυάγιο αλλά που κυρίως έστρωναν, με μαεστρικό ομολογουμένως τρόπο, το χαλί για το παιχνίδι επίρριψης ευθυνών. «Ρε Μουσταφά, να σκεφτούμε τα παιδιά και τα εγγόνια μας» έλεγε παρακλητικά ο Νίκος Αναστασιάδης στον Τ/κ ηγέτη με τον τελευταίο να απαντά «Νίκο, τελειώσαμε. Είμαι κουρασμένος, πάω να κοιμηθώ». Ήταν όπως καταγραφόταν στο δημοσίευμα, ένας άλλος Ακιντζί. «Ψυχρός και κυνικός σε όλη τη διαδικασία» που «συζητούσε με παγωμένο αίμα» και που αγνοούσε τις εκκλήσεις ενός «βαθιά απογοητευμένου» Αναστασιάδη.

Λίγες μέρες όμως πριν από το δημοσιευμένο μονόπρακτο, στον ίδιο τόπο εκτυλισσόταν «ένα μικρό θαύμα» σύμφωνα με τις πρόσφατες παραδοχές του μέλους της διαπραγματευτικής ομάδας Πόλυ Πολυβίου στον «Πολίτη». Το είπε και ο Ανδρέας Μαυρογιάννης στο άτυπο debate τις προάλλες πως στο Μον Πελεράν 1 είχαμε φτάσει σε ακτίνα συμφωνίας στο εδαφικό, καθότι η ε/κ πλευρά προσέφερε 28,2% του εδάφους να είναι υπό τ/κ διοίκηση και η τ/κ πλευρά κατέβαινε από το 35% στο 29,2%. «Φύγαμε την κρισιμότερη στιγμή» σημείωνε όμως με λύπη, ρίχνοντας πλέον την ευθύνη στον Νίκο Χριστοδουλίδη. «Ο πρόεδρος μού είπε ότι του είπε ο Χριστοδουλίδης ότι του είπε ο κ. Καλπαδάκης [στενός συνεργάτης του Έλληνα Πρωθυπουργού] ότι πρέπει να πάμε να συνεννοηθούμε με τον Τσίπρα. Πρέπει να διαβουλευτούμε να μην προχωρήσουμε» αποκάλυπτε 5 χρόνια μετά ο Ανδρέας Μαυρογιάννης. Με τον Νίκο Χριστοδουλίδη να απαντά ότι υιοθετεί το τουρκικό αφήγημα και να ρίχνει νερό στον μύλο της περιρέουσας. Το ποιος ζητούσε αποχώρηση από το Μον Πελεράν είχε προφανώς πολλές εκδοχές –και αναλόγως του αποδέκτη– είχε και διαφορετικούς πρωταγωνιστές. Άλλοτε ήθελε ο Καλπαδάκης, άλλοτε ο Άντρος Κυπριανού, με τον Πρόεδρο να αποδέχεται πάντα στωικά τις βουλές των άλλων. «Επέλεξε να πει ψέματα ο κ. Αναστασιάδης για να επιστρέψει στην Κύπρο. Δεν είχε συνεννοηθεί μαζί μου. Εμένα μου το είπε την επόμενη μέρα, όταν επέστρεψε στην Κύπρο» έλεγε όμως ο Άντρος Κυπριανού μετά το Κραν Μοντανά. Το τι ακολούθησε του ναυαγίου στο Μον Πελεράν είναι λίγο πολύ γνωστό. Από τις βολικές διαρροές ότι τίποτα δεν κινείται στις διαπραγματεύσεις, τα αφηγήματα ότι ο Μουσταφά Ακιντζί αποτελεί τελικά πιόνι της Άγκυρας, μέχρι και το ενωτικό δημοψήφισμα. Το ενωτικό δημοψήφισμα που θυμήθηκε έτσι ξεκούδουνα η Βουλή το 2017 και εν τω μέσω των διαπραγματεύσεων να εντάξει μέσω πρότασης νόμου στις σχολικές γιορτές.

Αυτό βεβαίως δεν σημαίνει απαραιτήτως πως η Τουρκία ήταν έτοιμη να λύσει το Κυπριακό, να καταργήσει τις εγγυήσεις και πως η ευθύνη της κατάρρευσης βαραίνει αποκλειστικά την ε/κ πλευρά. Όμως αν η κυβέρνηση ξόδευε τον μισό χρόνο να διαχειριστεί σωστά τις συνομιλίες από αυτόν που ξόδεψε για να καλλιεργήσει την περιρρέουσα, ίσως η ευθύνη στη διεθνή κοινότητα να μη βάραινε την πλευρά μας. Και αν υπήρχε πραγματική βούληση για λύση, δεν θα άφηνε η ίδια η κυβέρνηση, μέσω διαρροών να δηλητηριαζόταν με αυτό τον τρόπο η διαδικασία στο εσωτερικό. Όμως όλα αυτά είναι ιστορίες για να θυμόμαστε. Τα όσα αποκαλύπτονται σήμερα είναι εξόχως προκλητικά, εκθέτοντας τους πρωταγωνιστές και τους εμπλεκόμενους. Γιατί δεν είχαν το αντίστοιχο σθένος, να αποκαλύψουν την αλήθεια. Κάποιοι επέλεξαν τη σιωπή, άλλοι έκτισαν πολιτικές καριέρες δηλητηριάζοντας την κοινή γνώμη με τις διαρροές τους και κάποιοι στήριξαν αναφανδόν αμέσως μετά από όλα αυτά έναν Πρόεδρο που έφερε το Κυπριακό στο παρά πέντε της διχοτόμησης.

Σε αυτό το πλάνο εντάσσονται και οι βασικοί υποψήφιοι για την Προεδρία. Που είχαν το θράσος στο άτυπο debate, να εκπλαγούν ή να κλάψουν επί των ερειπίων του Κυπριακού. Και οι πρωτοεμφανιζόμενοι σωτήρες υποψήφιοι που σήμερα θυμήθηκαν να ασχοληθούν με το κυπριακό. Στο μεσοδιάστημα όμως, το Κυπριακό είχε αλλάξει άρδην. Η τ/κ κοινότητα είναι εξαθλιωμένη οικονομικά και στο στάδιο της άτυπης προσάρτησης στην Τουρκία. Το Βαρώσι έχει ανοίξει ήδη και οι τουρκικές προκλήσεις εντείνονται με την πάροδο του χρόνου.

Όσο κι αν μας πληγώνουν όσα έγιναν το 2017 αποτελούν πλέον μνημόσυνο. Και ο τόπος μας θέλει άτομα να διαχειριστούν την επόμενη μέρα. Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο θα αναμένουμε στην επόμενη τηλεμαχία συγκεκριμένο πλάνο για την άρση του αδιεξόδου. Όλα όσα ακούσαμε περί ΝΑΤΟ πριν από την επίλυση του Κυπριακού, περί εκπροσώπων παρατηρητών στην Ε.Ε. είναι κατώτερα των περιστάσεων. Και οι εκ των υστέρων αποκαλύψεις, σαν να ασελγούν στο κουφάρι του Κυπριακού.

economidoum@kathimerini.com.cy

Νικητές και χαμένοι

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

«Αν δεν ήταν το ΓεΣΥ ούτε που ξέρω τι θα έκανα» μου είπε. Έτσι απλά, χωρίς μελοδραματισμούς, με την αξιοπρέπεια του ανθρώπου που καλείται να διαχειριστεί μια πολύ κρίσιμη μάχη. Σκεφτείτε πώς είναι να ξυπνάς ένα πρωί και όλα όσα θεωρούσες δεδομένα αίφνης να ανατρέπονται. Και να βρίσκεσαι σε μια δίνη –γιατροί, εξετάσεις, θεραπείες, χειρουργεία– όπου επιστρατεύεις όλη τη δύναμη ψυχής που διαθέτεις για να νικήσεις την αρρώστια. Όταν συμβεί αυτό, ένα πράγμα χρειάζεσαι: αξιόπιστο σύστημα υγείας. Ένα σύστημα υγείας που θα σου παρέχει όποια ιατρική φροντίδα απαιτείται ανεξάρτητα από το αν είσαι πλούσιος ή φτωχός, νέος ή γέρος. Ένα σύστημα υγείας για όλους. Δίκαιο και κοινωνικά ευαίσθητο. Αυτό είναι το ΓεΣΥ. Και γι' αυτό, αν πρέπει να κάνουμε τον τελικό απολογισμό της κρίσης που προκλήθηκε με τον διορισμό του Πέτρου Αγαθαγγέλου στο Δ.Σ. του ΟΑΥ, για μένα ένας είναι ο αδιαμφισβήτητος νικητής: το πρόσωπο που ανέφερα πριν. Ο ασθενής, ο δικαιούχος, η κοινωνία των πολιτών.

Ήταν ένα power game αυτό που όλοι παρακολουθήσαμε; Φυσικά και ήταν. Καταπώς δείχνουν δε τα πράγματα, με τις αιτιάσεις περί ασυμβίβαστου του προέδρου του ΟΑΥ, στο παιχνίδι αυτό υπάρχει και παράταση. Οι ομάδες πάντως δεν είναι καινούργιες. Από τότε που ήταν υπουργός ο Γιώργος Παμπορίδης δημιουργήθηκαν τα δύο στρατόπεδα, των υπερασπιστών και των πολέμιων του ΓεΣΥ. Με πιο ενδιαφέρουσα βεβαίως την πολυσυζητημένη ενδοσυναγερμική σύγκρουση όπου υπουργοί της ίδιας κυβέρνησης βρέθηκαν αντιμέτωποι. Η απόφαση του Προέδρου της Δημοκρατίας «να βάλει τον λύκο να φυλάει τα πρόβατα», όπως χαρακτηριστικά είπε κάποιος, αναζωπύρωσε αυτή την παλιά κόντρα. Με τη διαφορά όμως ότι αυτή τη φορά, απέναντι στις κυβερνητικές επιλογές αναπτύχθηκε ένα ευρύ μέτωπο υπέρ του ΓεΣΥ που διατρέχει τα κόμματα και την κοινωνία οριζόντια.

Οι οργανωμένοι ασθενείς έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο αλλά δεν ήσαν μόνοι. Η Κοινωνική Συμμαχία αριθμεί 14 οργανώσεις, ανάμεσά τους και τους πυλώνες του συνδικαλισμού ΠΕΟ και ΣΕΚ. Δεν θα επιχειρήσω μια αναλυτική καταγραφή των όσων ένωσαν τις δυνάμεις τους γιατί είναι βέβαιο πως κάποιον θα αδικήσω. Θεωρώ όμως ότι είχε ιδιαίτερη αξία η παρέμβαση των πρώην υπουργών Υγείας Παμπορίδη και Ιωάννου, καθώς και του ΑΚΕΛ, με το ειδικό βάρος του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Όσο για τους «απέναντι», ας περιοριστούμε στο ότι και αυτή τη φορά τον τόνο έδωσαν τα συμφέροντα. Όταν ο Μαρίνος Σωτηρίου φτάνει στο σημείο να μιλήσει για «Τζιχάντ κατά του διορισμού του Πέτρου Αγαθαγγέλου» είναι φανερό πως κάποιοι εκτός από την ψυχραιμία τους έχασαν και το μέτρο. Το ευτύχημα είναι ότι εντέλει πρυτάνευσε η λογική. Όχι γιατί επήλθε η επιφοίτηση βεβαίως, αλλά επειδή ο Νίκος Αναστασιάδης κατάλαβε το μέγεθος του πολιτικού κόστους. Η προσωπική του παρέμβαση προκάλεσε στην αλλαγή της πορείας πλεύσης του ΚΕΒΕ ώστε να οδηγηθούμε στην εκτόνωση της κρίσης.

Ποιος έχασε; Αυτοί που ενορχήστρωσαν τον διορισμό Αγαθαγγέλου, με πρώτο βιολί τον υπουργό Υγείας Χατζηπαντέλα. Απλή, αγνή, απορία: Είναι δυνατόν ο γερόλυκος της πολιτικής Αναστασιάδης να παραπλανήθηκε από ένα πρωτάρη υπουργό; Γιατί αν ο Πρόεδρος υπήρξε θύμα παραπλάνησης, τότε αυτός που τον παραπλάνησε θα πρέπει να υποστεί τις συνέπειες. Θυμάμαι ότι επί ΠΑΣΟΚ, τότε που οι ανασχηματισμοί έδιναν και έπαιρναν, χρησιμοποιήθηκε ο κομψότερος όρος «αναδόμηση». Σε κάθε περίπτωση, όταν ένας υπουργός τα κάνει μαντάρα πηγαίνει στο σπίτι του. Εκτός πάλι κι αν δεν παραπλανήθηκε κανείς και όλα ήταν στο πλαίσιο ενός σχεδίου που κατέρρευσε λόγω της λαϊκής κατακραυγής. Food for thought για όσους προσπαθούν, ανάμεσα στα τόσα άλλα που έφερε η πρωτόγνωρη προεκλογική περίοδος, να σημειολογήσουν τις κυβερνητικές συμπεριφορές.

Ποιος κέρδισε; Αυτό το ερώτημα έχει περισσότερο αξία ν' απαντηθεί. Όχι για να θριαμβολογήσουν τα μέλη της Κοινωνικής Συμμαχίας αλλά για να θυμηθούμε ότι κύτταρο της δημοκρατίας είναι ο πολίτης. Κι ότι ο πολίτης έχει φωνή. Φωνή που όταν υψωθεί και ενωθεί με άλλες φωνές, μπορεί το μήνυμα να φτάσει στα πιο ψηλά δώματα της εξουσίας. Με αυτό τον τρόπο κερδίζει εντέλει η κοινωνία.

stavros.christodoulou@gmail.com

Η γέννηση ενός ηγέτη με τα μάτια του Bernard Shaw

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ο Τζορτζ Μπέρναρντ Σω (George Bernard Shaw) είχε υποστηρίξει ότι «οι ηγέτες δεν γεννιούνται ηγέτες» και ότι «οι περισσότεροι είναι κατασκευάσματα της κοινής γνώμης». Το πρώτο που μου ήρθε στο μυαλό, σκεπτόμενος τη θέση που διατύπωσε ο Ιρλανδός θεατρικός συγγραφέας, ήταν οι δικοί μας ηγέτες. Γεννήθηκαν ή είναι φτιαχτοί; Και δεν εννοώ τους ηγέτες της Κύπρου, αλλά τους ηγέτες των «Θεσμών», αυτούς που δρομολογούν τις μεγάλες αποφάσεις που επηρεάζουν τις ζωές μας, στις Βρυξέλλες.

Δηλαδή, είναι δυνατόν ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ να μη γεννήθηκε ηγέτης; Μήπως επειδή, άφησε όρθια και αμήχανη την Πρόεδρο της Κομισιόν και κάθισε στο πλευρό του Ερντογάν; Παίζοντας «μουσικές καρέκλες» με τον Πρόεδρο της Τουρκίας, γνωστές διεθνώς και ως σκάνδαλο του καναπέ (sofagate); Ή μήπως επειδή δεν έχει κατορθώσει να αποτρέψει καμιά κρίση στην Ε.Ε., με αποτέλεσμα πρόσωπα που ανήκουν στον περίγυρό του να μειδιούν όταν ακούνε τη λέξη «ηγέτης»; Αν κάποιος ανατρέξει στο παρελθόν, θα διαπιστώσει ότι ο Σαρλ Μισέλ είχε εξασφαλίσει συγκυριακά την πρωθυπουργία του Βελγίου, στο πλαίσιο ενός ευρύτατου συνασπισμού, ο οποίος κατέρρευσε λόγω έντονων διαφωνιών στο μεταναστευτικό, θέμα που δεν κατάφερε να διαχειριστεί ο Μισέλ, στο εσωτερικό της χώρας του. Και εύλογα λοιπόν κάποιος μπορεί να διερωτηθεί γιατί στη συνέχεια εκλέχθηκε Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, όταν μάλιστα το μείζον τότε ζήτημα στην ατζέντα της Ε.Ε. ήταν το μεταναστευτικό; Με ποια κριτήρια και ποιο στόχο;

Και στο απέναντι κτίριο, αυτό της Κομισιόν, η Πρόεδρος Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, που διετέλεσε υπουργός στη Γερμανία, είναι δυνατόν να μην έχει γεννηθεί ηγέτιδα; Τι να πρωτοσκεφτώ; Τις άστοχες κυρώσεις που επέβαλε κατά του εγκληματία πολέμου Βλαντιμίρ Πούτιν και τις ενεργειακές και κατ' επέκταση οικονομικές περιπέτειες στις οποίες έχει βάλει τα κράτη-μέλη της Ε.Ε.; Το γεγονός ότι δεν εκπόνησε ένα εναλλακτικό σχέδιο, για διαχείριση της κρίσης; Αν και όφειλε να προβλέψει ότι ο κ. Πούτιν, αδίστακτος εγκληματίας, δεν θα έμενε με τα χέρια σταυρωμένα ως αποτέλεσμα της επιβολής κυρώσεων; Εάν ανατρέξει κάποιος στο πρόσφατο παρελθόν, θα διαπιστώσει ότι η Γερμανίδα πολιτικός έχει ένα βασικό χαρακτηριστικό. Είναι «ειδική» στην αποποίηση ευθυνών, κάτι που είχε αναφέρει και το Spiegel. Ακόμη και στο ζήτημα του σκανδάλου εκατομμυρίων ευρώ που φέρονται να είχαν καταλήξει παράτυπα σε «εξωτερικούς συμβούλους», ενώ ήταν κατεξοχήν υπεύθυνη, ως πολιτική προϊστάμενη στο ΥΠΑΜ της Γερμανίας. Η κ. φον ντερ Λάιεν είχε παραδεχθεί μεν ότι σημειώθηκαν παραβιάσεις της νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, αλλά απέφυγε να αναλάβει την ευθύνη. Η σταθερή συμπεριφορά αποποίησης ευθυνών, δεν την εμπόδισε πάντως στη συνέχεια να εξασφαλίσει την ηγεσία της Κομισιόν και να δρομολογεί αποφάσεις που επηρεάζουν τις ζωές μας. Συνεχίζοντας να βγαίνει στον φακό, όταν ανέξοδα ανακοινώνει κάτι και να εξαφανίζεται όταν η Κομισιόν ελέγχεται για λάθη.

Ανάλογου επιπέδου επιλογές έγιναν όμως και για τον επικεφαλής του ΝΑΤΟ, το οποίο ξαναβρίσκεται στη μόδα όχι μόνο λόγω Ουκρανικού, αλλά και λόγω προεκλογικών αντιπαραθέσεων στην Κύπρο. Ο γ.γ. της Συμμαχίας, Γενς Στόλτενμπεργκ, πριν αναλάβει τη θέση αυτή, υπήρξε πρωθυπουργός της Νορβηγίας και επικρίθηκε για την αντιμετώπιση της τρομοκρατικής επίθεσης (22 Ιουλίου 2011), ενός ακροδεξιού δολοφόνου, ο οποίος σκότωσε 77 πρόσωπα και τραυμάτισε πέραν των 300. Ο δολοφόνος, μόνος του, οδήγησε σε παράλυση όλη τη χώρα, με το πόρισμα να αποδίδει ευθύνη στον πρωθυπουργό, ο οποίος την αποδέχθηκε, αλλά δεν παραιτήθηκε. Στη συνέχεια κατάφερε μάλιστα να γίνει γ.γ. του ΝΑΤΟ, έχοντας ως στόχο, μεταξύ άλλων, την πάταξη της τρομοκρατίας, την οποία δεν είχε καταφέρει να διαχειριστεί έχοντας ενώπιόν του μόνο έναν τρομοκράτη. Αλλά φιλοδοξεί να την καταστείλει σε παγκόσμια κλίμακα.

Σε όλες τις περιπτώσεις, φαίνεται ότι ο Μπέρναρντ Σω έχει δίκαιο. Οι ηγέτες δεν γεννιούνται ηγέτες. Ειδικά σε σχέση με τις Βρυξέλλες (Ε.Ε.-ΝΑΤΟ), έχω την εντύπωση, ότι η ανάληψη μιας θεσμικά ηγετικής θέσης, προϋποθέτει να κουβαλάει κάποιος σημαντικά πολιτικά βαρίδια και αποτυχίες. Σε τέτοιο βαθμό, ώστε η χειραγώγησή του από τους πραγματικά ισχυρούς του πλανήτη, να καθίσταται εύκολη υπόθεση. Κι αυτό είναι προφανώς το βασικό προαπαιτούμενο.

Σημ.: Το παράδειγμα των επικεφαλής Ε.Ε. και ΝΑΤΟ και όχι της κυπριακής πολιτειακής και πολιτικής ηγεσίας πηγάζει από την εκτίμηση ότι οι πλείστοι εκ «των δικών μας» δεν χρειάζονται υπομνήσεις. Άλλωστε, αποδομούνται μόνοι τους καθημερινά. Και τα καταφέρνουν ομολογουμένως πολύ καλά.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Υποκρισία και ιδεολογία

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ενα περίεργο πράγμα αυτό που συμβαίνει με τη Δύση και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Υποτίθεται πως αυτό που ξεχωρίζει εμάς τους δυτικούς από τον υπόλοιπο κόσμο είναι κάποιες αξίες, που έχουν να κάνουν με τη δημοκρατία και την προστασία των ελευθεριών του ανθρώπου. Μέσα από αυτά τα «γυαλιά» βλέπουμε τον υπόλοιπο κόσμο.

Το εντυπωσιακό είναι, όμως, το πόσο γρήγορα οι δυτικοί ηγέτες πετάνε στα σκουπίδια όλες τις αξίες και τις ευαισθησίες τους, επειδή

Η εγκληματική συμπεριφορά ή ο αναθεωρητισμός ενός δικτάτορα-μεγάλου πελάτη θα πρέπει να ξεπεράσει απίθανα όρια πριν πάρουν το πάνω χέρι αξίες και αρχές.

αυτό επιτάσσουν το συμφέρον και η ανάγκη. Κλασικό και πρόσφατο παράδειγμα ο Σαουδάραβας ηγέτης. Από παρίας του διεθνούς συστήματος μετατράπηκε σε ντάρλινγκ, σε περιζήτητο συνομιλητή. Η δολοφονία Κασόγκι και όλα τα υπόλοιπα ξεχάστηκαν όταν η τιμή του πετρελαίου άρχισε να απειλεί το πολιτικό μέλλον των δυτικών ηγετών. Ο Μπάιντεν παρακαλούσε για ένα ραντεβού, το οποίο και άργησε να πάρει.

Η Αθήνα πολύ καλά έκανε μέσα σε αυτό το σκηνικό και άδραξε την ευκαιρία, παίζοντας τόσο το γεωπολιτικό χαρτί όσο και το επενδυτικό. Αυτό εξυπηρετούσε τα ελληνικά συμφέροντα.

Στη μεγάλη εικόνα, όμως, η υποκρισία της Δύσης εντυπωσιάζει. Βέβαια, και την εποχή του Ψυχρού Πολέμου βρισκόταν απέναντι στη Σοβιετική Ενωση, στο όνομα της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό δεν την εμπόδισε να συνεργαστεί με άπειρους δικτάτορες, και στην Ελλάδα, προκειμένου να ενισχύσει τα συμφέροντά της και να αποτρέψει τη ρωσική διείσδυση.

Απλά, στην εποχή μας έχουν πεθάνει οι ιδεολογίες. Η Δύση έχει χάσει την «πατίνα» της, δεν έχει την ίδια ακτινοβολία που είχε στον υπόλοιπο κόσμο. Ούτε και μπορεί να επιβάλει αξιακούς κώδικες με την ευκολία που το έκανε παλιότερα. Ενα πολύ μεγάλο κομμάτι του πλανήτη δηλώνει απερίφραστα ότι δεν ενδιαφέρεται για το τι πιστεύει το δυτικό μπλοκ.

Η συναλλαγή με κάθε είδους δικτάτορες και με απολυταρχικά καθεστώτα είναι, φυσικά, σαφές ότι έχει να κάνει μόνο με μπίζνες. Τίποτε άλλο. Και εδώ είναι η μεγάλη αντίφαση. Από τη μία, η Δύση αυτοαναλώνεται εσωτερικά σε εμμονές που φτάνουν τα άκρα της πολιτικής ορθότητας και, από την άλλη, κάνει συνεχώς εκπτώσεις και υιοθετεί διπλά στάνταρντ. Καλό είναι να το ξέρουμε ότι, αν μια Χ μεγάλη δυτική χώρα πρέπει να αποφασίσει μεταξύ τού να πουλάει λιγότερα αυτοκίνητα και εμπορεύματα και να επιβάλλει κυρώσεις για λόγους «αξιακούς», το πιθανότερο είναι να κάνει την... πάπια. Η εγκληματική συμπεριφορά ή ο αναθεωρητισμός ενός δικτάτορα-μεγάλου πελάτη θα πρέπει να ξεπεράσει απίθανα όρια πριν πάρουν το πάνω χέρι αξίες και αρχές. Ας το θυμόμαστε αυτό. Μας αφορά.

Ο άρχων του τρόμου

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Εάν πριν από τριάντα –και κάτι πάρα πάνω– χρόνια η Σοβιετική Ενωση ήταν η «αυτοκρατορία του κακού», που συστηματικά μεθόδευε την αποσταθεροποίηση της Δυτικής Ευρώπης αξιοποιώντας τις υπηρεσίες των κομμουνιστικών κομμάτων της Ευρώπης και της ευρύτερης Αριστεράς, σήμερα είναι η Δεξιά που πλέον κατηγορείται από τις «δημοκρατικές δυνάμεις» ως ο φορέας των συμφερόντων της Ρωσίας και του προέδρου της, Βλαντιμίρ Πούτιν.

Υπέβαλε πριν από λίγες ημέρες την παραίτησή του ο Ιταλός πρωθυπουργός Μάριο Ντράγκι, καταψηφισθείς από τα κόμματα που τον στήριζαν, και η Ευρώπη περιέπεσε

Η σύγκρουση με τον Πούτιν φαίνεται να οδηγεί στην οικονομική και πολιτική αποδιοργάνωση του ευρωπαϊκού συστήματος, μέχρι στιγμής τουλάχιστον.

σε κατατονική κατάσταση. Δύο ηγέτες δεξιών κομμάτων, ο Ματέο Σαλβίνι της Λέγκας και ο Σίλβιο Μπερλουσκόνι του Φόρτσα Ιτάλια θεωρείται ότι τηρούν στάση αμφίσημη έναντι της Ρωσίας και του Πούτιν.

Λίγους μήνες πριν, κατά τη διάρκεια των προεδρικών εκλογών στη Γαλλία, η κ. Μαρίν Λεπέν είχε επίσης κατηγορηθεί από τον βασικό αντίπαλό της Εμανουέλ Μακρόν πως χρηματοδοτείται από τον Πούτιν. Αλλά, όπως διευκρίνισε η κ. Λεπέν, όταν οι γαλλικές τράπεζες αρνήθηκαν να δανειοδοτήσουν το κόμμα του οποίου ηγείτο αναγκάσθηκε να συνάψει δάνεια από ρωσική τράπεζα. Τόσο απλά ήταν τα πράγματα.

Η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων στην Ευρώπη χαιρετίσθηκε με ενθουσιασμό από τη Δύση, αλλά ανέδειξε ένα μείζον πρόβλημα: Η μετακομμουνιστική Ρωσία δεν ήταν εύκολα διαχειρίσιμη. Και αυτό διότι, σε αντίθεση με τους θεωρητικούς αφορισμούς που διατύπωσε το 1992 ο Φράνσις Φουκουγιάμα για «Το τέλος της Ιστορίας», η Ρωσία άρχισε να διαμορφώνει μια νέα εθνική ιδεολογική ταυτότητα, στην οποία πλέον ενέτασσε τους Ρομανόφ και την Ορθοδοξία.

Αίσθηση είχε δημιουργήσει το γεγονός ότι κατά τους εορτασμούς των 50 χρόνων από την άνευ όρων παράδοση της Γερμανίας, στην παρέλαση που οργανώθηκε στη Μόσχα τον Μάιο του 1995 μετείχε πολυπληθέστατη ομάδα μοναρχικών υπό τον θυρεό των Ρομανόφ.

Αυτά συνέβαιναν επί της προεδρίας του Μπόρις Γέλτσιν και προωθήθηκαν με τρόπο συστηματικότερο από τον διάδοχό του Πούτιν, ο οποίος καλλιέργησε τις σχέσεις της Μόσχας με τα δεξιά εθνικιστικά κόμματα της Ευρώπης – τον Δούρειο Ιππο της Ε.Ε. και της αμερικανικής μονοκρατορίας. Και αυτό δεν ήταν δυνατόν να γίνει ανεκτό.

Μπορεί ο πρόεδρος Μπάιντεν των ΗΠΑ να έχει δίκιο και ο κ. Πούτιν να είναι όντως η «ενσάρκωση του κακού». Μπορεί όμως όχι. Μπορεί επίσης ο κ. Μπάιντεν να επιδίωκε μία σύγκρουση με τον Ρώσο πρόεδρο για να αναδειχθεί ως ο ηγέτης που εκρίζωσε το κακό από την ανθρωπότητα. Γίνονται αυτά στην πολιτική. Μόνο που η στρατηγική που εκπόνησε το επιτελείο του Αμερικανού προέδρου δεν έχει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, τουλάχιστον μέχρι στιγμής. Στην οικονομική και πολιτική αποδιοργάνωση του ευρωπαϊκού συστήματος φαίνεται να οδηγεί το όλο εγχείρημα, μέχρι στιγμής τουλάχιστον.

Οι ηγέτες της Ε.Ε. έχουν απόλυτη συνείδηση αυτού του γεγονότος, αλλά είναι αποφασισμένοι να μείνουν σταθεροί στην απόφασή τους να εξέλθουν νικητές από τη σύγκρουσή τους με τον πρόεδρο Πούτιν. Και όπου μας βγάλει εντέλει η όλη υπόθεση...

Νεο-σταλινισμός ευρωπαϊκού τύπου

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Οταν μιλάμε για νεο-σταλινισμό δεν μιλάμε για άμεση πολιτική εξουσία. Θα μου πείτε δεν θα έλεγα το ίδιο αν ζούσα στη Ρωσία του Πούτιν. Μπορεί να μην κινδύνευα να ξαναγράψω το «Αρχιπέλαγος» του Σολζενίτσιν, με όλη την ταπεινότητα απέναντι στον Σολζενίτσιν το λέω, όμως θα μπορούσα κάλλιστα να σαπίζω σε κάποια φυλακή ή να πεθαίνω δηλητηριασμένος. Δεν ξέρω πώς θα ήσαν τα πράγματα αν είχε επιτύχει το σχέδιο αντιδημοκρατικής εκτροπής που απεργάστηκε η κυβέρνηση των ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ. Απομάκρυνση από τον δημοκρατικό ιστό των ευρωπαϊκών θεσμών με ό,τι κι αν αυτό σήμαινε για την ελευθερία της έκφρασης. Γλιτώσαμε απ' αυτό. Ομως αυτό δεν σημαίνει τίποτε.

Εμείς εδώ ζούμε τον νεο-σταλινισμό ευρωπαϊκής κοπής. Υιοθετεί την ελευθερία της έκφρασης που προάγει η Ευρώπη όμως, προκειμένου να την υπερασπιστεί, καταπατά κάθε δικαίωμα στη διαφωνία. Υπήρξε ένας γνήσιος σταλινισμός ευρωπαϊκής κοπής. Τον εφάρμοζαν τα ΚΚ σε χώρες όπου δεν είχαν την πολιτική εξουσία. Το ΚΚΕ δεν είχε την εξουσία να στείλει τον Τσίρκα ή τον Αρη Αλεξάνδρου σε γκουλάγκ. Ομως μπορούσε να ασκήσει ιδεολογική τρομοκρατία αφορίζοντας το έργο τους ως ιερά σύνοδος χωρίς Θεό. Και να καταδικάσει τους ίδιους σε ένα είδος εσωτερικής εξορίας. Αυτά για τον γνήσιο πρωτογενή σταλινισμό. Ο νεο-σταλινισμός δρα με εντελώς διαφορετικό τρόπο.

Κατ' αρχάς αποδέχεται, εν είδει ομολογίας πίστεως, τις βασικές αρχές της ευρωπαϊκής ιδεολογίας. Και ως «ιδεολογία» θα μπορούσαμε να ορίσουμε την παγίωση των αρχών της κοινοτικής συγκρότησης, σε ιδεολογήματα, δηλαδή άκαμπτα και αναλλοίωτα κριτήρια στα οποία υποβάλλεται η οποιαδήποτε συγκυρία. Φέρνω ως παράδειγμα τη θρησκευτική ανοχή. Είναι ένα στοιχείο της κοινοτικής συγκρότησης. Αυτό θα πει πολύ απλά ότι η κοινοτική συγκρότηση έχει αξίες ισχυρότερες από τα θρησκευτικά δόγματα που της επιτρέπουν να τα εντάξει στα όριά της. Αυτό που μας ενδιαφέρει δεν είναι η νομιμοποίηση της μαντίλας ή του ιμάμη που κηρύσσει την έχθρα κατά του δυτικού πολιτισμού. Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι η ανοχή. Αρα απαιτούμε την ανταπόκριση της ανοχής.

Ο νεο-σταλινισμός ευρωπαϊκού τύπου είναι άτυπος. Δεν επικαλείται τις αρχές του σταλινισμού –κι εκεί διαφέρει από τον νεο-ναζισμό ή τον νεο-φασισμό–, όμως υιοθετεί σχεδόν κατά γράμμα τις μεθόδους τους. Το περιεχόμενο αλλάζει. Ο σταλινικός ευρωπαϊκού τύπου μπορεί να επικαλείται την ομοφυλοφιλία ως ιδεολογία – δηλώνοντας πολλές φορές ότι ο ίδιος δεν είναι ομοφυλόφιλος. Και ως εκ τούτου να καταφέρεται εναντίον οποιουδήποτε ασκεί κριτική στην προβολή της ομοφυλοφιλίας ως ιδεολογίας. Ο σταλινικός ευρωπαϊκού τύπου είναι ισλαμόφιλος. Ως εκ τούτου είναι έτοιμος να καταδικάσει όσους τολμούν να πουν ότι ο ισλαμικός επεκτατισμός απειλεί την Ευρώπη. Και βέβαια δεν ενδιαφέρεται αν οι ομοφυλόφιλοι διώκονται στην επικράτεια του Ισλάμ, ενώ δεν έχουν κανένα πρόβλημα στην Ευρώπη.

Ο καθείς με τον τρόπο του. Κι εμείς εδώ ζούμε την επέλαση του νεο-σταλινισμού στη χθαμαλότερη εκδοχή του. Χαμηλά, πιο χαμηλά, ή «Μαλακά πιο μαλακά» που έλεγε και ο Χάρρυ Κλυνν. Διότι περί Χάρρυ Κλυνν πρόκειται. Ο Δημήτρης Λιγνάδης δικάστηκε και καταδικάστηκε για βιασμούς και άλλα ειδεχθή εγκλήματα. Και οι νεο-σταλινικοί του Χάρρυ Κλυνν θέλουν να μας δείξουν ότι αυτοί θα τον καταδικάσουν περισσότερο από όσο καταδικάσθηκε από το δικαστήριο. Πώς θα γίνει αυτό; Μα είναι πολύ απλό. Θα σηκώνουμε πανό που θα τον καταγγέλλουμε για βιαστή, λες και κανείς το αμφισβητεί. «Τι σας χτύπησε περισσότερο;» ρωτάει ο δημοσιογράφος τον Τραμπάκουλα Χάρρυ Κλυνν, στο επεισόδιο με το Λοχ Νες; «Η πόρτα» απαντάει ο Τραμπάκουλας. Η πόρτα ή το πανό.

Οταν μιλάμε για νεο-σταλινισμό ευρωπαϊκού τύπου μιλάμε για την πόρτα του Χάρρυ Κλυνν. Ατυπα κύτταρα που κυκλοφορούν ελεύθερα, δημιουργούν συσσωματώσεις, κοινώς πόρτες. Είναι η διαφορά του νεο-σταλινισμού από το κλασικό του πρότυπο. Εκείνο είχε αυστηρά όρια και ελεγχόμενες προεκτάσεις. Το δικό μας είναι λίγο ράδιο-αρλούμπα, όμως αυτό δεν σημαίνει ότι έχει χάσει τη δύναμή του.

Δεν θέλω να πω ότι η αρλούμπα είναι ο ολοκληρωτισμός των καιρών μας, φοβάμαι όμως πολύ ότι θα το πω.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetroulakis@kathimerini.gr

Κατεστημένη παραχάραξη

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Τι είναι η κομματοκρατία; Εσχατη αλλοτρίωση της δημοκρατίας στη Νεωτερικότητα. Το πολυκομματικό σύστημα παύει να είναι αντιπροσωπευτικό, τα κόμματα αυτονομούνται από την κοινωνία των πολιτών, συγκροτούν καθεστώς ολιγαρχίας. Στυγνή ολιγαρχία ανεξέλεγκτων «Διευθυντηρίων», που νομιμοποιείται τυπικά κάθε τέσσερα χρόνια, με την ψήφο του λαού. Για την υφαρπαγή της ψήφου επιστρατεύονται οι υπερσύγχρονες τεχνικές του «μάρκετιγκ» – τεχνικές πλύσης εγκεφάλου των μαζών, πληρωμένες με μυθώδη ποσά για την κατασκευή ψευδαισθητικών εντυπώσεων.

Στο καθεστώς της «κομματοκρατίας» δεν υπάρχει πτυχή του κοινωνικού και του κρατικού βίου που να μην υπηρετεί πρωτίστως (ή αποκλειστικά) τα κόμματα. Το Σύνταγμα το συντάσσουν τα κόμματα, το ψηφίζουν τα κόμματα, το αναθεωρούν τα κόμματα, ερήμην του λαού. Τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (εγγυητή του πολιτεύματος) τον εκλέγουν τα κόμματα με παρασκηνιακό μεταξύ τους αλισβερίσι. Τους προέδρους των Ανώτατων Δικαστηρίων, το ίδιο. Την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων, επίσης. Ο συνδικαλισμός είναι, απροσχημάτιστα και αναιδέστατα, κομματικός: υπηρετεί τις σκοπιμότητες των κομμάτων, όχι το δίκιο των εργαζομένων – γι' αυτό και η χώρα οδηγήθηκε νομοτελειακά στην ολοκληρωτική αποβιομηχάνισή της. Η τοπική δήθεν «αυτοδιοίκηση», κομματικά κατευθυνόμενη, τα ΜΜΕ, διαπλεκόμενα με τα κόμματα, έχουν μετασχηματίσει το δημόσιο ήθος σε αδιάντροπη χυδαιότητα. Οι εκλογές πρυτάνεων και προέδρων τμημάτων στα Πανεπιστήμια συνεπικουρούν το καινούργιο κοινωνικό μας ήθος: τον αμοραλισμό. Δεν απομένει πια στο λαό των Ελλήνων η παραμικρή δυνατότητα να αξιοποιήσει τα δικά του θησαυρίσματα, τη δική του αρχοντική αξιοπρέπεια. Ακόμη και με τις πιο αγνές διαθέσεις αν προσεγγίσει τα κόμματα, η ηθική του ευαισθησία θα εκβιαστεί να προσκυνήσει το αρχηγικό ξόανο, να συσχηματιστεί με τη δολιότητα, έστω και μόνο για την κομματική του επιβίωση. Μελετήστε και λογαριάστε πόσο μακροχρόνια σπουδή, μελέτη, πλούτος εμπειρίας, ευφυΐα φυσική και κατακτημένη, ποιοι έγκυροι τίτλοι και ποια κοινή αναγνώριση προαπαιτούνται για να μην ντρέπεται ένας υπουργός συγκρίνοντας την αφεντιά του με τα στελέχη (ή και τους κλητήρες) του υπουργείου του. Ευτυχώς, τις συγκρίσεις τις κάνει από μόνη της η λογική μας (κοινή λογική), όσο κι αν πεισματικά τη φιμώνουμε.

Αναξιοπρεπές πια επάγγελμα η πολιτική, πρέπει να είμαστε ευγνώμονες που υπάρχουν ακόμη άνθρωποι διατεθειμένοι να το αναλάβουν. Δεν χρειάζεται κανένα τυπικό προσόν ούτε πτυχίο ούτε εξειδίκευση ούτε προϋπηρεσία ευδόκιμος – τίποτα. Ακόμη και με χαμηλότατο δείκτη ευφυΐας, με ανικανότητα έκφρασης και κωμική άγνοια της μητρικής του γλώσσας μπορεί το κομματικό στέλεχος να υπουργήσει τα καίρια του συλλογικού βίου. Είναι για την κοινωνία μας αυτονόητο.

Τους λογαριάζουμε σαν ικανούς να διαχειριστούν οποιαδήποτε αρμοδιότητα, οποιαδήποτε ευθύνη. Γι' αυτό και μεταπηδούν από υπουργείο σε υπουργείο, σαν σοφοί παντογνώστες, «αντιστάσεως μη ούσης». Από την άκρα επιστημονική πολυπλοκότητα της σύγχρονης πολεμικής τεχνολογίας και στρατηγικής μεταφέρονται, ως εξίσου ειδήμονες, στον σχεδιασμό της βιομηχανικής ανάπτυξης, στη διαχείριση των παραγωγικών λειτουργιών της αγοράς. Από τα ερμητικώς εξειδικευμένα προβλήματα της εκπαίδευσης, μεταφυτεύονται (χωρίς την παραμικρή προετοιμασία ή προειδοποίηση) στα λαβυρινθώδη προβλήματα λειτουργίας της δικαιοσύνης και του σωφρονιστικού συστήματος. Από την άσκηση της κυβερνητικής προπαγάνδας και τη μεθόδευση της παραπληροφόρησης μεταπηδούν στην αναμέτρηση με το πολυσύνθετο πρόβλημα της ανεργίας και των κοινωνικών ασφαλίσεων.

Γνωστή η αιτιολογία που προβάλλεται, ότι αυτός ήταν πάντοτε ο ρόλος των πολιτικών. Η πολιτική, λένε, είναι ταλέντο ηγετικό, όχι επιστήμη. Να ξέρεις να λειτουργείς επιτελικά σε οποιονδήποτε τομέα του κοινού βίου: να ιεραρχείς προτεραιότητες, να συντονίζεις ευθύνες, να αναθέτεις αρμοδιότητες. Κυρίως, να προστατεύεις τον κοινωνικό χαρακτήρα των κρατικών λειτουργιών. Είναι άλλης τάξεως από την επιστημονική εξειδίκευση η λογική της πολιτικής.

Αυτά στη θεωρία. Στην πράξη σήμερα η πολιτική είναι ένα επάγγελμα, που μπορεί να το ασκήσει ακόμη και ένας αφοσιωμένος στον αρχηγό αφισοκολλητής – δεν χρειάζονται ικανότητες και καλλιέργεια, προσόντα σχεδιασμού, συντονισμού, δημιουργικής φαντασίας. Οσο το Σύνταγμα στην Ελλάδα θα είναι κομμένο και ραμμένο στα μέτρα της αχαλίνωτης κομματοκρατίας, το κράτος θα το διαχειρίζονται οι «πρωτοκλασάτοι» της εύνοιας και της φράξιας. Δεν μπορεί να λειτουργήσει κράτος στην Ελλάδα, γιατί οι σχέσεις κοινωνίας - εξουσίας είναι παγιδευμένες στο σύνδρομο σκλάβου - αφέντη.

Η συγκαταρίθμηση στα αφεντικά προϋποθέτει και άμετρο λιβανωτό στον εκάστοτε κομματάρχη: να σηκώνεσαι όρθιος και να τον χειροκροτείς, να ταπεινώνεσαι εξευτελιστικά παρέχοντας συνεχώς εχέγγυα δουλοφροσύνης. Με πληθωρική επίδειξη, στους αποκάτω, σπουδαιοφάνειας και κομπασμού. Αλαζονεία και ιταμότητα στο βλέμμα, χαμόγελο σαρδόνιο, κουρδισμένες χειρονομίες, προπέτεια στη συμπεριφορά.

Η εγγενής αντίφαση

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν στην άτυπη τηλεμαχία για το Κυπριακό, ο κ. Μαυρογιάννης κατηγόρησε ευθέως τον κ. Χριστοδουλίδη για τον ρόλο που διαδραμάτισε στη διαπραγμάτευση στο Μοντ Πελεράν, προσάπτοντάς του μάλιστα επιρροή προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως προς την εγκατάλειψη των συνομιλιών και την διασπάθιση του πολιτικού του κεφαλαίου, ο τελευταίος προσπάθησε να υπερασπιστεί τον Πρόεδρο Αναστασιάδη, κατηγορώντας τον πρώην διαπραγματευτή για προσβολή προς το πρόσωπό του. Προχώρησε όμως και σε ένα άλλο, ενδιαφέρον, επιχείρημα για να υπερασπιστεί τον εαυτό του και το, ισχυρό, blame game που δέχτηκε από τους συνομιλητές του:

Ανέφερε πως ο συνομιλητής του «υιοθετεί τις θέσεις της Τουρκίας». Ήταν η δεύτερη φορά (το επανέλαβε σε συνέντευξή του στο ΡΙΚ προ εβδομάδων) που ο κ. Χριστοδουλίδης χρησιμοποιεί ένα κλισέ επικοινωνιακό σχήμα του κυπριακού πολιτικού συστήματος, που συχνά εκφέρεται στον δημόσιο λόγο τις τελευταίες δεκαετίες.

Πως οποιαδήποτε θέση η οποία δεν ταυτίζεται με τις πάγιες αντιλήψεις για το Κυπριακό, της ελληνοκυπριακής πλευράς ή στέκεται κριτικά, είναι η άποψη της Άγκυρας. Του εχθρού ή «ετέρου». Το σημείο αυτό εγκαινιάζει ένα ενδιαφέρον σημείο για την προεκλογική ενός υποψηφίου που υποτίθεται πως εκπροσωπεί το νέο, το ανεξάρτητο και έχει συναινετικό λόγο και σε κάθε περίπτωση είναι δικαίωμά του να το εκφράζει και θα κριθεί γι' αυτό. Αποτελεί ωστόσο και μια εγγενή αντίφαση, η οποία καλλιεργήθηκε εδώ και δεκαετίες στον τρόπο με τον οποίο συζητείται το Κυπριακό –εντός ή εκτός εκλογών– στην κοινωνία.

Γιατί όμως αποτελεί αντίφαση; Για έναν απλό λόγο. Γιατί, πάντα, οι συνομιλίες του Κυπριακού έχουν δύο επίπεδα. Το ένα, το πραγματικό, που εξελικτικά διαμέσου των χρόνων εδράζεται στο τι αποδέχεται και για το τι συνομιλεί η ελληνοκυπριακή πλευρά στο τραπέζι των συνομιλιών του Κυπριακού. Κι ένα, εσωτερικής χρήσης και κατανάλωσης, που λόγω του στάτους κβο που διατηρούσε την Κυπριακή Δημοκρατία στο να προχωρεί, χωρίς λύση, επιτρέπει όχι μόνο την παρουσίαση των πραγμάτων κατά το δοκούν αλλά και τη δαιμονοποίηση της αντίθετης άποψης στον άξονα λύσης-μη λύσης ή στη λογική του ποιος στάθηκε με ισχυρότερες αντιστάσεις απέναντι στην Τουρκία.

Μα η κορύφωση του Κυπριακού στο Κραν Μοντανά, το 2017, δεν εμπεριέχει διαχρονικά το γεγονός πως η ελληνοκυπριακή πλευρά συζητάει θέσεις και ζητήματα που η Τουρκία βάζει στο διάλογο; Εκτός αν, από το 1977, συζητούμε με την Τουρκία αμιγώς ελληνοκυπριακές θέσεις και δεν μπορούμε να βρούμε μια λύση γιατί διαφωνούμε μεταξύ μας. Όλοι οι Πρόεδροι της Δημοκρατίας, από τον Κυπριανού, τον Βασιλείου, τον Κληρίδη, τον Παπαδόπουλο, τον Χριστόφια και τον Αναστασιάδη συζήτησαν πτυχές του Κυπριακού που η Τουρκία έβαλε στο τραπέζι. Κανείς δεν υιοθέτησε τις θέσεις της Τουρκίας.

Κι εδώ ανακύπτει ένα ουσιαστικό πρόβλημα της ελληνοκυπριακής κοινωνίας. Η πόλωση, με αποκορύφωμα την περίοδο του σχεδίου Ανάν, που δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την ευκολία κατηγορίας της άλλης πλευράς ως «προδοτικής», «μειοδοτικής», «φιλοτουρκικής», κοκ., λες και η αγάπη προς την πατρίδα ή η αντίληψη για τη λύση του Κυπριακού έχει αντικειμενικούς δείκτες μέτρησης του πατριωτισμού.

Αν είσαι δηλαδή «ολίγον κοντός», «κοντούλης» ή σωστός… νάνος. Αυτή την αντίληψη καθώς θα πλησιάζουμε προς την κορύφωση του προεκλογικού θα την δούμε να ξεδιπλώνεται σε πλήρη ισχύ μεταξύ των τριών υποψηφίων, πρωταγωνιστών μάλιστα της περιόδου 2015-2017 και της κορύφωσης του Κυπριακού με όλες τις εγγενείς αντιφάσεις των κομμάτων του κυπριακού πολιτικού συστήματος που τους υποστηρίζουν και θα σιγοντάρουν, όπως γνωρίζουν διαχρονικά, τη σχετική συζήτηση.

Η άλλη αντίφαση που παραμονεύει είναι πιο τραγική ωστόσο. Και θα αρχίσει να ξεδιπλώνεται μετά το 2023, ανεξαρτήτως του ποιος θα εκλεγεί στο αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας. Και δεν αφορά στη λογική των αντιλήψεων του εσωτερικού αντιπάλου ως αυτού «που υιοθετεί τις θέσεις της Τουρκίας». Αφορά στις πραγματικότητες του Κυπριακού και τις διεθνείς προσλήψεις του τις οποίες η Τουρκία, σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο, έχει επιτύχει σε μεγάλο βαθμό. Είναι αυτές που «οι θέσεις της Τουρκίας» έχουν ήδη περάσει ως αντιλήψεις σε πρωτεύουσες διεθνώς –εντός κι εκτός Ε.Ε.

Αν αυτό δεν είναι μια συλλογική αποτυχία του κυπριακού πολιτικού συστήματος, τότε, ειλικρινά, δεν μπορώ να σκεφτώ τι άλλο είναι. Ας το αντιληφθούμε όσο είναι ακόμη νωρίς πέραν της ευκολίας του να προσάπτουμε στον αντίπαλο βαριές κατηγορίες μειοδοσίας.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

EPA/ALAA BADARNEH

Ισραηλινοί στρατιώτες παρακολουθούν Παλαιστίνιους διαδηλωτές κατά τη διάρκεια συγκρούσεων μετά από μια διαδήλωση κατά των ισραηλινών εποικισμών στα εδάφη του χωριού Kafr Qadoum, κοντά στην πόλη Nablus της Δυτικής Όχθης, 29 Ιουλίου 2022.

«Εμπιστευτικά» και δημόσια!

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Ο δημόσιος διάλογος ανάμεσα στον πρόεδρο Ν. Αναστασιάδη και το μέλος της ομάδας στήριξης του διαπραγματευτή, Τ. Τσιελεπή προσφέρει σε όλους τη δυνατότητα να κατανοήσουμε τα πασιφανή («ο Φιλελεύθερος», 30/11/2021): «Ο Γ.Γ. του ΟΗΕ ενημέρωσε (τον πρόεδρο) ότι η Τουρκία τού παρουσίασε κάποιες ιδέες εμπιστευτικά. Η Τουρκία υπέδειξε την πρόθεσή της να καταργηθεί η Συνθήκη Εγγυήσεων του 1960 και το μονομερές δικαίωμα επέμβασης». Ο Ν. Αναστασιάδης αντί να αξιοποιήσει την ευκαιρία και να πάει στο επόμενο βήμα, απάντησε πως «η Τουρκία θέλει να έχει στρατιωτική βάση για να σταθμεύουν τα στρατεύματά της στην Κύπρο για πάντα». Η αναφορά σε «βάση» δείχνει το μέγεθος της διαστρέβλωσης που επιχειρούσε. Βάφτιζε βάση την ΤΟΥΡΔΥΚ (650), παρέλειπε την ΕΛΔΥΚ (950) και κυρίως παρέλειπε την παραπομπή του εκκρεμούντος θέματος (για τη χρονική διάρκεια) στο επίπεδο των τριών πρωθυπουργών, «αναθεώρηση ή κατάργηση», είτε στα 15 χρόνια, είτε με την ολοκλήρωση της 2ους 4ετούς, εκ περιτροπής προεδρίας, 8 χρόνια. Κυρίως, ως μέγας διαστρεβλωτής, παρέλειπε να πει ότι με βάση τις πρόνοιες Ζυρίχης-Λονδίνου του 1960 τα δύο αγήματα υπήρχαν εις το διηνεκές.

Ο Ν. Αναστασιάδης «ζήτησε την πλήρη αποχώρηση των στρατευμάτων από την πρώτη μέρα» Αυτό ήταν το «μυστικό» για να οδηγήσει τα πάντα στην κατάρρευση. Μιλώντας για το «ανέφικτο», κατέστρεψε το ρεαλιστικό, αυτό που του προσέφερε η διαπραγματευτική επάρκεια του Α. Γκουτέρες. Ο ΝΑ είπε πως «ανάλογοι ισχυρισμοί (με αυτούς του Τ. Τσιελεπή) διαψεύδονται μεταξύ άλλων και «από δεκάδες συνεντεύξεις του διαπραγματευτή κ. Ανδρέα Μαυρογιάννη». Ο Τ. Τσιελεπής στην απάντησή του στον Ν. Αναστασιάδη απέφυγε κάθε αναφορά σε αυτό το σημείο. Προφανώς, ο ΤΤ «σχολιάζει» με το δικό του σεμνό τρόπο στην περίφημη φράση Μαυρογιάννη ότι «σίγουρα εγώ ήμουν αυτός που πάλεψε περισσότερο από όλους για μηδέν στρατεύματα και μηδέν εγγυήσεις και το ξέρει ο κόσμος όλος». 27/6/22. Ίσως, ο ΤΤ να ξέρει καλύτερα το σημείο αυτό «από τον κόσμο όλο».

Με αφορμή το debate τριών υποψηφίων για την Προεδρία της Δημοκρατίας, (ΡΙΚ, 21/7/2022), ο «Πολίτης» επανέφερε στην επικαιρότητα το «non-paper Κοτζιά». Ενώ η διαπραγμάτευση στο Μον Πελεράν μπήκε στα βαθιά (εδαφικό, χάρτης, κριτήρια), ο Αναστασιάδης είχε άλλα στο μυαλό του: σηκώθηκε και έφυγε για δήθεν «διαβουλεύσεις»! Ο τότε Έλλην ΥΠΕΞ, Ν. Κοτζιάς, στις 21/11/2016 εμφάνισε το non paper που έλεγε: «Συμμετοχή της Ελλάδας σε πολυμερή διάσκεψη υπό την αίρεση ότι θα υπάρξει προηγούμενη συμφωνία μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας για τα θέματα των Εγγυήσεων και της Ασφάλειας». Μια εκτός τόπου και χρόνου άποψη καθώς όλα τα ουσιώδη κεφάλαια συζητούνται ταυτόχρονα και σταυροειδώς ως ενιαίο σύνολο. Ποια όμως ήταν η θέση του ΟΗΕ επ' αυτού; Ο Έσπεν Μπαρθ Έιντε τοποθετείται: «Μία συμφωνία θα υλοποιείτο μόνο ως πακέτο, όπου όλοι θα κατόρθωναν να πάρουν ό,τι ήταν περισσότερο σημαντικό γι' αυτούς, ενώ θα βοηθούσαν τους άλλους να πάρουν ότι ενδιέφερε περισσότερο τους άλλους». (ΚΥΠΕ, 22/7/22).

Ο Ν. Αναστασιάδης αξιοποίησε την αβαθή γνώση τού Ν. Κοτζιά στο ζήτημα για να μπλοκάρει την πρόοδο. Αν ο Αναστασιάδης ήθελε, κανένα non paper δεν θα υπήρχε. Υπεύθυνη για τη διαπραγμάτευση ήταν η ε/κ ηγεσία και, αν ήθελε, τότε «κάθε Κοτζιάς στον πάγκο του». Ο ΝΚ δεν μπορούσε να κατανοήσει πως για να λύσεις ένα πρόβλημα με το βάθος που έχει το Κυπριακό, χρειάζονται στάδια, εποπτεία. Η πολυπραγμοσύνη ΝΚ έδωσε χώρο στις μανούβρες Αναστασιάδη για οριστική διάλυση του σκηνικού. Σήμερα, η επικέντρωση στη στάση ΝΚ εξυπηρετεί τις εκλογικές ανάγκες εκείνων που θέλουν να μεταφέρουν την ευθύνη των επιλογών τους σε άλλους. Η ευθύνη για το στρατηγικό αδιέξοδο έχει εξαιρετικά μεγάλη χρονική διάρκεια για να αποδοθεί σε άλλους, 2016-2020. Στην κορυφή της ευθύνης βρίσκεται η υπογραφή Αναστασιάδη και όσων ήταν δίπλα του, συμφωνούσαν και σιωπούσαν.

Ο υποψήφιος για την προεδρία Ν. Χριστοδουλίδης υποστήριξε στο debate (ΡΙΚ, 21/7) τον διορισμό πολιτικής προσωπικότητας από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ως απεσταλμένου της Ε.Ε. στο Κυπριακό. Επιστροφή στο 1996. Ο Γ. Κρανιδιώτης «με στόχο την ενδυνάμωση του πολιτικού ρόλου της Ε.Ε. στην Ευρώπη και στη Μεσόγειο» προτείνει στο Ευρωκοινοβούλιο το 1996:

• «Διορισμό Συντονιστή της Ε.Ε. για το Κυπριακό.

• Μέτρα και προγράμματα που να καλλιεργούν τη συνεργασία Ε/κ και Τ/κ.

• Ευρωπαϊκή διάσκεψη για το Κυπριακό.

• Ευρωπαϊκό σχέδιο για την επίλυση του Κυπριακού».

Ο ΓΚ εντάσσει τις προτάσεις του στο μεγάλο κάδρο, σε κοινά ευρωπαϊκά συμφέροντα, Ευρώπη, Μεσόγειος, Κύπρος. Σήμερα, για να «πάρεις» απεσταλμένο, πρέπει να παίξεις το μεγάλο παιχνίδι των κοινών συμφερόντων. Πώς;

• Αν ενδιαφέρεσαι για την εξέλιξη της ευρωτουρκικής σχέσης - το άλλο 50% του Κυπριακού. Ειδικότερα: Τελωνειακή Ένωση, βίζα, μεταναστευτικό. Παρά τα σοβαρά προβλήματα στην ε/τ σχέση, είναι ακόμα «θέμα» και έχει σημαντικό ακροατήριο στην Άγκυρα.

• Αν έχεις πρόταση για το ξεπάγωμα των 14 ενταξιακών κεφαλαίων της Τουρκίας, αυτά που μπλόκαρε η Λευκωσία, έχασε μεν η Τουρκία αλλά η Κύπρος έχασε διπλά.

• Αν έχεις κάποιο σχέδιο για να «προπονείται» η τ/κ κοινότητα πάνω σε ευρωπαϊκές πολιτικές, όπως προβλέπει η Συνθήκη Προσχώρησης-Πρωτόκολλο 10, του 2003.

• Αν, κυρίως, δείχνεις με έργα πως σε ενδιαφέρει η επίλυση.

• Αν είσαι σε θέση, να βρεις διαύλους επαφής με τον Τ. Ερντογάν - κατά κανόνα ο Ι. Καλίν κάνει αυτή τη δουλειά.

Στο περίφημο debate κυριάρχησαν το «θέλω αυτό ή φταίει ο δίπλα». Ωστόσο, το αδιέξοδο στο Κυπριακό είναι τόσο βαθύ που ούτε οι ασπιρίνες, ούτε τα χιλιοειπωμένα επιχειρήματα, μάς παίρνουν κάπου. Αν δεν παίξουμε στη μεγάλη εικόνα των κοινών συμφερόντων, δεν θα έρθει ξανά κάποιος νέος Γιούνκερ, ή κάποια νέα Μογκερίνι, μόνο επειδή λέμε «θέλω»…

www.larkoslarkou.org.cy

Αθήνα 2011, Λευκωσία 2022, δρόμοι παράλληλοι

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΡΙΡΗ**

Το τελευταίο δεκαήμερο ήλθαν στο φως της δημοσιότητας δύο φρικιαστικά βίντεο με ρατσιστικές επιθέσεις ελληνοκυπρίων εναντίον γυναίκας από το Κονγκό στη Λάρνακα και νεαρού από το Πακιστάν στην παλιά Λευκωσία. Το σκηνικό στη Λευκωσία θυμίζει έντονα την Αθήνα των αρχών της δεκαετίας του 2010. Όταν με πρωθυπουργό τον τότε πρόεδρο της Νέας Δημοκρατίας, Αντώνη Σαμαρά, και υπουργό Προστασίας του Πολίτη τον νυν υπουργό Εξωτερικών, Νίκο Δένδια, νεοφασίστες επιδίδονταν σε πογκρόμ εναντίον μεταναστών στο κέντρο της πρωτεύουσας μέρα-μεσημέρι μπροστά στις κάμερες.

Ακολούθησε η εκλογική γιγάντωση της Χρυσής Αυγής, με τη νεοναζιστική συμμορία να λαμβάνει 425.990 ψήφους (6,9%) και 18 έδρες στο ελληνικό κοινοβούλιο, στις εθνικές εκλογές του Ιουνίου του 2012. Έχουν γραφτεί πολλά άρθρα για το ποι@ αναθρέφουν τον φασισμό και τον ρατσισμό στην κυπριακή κοινωνία. Από την ελληνορθόδοξη Εκκλησία και το εκπαιδευτικό σύστημα (το οποίο ελέγχει), μέχρι τα παραδοσιακά κόμματα (με εξαίρεση –συνήθως– το ΑΚΕΛ) και τη Βουλή, όπου βουλευτές εκφέρουν ρατσιστικό λόγο χωρίς να υπάρχει αντίλογος (βλέπε Επιτροπή Δημογραφικού). Αυτό που έχει επιτρέψει στους φασίστες να αποθρασυνθούν πλήρως, είναι η αίσθηση νομιμοποίησης που έχουν αποκτήσει όχι μόνο από τα πιο πάνω, αλλά και από τη στάση της κυβέρνησης και πολύ περισσότερο του υπουργού Εσωτερικών, Νίκου Νουρή. Ο οποίος, ως άλλος Δένδιας, με την περιβόητη επιχείρηση «Ξένιος Ζευς» στην Αθήνα το 2012, λέγοντας δημόσια ότι η Κύπρος πρέπει να πάψει να αποτελεί ελκυστικό προορισμό για αιτητές ασύλου,

Το μόνο που κατάφεραν ο κ. Νουρής, η κυβέρνηση Αναστασιάδη, ο ΔΗΣΥ, το ΔΗΚΟ, η ΕΔΕΚ, ο Φακοντής κ.λπ., είναι να ξυπνήσουν τα συντηρητικότερα αντανακλαστικά της κυπριακής κοινωνίας.

μπορεί κάλλιστα να χαρακτηριστεί ως ο ηθικός αυτουργός αυτών των ρατσιστικών επιθέσεων.

Οι πρακτικές του κ. Νουρή εξυπηρετούν αυτόν ακριβώς το σκοπό, χωρίς βεβαίως να λύνουν το πρόβλημα. Ένα πρόβλημα, το οποίο σαφώς είναι υπαρκτό, και δεν αφορά ούτε τις αντοχές της Κύπρου στη διαχείριση ανθρώπινων ζωών, ούτε μια δήθεν δημογραφική απειλή. Προφανής είναι δε και μια πιθανή λύση του. Γιατί είναι δεδομένη η έλλειψη εργατικών χεριών σε διάφορους τομείς της αγοράς. Αντί λοιπόν ο κ. Νουρής να στοιβάζει ψυχές στο Πουρνάρα, μπορεί να εισηγηθεί προσωρινές άδειες εργασίας, ώστε αυτοί οι άνθρωποι να μπορέσουν να βρουν μια δουλειά, που να τους επιτρέπει να ζήσουν αξιοπρεπώς σε κατάλληλη στέγη αντί στο Πουρνάρα ή στον δρόμο.

Φυσικά, ο κ. Νουρής μπορεί να έχει κατά νου και τη ροή ψηφοφόρων από τον ΔΗΣΥ προς το φασιστικό ΕΛΑΜ, υποκατάστημα της νεοναζιστικής συμμορίας στην Κύπρο για όσ@ς τυχόν το έχουν λησμονήσει. Μπορεί λοιπόν ο κ. Νουρής να επιχειρεί να συγκρατήσει αυτή τη ροή. Προφανώς όμως, δεν τα καταφέρνει και ούτε πρόκειται να τα καταφέρει.

Το μόνο που κατάφεραν ο κ. Νουρής, η κυβέρνηση Αναστασιάδη, ο ΔΗΣΥ, το ΔΗΚΟ, η ΕΔΕΚ, ο Φακοντής κ.λπ., είναι να ξυπνήσουν τα συντηρητικότερα αντανακλαστικά της κυπριακής κοινωνίας. Και όσων τα αντανακλαστικά αυτά έχουν ξυπνήσει, πολύ πιθανό είναι να στραφούν προς το ΕΛΑΜ, παρά οπουδήποτε αλλού.

Στις προεδρικές του 2023, όπου η (ακρο)δεξιά ψήφος θα πολυδιασπαστεί, αφού ακόμα και το Κόμμα της Αριστεράς κατεβαίνει με δεξιό υποψήφιο, το ΕΛΑΜ και ο πρόεδρός του, άλλοτε φρουρός του αρχηγού της Χρυσής Αυγής, Χρίστος Χρίστου, ενδεχομένως να μη δουν αύξηση της εκλογικής τους επιρροής, κάτι που συμβαίνει σταθερά από τις ευρωεκλογές του 2009 (663 ψήφοι) μέχρι τις περσινές βουλευτικές (24.255 ψήφοι). Αυτό ουδόλως θα σημαίνει πως η ανοδική πορεία φασιστικού μορφώματος θα ανατραπεί. Ο επόμενος Πρόεδρος της Δημοκρατίας συνεπώς, όποιος κι αν είναι, θα κληθεί να διαχειριστεί τόσο την επερχόμενη διχοτόμηση, όσο και την άνοδο του φασισμού / ρατσισμού. Και αυτό θα είναι ένα εξαιρετικά επικίνδυνο κοκτέιλ.

Το κυπριακό ηλεκτρικό σούπερ σαραβαλάκι

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«Το σαραβαλάκι μου το 'χω για καμάρι / Ως τα τώρα μ' έβγαλε πάντα παλικάρι / Για τον δρόμο τον κακό ούτε που το μέλλει (...) Κι έχει και μεγάλη πλάκα» τραγουδούσε το 1962 η Τζένη Καρέζη, σε στίχους του Αλέκου Σακελλάριου και μουσική του Μίμη Πλέσσα. Και ένα άλλο φαινομενικά σαραβαλάκι, μια αντίκα, ένας «σκαραβαίος» ένα VW Beatle του 1971, μετατράπηκε στο πρώτο κυπριακό ηλεκτρικό αυτοκίνητο. Το επίτευγμα αποτελεί καμάρι για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές της πρώτης Τεχνικής Σχολής Λευκωσίας και δικαίως, αφού έγινε με πολύ μεράκι, πολύ κόπο, αλλά και με αρκετά λεφτά. Ευτυχώς το υπουργείο Μεταφορών και άλλοι φορείς κατέθεσαν τον οβολό τους.

Το ηλεκτρικό «σαραβαλάκι» μπορεί εξωτερικά να φέρνει μόνο αναμνήσεις στους μεγαλύτερους, αλλά εσωτερικά ενθουσιάζει τους νεότερους και όλους τους ειδικούς για τα σύγχρονα αυτοκίνητα. Ο διευθυντής του σχολείου Πολύκαρπος Γιάνναχας, ανέφερε: «Καθηγητές και μαθητές σχεδίασαν το ηλεκτρικό αυτοκίνητο σε ηλεκτρονικό υπολογιστή. Τα απαραίτητα μέρη του αμαξώματος του οχήματος, ανακατασκευαστήκαν εξ ολοκλήρου στα εργαστήρια της Σχολής από τους μαθητές. Στο αυτοκίνητο εφαρμόστηκαν σύγχρονες τεχνολογίες, όπως ηλεκτρονικά ελεγχόμενες εργαλειοθήκες (Computerized Numerical Control CNC), συστήματα ασφάλειας, φωτισμού, κλιματισμού, κτλ., με τη χρήση Προγραμματισμένων Λογικών Ελεγκτών PLC (Programmable Logic Controller), καθώς και σύγχρονα συστήματα ασφαλείας και προστασίας SRS (Supplementary Restraint System), όπως ABS, κάμερες και αισθητήρες στάθμευσης». Με απλά λόγια, το «σαραβαλάκι» μετατράπηκε σε ένα σούπερ αυτοκίνητο. Το εκπληκτικότερο όμως ήταν η οδηγητική εμπειρία όσων είχαν τη χαρά να οδηγήσουν το αυτοκίνητο, ανάμεσά τους, ο υπουργός Μεταφορών Γιάννης Καρούσος, ο διευθυντής του Σχολείου και αρκετοί καθηγητές. Έλεγαν με ενθουσιασμό ότι είναι κάτι το διαφορετικό, είναι εκπληκτική η επιτάχυνση, αφού σε «κολλά» στην καρέκλα, ενώ και το οδήγημα είναι διαφορετικό, χωρίς θόρυβο και χωρίς την ανάγκη για αλλαγή ταχυτήτων. Αλλά και οι μαθητές δεν έκρυβαν τον ενθουσιασμό τους για το σούπερ σαραβαλάκι, το οποίο ανακατασκευάστηκε και με δική τους εργασία. Πέραν της χαράς της δημιουργίας, οι μαθητές απέκτησαν και σπουδαίες γνώσεις, τις οποίες θα κληθούν σύντομα να εφαρμόσουν στην πράξη. Τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα ήδη κυκλοφορούν στους δρόμους και η συντήρησή τους χρειάζεται εξειδικευμένες γνώσεις και σίγουρα όχι μόνο χειρονακτικές δυνάμεις. Είναι καιρός να ξεκινήσει ένας νέος διάλογος για το μέλλον της εκπαίδευσης στην Κύπρο και να τεθούν στόχοι για τα επόμενα 30 χρόνια. Καλές είναι οι θεωρητικές επιστήμες, άριστη είναι η γνώση των αρχαίων φιλοσόφων, αλλά πρέπει να δοθεί και έμφαση στις τεχνικές επιστήμες, οι οποίες ακόμη δεν κατέλαβαν τη θέση που τους αξίζει στη συνείδηση, πρώτα των γονιών και ακολούθως των παιδιών. Εκπληκτική δουλειά γίνεται τα τελευταία χρόνια στον χώρο της ρομποτικής και εκατοντάδες παιδιά, εκτός σχολικού χώρου, δημιουργούν πραγματικά εντυπωσιακές κατασκευές. Εκπληκτική είναι και η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών από τους νέους, μόνο που οι γνώσεις τους, θα αργήσουν πολύ να εφαρμοστούν, αφού φαίνεται ότι η μεγαλύτερη γενιά, ακόμη επιμένει στην ανίκητη γραφειοκρατία.

Τα τελευταία χρόνια πολλαπλασιάζονται οι περιπτώσεις νέων ανθρώπων, με γνώσεις και ικανότητες, οι οποίοι δημιούργησαν ξεχωριστές ψηφιακές εφαρμογές και έστησαν ζηλευτές επιχειρήσεις, αποκτώντας και μεγάλα πλούτη. Ξεχωριστό το παράδειγμα των δύο νεαρών, οι οποίοι έστησαν ολόκληρο μηχανισμό διανομής φαγητού, ο οποίος μοσχοπουλήθηκε ακολούθως σε μεγάλη επιχείρηση. Ανάλογα παραδείγματα υπάρχουν πάρα πολλά, μόνο που δεν βλέπουν το φως της δημοσιότητας, ή απλά χάνονται μέσα στα γρανάζια, μεγάλων επιχειρήσεων. Το πιο ευχάριστο, είναι ότι αλλάζει σιγά-σιγά και η νοοτροπία της οικονομικής εκμετάλλευσης των «μιτσιών». Οι σοβαρές εταιρείες χρυσοπληρώνουν για να αποκτήσουν δυνατά μυαλά, τα οποία χρησιμοποιούν είτε στο δημιουργικό κομμάτι, είτε στον τομέα της διοίκησης. Η Κύπρος με την δύναμη του ήλιου, τη μόρφωση των νέων και την ασφάλεια την οποία προσφέρει, ήδη κατέστη πόλος έλξης μεγάλων εταιρειών, επιχειρήσεων, νοσοκομείων και πανεπιστημίων.

Κάποτε έλεγαν ότι πρέπει να εισέλθει η φαντασία στην πολιτική, για να δούμε άσπρη μέρα. Καλό είναι να εισέλθει η φαντασία και στην καλή δημιουργία, γιατί μόνο τότε, σίγουρα, θα δούμε άσπρες μέρες. Τα νέα μυαλά, μπορούν να κινήσουν ακόμη και βουνά, φτάνει να έχουν τα μέσα και τη στήριξη από τους εκπαιδευτικούς και την Πολιτεία. Με άλλα λόγια, μπορούν να πορευτούν στον δρόμο του Αρχιμήδη, ο οποίος έλεγε: «Δώσε μου τόπο να σταθώ και τη γη θα κινήσω». Η νέα γενιά αποτελεί την ελπίδα για το αύριο, ό,τι και να πράττουν οι αναντικατάστατοι. Τα καλύτερα έρχονται, έστω και με λίγη καθυστέρηση.

kaparispan@yahoo.gr

Ο τρίτος δρόμος για το ρωσικό αέριο

Του **ΝΙΚΟΥ ΤΣΑΦΟΥ**

Η πρόσφατη απόφαση των υπουργών Ενέργειας της Ε.Ε. για τον ερχόμενο χειμώνα είναι ορόσημο για την ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης. Καλεί, πρώτον, τα κράτη-μέλη να εκπονήσουν ένα επικαιροποιημένο σχέδιο για την εξοικονόμηση φυσικού αερίου μέχρι τον Μάρτιο του 2023 και, δεύτερον, θέτει ένα πλαίσιο για τη μείωση της κατανάλωσης σε περίπτωση συναγερμού, δηλαδή αν συνεχίσουν να πέφτουν οι ροές από τη Ρωσία. Είναι μια σημαντική βάση για τη θωράκιση της ηπείρου μας ενόψει του χειμώνα. Αλλά μπορούμε να κάνουμε περισσότερα.

Το σημείο εκκίνησης για τη συζήτηση στις Βρυξέλλες ήταν κάποια σενάρια που «έτρεξε» η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τους επόμενους μήνες. Η Κομισιόν εκτιμάει ότι, αν κόψουν πλήρως οι Ρώσοι το αέριο, η Ευρώπη θα χρειαστεί να μειώσει την κατανάλωσή της κατά 15%, το διάστημα έως τον Μάρτιο του 2023 (σε σχέση με την κατανάλωση ενός μέσου έτους). Σε απόλυτες ποσότητες, η μείωση είναι της τάξης των 45 δισ. κυβικών μέτρων. Αυτό το κενό προσπάθησε η Επιτροπή να επιμερίσει στα κράτη-μέλη, προτείνοντας οριζόντια περικοπή για όλους (η πρόταση πέρασε αλλά με αρκετούς αστερίσκους και εξαιρέσεις που ενισχύουν και τη θέση της Ελλάδας).

Στην ουσία της, η πρόταση στόχευε στη διαχείριση μιας πλήρους διακοπής: τι θα γίνει αν και όταν κοπούν περαιτέρω οι ροές. Η απόφαση περιλαμβάνει μια διαδικασία εθελοντικής μείωσης, που επαφίεται στα κράτη-μέλη να την επεξεργαστούν. Σε κάποιες χώρες αυτή η διαδικασία ίσως αποφέρει οφέλη. Αλλά οι εθελοντικές πρωτοβουλίες έχουν τους περιορισμούς τους, ειδικά αν δεν συνοδεύονται από νέα κίνητρα για τη μείωση της κατανάλωσης (πέραν των αστρονομικών τιμών, που την αποθαρρύνουν).

Αν μπορούσαμε, ως Ευρώπη, να εντοπίσουμε ένα μεγάλο κομμάτι από τα 45 δισ. κυβικά μέτρα που μας λείπουν σε περίπτωση που κοπεί εντελώς το ρωσικό αέριο, θα δείχναμε στη Ρωσία και στις αγορές ότι ακόμη και χωρίς ρωσικό αέριο η Ευρώπη θα βγάλει τον χειμώνα.

Επίσης σειρά από διάχυτα μέτρα θα είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν με ακρίβεια: π.χ. πόσο σίγουροι μπορεί να είμαστε ότι τα νοικοκυριά θα ανεβάσουν τον θερμοστάτη τον Δεκέμβριο; Πότε θα ξέρουμε ότι κάναμε τη διαφορά; Αυτό ακριβώς το πρόβλημα έρχεται να λύσει η πρόταση του Έλληνα πρωθυπουργού για ένα μηχανισμό μείωσης της κατανάλωσης στη βιομηχανία έναντι αποζημίωσης. Αν μπορούσαμε, ως Ευρώπη, να εντοπίσουμε ένα μεγάλο κομμάτι από τα 45 δισ. κυβικά μέτρα που μας λείπουν σε περίπτωση που κοπεί εντελώς το ρωσικό αέριο, θα δείχναμε στη Ρωσία και στις αγορές ότι ακόμη και χωρίς ρωσικό αέριο η Ευρώπη θα βγάλει τον χειμώνα. Η αβεβαιότητα θα μειωνόταν και οι τιμές θα έπεφταν.

Πόσο θα βοηθούσε ένα τέτοιο σχήμα; Στα μέσα Ιουνίου, πριν αρχίσει να κόβει η Ρωσία το αέριο από τον αγωγό Nord Stream 1, η τιμή του αερίου ήταν περίπου 80 ευρώ η μεγαβατώρα. Τώρα, η τιμή ξεπερνάει τα 200 ευρώ. Μέρος αυτής της αύξησης οφείλεται στον φόβο ότι δεν θα έχει αρκετό αέριο η Ευρώπη τον χειμώνα. Εως το τέλος του Μαρτίου 2023, η Κομισιόν υπολογίζει ότι η Ευρώπη θα καταναλώσει περίπου 300 δισ. κυβικά μέτρα αερίου. Κάθε 10 ευρώ αύξηση στην τιμή κοστίζει περίπου 33 δισ. ευρώ, Αρα από τα 80 ευρώ έως τα 200 ευρώ μιλάμε για ένα επιπλέον κόστος 400 δισ. ευρώ. Και αυτό το κόστος είναι μόνο για το φυσικό αέριο χωρίς να υπολογίζουμε τις τιμές ηλεκτρικού ρεύματος που το αέριο έχει συμπαρασύρει. Η δυνατότητα να βρεθούν αυτές οι ποσότητες που λείπουν πριν από τον χειμώνα θα αναδιαμόρφωνε την αγορά αερίου. Θα ξεφούσκωνε τις τιμές και θα έστελνε μήνυμα στη Ρωσία ότι το ενεργειακό της όπλο έχει ουσιαστικά εξουδετερωθεί. Θα έφερνε ανακούφιση στα νοικοκυριά, στις επιχειρήσεις και στους κρατικούς προϋπολογισμούς. Και αν ο μηχανισμός στηριζόταν από ευρωπαϊκούς πόρους, θα ήταν μια ένδειξη αλληλεγγύης και ευκαιρία για χώρες που θα επωφεληθούν από την αποκλιμάκωση της κρίσης να στηρίξουν άλλες χώρες με χαμηλότερη εξάρτηση από το ρωσικό αέριο.

Η πρόταση του κ. Μητσοτάκη είναι ένας τρίτος δρόμος μεταξύ της εξαναγκαστικής και της εθελοντικής μείωσης της κατανάλωσης. Χτίζει σε προηγούμενες ιδέες της Ελλάδας για τη μείωση της τιμής του αερίου. Αποσκοπεί στην ευρωπαϊκή λύση, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν θα εφαρμόζει η Ελλάδα μέτρα που προστατεύουν την οικονομία της. Είναι μια κίνηση που πρέπει να γίνει σύντομα και πανευρωπαϊκά. Και είναι, ίσως, η τελευταία πρωτοβουλία που μπορεί να αλλάξει ριζικά τους όρους με τους οποίους θα μπει η Ευρώπη σε έναν δύσκολο χειμώνα – να εξασφαλίσει μια ομαλή και προβλέψιμη μείωση της κατανάλωσης, να ρίξει τις τιμές ενέργειας και να θωρακίσει την οικονομία της απέναντι στην προοπτική πλήρους διακοπής του φυσικού αερίου από τη Ρωσία.

Ο κ. Νίκος Τσάφος είναι ειδικός σύμβουλος του πρωθυπουργού για θέματα ενέργειας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Ετεροτοπίες

Το τσίρκο, το σινεμά, το θέατρο, το λούνα παρκ, τα νυχτερινά κέντρα διασκέδασης, οι ντισκοτέκ, οι συναυλίες, ακόμη και οι φυλακές και τα άσυλα ή οι οίκοι ανοχής συνιστούν για τον Μισέλ Φουκώ «ετεροτοπίες». Για τον Γάλλο φιλόσοφο, οι χώροι αυτοί ισοδυναμούν με φυγή από την καθημερινότητα, μέρη όπου επικρατεί η λογική του ονείρου και της φαντασίωσης. Αποκομμένοι από την «εξωτερική» πραγματικότητα, οι κοινωνικοί αυτοί χώροι δεν βρίσκονται μόνο εκτός τόπου, αλλά και εκτός χρόνου, εποχής. Κυρίως βρίσκονται εκτός της οικείας ηθικής πραγματικότητας.

Για παράδειγμα, στο λούνα παρκ επιτρέπεται τα παιδιά να φωνάζουν ακόμα και να ουρλιάζουν, χωρίς να ανησυχούν μήπως ενοχλήσουν τους άλλους. Το ίδιο συμβαίνει και με τους οπαδούς στα γήπεδα ή τους θεατές μιας συναυλίας. Τι κοινό όμως έχουν όλες αυτές οι ετεροτοπίες με τα κατ΄εξοχήν κέντρα εγκλεισμού, όπως τα άσυλα ή οι φυλακές; Σύμφωνα πάντα με τον Φουκώ, οι ετεροτοπίες μοιράζονται κάποια κοινά χαρακτηριστικά με αυτά τα ιδρύματα. Για παράδειγμα, είναι χώροι ερμητικά κλειστοί στην πραγματικότητα, όχι μόνο με υλικούς τοίχους αλλά πρωτίστως με συμβολικούς φράχτες.

Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό είναι ότι, αν και οι ετεροτοπίες είναι κοινωνικοί χώροι, δεν είναι τόποι κοινωνικοποίησης, αλλά αποκοπής του ατόμου από τους έως τώρα κοινωνικούς του δεσμούς. Το άτομο προσβλέπει σε μια επανασύνδεση με τον εαυτό του μέσω της ρήξης με το οικείο περιβάλλον του, ηθικό και συμβολικό.

Όλες οι εποχές δημιουργούσαν τις δικές τους ετεροτοπίες, οι οποίες στις αρχαίες και παραδοσιακές κοινωνίες ταυτίζονταν με τις θρησκευτικές εορτές και τις συλλογικές ιεροτελεστίες. Αποσκοπούσαν δε σε μια μορφή συλλογικής έκστασης, ένα είδος διονυσιασμού, όπου και πάλι οι γνώριμοι κανόνες καταλύονταν στο όνομα μιας θείας ελευθεριότητας. Παρόλα αυτά η μοντέρνα εποχή, η εποχή της βιομηχανίας, θα δώσει μια άλλη διάσταση στις ετεροτοπίες. Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι τα πάντα στη νεωτερική μητρόπολη είναι ετεροτοπίες: τα πάρκα, τα μουσεία, τα προσωπικά διακοσμημένα διαμερίσματα, τα μικρά και μεγάλα καταστήματα, τα malls, και φυσικά όλη η βιομηχανία του θεάματος. Πλέον, στην εποχή του Facebook και του Minecraft, όλος ο διαδικτυακός χώρος είναι μια απέραντη ετεροτοπία άνευ όρων και ορίων. Ο μοντέρνος άνθρωπος, σήμερα περισσότερο από ποτέ, συμμετέχει στην αστική συλλογική φαντασίωση, την οποία ο Walter Benjamin ονόμαζε «φαντασμαγορία». Αποτέλεσμα είναι η δημιουργία ενός νέου κόσμου όπου τα πάντα είναι ευκαιρία για απόδραση και περιπέτεια.

Ο αρχαίος Οδυσσέας υπέμεινε τα μύρια βάσανα προκειμένου να επιστρέψει στην Ιθάκη του. Σκοπός του δεν ήταν η περιπέτεια ή η απόδραση. Αντίθετα μάλλον ονειρευόταν ένα απελπιστικά ανιαρό ταξίδι πίσω στην πατρίδα του και τη γυναίκα του. Ο καβαφικός Οδυσσέας όμως, ο σύγχρονος αστός, ζει το ταξίδι για το ταξίδι, δεν έχει στόχο και σκοπό πέρα από την απόλαυση και την ηδονή των στιγμών εκτός πραγματικότητας που του προσφέρουν οι περιπλανήσεις του.

Η ώριμη νεωτερικότητα μάλιστα θα φτάσει να επινοήσει και την κατ΄εξοχήν μορφή της ετεροτοπίας, τις «διακοπές» και τη βιομηχανία του μαζικού τουρισμού: οι εξοχικές κατοικίες, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια, τα airBnB, τα «πακέτα» all inclusive.

Οι διακοπές δεν είναι αργία. Εξάλλου μόνο από σύμπτωση και όχι πάντοτε οι διακοπές ταυτίζονται με τις αργίες, επίσημες, συλλογικές ή ατομικές «άδειες» από την εργασία. Στην εποχή μας, οι διακοπές μπορεί να είναι μόνιμες ή προσωρινές, μπορεί επίσης να συγχέονται με την εργασία και την καθημερινότητα. Άλλωστε απώτερος σκοπός όσων εισέρχονται στον χώρο εργασίας σήμερα είναι να εκπληρώσουν το όνειρό τους μέσα από την εργασία τους, να μετατρέψουν δηλαδή το πάθος τους σε κερδοφόρο απασχόληση.

Το συλλογικό όνειρο της όλο και πιο διευρυμένης αστικής τάξης είναι μια κατάσταση μόνιμων διακοπών. Αυτό άλλωστε μαρτυρεί και η ιλιγγιώδης αύξηση των αεροπορικών ταξιδιών και η τουριστική ανάπτυξη που έχει πλέον ενσωματωθεί στους ιστούς των ευρωπαϊκών μεγαλουπόλεων, μετατρέποντας τις συνήθεις διαμονές των κατοίκων τους σε ετεροτοπικές διαμονές airBnB τουριστών από όλο τον κόσμο. Με παρόμοιο τρόπο μεταβάλλεται και η εργασία.

Είχαμε συνηθίσει κάποτε να μιλάμε για «τόπο διαμονής», άρρηκτα συνδεδεμένο με τον «τόπο εργασίας». Ήδη πριν από την πανδημία, οι διάφορες μορφές τηλεργασίας είχαν σαγηνεύσει το κοινό των μεγάλων επιχειρήσεων, ιδιαίτερα για στελέχη τα οποία έχουν μετατραπεί σε εργασιακούς globetrotters. Οι τελευταίοι υπηρετούν τα συμφέροντα των εταιριών τους, ενώ παράλληλα απολαμβάνουν τις δικές τους προσωπικές αποδράσεις σε πολυτελή ξενοδοχεία ανά την υφήλιο. Οικογένειες ολόκληρες μετακινούνται ή διαμένουν σε δύο ή και τρεις χώρες για επαγγελματικούς πάντα σκοπούς.

Όσο δε εντείνεται η παγκόσμια αβεβαιότητα, η απάντηση της κοινωνίας μας θα είναι ή όλο και πιο αυξημένη κινητικότητα και η όλο και μεγαλύτερη και εντατικότερη δημιουργία ετεροτοπιών. Η ετεροτοπική εμπειρία, σύμφωνα με τον Foucault, είναι ένα πολύ σοβαρό κομμάτι της διαμόρφωσης της προσωπικότητας. Η αρχετυπική μορφή της αστικής ετεροτοπίας είναι το μικρό παιδί, το οποίο, με ή, κυρίως, χωρίς την άδεια των γονιών του, εισβάλλει στα άδυτα της μεγάλης κρεβατοκάμαρας, απολαμβάνοντας την ένοχη ηδονή να χοροπηδάει στην κλίνη των γονιών του, να κρύβεται κάτω από τις κουβέρτες και να φαντασιώνεται κινδύνους να τον απειλούν.

Η ζωή του ως ενήλικα ξεκινάει μέσα σ' αυτόν τον χώρο. Στις νέες συνθήκες οικολογικής συντέλειας και πολεμικού παροξυσμού εναντίον της Δύσης, δεν είναι ούτε ανεδαφικό ούτε ακατανόητο οι Δυτικές κοινωνίες να απαντούν με τη λογική της ετεροτοπίας, στον δρόμο για μια νέα συνειδητοποίηση του κόσμου και του εαυτού τους.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Εγκλημα, τιμωρία και αμφιλεγόμενη αποζημίωση

Η απόφαση του ΣτΕ για τη Μυρτώ

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Η Μυρτώ Παπαδομιχελάκη άκουγε μουσική στα βράχια της Χρυσής Ακτής, παραλίας στην Πάρο. Ηταν 22 Ιουλίου 2012, κι εκείνη 15 χρόνων. Ο 21χρονος τότε Αχμέτ Βακάς την πλησίασε για να της πάρει το κινητό. Οπως αργότερα ομολόγησε, τη χτύπησε με μια πέτρα 5 κιλών και ύστερα την έριξε στα βράχια. Οταν η Μυρτώ έμεινε αναίσθητη, τη βίασε.

Δέκα χρόνια αργότερα, ο Αχμέτ Βακάς βρίσκεται στη φυλακή, όπως, κατά μία έννοια, και η Μυρτώ Παπαδομιχελάκη, η οποία επέζησε, αλλά έμεινε καθηλωμένη με 100% ποσοστό αναπηρίας.

Το 2017, η μητέρα της, Μαίρη Κοτρώτσου, ξεκίνησε τη νομική διαδικασία για να ζητήσει αποζημίωση από το Δημόσιο για την τραγωδία της Μυρτώς λέγοντας πως, καθώς ο Πακιστανός βρισκόταν παρανόμως στη χώρα, η ευθύνη της επίθεσής του στη Μυρτώ βαραίνει νομικά το κράτος, το οποίο δεν μεριμνησε να τον απελάσει.

Η πρωτόδικη απόφαση απορρίφθηκε ως αβάσιμη το 2018 και στη συνέχεια ασκήθηκε έφεση στο Διοικητικό Εφετείο, η οποία επίσης απορρίφθηκε. Η υπόθεση στη συνέχεια προχώρησε στο Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο αυτόν τον μήνα επιδίκασε αποζημίωση από το Δημόσιο, το ύψος της οποίας θα προσδιοριστεί από τα Διοικητικά Δικαστήρια, όπου θα οδηγηθεί στη συνέχεια η υπόθεση.

Το σκεπτικό

«Η είσοδος στη χώρα αλλοδαπών/υπηκόων τρίτης χώρας και η περαιτέρω διαμονή τους –η οποία μπορεί να είναι και μακρά– δεν είναι ελεύθερη, ούτε ανεξέλεγκτη, αλλά διέπεται από κανονιστικό καθεστώς (του ν. 3386/2005) που επιβάλλει σ' αυτούς την υποχρέωση εφοδιασμού τους με διαβατήριο/ταξιδιωτικό έγγραφο, θεώρηση εισόδου και άδεια διαμονής για συγκεκριμένο σκοπό (για εργασία, ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα, σπουδές ή άλλο νόμιμο σκοπό) και καθιδρύει δεσμία αρμοδιότητα των αστυνομικών οργάνων για την έκδοση πράξεως απελάσεως σε περίπτωση, μεταξύ άλλων, που ο αλλοδαπός έχει παραβιάσει τις σχετικές διατάξεις, μετά δε την έναρξη ισχύος του ν. 3907/2011 πράξεως επιστροφής για τους παρανόμως διαμένοντες», έκρινε το Συμβούλιο της Επικρατείας.

«Οσο τα αστυνομικά όργανα παραβιάζουν τις υποχρεώσεις τους και δεν εκδίδουν κατ' ενάσκηση της δεσμίας αρμοδιότητάς τους πράξη απελάσεως ή μετά τις 26.1.2011 πράξη επιστροφής για τους παρανόμως διαμένοντες, δημιουργείται η βεβαιότητα σε όποιον αλλοδαπό εισήλθε λάθρα, διαμένει παρανόμως στη χώρα και επιθυμεί να συμπεριφερθεί παρανόμως και να προσβάλει κάποιο έννομο αγαθό ότι ποτέ δεν θα τιμωρηθεί, αφού η ταυτότητά του δεν είναι γνωστή στις ελληνικές αρχές, ούτε έχουν ληφθεί τα δακτυλικά αποτυπώματά του», επισήμανε το ΣτΕ, καταλήγοντας ότι «συνεπώς υπάρχει γενικώς και αφηρημένως αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της παράνομης αυτής παραλείψεως των οργάνων του Δημοσίου και της ζημίας (λ.χ. βλάβης του σώματος ή της υγείας ή θανατώσεως) τρίτου προσώπου, η οποία προκαλείται όταν ο παρανόμως εισελθών και διαμένων στην Ελλάδα υπήκοος τρίτης χώρας προσβάλει απολύτως προστατευόμενο έννομο αγαθό».

Ενώ η απόφαση δικαιώνει τη Μυρτώ Παπαδομιχελάκη και την οικογένειά της, προκάλεσε έντονες αντιδράσεις, με πολλούς νομικούς να εκφράζουν τις επιφυλάξεις τους σχετικά όχι με την ηθική, αλλά με τη νομική της ορθότητα. «Είναι λάθος η απόφαση αυτή», λέει στην «Κ» ο καθηγητής Δημοσίου Δικαίου και Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλειας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Ξενοφών Κοντιάδης, «διότι δεν υπάρχει ένας αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της παράλειψης του ελληνικού κράτους να απελάσει αλλοδαπούς που διαμένουν παράνομα στη χώρα και της τέλεσης αξιόποινων πράξεων». Ο ίδιος τονίζει πως αν δεχτούμε ότι κάθε αξιόποινη πράξη που τελείται από παράτυπους μετανάστες θεμελιώνει την υποχρέωση του κράτους για αποζημίωση των θυμάτων, θα οδηγηθούμε σε «έναν απροσδόκητο αριθμό διεκδικήσεων» και «σε στοχοποίηση ανθρώπων».

«Κατά τη γνώμη μου», δηλώνει, «υπονοείται από την απόφαση η παραδοχή ότι οι παράτυποι μετανάστες είναι εν δυνάμει εγκληματίες, κι αν δεν υπονοείται, θα μπορούσε να εκληφθεί έτσι».

Ο κίνδυνος

«Η απόφαση παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και αναμένουμε τη δημοσίευση του πλήρους κειμένου για να μπορέσει κανείς να τη σχολιάσει με ακρίβεια», αναφέρει στην «Κ» η καθηγήτρια Δημοσίου Δικαίου στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ευγενία Πρεβεδούρου. «Ενώ από ανθρώπινης πλευράς νιώθεις μια ικανοποίηση, από νομικής πλευράς δημιουργεί επιφυλάξεις – είναι πολύ ευρεία η ερμηνεία της πρόσφορης αιτιώδους συνάφειας», τονίζει, συμπληρώνοντας πως θεμελιώνεται υπερβολικά εύκολα η ευθύνη του Δημοσίου. Σύμφωνα με την ίδια, στη συγκεκριμένη απόφαση το Συμβούλιο της Επικρατείας δέχθηκε ότι η μη παρεμπόδιση εισέλευσης στη χώρα του Αχμέτ Βακάς, ή η μη επιτήρησή του, προκάλεσε το επιζήμιο γεγονός. «Μπορούμε να καταλήξουμε σε απρόβλεπτα αποτελέσματα», τονίζει, εξηγώντας πως η ευρύτατη ερμηνεία της αιτιώδους συνάφειας θα μπορούσε ενδεχομένως να ανοίξει τον δρόμο ούτως ώστε να ζητείται αποζημίωση από πολίτες για κάθε έγκλημα που συντελείται.

«Ως άνθρωπος και ως γυναίκα, όταν διαβάζει κανείς την απόφαση μπορεί να νιώθει συναισθηματικά μια δικαίωση, αλλά από την άλλη πλευρά η νομολογία στηρίζεται στην ερμηνεία του Συντάγματος και του νόμου και πρέπει να δημιουργεί ασφάλεια δικαίου», δηλώνει η κ. Πρεβεδούρου.

Ανάλογες επιφυλάξεις εξέφρασε και ο Ανδρέας Τάκης, επίκουρος καθηγητής στο Νομικό Τμήμα του ΑΠΘ και πρόεδρος της Ελληνικής Ενωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, τονίζοντας πως η απόφαση 1500/2022 του ΣτΕ, παρά τις αγαθές προθέσεις του δικαστηρίου, προβλημάτισε την Ενωση, δημιουργώντας δύο βασικές επιφυλάξεις. «Πρώτον», δηλώνει στην «Κ» ο κ. Τάκης, «ότι η αντίληψη που υιοθετεί για την αιτιώδη συνάφεια οδηγεί στον παραλογισμό ότι η Αστυνομία παρανομεί κάθε φορά που γίνεται έγκλημα επειδή δεν το απέτρεψε, και, δεύτερον, ότι η πρωτοφανής αυτή αντίληψη εφαρμόζεται για πρώτη φορά σε μια υπόθεση όπου δράστης είναι μετανάστης χωρίς χαρτιά». Η απόφαση, «άθελά της», τονίζει ο κ. Τάκης, δίνει έτσι σήμα στην Αστυνομία πως αν δεν κυνηγάει και απελαύνει μετανάστες χωρίς χαρτιά, θα είναι υπεύθυνη για όποιο έγκλημα τυχόν διαπράξουν.

Το χρέος της πολιτείας

«Στη Μυρτώ, επιζώσα βιασμού και βαρύτατης σωματικής βλάβης, αλλά και στην οικογένειά της η πολιτεία χρωστάει πράγματι "αποζημίωση", να αποδώσει, δηλαδή, όπως λέγεται, αποκαταστατική δικαιοσύνη – όχι όμως επειδή τα κρατικά όργανα την έβλαψαν με την αφηρημένη ολιγωρία τους, αλλά από στοιχειώδη αλληλεγγύη για το φοβερό και άδικο κακό που υπέστη και λόγω του φύλου της», δηλώνει ο κ. Τάκης, τονίζοντας πως αυτό είναι χρέος της δημοκρατικής πολιτείας, που δεν έχει να κάνει με την καταγωγή ούτε του θύματος ούτε του δράστη.

INTIME NEWS

Η Μαίρη Κοτρώτσου, μητέρα της Μυρτώς, δηλώνει στην «Κ» πως νιώθει δικαιωμένη από την πρόσφατη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Εντονες αντιδράσεις από πολλούς καθηγητές Δημοσίου Δικαίου, οι οποίοι εκφράζουν τις επιφυλάξεις τους σχετικά όχι με την ηθική, αλλά με τη νομική ορθότητα της απόφασης του ανωτάτου δικαστηρίου.

Αντίθετη ετυμηγορία

Η απόφαση 1500/2022 του ΣτΕ δημιουργεί ακόμη μεγαλύτερη εντύπωση αν εξεταστεί σε συνάρτηση με την απόφαση του Συμβουλίου που αφορούσε την αποζημίωση που ζήτησε ο Αλέξανδρος Χαΐτογλου, ο οποίος απεβίωσε το 2016, μετά την απαγωγή του. Ο επιχειρηματίας απήχθη από τους αδελφούς Βασίλη και Νίκο Παλαιοκώστα και τον Παύλο Κερεμίδη στις 5 Δεκεμβρίου 1995. Τον κράτησαν όμηρο για τέσσερις ημέρες και για να τον απελευθερώσουν ζήτησαν από την οικογένειά του λύτρα 260.000.000 δραχμών. Δεδομένου ότι οι ληστές είχαν πριν από λίγα χρόνια αποδράσει από ελληνικές φυλακές, ο Αλέξανδρος Χαΐτογλου ζήτησε χρηματική αποζημίωση από το Δημόσιο. Αρχικά, το Διοικητικό Εφετείο Πειραιά επιδίκασε στον επιχειρηματία αποζημίωση 228.427 ευρώ, το 30% των λύτρων, κρίνοντας πως, λόγω των αποδράσεων, υπήρξε ευθύνη του Δημοσίου και των οργάνων της ΕΛ.ΑΣ. Αλλά το 2009 το Συμβούλιο της Επικρατείας ανέτρεψε την απόφαση, αποφασίζοντας πως δεν μπορεί να υπάρξει αιτιώδης σύνδεσμος ανάμεσα στις αποδράσεις και την απαγωγή, απορρίπτοντας το αίτημα του Αλέξανδρου Χαΐτογλου για αποζημίωση. Πιο πρόσφατα και αντιστοίχως το 2019 απορρίφθηκε από το ΣτΕ το αίτημα για αποζημίωση ενός άλλου επιχειρηματία που είχε απαχθεί από τον Βασίλη Παλαιοκώστα και την ομάδα του, αίτημα εν μέρει βασισμένο στο ότι ο ληστής απέδρασε (ξανά) από τις φυλακές Κορυδαλλού το 2006, δύο χρόνια πριν από την απαγωγή του δεύτερου επιχειρηματία. Αλλά ούτε σε αυτή την υπόθεση δέχθηκε το ΣτΕ αιτιώδη σύνδεσμο. «Η ένδικη απόδραση δεν συνδεόταν αιτιωδώς με την απαγωγή του αναιρεσείοντος», έκρινε το 2019 το Συμβούλιο της Επικρατείας, συμπληρώνοντας πως η απαγωγή δεν αποτέλεσε το μέσο προς διευκόλυνση της απόδρασης. «Οι παραλείψεις που οδήγησαν στην απόδραση του Βασιλείου Παλαιοκώστα από τις φυλακές δεν αποτέλεσαν την πρόσφορη αιτία για την επέλευση του ζημιογόνου αποτελέσματος (απαγωγή του αναιρεσείοντος και καταβολή λύτρων)», σημείωναν οι δικαστές το 2019.

«Το παιδί μου δικαιούται να ζήσει με αξιοπρέπεια»

Από την πλευρά της η μητέρα της Μυρτώς Παπαδομιχελάκη, Μαίρη Κοτρώτσου, δηλώνει στην «Κ» πως νιώθει δικαιωμένη από την πρόσφατη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, τονίζοντας όμως ότι ο δρόμος παραμένει μακρύς. Δεν γνωρίζει ακόμα πότε, αλλά η υπόθεση θα επιστρέψει στο Εφετείο για να προσδιοριστεί το ύψος της αποζημίωσης, ενώ η απόφαση του Εφετείου θα πρέπει στη συνέχεια να γίνει δεκτή από το υπουργείο Οικονομικών.

Οσον αφορά τις επιφυλάξεις που έχουν εκφραστεί σχετικά με την απόφαση του ΣτΕ, η κ. Κοτρώτσου απαντάει: «Θα τους έλεγα να έρθουν στη δική μου θέση, αν και δεν τους το εύχομαι». Η ίδια τονίζει ότι δεν είναι υπέρ του να ανοίξει ένας δρόμος αποζημιώσεων για ανθρώπους που έχουν πεθάνει, «γιατί δυστυχώς όσο καλογυαλισμένα και να είναι τα μάρμαρα, δεν παύουν να είναι μάρμαρα», αλλά για άλλους που, όπως η Μυρτώ, επιβίωσαν μεν, όμως χρειάζονται σημαντική υποστήριξη. «Εγώ έχω κάνει αυτόν τον αγώνα για τις ανάγκες του παιδιού μου που είναι εν ζωή», τονίζει, λέγοντας πως η αποζημίωση που ζητάει η οικογένεια της Μυρτώς δεν αφορά καν όλα τα έξοδά της. «Αν με βάση τη Μυρτώ ανοίγει ένας δρόμος, τότε θα λέω ότι από όλο αυτό το κακό βγήκε και κάτι καλό, γιατί κάθε άνθρωπος που βρίσκεται στη θέση που είναι η Μυρτώ δικαιούται να ζήσει με αξιοπρέπεια,

Η αποζημίωση που αξιώνει η οικογένεια δεν αφορά καν όλα τα έξοδα της φροντίδας του κοριτσιού.

γιατί δεν παύει να έχει χάσει, από τη μια στιγμή στην άλλη, χωρίς την παραμικρή αιτία, τη ζωή του», δηλώνει η κ. Κοτρώτσου. Παράλληλα δεν θεωρεί ότι η απόφαση στοχοποιεί μετανάστες που βρίσκονται στη χώρα χωρίς χαρτιά. «Το σκεπτικό δεν είναι ότι κάθε παράτυπος μετανάστης είναι εν δυνάμει δολοφόνος», τονίζει, «αλλά θα πρέπει να τηρούνται κάποια πράγματα έτσι όπως τα είχε οριοθετήσει εξαρχής, και δεν τηρήθηκαν, η Ευρωπαϊκή Ενωση, ότι θα έπρεπε να γίνει ταυτοποίηση με τα χαρτιά τους, το οποίο δεν τηρήθηκε, ήταν αόρατος στο κράτος, δεν υπήρχε κανένα χαρτί, κανένα αποτύπωμα». Οπως κι αν έχει, λέει, τόσο η ίδια όσο και η κόρη της είναι πολίτες της Ελλάδας – «το άρθρο 2 του Συντάγματος λέει ότι υποχρέωση της πολιτείας είναι να φροντίζει την τιμή, τη ζωή, την αξιοπρέπεια κάθε ατόμου». Γι' αυτό ζητάει αυτή την αποζημίωση για τη Μυρτώ – τόσο για τις θεραπείες της όσο και «για να έχει ένα μεγαλύτερο μαξιλάρι όταν η μαμά της φύγει από τη ζωή», λέει η κ. Κοτρώτσου. Ετσι κι αλλιώς, τονίζει, τόσο η δική της ζωή όσο και της μεγάλης κόρης της έχουν καταστραφεί. Τελείωσε στις 22 Ιουλίου 2012. «Ερχονται να μου οξύνουν τον πόνο μιας πληγής που δεν κλείνει», απαντάει σε όσους την έχουν κατηγορήσει πως μπορεί να διεκδικεί αυτά τα χρήματα για δικό της όφελος. «Ας με άφηναν στην ησυχία μου τουλάχιστον», τονίζει η μητέρα της Μυρτώς Παπαδομιχελάκη, «ησυχία που φυσικά, έτσι κι αλλιώς, δεν έχω».

INTIME NEWS

Η Μυρτώ Παπαδομιχελάκη επέζησε από την επίθεση του Αχμέτ Βακάς στην Πάρο το 2012, αλλά έμεινε καθηλωμένη με 100% ποσοστό αναπηρίας.

Τι σχεδιάζει ο Ερντογάν στην Ανατολική Μεσόγειο

Τα σενάρια για τη ρότα του γεωτρύπανου

Στην τελετή απόπλου του γεωτρύπανου «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» από το λιμάνι Τάσουτζου της Μερσίνης θα μιλήσει ο Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος θα ανακοινώσει την περιοχή όπου θα πραγματοποιηθούν οι πρώτες εργασίες.

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Σε περιοχή ανοιχτά της Κύπρου με συνοδεία πλοίων του τουρκικού ναυτικού αναμένεται να ξεκινήσει τις γεωτρήσεις το πλωτό γεωτρύπανο «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν», το οποίο απέκτησε πρόσφατα η Τουρκία. Στις 9 Αυγούστου ο ίδιος ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν θα πραγματοποιήσει ομιλία, στην τελετή απόπλου του γεωτρύπανου από το λιμάνι Τάσουτζου της Μερσίνης, και θα ανακοινώσει την περιοχή όπου θα εκτελεστούν οι πρώτες εργασίες.

Πληροφορίες αναφέρουν πως το συγκεκριμένο γεωτρύπανο θα πραγματοποιήσει διερευνητικές γεωτρήσεις, καθεμία εκ των οποίων μπορεί να έχει διάρκεια τριών μηνών και, σε περίπτωση που βρεθεί κάποιο πιθανό κοίτασμα φυσικού αερίου στην περιοχή, τότε θα ξεκινήσουν οι οριστικές γεωτρήσεις για την εξόρυξή του.

Ο υπουργός Ενέργειας της Τουρκίας Φατίχ Ντονμέζ ανακοίνωσε πως το «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» θα εκτελέσει τις γεωτρήσεις «εντός τουρκικών θαλασσίων περιοχών ευθύνης» και σε περιοχές όπου έχουν προηγηθεί οι έρευνες από τα σεισμογραφικά σκάφη της χώρας. Ηδη έχουν εντοπιστεί 6 σημεία με πιθανά κοιτάσματα και αναλυτές εκτιμούν πως η περιοχή όπου θα σταλεί το γεωτρύπανο θα είναι αποτέλεσμα και πολιτικής απόφασης που θα λάβει ο ίδιος ο πρόεδρος της χώρας. Τα σεισμογραφικά σκάφη της Τουρκίας έχουν πραγματοποιήσει 10 σεισμικές έρευνες στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και τα δεδομένα του υπουργείου Ενέργειας τώρα δείχνουν τις συγκεκριμένες 6 περιοχές. Τούρκοι αξιωματούχοι αναφέρουν ότι όπως σε προηγούμενες έρευνες τα τουρκικά ερευνητικά και γεωτρύπανα συνοδεύονταν από πλοία του τουρκικού ναυτικού, έτσι και τώρα θα συμβεί το ίδιο «εάν κριθεί απαραίτητο».

Η δήλωση του κ. Ντονμέζ, «για θαλάσσιες περιοχές ευθύνης της Τουρκίας», δεν προκαλεί κανέναν εφησυχασμό, καθώς η Τουρκία με χάρτες που έχει κοινοποιήσει στον ΟΗΕ ισχυρίζεται πως η υφαλοκρηπίδα της εκτείνεται από περιοχές εντός της κυπριακής αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ) και φτάνει μέχρι και σε απόσταση 6 μιλίων από Ρόδο, Κάσο, Κάρπαθο, Κρήτη, δίχως να αναγνωρίζει την υφαλοκρηπίδα τους, ενώ αγνοεί την ύπαρξη του Καστελλόριζου. Το 2020 το σεισμογραφικό σκάφος «Ορούτς Ρέις» πραγματοποίησε έρευνες σε συγκεκριμένες περιοχές, με αποτέλεσμα να προκληθεί ένταση μεταξύ Αθήνας και Αγκυρας. Ωστόσο, εκτιμήσεις αναφέρουν πως στην παρούσα φάση η Τουρκία θα επιχειρήσει να ξεκινήσει τις εργασίες σε περιοχές κοντά στην Κύπρο, δίχως να αποκλείουν και το μικρό ενδεχόμενο η περιοχή των πρώτων ερευνών να βρίσκεται και εκτός κυπριακής ΑΟΖ.

Στόχος της Αγκυρας είναι εντός του 2023 να καταφέρει να έχει διοχετεύσει στην τουρκική αγορά τα πρώτα κυβικά αερίου, γεγονός που θα μπορούσε να βοηθήσει και στον προεκλογικό αγώνα του κ. Ερντογάν για τις προεδρικές εκλογές του Ιουνίου.

Σήμερα, η Τουρκία το 44,9% του αερίου της το αγοράζει από τη Ρωσία, το 16,1% από το Ιράν και το 15% από το Αζερμπαϊτζάν.

Νέα επιστολή στον ΟΗΕ

Εν τω μεταξύ, η Αγκυρα φαίνεται πως θα συνεχίσει να κρατά υψηλούς τόνους και να αμφισβητεί την κυριαρχία των ελληνικών νησιών λόγω της στρατιωτικοποίησής τους. Ηδη η Τουρκία έχει ετοιμάσει νέα επιστολή που θα στείλει στον ΟΗΕ, που θα απαντά στην επιστολή την οποία επέδωσε στις 25 Μαΐου η μόνιμη αντιπρόσωπος της Ελλάδας στον ΟΗΕ Μαρία Θεοφίλη, σε απάντηση σχετικής επιστολής που είχε απευθύνει ο Τούρκος μόνιμος αντιπρόσωπος στον ΟΗΕ στις 30 Σεπτεμβρίου 2021.

Ο κ. Τσαβούσογλου ανέφερε σε συνέντευξή του στο τηλεοπτικό δίκτυο TV100 ότι τα στελέχη της ελληνικής κυβέρνησης κατηγορούν την Τουρκία καθημερινά, ενώ σημείωσε ότι «ετοιμάσαμε νέα επιστολή και θα τη στείλουμε στα πέντε μόνιμα μέλη του ΟΗΕ. Θα τη στείλουμε και στην Ε.Ε. Κατά περιόδους κάνουμε και ενημερώσεις εναντίον αυτών των ψεμάτων και των συκοφαντιών».

Εμπειροι πολιτικοί αναλυτές της γειτονικής χώρας εκτιμούν πως στην παρούσα φάση η Αγκυρα δεν θα επιλέξει να ανεβάσει την ένταση στο μέτωπο με την Ελλάδα στην περιοχή του Αιγαίου, όπως έκανε το 2020, καθώς υπενθυμίζουν πως έχουν γίνει δύο παρεμβάσεις των ΗΠΑ για να αποφευχθεί αυτό το ενδεχόμενο. Η πρώτη ήταν αυτή του Τζο Μπάιντεν, στη συνάντησή του με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στο περιθώριο της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ στη Μαδρίτη τον Ιούνιο, ο οποίος ζήτησε ζήτησε από τον Τούρκο πρόεδρο «τη διατήρηση της σταθερότητας στο Αιγαίο».

Η δεύτερη παρέμβαση έγινε την περασμένη εβδομάδα από τον υπουργό Αμυνας των ΗΠΑ Τζέιμς Οστιν, ο οποίος συνομίλησε τηλεφωνικά με τον Τούρκο ομόλογό του Χουλουσί Ακάρ και συζήτησαν και τα θέματα ελληνοτουρκικών σχέσεων όπως και το θέμα εκσυγχρονισμού και πώλησης F-16 στην Τουρκία. Ο κ. Οστιν, μετά τη συνάντησή του με τον Ελληνα ομόλογό του Νίκο Παναγιωτόπουλο στις 18 Ιουλίου, είχε κάνει την προαναγγελία της επαφής του με τον υπουργό Αμυνας της Τουρκίας Χουλουσί Ακάρ σχετικά με τα ελληνοτουρκικά και είχε εκφράσει την άποψη πως οι δύο πλευρές μπορούν «να διερευνήσουν πραγματιστικές λύσεις σε μακροχρόνιες διαφορές».

Ο στόλος

Το νέο γεωτρύπανο «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» έχει μήκος 238 μέτρα και πλάτος 42 μέτρα, είναι 7ης γενιάς και θεωρείται το ισχυρότερο στον στόλο των γεωτρύπανων που διαθέτει η Τουρκία. Το γεωτρύπανο αυτό έχει πιο προηγμένη τεχνολογία από τα πλοία 6ης γενιάς, τα οποία διαθέτουν ικανότητα θαλασσίων γεωτρήσεων υπό πολύ υψηλή πίεση σε βάθος 12.000-12.500 μέτρων. Τα 7ης γενιάς θα μπορούν να κάνουν θαλάσσια γεώτρηση σε μεγαλύτερο βάθος. Το 2021 η Τουρκία συνήψε συμφωνία με τη νοτιοκορεατική Daewoo για την αγορά τέταρτου πλωτού γεωτρύπανου, το οποίο είχε τότε την ονομασία «West Cobalt». Η Αγκυρα διαθέτει άλλα τρία γεωτρύπανα, το «Γιαβούζ», το «Κανουνί» και το «Φατίχ», τα οποία είναι 6ης γενιάς και ήδη πραγματοποιούν έρευνες στη Μαύρη Θάλασσα.

GoGordian REAL ESTATE

Σκέφτεστε για εξοχική κατοικία;

Go residential
ανακαλύψτε τη νέα σας στέγη!

Έπαυλη 3ων υπνοδωματίων με πισίνα Παραλίμνι, Περιοχή Μάλαμα
Ref. 8118

€300.000

Έπαυλη 3ων υπνοδωματίων με πισίνα Λατσί, Πάφος
Ref. 7620

€1.300.000

Έπαυλη 3ων υπνοδωματίων με πισίνα Παραλίμνι, Περιοχή Μάλαμα
Ref. 8102

€330.000

7777 5656 | www.gogordian.com

Εύβοια, ένας χρόνος μετά

«Λες και η στάχτη έγινε λίπασμα»

Ο γεωργός που είδε τα δέντρα του να τυλίγονται στις φλόγες. Ο ιδιοκτήτης ελαιοτριβείου που εργάζεται πια σαν υλοτόμος. Η κληρονόμος του πρώτου ξενοδοχείου στην Αγία Αννα.

1

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Παρκάρει στην άκρη του δρόμου το κόκκινο αγροτικό του και κινεί προς το κτήμα του. Περνάει δίπλα από τους ξεριζωμένους κορμούς δύο υπεραιωνόβιων ελιών. Είναι τόσο το πάχος τους που δύο ζευγάρια χέρια δεν φτάνουν για να τις αγκαλιάσουν. Καθώς ανηφορίζει στην πλαγιά τα πόδια του μπλέκονται σε αγριόχορτα και στάχυα που θέριεψαν στη λαβωμένη γη. «Λες και ήταν λίπασμα η στάχτη», λέει. Μαυρισμένα κουφάρια δέντρων χάσκουν ολόγυρα, σε λόφους περιμετρικά της παραλίας της Αγίας Αννας που θυμίζουν αγκαθωτή ράχη σκαντζόχοιρου. Σε αυτό το χωράφι, που δεν συνορεύει με το οδόστρωμα ή κάποιο μονοπάτι, ο 75χρονος Παναγιώτης Αναγνώστου πραγματοποιεί νέο ξεκίνημα. Η περυσινή φωτιά στην Εύβοια του έκαψε περίπου 380 ελιές, ό,τι είχε περάσει στη δούλεψή του, πάππου προς πάππου. Με κόπο και προσωπικά έξοδα έχει φυτέψει άλλες 100, κληρονομιά για τα παιδιά του. Κάθε τόσο τις επισκέπτεται για να περιποιηθεί τα κλωνάρια τους, μικρά και αδύναμα όπως είναι λυγίζουν στο φύσημα του ανέμου.

Τον Αύγουστο του 2021 είδε τις φλόγες στον ορίζοντα μόλις έφτασαν στη γειτονική Παλαιόβρυση. Κατέβηκε στην παραλία της Αγίας Αννας και έριχνε νερό στους τοίχους του σπιτιού για να μην πάρει φωτιά, έτσι το γλίτωσε. Δεν μπόρεσε όμως να σώσει και τα δέντρα του. Εβλεπε τις ελιές να λαμπαδιάζουν λες και ήταν λουσμένες με βενζίνη. «Πέρναγε ο καυτός αέρας και έπαιρναν φωτιά κατευθείαν», θυμάται.

Τρεις ημέρες μετά βρήκε τη δύναμη να επισκεφτεί τα χωράφια του και να αντικρίσει το μέγεθος της καταστροφής. «Να μην τα πολυλογώ, έβαλα και τα κλάματα. Γιατί ήταν κόπος δικός μου και του πατέρα μου και του παππού μου και όλα αυτά καταστράφηκαν μονομιάς», λέει. Ο κ. Αναγνώστου, όμως, δεν παραιτήθηκε. Ξεκίνησε όσο πιο άμεσα μπορούσε να καθαρίζει τα καμένα και να βάζει νέες ελιές. «Τη δουλειά δεν τη φοβάμαι», τονίζει. Για 40 χρόνια εργαζόταν ως οδηγός νταλίκας. Ακόμη και όταν δούλευε στα ολυμπιακά έργα της Αθήνας, κάθε Σαββατοκύριακο ανέβαινε στην Εύβοια για να ξεχορταριάσει τον ελαιώνα του, δεν τον είχε παραμελήσει. Εχει ριζώσει σε αυτόν τον τόπο, όπως τα δέντρα που φύτεψε. «Εχω δύο κόρες και έναν γιο, θέλω να βρουν κάτι από εμένα. Να έχουν 100 ρίζες, να βγάζουν το λάδι τους, να ξέρουν τι τρώνε», λέει.

Εχει περάσει ένας χρόνος από τη μεγάλη πυρκαγιά στην Εύβοια που έκαψε 511.854 στρέμματα. Η προέλαση της φωτιάς ξεκίνησε στις 3 Αυγούστου 2021 και συνεχίστηκε απτόητη για πάνω από μία εβδομάδα. Κινούμενη από τον Ευβοϊκό μέχρι το Αιγαίο, έκαψε δέντρα, σπίτια, αποθήκες και ζώα. Οδήγησε σε αλλεπάλληλες εκκενώσεις οικισμών διά στεριάς και θαλάσσης. Σήμερα οι κάτοικοι της περιοχής προσπαθούν να προσαρμοστούν στη νέα, μεταπυρική πραγματικότητα. Η οικολογική καταστροφή δεν τους στέρησε μόνο τον φυσικό πλούτο, έπληξε και την οικονομική δραστηριότητα του τόπου τους. Εδώ οι άνθρωποι ζούσαν από το δάσος.

Ο 37χρονος Κώστας Αφένδρας είχε ένα από τα πιο παραγωγικά ελαιοτριβεία στην περιοχή. Μετά τη φωτιά, όμως, έπρεπε να αναζητήσει νέο επάγγελμα. Πλέον συμπληρώνει μεροκάματα ως υλοτόμος απομακρύνοντας καμένους κορμούς. Θυμάται ότι πριν από ένα χρόνο, όταν η φωτιά έφτασε στο χωριό του, το Αχλάδι, αψήφησε τις εντολές για εκκένωση. Εμεινε πίσω, μαζί με άλλους συντοπίτες του και προσπάθησαν με όσα πενιχρά μέσα είχαν να σώσουν περιουσίες.

«Εδώ μεγάλωσα, δένεσαι»

«Είχα βάλει βυτία στο σπίτι μου, επτά τόνους νερό, και είχα τοποθετήσει σε ένα ραντιστικό μηχάνημα αυλό πυρόσβεσης και μεγαλύτερη αντλία. Είχα μια ακτίνα δράσης 200 μέτρα δεξιά και άλλα τόσα αριστερά. Οκτώ σπίτια υπήρχαν εκεί, δεν κάηκαν», λέει. Περίπου 50 άτομα κινητοποιήθηκαν τότε για να διαφυλάξουν το χωριό. Οσοι δεν είχαν μάσκες για τον καπνό τύλιξαν στα πρόσωπα μουσκεμένες φανέλες.

Αλλά και μετά τη φωτιά στο Αχλάδι, τα μέλη του τοπικού πολιτιστικού συλλόγου δεν έμειναν αδρανή. Τον Μάρτιο του 2022 στην κεντρική πλατεία του χωριού ένας γεωπόνος ενημέρωσε τους κατοίκους για τις ενέργειες που πρέπει να κάνουν έπειτα από πυρκαγιά, πώς υπολογίζουν τις ζημιές που προκλήθηκαν και πώς εγκαθιστούν νέες ελιές και άλλα καρποφόρα δέντρα. Τον Απρίλιο διοργανώθηκε στο χωριό μια πεζοπορία. «Μπορεί το καταπράσινο δάσος να μην υπάρχει πια, αλλά η θέα του Αιγαίου και των γύρω βουνών θα μας ανταμείψει», έγραψαν στο κάλεσμα. Αργότερα συμμετείχαν και σε εκπαιδευτικό σεμινάριο για πρώτες βοήθειες ψυχικής υγείας.

Παρά το οικονομικό πλήγμα στην επιχείρησή του, ο κ. Αφένδρας δεν μετοίκησε. «Εδώ είναι ο τόπος μου, εδώ μεγάλωσα, έφτιαξα, επένδυσα. Δένεσαι με τον τόπο», λέει.

Στους γειτονικούς Παππάδες ο 32χρονος Κώστας Μαραγγέλης είχε αλλάξει ριζικά τη ζωή του προ της φωτιάς. Αφησε μια δουλειά στο τμήμα μάρκετινγκ πολυεθνικής εταιρείας στην Αθήνα και τον Σεπτέμβριο του 2020 μίσθωσε για 15 έτη το Δασικό Χωριό, έναν χώρο δασικής αναψυχής και φιλοξενίας. Θυμάται ότι η πληρότητα των καταλυμάτων τον Ιούλιο του 2021 ήταν στο 100%, ενώ παρόμοια ήταν η εικόνα και για τον Αύγουστο. Για τον Σεπτέμβριο είχαν προγραμματισμένους γάμους και δεξιώσεις. Είχαν ήδη δέκα άτομα προσωπικό και υπολόγιζαν ότι θα έπρεπε να τους διπλασιάσουν και να τους απασχολούν μόνιμα όλο το έτος. Η δουλειά τους είχε απήχηση. Η φωτιά, όμως, τα ανέτρεψε όλα. Εκαψε συθέμελα πέντε σπιτάκια και το εστιατόριο. Οι ζημιές σε κατεστραμμένα ακίνητα και εξοπλισμό ξεπερνούν, σύμφωνα με μια εκτίμηση, τις 800.000 ευρώ.

«Υπήρχε σκέψη να φύγουμε και εκτός Ελλάδας μετά τη φωτιά με την αρραβωνιαστικιά μου», λέει ο κ. Μαραγγέλης. Τελικά παρέμεινε στην Εύβοια. Ενα χρόνο μετά τη φωτιά εργάζεται την ημέρα στην επιχείρηση επίπλων του πατέρα του στην Ιστιαία και τη νύχτα σε εστιατόριο. Η αρραβωνιαστικιά του ήταν μαία στην Αθήνα και τώρα εργάζεται σε καφετέρια. Είχαν μετατρέψει ένα από τα σπιτάκια στο Δασικό Χωριό που κάηκε σε δική τους κατοικία. Ο κ. Μαραγγέλης ευελπιστεί ότι κάποτε η επιχείρηση θα λειτουργήσει ξανά. Λέει ότι από το δασαρχείο, στο οποίο ανήκει ο χώρος, έχει προχωρήσει η σχετική μελέτη και εκκρεμεί διαγωνισμός για να ανατεθεί η ανακατασκευή σε εργολάβο. Οπως επισημαίνει πάντως ο ίδιος, η ενημέρωση που είχε ήδη από τον περασμένο Φεβρουάριο ήταν ότι οι εργασίες θα ξεκινούσαν άμεσα, από εβδομάδα σε εβδομάδα. Ακόμη δεν έχουν προχωρήσει.

Προς το παρόν με τη βοήθεια εθελοντών απομάκρυναν καμένα δέντρα και φύτεψαν νέα. Ο 63χρονος Κώστας Περήφανος, κάτοικος Παππάδων, έχει αναλάβει ρόλο άτυπου επιστάτη. Αυτός ποτίζει τις μηλιές, τις κερασιές και τις πικροδάφνες που φυτεύτηκαν στο Δασικό Χωριό. «Ηταν πολύ όμορφα εδώ, οι επισκέπτες το αποκαλούσαν Ελβετία», αναφέρει. Και ο ίδιος έχει αναμνήσεις από αυτό το μέρος. Εργάστηκε στον εργολάβο που το είχε κατασκευάσει πριν από χρόνια, βάφτισε εδώ ένα εγγόνι του και πριν από τη φωτιά προετοίμαζε στον ίδιο χώρο γλέντι για τον γάμο ενός παιδιού του. «Είναι πολύ στενάχωρα», λέει. «Οι ντόπιοι το δάσος δεν το είχαν μόνο για αναπνοή. Αυτό δουλεύανε, από αυτό ζούσαν».

Οι «άμισθοι φύλακες»

Ο 60χρονος Δημήτρης Γεωργίου από το Αχλάδι ήταν ένας από αυτούς. Κάθε πρωί, μόλις έφεγγε, έμπαινε στο δάσος για να ρητινεύσει τα πεύκα. Παρά τη συρρίκνωση του αριθμού τους, οι ρητινοσυλλέκτες υπολογίζονται στα 1.000 άτομα στην Ελλάδα, η πλειονότητα εκ των οποίων δραστηριοποιούνταν στην Εύβοια, στα δάση χαλεπίου πεύκης. Παραδοσιακά θεωρείται ότι λειτουργούσαν ως οι «άμισθοι φύλακες» του δάσους, γιατί κατά την εργασία τους άνοιγαν μονοπάτια καθαρίζοντας τον υπόροφο των δέντρων, απομακρύνοντας δηλαδή φυλλωσιές και ξερόκλαδα που θα μπορούσαν να αποτελέσουν επικίνδυνη καύσιμη ύλη. Ο κ. Γεωργίου εκμεταλλευόταν, όπως λέει, περίπου 6.000 πεύκα στην ευρύτερη περιοχή, βγάζοντας 25 με 30 τόνους ρετσίνι κατ' έτος.

«Ηταν κόπος δικός μου και του πατέρα μου και του παππού μου, και όλα αυτά καταστράφηκαν μονομιάς».

2

Η περυσινή φωτιά δεν του στέρησε μόνο τα δέντρα του, αλλά και το σπίτι του. Οταν έφτασαν οι φλόγες στο Αχλάδι προσπάθησε να βοηθήσει τους γείτονες, γλίτωσε κάποια σπίτια, όχι όμως και το δικό του. «Αμα έφευγα θα καιγόταν όλη η γειτονιά. Την έσωσα με τον αδερφό μου, αλλιώς θα γινόμασταν όλοι στάχτη, δεν υπήρχε περίπτωση», τονίζει. Από τα φλεγόμενα πεύκα στον διπλανό λόφο έπεσαν καύτρες στα κεραμίδια της σκεπής του και δεν μπόρεσε να αποτρέψει την καταστροφή. «Τελείωσε το νερό», λέει. «Για έναν κουβά νερό κάηκα. Και μετά καθόμουν και το κοίταζα». Στα 60 του χρόνια φιλοξενείται πλέον στο σπίτι του πατέρα του, ένα στενό πιο μακριά. Δεν έχει ολοκληρώσει τη γραφειοκρατική διαδικασία που απαιτείται για την ανακατασκευή της κατοικίας του, λέει όμως ότι τα χρήματα της αποζημίωσης δεν πρόκειται να καλύψουν το κόστος που θα απαιτηθεί για τις εργασίες. Πριν από λίγους μήνες είχε ένα τροχαίο ατύχημα, τραυματίστηκε στο πόδι και δεν μπορεί να κάνει μεροκάματα ούτε ως υλοτόμος στα καμένα, όπως άλλοι ρητινοσυλλέκτες.

Ο κ. Γεωργίου θυμάται αμυδρά τη μεγάλη φωτιά τον Αύγουστο του 1977. Λέει ότι ήταν πιτσιρικάς τότε και το χωριό του δεν είχε κινδυνεύσει άμεσα. Μια αναζωπύρωση, όμως, τότε είχε οδηγήσει τις φλόγες σε απόσταση περίπου 700 μέτρων από τη Λίμνη Ευβοίας. «Η Λίμνη έχει καλυφθεί από καπνό και στάχτη και οι κάτοικοι –περίπου 5.000– συγκεντρώθηκαν πανικόβλητοι στην παραλία, ώστε να μπορέσουν να εγκαταλείψουν την περιοχή με πλωτά μέσα αν παραστεί ανάγκη», έγραφε το φύλλο της «Κ» στις 26 Αυγούστου 1977.

«Αγαπώ αυτόν τον τόπο»

Πέρυσι, η Υρια Εξάρχου ήταν μία από τους εκατοντάδες ανθρώπους που απεγκλωβίστηκαν με σκάφη από τη θάλασσα. Στην αγκαλιά της κουβαλούσε και τον τότε οκτώ μηνών γιο της. Φέτος τη συναντάμε στην παραλία της Αγίας Αννας, στο ξενοδοχείο «Agali». Το είχε φτιάξει ο παππούς της, ήταν η πρώτη τουριστική μονάδα στο χωριό με λιγοστά δωμάτια πάνω από ένα εστιατόριο. Με τα χρόνια η επιχείρηση μεγάλωσε και πέρασε από γενιά σε γενιά. Η κ. Εξάρχου είναι περιβαλλοντολόγος και μέχρι το 2016 εργαζόταν σε Ιν-

3

4

Εύβοια, ένας χρόνος μετά

στιτούτο Θαλάσσιας Προστασίας στη Σάμο, ώσπου αποφάσισε να ασχοληθεί αποκλειστικά με το ξενοδοχείο. «Αγαπάω αυτόν τον τόπο, αυτή ήταν η αφορμή», λέει.

Πέρυσι η τουριστική σεζόν κυλούσε ευνοϊκά. Από τα 30 δωμάτια του ξενοδοχείου μόλις τρία ήταν άδεια. Φέτος, μετά τη φωτιά, τα κενά δωμάτια φτάνουν τα 18. Η κ. Εξάρχου παρατηρεί ότι έχουν τακτικούς επισκέπτες που τους στήριξαν και αυτή τη χρονιά. Υπάρχουν όμως και άλλοι πιο διστακτικοί που μπορεί έπειτα από λίγες διανυκτερεύσεις να συντομεύσουν τη διαμονή τους και να φύγουν νωρίτερα από όσο είχαν προγραμματίσει.

Τις ημέρες της φωτιάς, παρά την πολυήμερη διακοπή στην ηλεκτροδότηση και την αβάσταχτη ατμόσφαιρα, οι γονείς της έμειναν πίσω. Κοιμούνταν με μάσκες το βράδυ και κάλυπταν με πετσέτες τις χαραμάδες στις πόρτες για να μην εισχωρήσει κι άλλο ο καπνός. Το ξενοδοχείο λειτούργησε λίγες ημέρες αργότερα, υποδεχόμενο πρώτα συνεργεία του ΔΕΔΔΗΕ που είχαν εγκατασταθεί στην περιοχή για να αποκαταστήσουν βλάβες και έπειτα ορισμένους τουρίστες. Η κ. Εξάρχου τονίζει ότι δεν σκέφτηκαν ούτε λεπτό το ενδεχόμενο να κλείσουν την επιχείρηση. «Ζω με την ελπίδα γι' αυτόν τον τόπο, είναι μονόδρομος για εμένα», λέει. «Αφήνουμε τον χρόνο να κάνει τη δουλειά του, γιατί μόνο ο χρόνος θα βοηθήσει».

5

6

7

8

Το πράσινο ξεμυτίζει ξανά

Ηδη ο χρόνος δείχνει κάποια από τα σημάδια του. Στην καμένη δασική έκταση έχουν ξεμυτίσει μικρά πευκάκια, μια σταλιά, σε ύψος δεν ξεπερνούν τα λίγα εκατοστά. Αυτά προσπαθεί να προστατεύσει πλέον μια ομάδα εθελοντών από τη Λίμνη Ευβοίας. Η προσήλωσή τους δεν γίνεται εύκολα αντιληπτή από όλους, κατά καιρούς τους ρωτούν τι κάνουν, τι νόημα έχει να περιπολούν στα καμένα; «Εάν μέσα στα επόμενα χρόνια το καμένο καεί ξανά, δεν θα μείνει τίποτα, δεν θα αναγεννηθεί η φύση», εξηγεί ο Βαγγέλης Δήμου, ένα από τα μέλη της ομάδας, τονίζοντας ότι με τα αγριόχορτα που έχουν πλέον φυτρώσει στην περιοχή μια έρπουσα φωτιά θα μπορούσε να εξαπλωθεί πολύ γρήγορα και να προκαλέσει νέα καταστροφή.

Ο κ. Δήμου είναι προπονητής καράτε. Το σωματείο εθελοντών δασοπυροσβεστών διασωστών Ελυμνίων έχει μεταξύ άλλων στα μέλη του έναν ψυκτικό, έναν γεωπόνο, έναν ιδιοκτήτη αποθήκης σιτηρών. Πέρυσι έσπευσαν να αντιμετωπίσουν τη φωτιά μόλις ενημερώθηκαν γι' αυτήν σε μια κλειστή ομάδα που έχουν φτιάξει στο Viber. Επιχειρούσαν άυπνοι για μέρες, χωρίς ειδικό εξοπλισμό. Εχουν να λένε όμως για τη βοήθεια που έλαβαν από παιδιά της περιοχής αλλά και πολίτες εκτός Εύβοιας που βρέθηκαν εκεί τις κρίσιμες ημέρες. Στους μήνες που ακολούθησαν, μέσω δωρεών απέκτησαν ένα πυροσβεστικό όχημα 4x4, στολές και κράνη, ενώ ολοκλήρωσαν και ειδικά εκπαιδευτικά σεμινάρια για φυσικές καταστροφές.

Πρόσφατα, στις 21 Ιουλίου, κλήθηκαν να σβήσουν μια φωτιά που ξέσπασε ανάμεσα στα χωριά Κήρινθος και Τσούκα σε παράνομη χωματερή με λάστιχα. «Εχουμε καταλάβει ότι η ανάγκη για βοήθεια δεν θα πάψει, προσπαθήσαμε να οχυρωθούμε, να εξοπλιστούμε για να κάνουμε το καλύτερο δυνατό», αναφέρει ο Αλέξανδρος Εμμανουήλ, φιλόλογος και μέλος της εθελοντικής ομάδας.

Ολα όσα έζησαν στη μεγάλη φωτιά πέρυσι τους ακολουθούν ακόμη. Ο κ. Δήμου λέει ότι έχει μέχρι και σήμερα αναλαμπές γεγονότων. Θυμάται σκηνές από την πυρκαγιά χωρίς να μπορεί να ανακαλέσει την ακριβή τοποθεσία και ημερομηνία που συνέβησαν. «Είδαμε ζώα να καίγονται, σπίτια να καίγονται, ανθρώπους να τρέχουν να σωθούν στην παραλία», λέει. «Ηταν τόσο μεγάλη η αδρεναλίνη τότε και η θλίψη μετά, που είτε περνούσε μία ημέρα είτε ένας χρόνος από τη φωτιά θα ήταν το ίδιο, σαν να είχε γίνει χθες».

1. Νέα ζωή
Ο Κώστας Αφένδρας είχε ένα από τα πιο παραγωγικά ελαιοτριβεία, αλλά πλέον κάνει μεροκάματα ως υλοτόμος στα καμένα.

2. Ατυπος επιστάτης
Με φόντο ένα κατεστραμμένο σπίτι στο Δασικό Χωριό ο Κώστας Περήφανος, κάτοικος Παππάδων, ποτίζει δέντρα που φυτεύτηκαν πρόσφατα.

3. Οι ρίζες
Ο 75χρονος Παναγιώτης Αναγνώστου έχασε στη φωτιά 380 ελιές και έχει ήδη φυτέψει 100, κληρονομιά για τα παιδιά του.

4. Η προσμονή
Η φετινή τουριστική σεζόν στην Αγία Αννα δεν συγκρίνεται με πέρυσι, προ της φωτιάς. Η Υρια Εξάρχου, όμως, ελπίζει για τον τόπο της.

5. Η περιπολία
Οι Βαγγέλης Δήμου (από αριστερά), Αλέξανδρος Εμμανουήλ, Γιώργος Φορτοτήρας και Γιάννης Καλομοίρης, μέλη της εθελοντικής ομάδας δασοπυροσβεστών στη Λίμνη.

6. Η παραλία
Η περιοχή προσπαθεί να βρει τον βηματισμό της ένα χρόνο μετά τη φωτιά και να προσελκύσει τουρισμό.

7. Χωρίς πεύκα και σπίτι
Ο 60χρονος ρητινοσυλλέκτης Δημήτρης Γεωργίου από το Αχλάδι Ευβοίας έσωσε άλλα σπίτια και έχασε το δικό του στη φωτιά.

8. Η αναγέννηση
Μικρά πευκάκια ξεπροβάλλουν στην καμένη γη. Θα χρειαστεί χρόνος για τη φυσική αναγέννηση της περιοχής.

ΟΚΥπΥ: Ένας οργανισμός που προσαρμόζεται και εξελίσσεται

Με ουσιαστικές επενδύσεις αναβαθμίζει το επίπεδο υπηρεσιών Υγείας που απολαμβάνουν οι πολίτες

ΣΕ ΕΝΑ ΚΟΣΜΟ που συνεχώς αλλάζει και τα δεδομένα διαφοροποιούνται από λεπτό σε λεπτό, οι οργανισμοί και οντότητες καλούνται να είναι εύκαμπτοι και να χαρακτηρίζονται από κουλτούρα προσαρμοστικότητας.

Η ευελιξία, η ετοιμότητα και η ικανότητα του κάθε οργανισμού να εκπληρώνει το ρόλο του χωρίς να κάνει εκπτώσεις στις υπηρεσίες που προσφέρει αποτελεί πάντοτε τεράστια πρόκληση. Αυτό συχνά απαιτεί περισσότερη δουλειά, περισσότερο προσωπικό, περισσότερες υπηρεσίες για να καλυφθούν και περισσότερη υπευθυνότητα.

Πόσο μάλλον όταν πρόκειται για έναν οργανισμό παροχής υγείας - τον μεγαλύτερο στην Κύπρο - όπως είναι ο ΟΚΥπΥ. Αναλαμβάνοντας πρόθυμα την ευθύνη να ανταποκρίνεται 24 ώρες το 24ωρο σε όλα τα περιστατικά, τις επείγουσες κλήσεις, ενδονοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή περίθαλψη ανά το Παγκύπριο, ο ΟΚΥπΥ εκπληρώνει την αποστολή του και στέκεται σταθερά δίπλα στον κάθε πολίτη που τον έχει ανάγκη τη δύσκολη στιγμή.

Με 9 νοσηλευτήρια και 38 Κέντρα Υγείας, σε όλη την Κύπρο, ακόμη και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές, καθώς και 75 ασθενοφόρα σε 24 σταθμούς να βρίσκονται συνεχώς σε ετοιμότητα, ο ΟΚΥπΥ βρίσκεται καθημερινά στην πρώτη γραμμή της Υγείας. Ανάμεσα στο ειδικευμένο και άψογα καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό του Οργανισμού που ξεπερνά τους 7.300 επαγγελματίες βρίσκονται πέραν των 750 ιατρών που καλύπτουν ένα τεράστιο φάσμα ειδικοτήτων και να προσφέρουν καινοτόμες θεραπείες.

Επενδύσεις 250 εκ. την τριετία 2022-2024

Κάνοντας βήματα μπροστά από το 2018 που ιδρύθηκε, ο ΟΚΥπΥ βελτιώνει τις προσφερόμενες υπηρεσίες του, επενδύοντας συνεχώς σε υποδομές και εξοπλισμό, ανθρώπινο δυναμικό, εκπαίδευση και έρευνα.

Στο πλαίσιο αυτό, για την τριετία 2022 - 2024 ο Οργανισμός έχει καταρτίσει ένα φιλόδοξο πρόγραμμα κεφαλαιουχικών δαπανών συνολικού ύψους περίπου 250 εκατομμυρίων ευρώ, εκ των οποίων 100 εκατ. ευρώ για εξοπλισμούς και 150 εκατ. ευρώ για την αναβάθμιση και επέκταση των κτηριακών του υποδομών.

Μεταξύ άλλων, αυτή την στιγμή βρίσκεται σε εξέλιξη η ανέγερση του νέου Κέντρου Ψυχικής Υγείας, η πρώτη φάση του οποίου αναμένεται να ολοκληρωθεί σε 3 χρόνια, και Κέντρο φιλοξενίας χρόνιων ασθενών με προβλήματα ψυχικής υγείας, η αναβάθμιση του Μακάρειου Νοσοκομείου, η δημιουργία και επέκταση Μονάδων Αιμοκάθαρσης στα Γενικά Νοσοκομεία Λεμεσού και Πάφου και η αναβάθμιση των Τμημάτων Ατυχημάτων και Επειγόντων Περιστατικών σε όλα τα νοσηλευτήρια του Οργανισμού.

Πέραν της επένδυσης σε υποδομές και εξοπλισμό, συνεχής στόχος είναι η ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού του Οργανισμού μέσω της εκπαίδευσης, ώστε να εργάζονται δίνοντας τον καλύτερο τους εαυτό.

Στόχος η παροχή της καλύτερης φροντίδας

Παρακολουθώντας τις εξελίξεις στην υγεία σε διεθνές επίπεδο και αντλώντας τεχνογνωσία από επιτυχημένα υγειονομικά συστήματα, ο ΟΚΥπΥ ενεργεί ώστε και στην Κύπρο οι πολίτες να έχουν την καλύτερη φροντίδα: με πρωτοβουλίες για επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού, όπως η διευθέτηση ραντεβού μέσω της ιστοσελίδας του Οργανισμού, εξασφάλιση εξοπλισμού προηγμένης τεχνολογίας, καθώς και βελτίωση του μοντέλου που ακολουθεί το κάθε τμήμα για πιο αποδοτική διαχείριση του χρόνου και των διαθέσιμων πόρων.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Οργανισμός πέτυχε μία σημαντική μεταρρύθμιση: την επέκταση του ωραρίου λειτουργίας των νοσηλευτηρίων του και τα απογεύματα, μέχρι και τις 6.30 μ.μ. Από 1η Σεπτεμβρίου 2022, οι πολίτες θα μπορούν να διευθετούν ραντεβού με ιατρούς των διαφόρων Ιατρικών Ειδικοτήτων στα Εξωτερικά Ιατρεία των νοσηλευτηρίων του Οργανισμού. Τα απογεύματα, επίσης, θα διενεργούνται χειρουργικές επεμβάσεις με στόχο την μείωση των λιστών αναμονής στους ασθενείς, ενδοσκοπικές πράξεις (όπως βρογχοσκοπήσεις, κολονοσκοπήσεις, γαστροσκοπήσεις, κ.ά.) και επεμβάσεις που αφορούν την επεμβατική καρδιολογία (καθετηριασμοί, κ.ά.) και άλλες παθήσεις.

Βασική αποστολή που συνεχίζει να εκπληρώνει ο ΟΚΥπΥ από την πρώτη ημέρα που ιδρύθηκε, είναι να θέσει στερεές βάσεις για την αυτονόμηση όλων των δημόσιων νοσηλευτηρίων, για να είναι έτοιμος να ανταποκριθεί ακόμα πιο αποτελεσματικά στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί με την εφαρμογή του ΓεΣΥ.

Κλείσε ραντεβού διαδικτυακά

Με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, ο Οργανισμός προσφέρει στο κοινό τη δυνατότητα να γνωρίσει και να αντλήσει χρήσιμες πληροφορίες για τα νοσηλευτήρια, Διευθύνσεις, τμήματα και υπηρεσίες του καθώς και να διευθετήσει ραντεβού με ιατρό, μέσω της ιστοσελίδας στο ακόλουθο link: https://shso.org.cy/anazitisi-iatrou/

Στο επίκεντρο ο ασθενής

Υλοποιώντας το στρατηγικό του πλάνο ως ένας ολοκληρωμένος, οικονομικά υγιής και αποτελεσματικός πάροχος υπηρεσιών υγείας, ο ΟΚΥπΥ βάζει στο επίκεντρο τον ασθενή και τις ανάγκες του: χωρίς αποκλεισμούς, διακρίσεις και εξαιρέσεις σε κανένα!

Περισσότερες πληροφορίες για τον Οργανισμό Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας, τα νοσηλευτήρια και τα Κέντρα Υγείας του, καθώς και για τις παρεχόμενες υπηρεσίες, είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα του ΟΚΥπΥ https://shso.org.cy/.

Μαραθώνιος σε στυλ προεδρικό

Ποια επικοινωνιακά εργαλεία κρατούν ψηλά τα ποσοστά του πρωθυπουργού

ΑΠΕ-ΜΠΕ / ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ / ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΜΗΤΣΟΣ

Ηδη από την επομένη των εκλογών ο Κυριάκος Μητσοτάκης βρίσκεται σε διαρκή προεκλογική εκστρατεία που τον βοηθάει να διατηρεί το κεφάλαιό του, λέει ο διδάκτωρ Πολιτικής Επιστήμης Πάνος Κολιαστάσης, ενώ ο σύμβουλος Στρατηγικής και Επικοινωνίας Ευτύχης Βαρδουλάκης επισημαίνει πως η Ν.Δ. και ο πρωθυπουργός εξελέγησαν με «λελογισμένες υποσχέσεις», οι οποίες επιβεβαιώνονται. Φωτογραφία από πρόσφατη περιοδεία.

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Το ερώτημα δεν είναι ρητορικό, αλλά πραγματικό. Με μικρές –λογικές– αποκλίσεις, ο Κυριάκος Μητσοτάκης, τρία χρόνια μετά την ανάληψη της πρωθυπουργίας, δείχνει σύμφωνα με όλες τις μετρήσεις «πρωτοφανή ανθεκτικότητα» σε όλους τους ποιοτικούς δείκτες, εξακολουθώντας να είναι με ασφαλή διαφορά μπροστά από τον βασικό αντίπαλό του, Αλέξη Τσίπρα.

Χαρακτηριστική είναι η τελευταία δημοσκόπηση της Pulse. Στις ερωτήσεις ποιος είναι καταλληλότερος για πρωθυπουργός, ποιος εκφράζει καλύτερα τον –κρίσιμο– κεντρώο χώρο και ποιος μπορεί να διαχειριστεί καλύτερα την ενεργειακή κρίση, ο κ. Μητσοτάκης προηγείται σε όλες με σαφή διαφορά. Και αν στο πρώτο ερώτημα για την καταλληλότητα υπάρχει προϊστορία, καθώς ο νυν πρωθυπουργός έχει πάντα προβάδισμα, στα άλλα κρίσιμα ερωτήματα η απάντηση δεν είναι καθόλου αυτονόητη. Η ταλαιπωρημένη ελληνική κοινωνία δείχνει πως εμπιστεύεται περισσότερο τον κ. Μητσοτάκη για τη διαχείριση της ενεργειακής κρίσης με 34% έναντι 27% του κ. Τσίπρα, ενώ οι κεντρώοι ψηφοφόροι απαντούν πως ο πρωθυπουργός εκφράζει καλύτερα τον χώρο τους σε ποσοστό 35%, έναντι μόλις 16% που επιλέγει τον κ. Τσίπρα.

Το ερώτημα προκύπτει αβίαστα: τι είναι αυτό που κάνει τον κ. Μητσοτάκη τρία χρόνια μετά να κυριαρχεί; Η «Κ» ζήτησε από δύο επαγγελματίες του χώρου, τον Πάνο Κολιαστάση, διδάκτορα Πολιτικής Επιστήμης στο Queen Mary University of London και διδάσκοντα στο Παν. Πελοποννήσου, και τον Ευτύχη Βαρδουλάκη, σύμβουλο Στρατηγικής και Επικοινωνίας, να καταθέσουν την άποψή τους.

Ο κ. Κολιαστάσης στην ανάλυσή του εστιάζει σε τέσσερις πυλώνες. Το πρώτο που αναφέρει στην «Κ» είναι πως ο πρωθυπουργός εφαρμόζει από την αρχή της θητείας του ένα πιο «προεδρικό μοντέλο διακυβέρνησης» που παρατηρήθηκε για πρώτη φορά στην Αγγλία του Τόνι Μπλερ και ακολούθως εμφανίστηκε, με παραλλαγές, και σε άλλες χώρες όπως η Γερμανία και η Ιταλία, αλλά και στη Σκανδιναβία. «Ακόμα και η συμβολική μετακίνηση της συνεδρίασης των υπουργικών συμβουλίων από τη Βουλή στο Μέγαρο Μαξίμου σηματοδοτεί τη στροφή σε ένα πιο προεδρικό μοντέλο», αναφέρει ο κ. Κολιαστάσης, τονίζοντας πως αυτή η στροφή ενισχύει συμβολικά και ουσιαστικά τον πρωθυπουργό. «Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί ιδιαίτερα το ποσοστό των αναποφάσιστων που ψηφίζουν πρόσωπο και όχι κόμμα», παρατηρεί.

> *Ακόμα και οι κεντρώοι ψηφοφόροι απαντούν πως ο κ. Μητσοτάκης εκφράζει καλύτερα τον χώρο σε ποσοστό 35%, έναντι μόλις 16% που επιλέγει τον κ. Τσίπρα.*

Ενα δεύτερο στοιχείο είναι πως ο πρωθυπουργός ακολουθεί ένα επικοινωνιακό μοντέλο «επιθετικό» με καθημερινή, χωρίς υπερβολή, παρουσία. Στον πυρήνα αυτής της τακτικής είναι οι πολύ συχνές συνεντεύξεις σε σχέση με προκατόχους του, οι ομιλίες στη Βουλή και η διαρκής παρουσία στα social media. «Χαρακτηριστικό είναι πως τις 30 ημέρες πριν από τις εκλογές του 2019 έγιναν συνολικά 45 αναρτήσεις στους προσωπικούς λογαριασμούς του. Η τάση αυτή συνεχίστηκε αδιάκοπα, καθώς τους 24 μήνες που ακολούθησαν έγιναν 887 αναρτήσεις, ήτοι περίπου 37 τον μήνα». Σύμφωνα με τον κ. Κολιαστάση, ο πρωθυπουργός ήδη από την επομένη των εκλογών βρίσκεται σε διαρκή προεκλογική εκστρατεία που τον βοηθάει να κρατάει το κεφάλαιό του.

Τρίτο στοιχείο είναι η συνέπεια λόγων και έργων, που αποτελεί κεντρική προτεραιότητα του πρωθυπουργού. Ο κ. Κολιαστάσης επισημαίνει πως το σύνθημα «το είπαμε, το κάναμε» αξιοποιήθηκε ήδη ως κυβερνητικό σλόγκαν από τους πρώτους μήνες της θητείας, κάτι που δείχνει πως «ο κ. Μητσοτάκης θέλει να βασίσει στην αξιοπιστία το πολιτικό του κεφάλαιο».

Τέλος, ένα τέταρτο στοιχείο που επισημαίνει ο καθηγητής είναι πως ο πρωθυπουργός οριοθετεί την ευθύνη και τελικά την παίρνει πάνω του. Το έκανε σε όλες τις κυβερνητικές αστοχίες, με βασικότερες τις περυσινές πυρκαγιές και τον εγκλωβισμό πολιτών στη μεγάλη φετινή χιονόπτωση. «Ο κ. Μητσοτάκης μάλιστα δεν διστάζει να ζητήσει συγγνώμη και αυτό αφενός εκτονώνει σε ένα βαθμό την κοινωνική δυσαρέσκεια και αφετέρου αφαιρεί επιχειρηματολογία από την αντιπολίτευση», εξηγεί. Θυμίζει μάλιστα πως κάτι αντίστοιχο είχε κάνει και με το lockdown στη Θεσσαλονίκη το 2020, για το οποίο παραδέχτηκε πως «αργήσαμε».

Η σύγκριση

Μια διαφορετική ερμηνεία για τις δημοσκοπικές επιδόσεις του κ. Μητσοτάκη, δίνει ο κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης. Ο πρώτος λόγος είναι πως η Ν.Δ. και ο πρωθυπουργός «ξεκίνησαν με το δεξί». Εξελέγησαν με «λελογισμένες υποσχέσεις» όπως λέει, που εδράζονταν κυρίως στη μείωση των φόρων, στις επενδύσεις και στις νέες θέσεις εργασίας, οι οποίες μάλιστα επιβεβαιώνονται. Επίσης, πριν καν κλείσει χρόνο στην κυβέρνηση διαχειρίστηκε δύο μεγάλες κρίσεις. Στον Εβρο και στον πρώτο κύκλο της πανδημίας η αξιολόγηση ήταν θετική, και αυτό ενίσχυσε σημαντικά τον πρωθυπουργό στην αρχή της θητείας του δημιουργώντας πρόσθετο πολιτικό κεφάλαιο.

Ο δεύτερος πυλώνας, κατά τον κ. Βαρδουλάκη, είναι η συνεχής διαχείριση κρίσεων αυτή καθαυτή. «Παρά τα όποια λάθη γίνονται, η κεντρική εικόνα που αποτυπώνουν οι έρευνες είναι ότι ο κ. Μητσοτάκης μπορεί να τις διαχειριστεί καλύτερα από τους ανταγωνιστές του», λέει και προσθέτει πως ένα μεγάλο ποσοστό των Ελλήνων πολιτών –που σαφέστατα υπερβαίνει το ποσοστό της Ν.Δ.– αντιλαμβάνεται πως αυτές οι κρίσεις είναι εξωγενείς, κάτι που δημιουργεί και μια αντίστοιχη «ανοχή».

Ο τρίτος λόγος είναι πως ο κ. Μητσοτάκης με την πολιτική του σε όλη τη διάρκεια της θητείας του διέψευσε φοβίες που υπήρχαν σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, οι οποίες ήταν προνομιακό κοινό του ΣΥΡΙΖΑ. «Για παράδειγμα οι δημόσιοι υπάλληλοι, που ανησυχούσαν, είδαν μικρές αυξήσεις εισοδημάτων, ενώ οικονομικά ασθενέστερα στρώματα που στηρίζονταν στην κρατική αρωγή συνέχισαν να δέχονται επιδόματα και ενισχύσεις», λέει ο κ. Βαρδουλάκης, εξηγώντας έτσι πώς η Ν.Δ. έχει ακόμα και σήμερα εισροές ψηφοφόρων από τον ΣΥΡΙΖΑ.

Ο τέταρτος λόγος είναι πως η κυβέρνηση σε κάποιους βασικούς τομείς έχει να παρουσιάσει έργο που στηρίζει το συνολικό κυβερνητικό αφήγημα. Ψηφιοποίηση, δημόσια έργα, μείωση ανεργίας και εξοπλιστική θωράκιση της χώρας, π.χ., είναι τομείς που ο κόσμος αναγνωρίζει ότι έχουν γίνει τα βήματα εμπρός. Συν, φυσικά, η πορεία του τουρισμού, που δημιουργεί ευφορία σε μεγάλο τμήμα της οικονομίας που σχετίζεται με αυτόν.

Τέλος, ο πέμπτος λόγος είναι σύμφωνα με τον κ. Βαρδουλάκη ο τρόπος που λειτουργεί η αντιπολίτευση. «Οι υψηλοί τόνοι και οι εντάσεις που χρησιμοποιεί δεν αποδίδουν», εξηγεί, καθώς «ασφαλώς υπάρχουν προβλήματα, αλλά οι κοινωνικές συνθήκες επ' ουδενί δεν είναι ίδιες με τις αρχές της περασμένης δεκαετίας, όταν ο ΣΥΡΙΖΑ ακολούθησε την ίδια τακτική». «Ο ΣΥΡΙΖΑ συνομιλεί διαρκώς με τον εαυτό του και δυσκολεύεται να μιλήσει σε κοινά έξω από αυτόν», εκτιμά ο κ. Βαρδουλάκης. «Σημεία φθοράς όμως υπάρχουν και γι' αυτό κάθε λάθος από εδώ και εμπρός ενδέχεται να έχει πλέον περισσότερες επιπτώσεις».

Το δίλημμα του «κυρ Παντελή» διχάζει τον ΣΥΡΙΖΑ

Η στρατηγική της ηγεσίας για την προσέγγιση των ψηφοφόρων του Κέντρου και οι αριστερές ενστάσεις

Της **ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

«Ο προσανατολισμός του Τσίπρα στους "κυρ Παντελήδες" είναι αδιέξοδος». Η διαπίστωση ανήκει σε στέλεχος του ΣΥΡΙΖΑ, που αμφισβητεί τη στρατηγική που ακολουθεί η ηγεσία του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης στην προσπάθεια να «ξεκολλήσει» τα ποσοστά και να υπερβεί τη δημοσκοπικά επίμονα καταγεγραμμένη στασιμότητα.

Ποιοι είναι, όμως, οι «κυρ-Παντελήδες»; «Είναι ο συντηρητικός, λίγο φοβικός οικογενειάρχης, που επιλέγει να ψηφίσει αυτό που θεωρεί ότι τον πλήττει λιγότερο», απαντά το ίδιο στέλεχος.

Η συζήτηση είναι ενδεικτική του προβληματισμού και των αντικρουόμενων απόψεων που υπάρχουν για τη στρατηγική του ΣΥΡΙΖΑ στον δρόμο για τις εκλογές. Μία παράμετρος των συζητήσεων, που έχουν ακόμα πολλές άλλες απολήξεις. Κοινή συνισταμένη, βεβαίως, είναι ότι αν δεχθούμε πως ο ΣΥΡΙΖΑ έχει καταφέρει να σταθεροποιήσει την επιρροή του σε ένα σημαντικό κομμάτι της Αριστεράς και να επεκταθεί καταλαμβάνοντας τον χώρο της Κεντροαριστεράς, πρέπει να προσδιορίσει το κοινό στο οποίο επιθυμεί να απευθυνθεί και, με βάση αυτό, να διαμορφώσει την πρότασή του.

Και εδώ οι απόψεις είναι πολλές. Υπάρχει εκείνη η ομάδα στελεχών που ασπάζεται το δόγμα του «κυρ Παντελή» και σθεναρά υποστηρίζει ότι η μάχη των επόμενων εκλογών θα κριθεί σε αυτό το ακροατήριο. Με βασικό κριτήριο ποιος μπορεί να διαχειριστεί καλύτερα τις πολλαπλές κρίσεις, παρέχοντας βεβαιότητα απέναντι στην αυξανόμενη ανησυχία που αυτές προκαλούν. Το βασικό επιχείρημα όσων θεωρούν ότι εκεί πρέπει να δοθεί η μάχη είναι ότι αυτή η ομάδα ψηφοφόρων σταθερά προσέρχεται στις κάλπες, τη στιγμή που άλλες ομάδες γυρίζουν την πλάτη και επιλέγουν να απέχουν.

> *«Η επιμονή στον όρο "Αριστερά" μπορεί να συγκινεί ένα σταθερό ακροατήριο, όμως φαίνεται ότι χρειάζεται να εμπλουτιστεί η πολιτική πρόταση με άλλες λέξεις, που θα έχουν καλύτερο "γκελ"».*

«Θέλουμε όμως αυτό; Να βολευτούμε σε ένα μοντέλο διευρυνόμενης απονομιμοποίησης του πολιτικού συστήματος που συνεπάγεται η διαρκώς αυξανόμενη αποχή και αδιαφορία των πολιτών ή θέλουμε να δώσουμε όραμα που θα επανενεργοποιήσει εκείνες τις ομάδες που γυρίζουν την πλάτη στην πολιτική;» Αυτό είναι το κεντρικό ερώτημα όσων θεωρούν απολύτως λανθασμένη την εστίαση στον «κυρ Παντελή». Και υποστηρίζουν ότι το σχεδόν υπαρξιακό στοίχημα για τον ΣΥΡΙΖΑ είναι να καταφέρει να γίνει η πολιτική δύναμη που θα επανεμπνεύσει την πολιτική στους πολίτες. Το σκεπτικό είναι ότι αυτό που συνηθίζουμε να ονομάζουμε «μεσαίο χώρο» έχει μεταβληθεί και οι ψηφοφόροι που αυτοπροσδιορίζονται ως μεσαία τάξη βρίσκονται πλέον βυθισμένοι στην κρίση και έχουν πληγεί ποικιλοτρόπως με μείωση εισοδημάτων, με ακίνητη περιουσία που δυσκολεύονται να συντηρήσουν, με αυξημένες υποχρεώσεις που δεν μπορούν να καλύψουν. Οπότε, χρειάζεται η προσέγγιση σε αυτούς να γίνει όχι με όρους καθησυχαστικούς ότι θα επανακτήσουν όσα αισθάνονται ότι χάνουν, αλλά με όρους μιας νέας πολιτικής πρότασης.

INTIME NEWS

«Οποιος είδε την πρόσφατη συγκέντρωση στο Περιστέρι (φωτογραφία) καταλαβαίνει ότι πλέον προσελκύουμε ένα ακροατήριο που θέλει να ακούσει έναν Πολάκη», λέει στέλεχος του ΣΥΡΙΖΑ εκφράζοντας τον προβληματισμό ότι αυτή η ρητορική ίσως απωθεί μερίδα των πολιτών.

Το κομμάτι αυτό της εσωτερικής παραμετροποίησης του ΣΥΡΙΖΑ θεωρεί, επίσης, ότι η προοπτική να επανακτήσει την εξουσία το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης περνάει μέσα από την επιστροφή στην ενεργό πολιτική εκείνου του τμήματος των ψηφοφόρων που έχει καταφύγει στην αποχή. «Δεν μπορεί η Αριστερά να μην ενδιαφέρεται για τον κόσμο αυτόν. Την αφορά και αυτή το γύρισμα της πλάτης». Και η απάντηση στην αποχή, κατά τους ίδιους, είναι «οι πολίτες να αισθανθούν ότι παίζει ρόλο η ψήφος τους, ότι δεν λαμβάνονται οι αποφάσεις εξωθεσμικά, με βάση άλλα κέντρα αποφάσεων ή την προώθηση συγκεκριμένων πολιτικών και συμφερόντων». Βεβαίως, εκεί εντοπίζεται ένα άλλο πρόβλημα: η δυσκολία ανάκτησης της αξιοπιστίας του κόμματος και των στελεχών του, που επλήγη βαρύτατα μετά το δημοψήφισμα του 2015.

Και στην περιφέρεια της διαμάχης αυτής δίνεται μια άλλη μάχη, αυτή των προσώπων και των λέξεων. Η αναζήτηση της χρυσής ισορροπίας είναι το ζητούμενο για την κομματική ηγεσία, που αντιλαμβάνεται ότι το προκλητικό και ακραίο μπορεί να είναι απωθητικό για μια μερίδα ψηφοφόρων, είναι αναγκαίο όμως για άλλους. Ο ΣΥΡΙΖΑ απέναντι στην πρόκληση της πολυσυλλεκτικότητας. Ποια είναι η σωστή δοσολογία Πολάκη, για παράδειγμα; «Οποιος είδε την πρόσφατη συγκέντρωση στο Περιστέρι καταλαβαίνει ότι πλέον προσελκύουμε ένα ακροατήριο που θέλει να ακούσει αυτό. Εναν Πολάκη. Πώς όμως μπορείς να προστατευτείς από την αρνητική επίδραση που έχει ο κάθε Πολάκης σε ένα ακροατήριο που τον έχει συνδέσει με την απόλυτη τοξικότητα;».

Προβληματισμός

Την ίδια στιγμή, αναπτύσσεται προβληματισμός για την ανάγκη εμπλουτισμού του λεξιλογίου, των συνθημάτων με νέους όρους. Οπως αναγνωρίζει κομματικό στέλεχος, αυτό είναι ένα πρόβλημα στο οποίο δεν έχει καταφέρει να απαντήσει συνολικά η Αριστερά σε όλη την Ευρώπη. Να προσαρμόσει και να επικαιροποιήσει τον λόγο που συχνά μοιάζει βγαλμένος από το χρονοντούλαπο. «Η επιμονή στον όρο "Αριστερά" μπορεί να συγκινεί ένα σταθερό ακροατήριο που μας ακολουθεί και θεωρείται ότι δεν πρόκειται να μας εγκαταλείψει. Ομως, φαίνεται ότι χρειάζεται να εμπλουτιστεί η πολιτική πρόταση με άλλες λέξεις, που θα έχουν καλύτερο "γκελ" στον κόσμο», επισημαίνεται σχετικά.

must
07/08
ΜΕ ΤΗΝ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

MAPIA
KOPTZIA

CYPRUS
SUMMER

Εξαγωγή πολέμου στην Αφρική

Ρωσία και Δύση αλληλοκατηγορούνται για την επικείμενη επισιτιστική κρίση

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

Ποιος θα φταίει αν τα ουκρανικά και τα ρωσικά σιτηρά δεν φθάσουν φέτος στις αγορές της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής, και αν τα ρωσικά λιπάσματα λείψουν από τους Αφρικανούς αγρότες την επόμενη καλλιεργητική περίοδο, εκτοξεύοντας τις τιμές εισαγόμενων και εγχώριων ειδών διατροφής στις πιο φτωχές χώρες του κόσμου; Δύση και Ρωσία δίνουν εντελώς διαφορετικές απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα, ενώ οι ταυτόχρονες, ανταγωνιστικές περιοδείες του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν και του Ρώσου υπουργού Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ στην Αφρική περιγράφουν με εύγλωττο τρόπο αυτή τη διελκυστίνδα. Μια διελκυστίνδα με γεωπολιτικές προεκτάσεις, καθώς η Ρωσία βρίσκει την ευκαιρία να συσφίγξει τις σχέσεις της με μια σειρά αφρικανικών χωρών που παλαιότερα βρίσκονταν υπό την επιρροή της Ευρώπης.

Ο Λαβρόφ υποστήριξε ότι η αναταραχή που βιώνει η Αφρική στις αγορές βασικών ειδών διατροφής οφείλεται κατ' αρχάς στον εγωισμό της Δύσης στη διάρκεια της πανδημίας και εν συνεχεία στις κυρώσεις που επέβαλαν η Ευρώπη και οι ΗΠΑ στη Ρωσία μετά την εισβολή στην Ουκρανία. Οι συμφωνίες που υπεγράφησαν την περασμένη Παρασκευή στην Κωνσταντινούπολη θεωρητικά θα «ξεκλειδώσουν» τις εξαγωγές από την Ουκρανία και τη Ρωσία, χαμηλώνοντας τις διεθνείς τιμές και μετριάζοντας τις καταστροφικές οικονομικές συνέπειες για πολλές αφρικανικές χώρες. Αλλά ο κόσμος κρατάει την ανάσα του για το αν οι συμφωνίες αυτές θα υλοποιηθούν στην πράξη. Ολες οι εμπλεκόμενες χώρες (Ουκρανία, Ρωσία, Τουρκία) φαίνεται να συμφωνούν για την επανέναρξη των ουκρανικών εξαγωγών από τρία λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας, όμως δεν υπάρχει καμία κινητικότητα γύρω από τη δεύτερη, παράλληλη συμφωνία για την άρση δυτικών κυρώσεων που δυσχεραίνουν τις ρωσικές εξαγωγές σιτηρών και λιπασμάτων.

Το μήνυμα του Λαβρόφ προς τους Αφρικανούς ηγέτες ήταν διπλό. Από τη μία τους διαβεβαίωσε ότι η Ρωσία θα κάνει τα πάντα για να τηρήσει τις συμβατικές υποχρεώσεις της, κλείνοντας το μάτι στις φιλικές χώρες ότι δεν πρόκειται να στερηθούν ρωσικά είδη διατροφής, λιπάσματα και ενέργεια. Και από την άλλη επέμεινε ότι αν κάτι πάει στραβά, δεν θα είναι ευθύνη της Ρωσίας. Το λακωνικό τηλεγράφημα της Παρασκευής, που δημοσιεύθηκε από το ρωσικό πρακτορείο Tass, σύμφωνα με το οποίο η Ευρωπαϊκή Ενωση εξακολουθεί να κρατάει παγωμένους τους λογαριασμούς ρωσικών εταιρειών λιπασμάτων και να προχωρεί σε κατασχέσεις ρωσικών λιπασμάτων σε ευρωπαϊκά λιμάνια ήταν στην ουσία μια προειδοποίηση.

Από το Καμερούν, ο Εμανουέλ Μακρόν χαρακτήρισε τα ρωσικά επιχειρήματα «ανοησίες». «Σκοπός των ευρωπαϊκών κυρώσεων είναι να σταματήσουν την επίθεση της Ρωσίας απέναντι στην εδαφική ακεραιότητα της Ουκρανίας, όχι να τιμωρήσουν τους Αφρικανούς», είπε ο Γάλλος πρόεδρος υποσχόμενος γαλλική βοήθεια για επενδύσεις στον αγροτικό κλάδο στην Αφρική, ώστε να αυξηθεί η εγχώρια παραγωγή τροφίμων. Η υπόσχεση για βοήθεια σε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στον γεωργικό τομέα πρέπει να ακούστηκε ως μικρή παρηγοριά σε χώρες που δεν έχουν περιθώρια αναμονής και στις οποίες οι αντικειμενικές συνθήκες εμποδίζουν την υιοθέτηση πρακτικών βιομηχανικής γεωργίας.

Στο Καμερούν, ο Γάλλος πρόεδρος υποσχέθηκε επίσης επανεξέταση του αποικιακού παρελθόντος της Γαλλίας, ως έμπρακτη απάντηση στην αντι-αποικιακή ρητορική της Ρωσίας. Βασιζόμενος στο πλούσιο παρελθόν σοβιετικής υποστήριξης προς εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα σε πολλές αφρικανικές χώρες, ο Λαβρόφ επένδυσε την περιοδεία του με επιχειρήματα υπέρ ενός «πολυπολικού κόσμου», κατηγορώντας τη Δύση ότι πιέζοντας τις αφρικανικές χώρες να ευθυγραμμιστούν με τη δυτική στάση στο θέμα της Ουκρανίας επιδιώκει την επιστροφή σε συνθήκες αποικιακού ελέγχου. «Παρά τις άνευ προηγουμένου πιέσεις, οι φίλοι μας δεν συμμετέχουν στις κυρώσεις κατά της Ρωσίας. Μια τέτοια ανεξάρτητη στάση αξίζει τον σεβασμό»ν ανέφερε ο Λαβρόφ σε άρθρο που δημοσιεύθηκε ταυτόχρονα σε σειρά αφρικανικών εφημερίδων.

Ο Ρώσος υπουργός Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ με τον Αιθίοπα ομόλογό του Ντεμέκε Μεκόνεν στην Αντίς Αμπέμπα. Ο Λαβρόφ διήνυσε 13.000 χλμ. στην Αφρική, κλείνοντας το μάτι στις φιλικές χώρες ότι δεν πρόκειται να στερηθούν ρωσικά είδη διατροφής, λιπάσματα και ενέργεια.

RUSSIAN FOREIGN MINISTRY / REUTERS

Ταυτόχρονες, ανταγωνιστικές, περιοδείες του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν και του Ρώσου υπουργού Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ στην ήπειρο.

Οι μισθοφόροι της Βάγκνερ

Η Ρωσία, βέβαια, φτιάχνει τις δικές της ντε φάκτο αποικίες στην Αφρική, ξεκινώντας από την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, μια χώρα της οποίας το καθεστώς εξαρτάται απολύτως για την επιβίωσή του από τη ρωσική στήριξη. Η ρωσική εταιρεία μισθοφόρων Βάγκνερ έχει παρουσία σε δεκαοκτώ αφρικανικές χώρες, ενώ πρόσφατα πέρασε και το Μάλι στη ρωσική επιρροή.

Αλλες, ισχυρότερες χώρες, όπως η Αίγυπτος, η Αιθιοπία και η Ουγκάντα, όλες σταθμοί της περιοδείας του Λαβρόφ, παίζουν σε δύο ταμπλό, εξισορροπώντας δυτικές και ρωσικές επιρροές. Η Αίγυπτος συνεχίζει να είναι η τρίτη σημαντικότερη αποδέκτρια αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας, ενώ ο Αιγύπτιος πρόεδρος Σίσι συνομίλησε με τον Τζο Μπάιντεν κατά την πρόσφατη περιοδεία του τελευταίου στη Σαουδική Αραβία. Από την άλλη πλευρά, ο Σίσι μόλις εγκαινίασε την κατασκευή του πρώτου αιγυπτιακού σταθμού πυρηνικής ενέργειας με ρωσική χρηματοδότηση 25 δισ. δολαρίων, έργο που χαρακτηρίστηκε το σημαντικότερο κοινό πρότζεκτ Ρωσίας - Αιγύπτου από την κατασκευή του φράγματος του Ασουάν.

Η Ρωσία και η Κίνα επιδιώκουν να εντάξουν τις χώρες του Αραβικού Συνδέσμου και της Αφρικανικής Ενωσης σε μια ζώνη που θα συναλλάσσεται σε άλλα νομίσματα, πλην ευρώ και δολαρίου, ώστε να απαλλαγούν από έναν ισχυρό μοχλό δυτικής επιρροής. Οι αφρικανικές χώρες βλέπουν με τρόμο έναν άλλον τέτοιο μοχλό, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, στο οποίο μπορεί να χρειαστεί να καταφύγουν, καθώς η διεθνής κρίση στενεύει με γρήγορους ρυθμούς τα δημοσιονομικά τους περιθώρια.

Σε αυτή την περίπτωση, το παιχνίδι θα δυσκολέψει και δεν είναι καθόλου βέβαιο πόσο χρήσιμες θα φανούν οι ρωσικές υποσχέσεις. Αντιθέτως, για τη Ρωσία τα οφέλη είναι σαφή όπως έδειξε η αποχή δεκάδων αφρικανικών χωρών από το ψήφισμα στον ΟΗΕ για την καταδίκη της ρωσικής εισβολής. Για τη Μόσχα, η επίσκεψη του Ρώσου προέδρου Πούτιν στο Ιράν, όπου συναντήθηκε και με τον Τούρκο πρόεδρο Ερντογάν, τα 13.000 χιλιόμετρα που διήνυσε ο Σεργκέι Λαβρόφ στην αφρικανική περιοδεία του και το ταξίδι του Ούγγρου υπουργού Εξωτερικών στη Μόσχα, όπου έλαβε υποσχέσεις για προνομιακή μεταχείριση στον τομέα της ενέργειας, έχουν έναν κοινό στόχο: να δείξουν ότι τα περί ρωσικής απομόνωσης είναι ιστορίες για δυτική κατανάλωση.

Αντίσταση και με νυχτερινή ζωή στο Κίεβο

Οι κάτοικοι και κυρίως η νεολαία εκτιμούν ότι τα πάρτι και οι συναθροίσεις αποτελούν πρόσθετο αντίδοτο στην αγωνία του πολέμου

Του **ΤΖΕΦΡΙ ΓΚΕΤΛΕΜΑΝ**
THE NEW YORK TIMES

Το ρέιβ πάρτι είχε προγραμματιστεί εδώ και εβδομάδες, με τους διοργανωτές να κλείνουν τον χώρο και τους ντισκ τζόκεϊ και να έχουν πληρώσει για τα ποτά, τις προσκλήσεις και την ασφάλεια. Υστερα, όμως, από τον θάνατο 25 ανθρώπων μακριά από την πρώτη γραμμή, από ρωσική πυραυλική επίθεση στην κεντρική Ουκρανία, οι διοργανωτές της μουσικής εκδήλωσης συναντήθηκαν προκειμένου να αποφασίσουν εάν θα έπρεπε να συνεχίσουν με τα σχέδιά τους. Η επίθεση είχε συγκλονίσει όλη την Ουκρανία, καθώς μεταξύ των θυμάτων συμπεριλαμβάνονταν και μικρά παιδιά.

Μετά τη σύσκεψη η ομάδα αποφάσισε ότι δεν θα ήταν δυνατόν να συνεχίσουν με τη διοργάνωση της εκδήλωσης. Ενας από αυτούς, όμως, ο Ντμίτρο Βασίλκοφ, είπε: «Αυτό ακριβώς θέλουν οι Ρώσοι». Οι διοργανωτές άρχισαν αμέσως να στήνουν τεράστια ηχεία και να καλύπτουν τα παράθυρα του αποθηκευτικού χώρου με βαριές μαύρες κουρτίνες. Η αποθήκη υπήρξε ιστορική βιοτεχνία μεταξωτών ειδών στη βιομηχανική ζώνη του Κιέβου, που διέκοψε τη λειτουργία της από τις αρχές της δεκαετίας του 1990.

Η αίθουσα γέμισε αμέσως με νέους ανθρώπους που χόρευαν στους φρενήρεις ρυθμούς της ηλεκτρονικής μουσικής. Βρισκόμασταν σε μια χώρα σε πόλεμο, ο οποίος επηρέαζε κάθε καλεσμένο στο πάρτι, αλλά παρ' όλα αυτά οι νέοι αυτοί χόρευαν λες και ήταν η τελευταία τους μέρα στη Γη. «Αν ξέρεις πώς να τη χορηγήσεις, αυτή είναι η γιατρειά», λέει ο Ολέξι Πιντορέτσκι, που ζει με τη γιαγιά του και δεν είχε βγει από το σπίτι του για μήνες. Η νεολαία του Κιέβου ανακαλύπτει πάλι τη χαρά της ζωής με τις γιορτές, τα πάρτι και τις εκδηλώσεις να αυξάνονται κάθε εβδομάδα.

Στις όχθες του ποταμού Δνείπερου, που διασχίζει το Κίεβο, εκατοντάδες άνθρωποι κάθονται στα κτιστά αναχώματα πίνοντας μαζί με φίλους τους.

LAURA BOUSHNAK / THE NEW YORK TIMES

Η μετατόπιση των μαχών στα ανατολικά ήρε εν μέρει τις τύψεις που ένιωθαν οι κάτοικοι του Κιέβου κάθε φορά που έβγαιναν για να διασκεδάσουν. «Αυτό ήταν κάτι που με βασάνιζε πολύ. Είναι σωστό να δουλεύω σε μπαρ όσο ο πόλεμος συνεχίζεται; Οι αμφιβολίες διαλύθηκαν στην πρώτη μου βάρδια. Εβλεπα στα μάτια των πελατών ότι η έξοδος στο μπαρ ήταν μια μορφή ψυχοθεραπείας», λέει ο μπάρμαν Μποντάν Τσεχόρκα. Στις όχθες του ποταμού Δνείπερου, που διασχίζει το Κίεβο, εκατοντάδες άνθρωποι κάθονταν στα κτιστά αναχώματα πίνοντας μαζί με φίλους τους.

Κάθε βράδυ στις 11 οι πολίτες οφείλουν να επιστρέφουν στα σπίτια τους – Κάθε παραβάτης αντιμετωπίζει χρηματικό πρόστιμο ή –εφόσον είναι νέος άνδρας– υποχρεωτική στράτευση.

Στα μάτια των περισσότερων πελατών η έξοδος σε κάποιο μπαρ «είναι μια μορφή ψυχοθεραπείας». Στις δέκα το βράδυ, όμως, υποχρεωτικά κλείνουν.

LAURA BOUSHNAK / THE NEW YORK TIMES

Ο στρατιωτικός νόμος και η απαγόρευση κυκλοφορίας κρέμονται σαν δαμόκλειος σπάθη πάνω από την πόλη. Κάθε βράδυ στις 11 οι πολίτες οφείλουν να επιστρέφουν στα σπίτια τους. Κάθε παραβάτης της δημοτικής απόφασης αντιμετωπίζει χρηματικό πρόστιμο ή –εφόσον είναι νέος άνδρας– υποχρεωτική στράτευση.

Η τελευταία παραγγελία

Τα μπαρ κλείνουν στις δέκα, ενώ οι μπάρμαν δέχονται την τελευταία παραγγελία στις εννιά. Το ρέιβ πάρτι στο παλιό εργοστάσιο μεταξιού είχε αρχίσει στις δύο το μεσημέρι. Παρά τα παράξενα ωράρια, ωστόσο, οι προσκεκλημένοι είπαν ότι κατάφεραν να ξεχάσουν τον πόλεμο, έστω και για λίγες ώρες, κυρίως χάρη στη βοήθεια της δυνατής ηλεκτρονικής μουσικής.

Ο πόλεμος δεν λείπει, πάντως, ποτέ από τις καθημερινές συζητήσεις. Κάθε ανταλλαγή απόψεων καταλήγει σε συζήτηση για τους Ρώσους, τα κίνητρά τους και τα στρατηγικά τους σχέδια. Ο μπάρμαν Τσεχόρκα λέει ότι προσπαθεί να βρει αγοραστή για τη μεγάλη συλλογή ρωσικών βιβλίων που κατέχει γιατί δεν θέλει να ξαναδιαβάσει τη γλώσσα αυτή. «Αυτός ο πόλεμος είναι και δικός μου. Η ψυχολογία της πόλης έχει, όμως, αλλάξει. Το Κίεβο είναι διαφορετικό. Οι άνθρωποι είναι πιο ευγενικοί, πιο φιλικοί, ενώ δεν πίνουν τόσο πολύ».

Η ανάγκη για ανθρώπινη επαφή και αλληλεγγύη είναι αυτό που οδήγησε περίπου είκοσι κατοίκους του Κιέβου σε πρόσφατο «πάρτι αγκαλιάς». Τέτοιες συναντήσεις διοργανώνονταν και πριν από τον πόλεμο, αλλά η ομάδα που προσήλθε πριν από δύο εβδομάδες είπε ότι είχε μεγάλη ανάγκη για αγκαλιά. Οι συμμετέχοντες συγκεντρώθηκαν σε μεγάλο αντίσκηνο στην όχθη του ποταμού. Κάποιοι ξάπλωσαν σε μεγάλα αναπαυτικά μαξιλάρια, ενώ άλλοι προτίμησαν να σταθούν όρθιοι. Κάποιοι χάιδευαν τα μαλλιά των διπλανών τους, ενώ άλλοι έμειναν αγκαλιασμένοι για τουλάχιστον 20 λεπτά. «Πριν από τον πόλεμο η νυχτερινή ζωή του Κιέβου ήταν πολύχρωμη και ταραχώδης. Μπορούσες να περάσεις όλη τη νύχτα πηγαίνοντας από πάρτι σε πάρτι», λέει ο μπάρμαν. Σήμερα, όταν η ώρα πάει δέκα το βράδυ, το Κίεβο ετοιμάζεται να «κλείσει». Οι περιπατητές αρχίζουν να επιστρέφουν και οι παρέες διαλύονται. Τα αυτοκίνητα κινούνται πιο γρήγορα και τα ταξί αρχίζουν να σπανίζουν.

Στις έντεκα η ζωή στο Κίεβο σταματάει, τα πεζοδρόμια αδειάζουν και η πόλη αποχαιρετάει τους ταλαιπωρημένους κατοίκους της.

A.P. PHOTO / MANUEL BALCE CENET

Ο πρόεδρος Μπάιντεν με την κόρη του Ασλεϊ (δεξιά) και την εγγονή του Νάταλι (αριστερά) στην αγαπημένη του παραλία Ρίχομποθ, στο Ντελαγουέρ.

Καλύτερα να παίρνεις τα βουνά παρά να σε βλέπουν σε κότερο

Τα μηνύματα που στέλνουν με τις διακοπές τους οι πολιτικοί ηγέτες

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Πρέπει οι διεθνείς ηγέτες να κάνουν διακοπές σε περιόδους κρίσης; Αν ναι, πόσες και πού; Εχει σημασία για το κύρος και τη δημοτικότητά τους ποιο είναι το αφήγημα διακοπών που προσφέρουν στους πολίτες-ψηφοφόρους; Η λίστα των βιβλίων που διαβάζουν όσο ξεκουράζονται, τα σπορ στα οποία επιδίδονται, η επαφή τους με τους άλλους ταξιδιώτες; Η διαφορά κουλτούρας μεταξύ Ευρωπαίων και Αμερικανών είναι πάντως έκδηλη αν συγκρίνει κανείς π.χ. τις διακοπές των Γερμανών καγκελάριων και των προέδρων των ΗΠΑ.

Ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς, αν και Αμβουργέζος, επέλεξε φέτος τα βουνά του Αλγκόι, στις βαυαρικές Αλπεις, όπου διέμεινε συνολικά δύο εβδομάδες. Πρώτα τον «συνέλαβε» η εφημερίδα Bild, που δημοσίευσε τη φωτογραφία του με αθλητική περιβολή. Μαζί με τη

Ο καγκελάριος Ολαφ Σολτς παρέμεινε στη χώρα του σε αντίθεση με τους προκατόχους του, Αγκελα Μέρκελ, Γκέρχαρντ Σρέντερ και Χέλμουτ Κολ, που προτιμούσαν Ιταλία ή Αυστρία.

Ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς επέλεξε φέτος τα βουνά του Αλγκόι, στις βαυαρικές Αλπεις, όπου διέμεινε συνολικά δύο εβδομάδες.

EPA / JIM LO SCALZO

Ο τέως πρόεδρος των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τραμπ, αγαπούσε να παίζει γκολφ στο κλαμπ του χλιδάτου Mar-a-Lago.

σύζυγό του Μπρίτα Ερνστ εντοπίστηκαν εξάλλου από άλλους παραθεριστές και δέχτηκαν να βγουν μαζί τους μια σέλφι. Στη συνέχεια, ωστόσο, ο καγκελάριος ζήτησε από τους δημοσιογράφους και τους θαυμαστές του να μείνει πάλι μόνος του. Η εξαιρετική φυσική του κατάσταση του επέτρεψε να ανεβεί και να κατεβεί εύκολα τα 675 μέτρα υψόμετρο, έγραψε ο τοπικός Τύπος. «Εμοιαζε χαλαρός, σε καλή διάθεση και προσιτός στον κόσμο», είπαν αυτόπτες μάρτυρες, που σημείωσαν ικανοποιημένοι πως η Γερμανία έχει πάλι έναν καγκελάριο που περνάει τις διακοπές του στα πάτρια εδάφη. Δεν ξεχνούν ότι η προκάτοχός του Αγκελα Μέρκελ έκανε διακοπές στο νότιο Τιρόλο, στη βορειοανατολική Ιταλία, ο Γκέρχαρντ Σρέντερ επίσης στην Ιταλία αλλά στα νότια, στην ακτή Αμάλφι, ο Χέλμουτ Κολ στη λίμνη Βόλφγκανγκ της Αυστρίας.

Ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν έχει ήδη πραγματοποιήσει κάποιες σύντομες αποδράσεις τα Σαββατοκύριακα, με πρώτο εκείνο μετά τις εκλογές της 28ης Μαΐου, όταν εθεάθη με λευκό μπλουζάκι Lacoste, μαύρο σορτς και γυαλιά να βολτάρει κρατώντας το χέρι της Μπριζίτ στην Κυανή Ακτή. Στην αρχή της πανδημίας, το καλοκαίρι του 2020 είχε προκαλέσει αλγεινή εντύπωση η απόφασή του να πάει διακοπές και μάλιστα με σκάφος, όταν η μισή υφήλιος ήταν υποχρεωμένη να καθίσει σπίτι της σε συνθήκες καραντίνας. Ειρωνικά σχόλια και συγκρίσεις με τον Ράμπο και τον Μαντ Μαξ πυροδότησαν οι φωτογραφίες του πάνω σε τζετ σκι.

Η ασφαλέστερη καλοκαιρινή διαμονή για τους Γάλλους προέδρους είναι στην επίσημη θερινή κατοικία στο μεσαιωνικό κάστρο Φορ ντε Μπρεγκανσόν, την οποία εγκαινίασε πρώτος ο Σαρλ ντε Γκωλ το 1968. Εκτοτε ο Φρανσουά Μιτεράν υποδέχθηκε εκεί τον Χέλμουτ Κολ, ενώ ο Νικολά Σαρκοζί και η πρώτη του σύζυγος Σεσιλιά, πήγαν μόνο μια φορά εκεί. Ο πρώην πρόεδρος της Γαλλίας είχε μια τάση να δημιουργεί σκάνδαλα με κάθε του εξόρμηση, ακόμη και την πρώτη. Λίγες μέρες αφότου επικράτησε της Σεγκολέν Ρουαγιάλ το 2007, ο Σαρκοζί και η τότε Πρώτη Κυρία, Σεσιλιά, επιβιβάστηκαν στο πολυτελές γιοτ του δισεκατομμυριούχου φίλου τους, Βενσέν Μπολορέ, με προορισμό τη Μάλτα. Η γαλλική Le Monde φιλοξένησε γελοιογραφία στην οποία το προεδρικό ζεύγος κάνει ηλιοθεραπεία στο ντεκ του σκάφους και ζητάει από τους φτωχούς να κάνουν λιγότερο θόρυβο. Παράλληλα, ο τότε ηγέτης της αντιπολίτευσης, Φρανσουά Ολάντ, επέκρινε τον Σαρκοζί επειδή έκανε διακοπές των οποίων το κόστος ισοδυναμεί με μισθούς 17 ετών για έναν εργάτη. Γενικά οι διακοπές πολιτικών με σκάφη καλό είναι να αποφεύγονται, όπως έχει δείξει και η ελληνική εμπειρία.

Ο Μπάιντεν

Ταπεινής καταγωγής ο Τζο Μπάιντεν συνήθως περνάει τις διακοπές του σε μία από τις δύο ιδιοκτησίες του στο Ντελαγουέρ. Εκεί, στην παραλία του Ρίχομποθ, λατρεύει να παίζει με το γερμανικό του τσοπανόσκυλο. Οσο απλός όμως ακούγεται ο τρόπος που ξεκουράζεται, τόσο προκλητικός είναι ο αριθμός των ημερών που αναπαύεται. Αν συνεχίσει με αυτόν τον ρυθμό ο Μπάιντεν θα είναι ο πρόεδρος των ΗΠΑ που έχει πάει τις περισσότερες διακοπές σε σχέση με τους προκατόχους του. Απ' όταν ανέβηκε στον θώκο, έχει περάσει το ένα τρίτο της θητείας του μακριά από τον Λευκό Οίκο (το «χρυσό κλουβί», όπως συνηθίζει να το αποκαλεί) είτε στο Καμπ Ντέιβιντ, είτε στο νησί Ναντάκετ, είτε στο Ντελαγουέρ.

Οι σημερινοί ηγέτες εμφανίζονται πολύ πιο ταπεινοί στα γούστα τους από την προηγούμενη γενιά. Π.χ. ο Μπαράκ Ομπάμα στην πρώτη του θητεία περνούσε τις διακοπές του στο Μάρθας Βίνγιαρντ, σε μια τεράστια φάρμα η οποία στη συνέχεια πωλήθηκε στον διάσημο αρχιτέκτονα Νόρμαν Φόστερ. Αξίζει να σημειωθεί πως τα ενοίκια στο δημοφιλές νησί της Μασαχουσέτης φτάνουν έως και 50.000 δολάρια την εβδομάδα, κάτι που σχολιάστηκε επισταμένως από τον αμερικανικό Τύπο όσο ο Ομπάμα ήταν ένοικος του Λευκού Οίκου.

Ουδείς είχε προσδοκίες ταπεινότητας από τον Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος αγαπούσε τη Φλόριντα για να παίζει γκολφ στο κλαμπ του Mar-a-Lago. Τέλος, αν και επικριτικός απέναντι στον Σαρκοζί, τον οποίο έψεγε για την τάση του να συγχρωτίζεται με ζάπλουτους επιχειρηματίες, ο σοσιαλιστής Φρανσουά Ολάντ απέφευγε εξίσου την επίσημη προεδρική κατοικία, επικαλούμενος την έλλειψη ιδιωτικότητας: προτιμούσε ένα από τα τρία σπίτια του στις Κάννες.

Η διαπλάτυνση του Σουέζ έφερε στρατό από μέδουσες

Τεράστιο κοπάδι «έπνιξε» τη Χάιφα

Το τεράστιο κοπάδι μεδουσών που εντοπίστηκε στον Κόλπο της Χάιφα, στο βόρειο Ισραήλ, δεν είναι κάτι πρωτόγνωρο για τα νερά της Μεσογείου. Αυτό επισημαίνει ο δρ Ντορ Εντελίστ, του Ινστιτούτου Θαλάσσιων Μελετών Λεόν Ρεκανάτι, ο οποίος εξειδικεύεται στη μελέτη των ασπόνδυλων θαλάσσιων οργανισμών. Η παρουσία και οι εξάρσεις των μεδουσών στη Μεσόγειο τους θερινούς μήνες, είναι ένα γνωστό, σύνηθες και καλά καταγεγραμμένο φαινόμενο. Το παράξενο στην περίπτωση της Χάιφα ήταν η τεράστια πυκνότητα του κοπαδιού, που πρέπει να περιελάμβανε εκατομμύρια ή ακόμη και δισεκατομμύρια μέδουσες του είδους Rhopilema nomadica, της «νομαδικής μέδουσας».

Αυτό εμφανίστηκε για πρώτη φορά στη Μεσόγειο από τη δεκαετία του 1970, αλλά τη δεκαετία του 1980 καταγράφηκε πληθυσμιακή έκρηξή του. Πρόκειται για ένα είδος εισβολέα που ενδημεί στον Ινδικό και Ειρηνικό Ωκεανό και έφτασε μέχρι τα νερά της Μεσογείου μέσω της διώρυγας του Σουέζ. Μεγάλη έξαρσή του καταγράφεται στις ακτές της βόρειας Αφρικής. Από την Αίγυπτο ώς την Τυνησία, τα νερά κατακλύζονται τα καλοκαίρια από τους ασπόνδυλους νομάδες.

Αναμφίβολα αυτές οι μέδουσες, παρότι εισβολείς, λατρεύουν το νέο τους οικοσύστημα: τη Μεσόγειο. Δεν είναι τυχαίο ότι δεν έχουν καταγραφεί, πουθενά αλλού στον κόσμο, τόσο μεγάλες συγκεντρώσεις τους.

Είναι, άραγε, το είδος επικίνδυνο για τους κολυμβητές; «Ναι, μπορεί οι μέδουσες να τους τσιμπήσουν, αλλά το δήγμα τους δεν είναι θανατηφόρο», απαντά ο δρ Εντελίστ. Βέβαια, ένα θετικό που έχει η έξαρση των μεδουσών τους τελευταίους μήνες είναι ότι συνιστούν εξαιρετικό έδεσμα για άλλους θαλάσσιους οργανισμούς, από τα ψάρια μέχρι τα καβούρια και τις θαλάσσιες χελώνες, που δυστυχώς γίνονται όλο και πιο σπάνιες. Εκτός, όμως, της ενόχλησης και της ανησυχίας που προκαλούν στους κολυμβητές, τα μεγάλα και πυκνά κοπάδια μεδουσών συνιστούν μεγάλο πρόβλημα για τις παράκτιες υποδομές. Συχνά φράζουν τους αγωγούς τροφοδότησης με θαλασσινό νερό των μονάδων παραγωγής ενέργειας και αφαλάτωσης, με αποτέλεσμα να τίθενται εκτός λειτουργίας επί ημέρες, όπως υποδεικνύει μελέτη του Πανεπιστημίου Μπεν Γκουριόν.

REUTERS / NIR ELIAS

Σκάφος κοντά στο λιμάνι της Χάιφα στο Ισραήλ, εν μέσω κοπαδιού από εκατομμύρια, ίσως και δισεκατομμύρια, «νομαδικές μέδουσες».

Δυστυχώς, δεν μπορούμε να κάνουμε πολλά γι' αυτό. Η δρ Μπέλα Γκαλίλ, του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Στάινχαρντ, εξηγεί ότι δεν υπάρχει τρόπος για να ανακοπεί η πορεία των μεδουσών, ούτε μέθοδος πρόβλεψης των διακυμάνσεων της συγκέντρωσής τους, εξαιτίας της ανυπαρξίας συστήματος εποπτείας τους. «Αυτό που γνωρίζουμε είναι ότι τα τελευταία χρόνια η νομαδική μέδουσα επεκτάθηκε γεωγραφικά φτάνοντας μέχρι τα μέσα της Μεσογείου, προσεγγίζοντας τη Σικελία και την Τυνησία. Τα μεγάλα κοπάδια των συγκεκριμένων θαλάσσιων οργανισμών δεν προσεγγίζουν τις ακτές», τόνισε και πρόσθεσε ότι «η διαπλάτυνση και επιμήκυνση της διώρυγας του Σουέζ αναμφίβολα θα οδηγήσει στη Μεσόγειο ακόμη περισσότερες "μέδουσες εισβολείς" και άλλα θαλάσσια είδη που θα διαταράξουν το οικοσύστημα με άγνωστες συνέπειες».

REUTERS, A.P.

Η ενέργεια στο επίκεντρο Μακρόν - MBS

ΠΑΡΙΣΙ. Σε «ανακούφιση» των επιπτώσεων του πολέμου στην Ουκρανία δεσμεύθηκαν ο διάδοχος του θρόνου της Σαουδικής Αραβίας, πρίγκιπας Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν (MBS) και ο οικοδεσπότης του, Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν, κατά τη διάρκεια της χθεσινής συνάντησής τους στο Παρίσι. Καταιγισμό επικρίσεων δέχθηκε, ωστόσο, ο Μακρόν για την απόφασή του να δεξιωθεί τον MBS, θεωρούμενο ως εντολέα της δολοφονίας του δημοσιογράφου Τζαμάλ Κασόγκι. Σύμβουλοι του προέδρου Μακρόν είχαν αφήσει να εννοηθεί πριν από τις συνομιλίες, ότι ο Γάλλος πρόεδρος θα απηύθυνε έκκληση στον Σαουδάραβα διάδοχο προκειμένου το Ριάντ να αποδεχθεί την αύξηση της παραγωγής αργού πετρελαίου με στόχο την αποκλιμάκωση της τιμής του βαρελιού. Οι ευρωπαϊκές οικονομίες, στερημένες από ρωσικό πετρέλαιο και φυσικό αέριο εξαιτίας κυρώσεων ή διακοπής της παροχής από τη Μόσχα, αναζητούν εναγώνια εναλλακτικές πηγές καυσίμων. Η ανακοίνωση του Μεγάρου των Ηλυσίων αναφέρει ότι ο Γάλλος πρόεδρος και ο διάδοχος του θρόνου των Σαούντ συζήτησαν για το θέμα της επισιτιστικής ανασφάλειας και τον κίνδυνο λιμού που αντιμετωπίζουν πολλές χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου.

EPA/BENOIT TESSIER / POOL MAXPPP OUT

Καταιγισμό επικρίσεων δέχθηκε ο Μακρόν για την απόφασή του να δεξιωθεί τον MBS, θεωρούμενο ως εντολέα της δολοφονίας του Κασόγκι.

Το γεύμα εργασίας της Πέμπτης ήταν το τελευταίο «επεισόδιο» στην επίμονη προσπάθεια της Σαουδικής Αραβίας να αποκαταστήσει τη διεθνή εικόνα της, που καταρρακώθηκε στον απόηχο της δολοφονίας του Κασόγκι το 2018. Μετά τη δολοφονία Κασόγκι, ο διάδοχος του θρόνου των Σαούντ και de facto ηγέτης χώρας, είχε αποκλεισθεί από τη διεθνή κοινότητα. Το πρώτο του επίσημο ταξίδι μετά το 2018 ήταν η περιοδεία του σε Ελλάδα και Γαλλία.

REUTERS

Stoiximan

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ 31 ΙΟΥΛΙΟΥ 2022

Stoiximan

Ποδοσφαιρικά «ψώνια» από την Ελλάδα

Ανέκαθεν ήταν ψηλής ποιότητας

ΤΟΥ **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Μιραλάς , Βιγιαφάνες, Φελίπε και Γκάμα, αποκτήθηκαν με απαιτήσεις από τις κυπριακές ομάδες, λόγω της πολύ καλής παρουσίας τους στο ελληνικό πρωτάθλημα και ο πήχης από τους φιλάθλους μπήκε αρκετά ψηλά.

Τα «ψώνια» από την Ελλάδα ανέκαθεν είχαν πέραση στην Κύπρο. Ποδοσφαιριστές με ελληνική καταγωγή αλλά και ξένοι ή κοινοτικοί που αγωνίστηκαν στο πρωτάθλημα της Ελλάδας αναδεικνύονται οι πλέον αξιόπιστες λύσεις στην κυπριακή ποδοσφαιρική λίγκα.

Το ταλέντο στο ποδόσφαιρο δεν έχει να κάνει με την καταγωγή και αυτό είναι αποδεδειγμένο επιστημονικά. Έχει να κάνει με άλλα πράγματα. Ένα παράδειγμα, στην βραζιλιάνικη «αγορά», εκεί όλο το σύστημα πέραν από τον καφέ, έχει καταφέρει να περάσει και λόγω των επιτυχιών της εθνικής ομάδας στα εκάστοτέ Παγκόσμια Κύπελλα, τον ποδοσφαιριστή ως εξαγώγιμο προϊόν. Άλλωστε ας μην ξεχνάμε ότι η Βραζιλία έχει πάνω από 200 εκ. κατοίκους πράγμα φυσιολογικό να βγάζει και τόσους ποδοσφαιριστές στο εξωτερικό. Κάποτε ο «βασιλιάς» Πελέ δεν πήρε ποτέ του μεταγραφή στο εξωτερικό διότι θεωρήθηκε από την τότε Στρατιωτική Δικτατορία υπό τον Ζοάο Μπαπτίστα Ντε Ολιβέϊρα Φιγκουεϊρέδο ως εθνικός πλούτος. Τα κατάφερε στο τέλος της καριέρας του όταν αγωνίστηκε στις ΗΠΑ. Σήμερα οι Βραζιλιάνοι ποδοσφαιριστές θεωρούνται ως ένα καλό μέσο για να έρθει εισόδημα στον τόπο.

Στην Κύπρο οι ποδοσφαιρικές ομάδες δεν εμφάνισαν κάποιου είδους σύνδρομα για την καταγωγή των παικτών που αποκτούν. Παρ' ότι κατά καιρούς μπορούμε να κάνουμε μερικές υποθέσεις πώς από συγκεκριμένες χώρες έχουν έρθει σπουδαίοι ποδοσφαιριστές εντούτοις αυτό είναι περισσότερο συγκυριακό.

Οι... Γιουγκοσλάβοι

Όπως συνέβη στην περίπτωση της πρώην Γιουγκοσλαβίας αρχές των '90s που έχουμε ισχυρή εικόνα. Είναι όμως μια περίοδος που η χώρα διαμελίζεται αρχικά λόγω της εμφύλιας διαμάχης και ακολούθως λόγω των Νατοϊκών Βομβαρδισμών της Σερβίας και έτσι αρκετοί σπουδαίοι ποδοσφαιριστές βρίσκουν καταφύγιο στο νησί μας. Μιχαήλοβιτς, Σπόλιαριτς, Κρισμάρεβιτς, Τόμιτς κ.α. Αλλιώς δεν υπήρχε περίπτωση τέτοιας ποιότητας ποδοσφαιριστών να κατηφορίσουν στην Κύπρο.

Έτσι λοιπόν αν ανατρέξουμε στο παρελθόν, ίσως και διαχρονικά λόγω και των δεσμών που μας συνδέουν με την Ελλάδα, είναι η χώρα από την οποία προέρχονται οι πλέον αξιόπιστες μεταγραφές. Ακόμη και άγνωστοι στο ευρύ κοινό παίκτες έχουν βοηθήσει τα μάλα όπως π.χ. η περίπτωση του Παπουλή ή και γνωστών όπως π.χ. η περίπτωση του Πουρσαϊτίδη. Τι να θυμηθούμε; Σκοπελίτης, Κόντης, Δέλλας, Μαχλάς, Ουζουνίδης, Αλεξανδρής, Ταραλίδης, Κατσαβάκης, Φραντζέσκος, Καψής, Φρούσος, Χιώτης, Καρυπίδης, Μαυρίας, Χριστοδουλόπουλος κ.α. Ακόμη και παλαιότερα ο Σπύρος Λιβαθηνός, πρώην άσσος του Παναθηναϊκού, κατέκτησε το πρωτάθλημα και με τον Πεζοπορικό. Καθώς και νεαροί όπως οι Γιαννούλης και Κουλούρης που πέρασαν από την Ανόρθωση και κάνουν πλέον διεθνή καριέρα.

Οι ξένοι της Ελλάδας

Ωστόσο, η Ελληνική αγορά δεν υπερτερεί των υπολοίπων χωρών επειδή οι Ελλαδίτες που έπαιξαν στο δικό μας πρωτάθλημα οι περισσότεροι τίμησαν τα συμβόλαια τους. Αυτό που την κάνει ξεχωριστή για το δικό μας πρωτάθλημα είναι πως οι κυπριακοί σύλλογοι έχουν κερδίσει πολλά και από ξένους ποδοσφαιριστές που έχουν στην Α' Εθνική και μετέπειτα Σούπερ Λιγκ. Ενισχύεται η άποψη, ότι δηλαδή παίκτες που έχουν περάσει από το Ελληνικό πρωτάθλημα έχουν αυξημένες πιθανότητες να πετύχουν και στο δικό μας. Πάλι τα παραδείγματα είναι πολλά με χαρακτηριστικότερη ίσως την περίπτωση του Γκουστάβο Μαντούκα.

Τη φετινή χρονιά αποκτήθηκαν ποδοσφαιριστές που έχουν αξιοπρόσεκτο πέρασμα από την Σούπερ Λιγκ και είναι η πρώτη φορά που δημιουργούνται τόσες προσδοκίες.

Αυτό που πιθανόν κάνει τη διαφορά στις προαναφερόμενες περιπτώσεις είναι πως προσαρμόζονται με μεγαλύτερη άνεση στην κουλτούρα του Κύπριου φίλαθλου και παράγοντα. Στις συνήθειες των ιθαγενών του νησιού με τα στραβά και τα καλά τους, ίσως και στις κλιματολογικές συνθήκες. Όλα τούτα και άλλα τόσα, μας αφήνουν να υποθέσουμε πως ευνοούν Έλληνες ή ξένους και κοινοτικούς που έχουν περάσει από το Ελληνικό πρωτάθλημα, να αποδίδουν πιο γρήγορα και περισσότερο σε σχέση με οποιονδήποτε άλλο ξένο ποδοσφαιριστή. Πάντα βέβαια υπάρχουν και οι εξαιρέσεις στον κανόνα.

Μεγάλες προσδοκίες

Ειδικά τη φετινή χρονιά αποκτήθηκαν ορισμένοι ποδοσφαιριστές που έχουν αξιοπρόσεκτο πέρασμα από την Σούπερ Λιγκ και είναι η πρώτη φορά που δημιουργούνται τόσες προσδοκίες, επειδή ακριβώς ήρθαν για να αναλάβουν πρωταγωνιστικό ρόλο στις ομάδες μας. Αποκτήθηκαν με απαιτήσεις και ο πήχης από τους φιλάθλους μπήκε αρκετά ψηλά.

Πρώτα απ' όλα να θυμίσουμε πως πριν δύο χρόνια αφίχθηκε στο νησί μας ο Ντιγκινί για λογαριασμό του Απόλλωνα. Ο Γάλλος είχε πάρα πολύ καλή παρουσία στον Ατρόμητο και τον Άρη Θεσσαλονίκης και στην πρώτη του χρονιά στην Κύπρο έβαλε 17 γκολ. Ακολούθησε πέρσι ο Ουάρντα που αναδείχθηκε MVP του κυπριακού πρωταθλήματος και φέτος είναι άλλοι τέσσερεις ποδοσφαιριστές που ανεβάζουν τη... «θερμοκρασία» της ανταγωνιστικότητας.

Ο ΑΠΟΕΛ απέκτησε τον Αργεντινό μέσο Βιγιαφάνες ο οποίος τελείωσε εξαιρετικά τη χρονιά πέρσι με τον Παναθηναϊκό, η ΑΕΚ απέκτησε τον αριστερό ακραίο επιθετικό Μπρούνο Γκάμα που ήταν από τους κορυφαίους του Άρη Θεσσαλονίκης τα τελευταία χρόνια, η Ομόνοια απέκτησε τον Μπρούνο Φελίπε που λόγω της πολύ καλής χρονιάς στον Ατρόμητο μπήκε στη διαδικασία αγοράς του ο Ολυμπιακός Πειραιώς και ο Κέβιν Μιραλάς που έκανε «παπάδες» στην πρώτη του θητεία στους ερυθρόλευκους του Πειραιά και αποτέλεσε το διαβατήριο για την Πρέμιερ Λιγκ και στην Έβερτον, έκλεισε στην ΑΕΛ.

Πρόκειται λοιπόν για τέσσερεις μεταγραφές των οποίων οι οπαδοί τους περιμένουν λόγω και της καλής παράδοσης που δημιούργησαν τα προηγούμενα χρόνια οι προκάτοχοι τους να δώσουν και αυτοί τα διαπιστευτήρια τους.

Μετά από χρόνια ήρθαν στο νησί μας παίκτες με φερέγγυο βιογραφικό, προσωπικότητα και ηγετικά χαρίσματα τα οποία όλοι θα ήθελαν να τα επιβεβαιώσουν και στον αγωνιστικό χώρο. Μπορούμε ακόμη να κάνουμε λόγο και για τον Τάνκοβιτς που απέκτησε η Πάφος από την ΑΕΚ Αθηνών. Πέρσι με λίγα λεπτά συμμετοχής, αλλά την προηγούμενη (2020-21) είχε ψηλή απόδοση. Πάντως Βιγιαφάνες, Φελίπε, Γκάμα, Μιραλάς μαζί με Ντιγκινί και Ουάρντα ίσως και με Χριστοδουλόπουλο να είναι πρόσωπα που θα μας κάνουν χαρούμενους γι' αυτό που θα δούμε από τα τέλη Αυγούστου όταν και θα ξεκινήσει το πρωτάθλημα μας. Ας ελπίσουμε ότι δε θα είναι οι μόνοι αλλά τουλάχιστον ευελπιστούμε ότι το θέαμα φέτος θα είναι καλύτερο από το περσινό και ο ανταγωνισμός ας παραμείνει ο ίδιος.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Η πρώτη «σκοτεινή» ζύμωση

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Υπογείως, παρασκηνιακώς, μες στα κλειστά γραφεία, ντάλα καλοκαίρι ξεκίνησε η πρώτη «σκοτεινή ζύμωση» σχετικά με την διαφοροποίηση κανόνων και ενώ το «παιγνίδι» των μεταγραφών είναι εν εξελίξει. Με μπροστάρη τον Απόλλωνα, λεν οι πληροφορίες και τους ΑΠΟΕΛ και ΑΕΚ να παρακολουθούν την υπόθεση υποστηρικτικά, μεταφέρθηκε στους «σοφούς» του αθλήματος το αίτημα τους γι' αύξηση του αριθμού της λίστας των ξένων / κοινοτικών από 15 σε 17.

Επικοινωνιακά δε, φρόντισαν να βγει προς τα έξω ότι μια τέτοια εξέλιξη θα εναρμόνιζε πλήρως τους κανόνες της Ομοσπονδίας με την ΟΥΕΦΑ η οποία όντως ορίζει ως ανώτατο όριο τους 17 ξένους στις ομάδες που συμμετέχουν στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις.

Αυτό δε, που παραλείπουν εντέχνως ν' αναφέρουν είναι ότι η ΟΥΕΦΑ αναγνωρίζει ως «ντόπιους» ποδοσφαιριστές, όσους αγωνίστηκαν στην εγχώρια Ομοσπονδία της ομάδας τους, ως και τρία χρόνια στην ηλικία μεταξύ των 15 ετών και των 21 ή όσους αγωνίστηκαν στην ίδια ομάδα για δύο συνεχόμενα χρόνια την ίδια περίοδο της ζωής τους. Εάν δηλαδή όντως, επιθυμούμε την πλήρη εναρμόνιση μας με τους κανόνες της ΟΥΕΦΑ, θα πρέπει η Ομοσπονδία να αφαιρέσει από τους εγχώριους κανόνες, την περιβόητη λίστα Β', μέσα από την οποία επιτρέπει στις ομάδες μας να αποκτούν χωρίς όριο στον αριθμό, παίκτες που γεννήθηκαν από την 1/1/2000 και έπειτα.

Πέραν τούτου, αγνοούν βεβαίως ότι μια τέτοια αλλαγή θα έπρεπε αν κριθεί σωστή και ωφέλιμη, να εφαρμοστεί από του χρόνου και όχι βέβαια ενώ βρισκόμαστε ένα μήνα πριν ολοκληρωθεί η μεταγραφική περίοδος και ενώ οι ομάδες, προφανώς έχουν ορίσει τον προϋπολογισμό τους.

Επιπλέον ένα τέτοιο μέτρο ενισχύει την ανισορροπία δυνάμεων στο πρωτάθλημα καθότι οι μεγάλες ομάδες υπερτερούν έναντι των μικρών ως προς την εξασφάλιση περισσότερων συμβολαίων με ξένους παίκτες. Λαμβάνοντας υπόψη και το σουρεαλιστικό κομμάτι της υπόθεσης, δεν πέρασε και πολύς καιρός που οι ομάδες μας ψήφισαν την αύξηση των ομάδων από 12 σε 14 με βασικό (κωμικό αλήθεια), επιχείρημα τους, ότι η αύξηση θα ενισχύσει τον Κύπριο ποδοσφαιριστή!

Λίγο καιρό μετά, ενδέχεται οι ομάδες να συναινέσουν στο ν' αυξηθούν οι ξένοι και οι κοινοτικοί, εννοείται δυσχεραίνοντας το έργο των Κυπρίων παικτών και κατ' επέκταση της εθνικής μας ομάδας. Ο σουρεαλισμός στο μεγαλείο του.

Και μάλιστα προτίθενται να προβούν σε μια τέτοια αλλαγή, σε μια περίοδο που και ο πιο αδαής διαπίστωσε ότι χρειάζεται ένα στρατηγικό πλάνο για τον Κύπριο ποδοσφαιριστή, αφού η εθνική ομάδα έχει πέσει στα Τάρταρα.

Με αυτά και με αυτά, είμαστε ήδη ενώπιον της πρώτης προσπάθειας αλλαγής κανονισμών, που είθισται οι ομάδες να προβαίνουν σχεδόν κάθε χρόνο. Αλλαγές κανονισμών, που είναι αποτέλεσμα «σκοτεινών» ζυμώσεων που λαμβάνουν μέρος στο παρασκήνιο, έχουν ως κύρια επιδίωξη το συμφέρον του ενός ή του άλλου και φυσικά δεν αποσκοπούν στο συλλογικό καλό του ποδοσφαίρου μας. Συνηθίσαμε…

Πιο ώριμος και σημαντικά ενισχυμένος ο ΑΠΟΕΛ

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΧΗ**

Στους πρώτους δύο επίσημους αγώνες που έδωσε ο ΑΠΟΕΛ κόντρα στην Βουλγάρικη Μπότεφ Μπλόντιβ, έδειξε καλά στοιχεία και έστειλε στον κόσμο του ενθαρρυντικά μηνύματα λαμβάνοντας υπόψη ότι ακόμα δεν είναι έτοιμος και ότι τα τελευταία του μεταγραφικά αποκτήματα δεν έχουν τεθεί στην διάθεση της τεχνικής ηγεσίας. Έστω και αν το δείγμα είναι πολύ μικρό και η αντίπαλος μια καλή αλλά άπειρη ομάδα.

Στον δεύτερο αγώνα που έγινε την περασμένη Πέμπτη με τους Βούλγαρους, ο ΑΠΟΕΛ έδειξε ωριμότητα και σοβαρότητα, στοιχεία που δεν τον χαρακτήριζαν στην περσινή σεζόν. Σε σχέση μάλιστα με τον πρώτο αγώνα που είχε γίνει στις 20 Ιουλίου στην Σόφια, ήταν πολύ πιο φρέσκος, πολύ πιο αποφασιστικός και είχε μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση.

Επίσης διαπιστώσαμε και κρατήσαμε αρκετά άλλα θετικά στοιχεία που δημιουργούν δικαιολογημένα αισιοδοξία στον «γαλαζοκίτρινο» κόσμο. Η Αχίλλειος πτέρνα της περσινής σεζόν, ο αμυντικός μηχανισμός γενικότερα και ειδικότερα η αμυντική γραμμή, δείχνει να είναι μεταμορφωμένη προς το καλύτερο. Δεν είναι καθόλου τυχαίο το ότι δεν δέχτηκε ακόμα τέρμα.

Ο Μπέλετς, έστω και αν δεν είναι καλός με τα πόδια, έφερε ασφάλεια και σιγουριά. Τα ίδια ισχύουν και για τον έμπειρο Κρέσπο. Ο Φεράρι ήταν εξαιρετικός στο ντεμπούτο του. Εντελώς αλλαγμένος – αναγεννημένος παρουσιάζεται ο Τσεπάκ που ήταν ο πολυτιμότερος στις δύο αναμετρήσεις.

Αρκετά καλά δούλεψε και η μεσαία γραμμή έστω και αν πρόκειται σύντομα ν' αλλάξει σε μεγάλο ποσοστό. Ο Νταουσβίλι ήταν απροσπέλαστος και γεμάτος ενέργεια όπως στα πρώτα του χρόνια στην Κύπρο. Ο Σαρφό μοίρασε με ψυχραιμία και μαεστρία πολλές μπαλιές ενώ και ο Ντάλσιο παρά το ότι έπαιξε πιο μπροστά, δίπλα στο Μάριο Ηλία, ήταν ουσιαστικός στις ενέργειες του.

Οι ποιοτικοί Λούκας Βιγιαφάνες και ο Κονσταντίνοφ αναμένεται σύντομα να πάρουν θέση στην ενδεκάδα και να δώσουν πολύ μεγαλύτερη δυναμική στη μεσαία γραμμή που γίνεται ξανά πανίσχυρη.

Πολλές καλές επιλογές υπάρχουν πλέον και στα άκρα της επίθεσης. Η απόκτηση του έμπειρου Ντάνι Μπλουμ και του γρήγορου Μαρκίνιος, προσφέρει στον Σωφρόνη Αυγουστή δύο ακόμα εξαιρετικές επιλογές. Ιδιαίτερα μεγάλες είναι οι απαιτήσεις από τον Γερμανό άσο οποίος καλείται να βοηθήσει και δημιουργικά αλλά και σκοράροντας αφού ξέρει καλά την… τέχνη.

Εκεί που υπάρχει ακόμα προβληματισμός και έλλειψη εμπιστοσύνης είναι στην κορυφή της επίθεσης. Ο Κβιλιτάια ακόμα να επιστρέψει σε φουλ ρυθμούς ενώ ο Μάγκλιτσα παραμένει στη μετριότητα. Πάλι καλά που αποκτήθηκε ο Μάριος Ηλία και υπάρχει μια πιο σταθερή λύση.

Κλείνοντας με τα συμπεράσματά μας για την εικόνα του νέου ΑΠΟΕΛ, θα δώσουμε θετικό πρόσημο. Ασφαλώς και χρειάζεται πολύ μεγαλύτερη βελτίωση αλλά και ομοιογένεια που θα έρθει με τον χρόνο και τους αγώνες. Ωστόσο είναι για εμάς ξεκάθαρο ότι στην αφετηρία της νέας σεζόν, ο Θρύλος μπαίνει με πολύ καλές προϋποθέσεις και προοπτική.

EUROBANK Cyprus

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 31 ΙΟΥΛΙΟΥ 2022

EUROBANK Cyprus

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.	Χ.Α.	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
1,58%	1,37%	2,16%	3,48%	-0,60%	0,27%	1,03%	2,04%	0,05%

ΚΙΝΑ

Ενεση ύψους 148 δισ. δολ. στον κλάδο κατασκευών Σελ. 11

Καμία χρέωση σε καταθέτες λιανικής

Αλλάζουν οι σχεδιασμοί της Ελληνικής Τράπεζας - Ερωτηματικά για τους μεγάλους εταιρικούς πελάτες

Οι πρόσφατες εξελίξεις νομισματικής πολιτικής αλλάζουν τους σχεδιασμούς της Ελληνικής Τράπεζας και αναστέλλουν το μέτρο της επιβολής χρεώσεων στους μεγάλους καταθέτες λιανικής τραπεζικής. Έτσι, οι μεγάλοι λιανικοί καταθέτες –και όχι οι εταιρικοί- δεν θα χρεώνονται για να διατηρούν μεγάλες καταθέσεις στην Ελληνική Τράπεζα. Είναι μέτρο που είχαν συζητήσει να εφαρμόσουν και άλλες κυπριακές τράπεζες στα πρότυπα ξένων τραπεζών, ωστόσο καμία άλλη δεν έχει ετοιμάσει τόσο πολύ το έδαφος για να το υλοποιήσει. Όπως είχε αφήσει να εννοηθεί η Ελληνική Τράπεζα, οι χρεώσεις θα εφαρμόζονταν σε πελάτες που έχουν καταθέσεις άνω των 100 χιλιάδων ευρώ, ενώ άλλες τράπεζες είχαν κάνει ασκήσεις επί χάρτου για ενδεχόμενες αυξήσεις προμηθειών στους μεγάλους τους πελάτες (fees). Οι κυπριακές τράπεζες στην προσπάθεια να αντιμετωπίσουν τα αρνητικά επιτόκια σε σχέση με τις καταθέσεις, υιοθέτησαν και δημιούργησαν εναλλακτικά κανάλια διοχέτευσης της ρευστότητας. **Σελ. 3**

Αύξηση κατανάλωσης στις ΗΠΑ και εξαγωγή κρίσεων

Μερικές ημέρες μετά την απόφαση της Federal Reserve να προχωρήσει σε μια ακόμη επιθετική αύξηση των επιτοκίων του δολαρίου, τα στοιχεία φέρουν την αμερικανική οικονομία σε τεχνική ύφεση δεδομένου ότι το ΑΕΠ της υπερδύναμης συρρικνώθηκε για δεύτερο συναπτό τρίμηνο. Πάντως, η μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου διατηρεί την ισχύ της. Η ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε κατά 1%, οι προσλήψεις από τις αμερικανικές επιχειρήσεις συνεχίζονται και η ανεργία παραμένει στα προ πανδημίας επίπεδα. Την ίδια στιγμή, η υπερδύναμη εξάγει οικονομικές κρίσεις και πτωχεύσεις σε άλλες χώρες μέσω της ραγδαίας ανόδου που σημειώνει τους τελευταίους μήνες το δολάριο. **Σελ. 10**

Τα σχέδια και οι προκλήσεις για ΚΕΔΙΠΕΣ

Συνέντευξη Λ. Παπαδόπουλου

Τους πυλώνες της στρατηγικής της ΚΕΔΙΠΕΣ αναλύει στην «Κ» ο Πρόεδρος του Δ.Σ. Λάμπρος Παπαδόπουλος. Τονίζει ότι γίνονται εσωτερικά οι απαιτούμενες προεργασίες ούτως ώστε σε περίπτωση μετεξέλιξης σε Εθνική Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων, να μπορούν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις που θα προκύψουν. **Σελ. 4**

Μεγάλες τομές στην επικοινωνία φέρνει η Cyta

Συνέντευξη Μ.Ο. Ιωαννίδη

Το δρόμο της ψηφιακής οικονομίας άνοιξε η Cyta με την υπογραφή της συμφωνίας για το καλωδιακό σύστημα Eat Med Corridor. Όπως αναφέρει ο πρόεδρος της Cyta Μιχάλης Ο. Ιωαννίδης, το έργο θα αποφέρει τεράστια γεωπολιτικά και οικονομικά οφέλη για την Κύπρο αλλά και προσφοράς καλύτερων υπηρεσιών προς τον καταναλωτή. **Σελ. 6**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΑΔΕΙΑ ΤΑ ΤΑΜΕΙΑ

Σήμα κινδύνου εκπέμπει η εστίαση στην Ελλάδα

Η κρίση της πανδημίας, η εκτόξευση του ενεργειακού κόστους και το μπαράζ ανατιμήσεων δοκιμάζει τις αντοχές του κλάδου της εστίασης στην Ελλάδα. Η εικόνα είναι πολύ ανησυχητική, κυρίως για τις μικρότερες επιχειρήσεις, με το 44% να εμφανίζει μηδενικά ταμειακά διαθέσιμα. **Σελ. 7**

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Περιοδεία στο εξωτερικό κάνει το ΠΟΠ χαλλούμι

Το κυπριακό λευκό τυρί σχάρας θα κυκλοφορεί και θα προωθείται παράλληλα με το χαλλούμι ΠΟΠ. Ψάχνουν brand name για το νέο προϊόν. Η αύξηση του κόστους προβληματίζει τους παραγωγούς και θα ξαναδούν την τιμή του αγελαδινού γάλακτος. Περιοδεία στο εξωτερικό κάνει το ΠΟΠ. **Σελ. 5**

ΕΛΛΑΔΑ

Συνεχίζεται το ράλι σε ακίνητα και ενοίκια

Εντονα ανοδικά κινήθηκαν το δεύτερο τρίμηνο οι τιμές πώλησης και ενοικίασης κατοικιών στην Ελλάδα. Τη μεγαλύτερη ετήσια αύξηση τιμών πώλησης στην Αττική σημείωσαν το Αιγάλεω με 20,3% και η Καλλιθέα με 19%. Η μεγαλύτερη αύξηση στα ενοίκια παρατηρείται στα νότια προάστια. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**3,12%**	**-0,03%**
Γερμανία	0,82%	-0,20%
Γαλλία	1,38%	-0,23%
Ιταλία	3,16%	-0,16%
Ισπανία	1,97%	-0,27%
Ιρλανδία	1,44%	-0,20%
Ελλάδα	2,90%	-0,35%
Ην. Βασίλειο	1,86%	-0,16%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Των* **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** *και* **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Ο κίνδυνος οικονομικής στασιμότητας

Οι πρόσφατες εξελίξεις υποδηλώνουν ότι οι ΗΠΑ και η ΕΕ κινούνται προς στασιμοπληθωρισμό, την ταυτόχρονη, δηλαδή, συνύπαρξη πληθωρισμού και επιβράδυνσης της οικονομικής ανάπτυξης, με αρνητικά επακόλουθα για την ανεργία και την κοινωνική συνοχή.

Οι κυβερνήσεις και οι κεντρικές τράπεζες διαθέτουν δύο βασικά εργαλεία για παρέμβαση και διόρθωση της πορείας των οικονομιών. Αμφότερα στοχεύουν στην αναθέρμανση ή, ανάλογα με τις συνθήκες, στη συγκράτηση του ρυθμού ανάπτυξης. Τα δύο εργαλεία αφορούν τη δημοσιονομική πολιτική, μέσω προσαρμογής των δημόσιων δαπανών και του φορολογικού πλαισίου, και τη νομισματική πολιτική, μέσω αλλαγής των βασικών επιτοκίων και της προσφοράς χρήματος.

Οι συνθήκες στασιμοπληθωρισμού συνεπάγονται έντονο δίλημμα για τις αρχές, δεδομένου ότι, κατά κανόνα, οι πολιτικές που στοχεύουν στη συγκράτηση του πληθωρισμού τείνουν να επιδεινώνουν την ανεργία και το αντίστροφο.

Δύο βασικοί λόγοι οδηγούν στο φαινόμενο του στασιμοπληθωρισμού:

Πρώτον, η μείωση της παραγωγής βασικών προϊόντων, όπως το πετρέλαιο, που επιδρά αυξητικά στις τιμές και παράλληλα ανασταλτικά στην οικονομική δραστηριότητα, εφόσον διογκώνει το κόστος παραγωγής και περιορίζει την κερδοφορία.

Δεύτερον, η ταυτόχρονη υιοθέτηση οικονομικών πολιτικών που περιορίζουν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών ενώ διογκώνουν την προσφορά χρήματος.

Και οι δύο παράγοντες διαδραμάτισαν έντονο ρόλο τη δεκαετία του 1970, όταν παρατηρήθηκε το φαινόμενο του στασιμοπληθωρισμού, αρχικά στη Βρετανία και μετέπειτα παγκοσμίως, όταν ο ΟΠΕΚ τετραπλασίασε την τιμή του πετρελαίου, τον Οκτώβριο του 1973. Η συνεπαγόμενη ύφεση ώθησε τις κεντρικές τράπεζες σε υπερβολικά επεκτατική νομισματική πολιτική, πυροδοτώντας ένα φαύλο κύκλο αυξήσεων τιμών και μισθών.

Παρόλο ότι η θεωρητική συσχέτιση μεταξύ πληθωρισμού και ανεργίας έχει αμφισβητηθεί, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, εντούτοις οι παράγοντες που αναφέρθηκαν πιο πάνω, φαίνεται να οδηγούν, στην παρούσα φάση, σε μια νέα περίοδο στασιμοπληθωρισμού. Συγκεκριμένα, ο συνδυασμός υπέρμετρα μεγάλης περιόδου χαμηλών επιτοκίων και οι επεκτατικές νομισματικές και δημοσιονομικές πολιτικές, που υιοθετήθηκαν για αντιμετώπιση της πανδημίας, καθώς και οι δυσμενείς επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία, που αφορούν την παραγωγή ενέργειας και τροφίμων, έχουν δημιουργήσει γόνιμο έδαφος για αναβίωση του στασιμοπληθωρισμού.

Οι επιπτώσεις για μικρές οικονομίες, και συγκεκριμένα για την Κυπριακή, είναι ιδιαίτερα έντονες δεδομένων: (α) της υπερεξάρτησης από εισαγόμενη ενέργεια και πρώτες ύλες, (β) της αναποτελεσματικότητας της στρατηγικής για ενεργειακή απεξάρτηση από συμβατικές μορφές ενέργειας, π.χ. μέσω ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και (γ) των περιοριστικών πλαισίων δημοσιονομικής στήριξης, που διέπονται, σε μεγάλο βαθμό, από Ευρωπαϊκούς κανόνες.

Το μακροοικονομικό πλαίσιο τα επόμενα χρόνια θα είναι ιδιαίτερα απαιτητικό. Οι χώρες καλούνται να τονώσουν την οικονομική ευμάρεια, προωθώντας την ψηφιακή και την πράσινη ανάπτυξη. Ταυτόχρονα, καλούνται να προσφέρουν στοχευμένη ανακούφιση των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, σε ένα περίπλοκο χρηματοοικονομικό περιβάλλον και με περιορισμένους δημοσιονομικούς πόρους στη διάθεσή τους.

Είναι βέβαιο ότι οι οικονομικές πτυχές και ειδικότερα οι προτεινόμενες πολιτικές για αντιμετώπιση του φαινομένου του στασιμοπληθωρισμού θα αποτελέσουν βασικές προτεραιότητες του εκλογικού αγώνα για ανάδειξη Προέδρου της Δημοκρατίας. Όλοι μας καλούμαστε να εξετάσουμε με προσοχή τις θέσεις των υποψηφίων.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών.
Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της Pricewaterhouse-Coopers Investment Services.

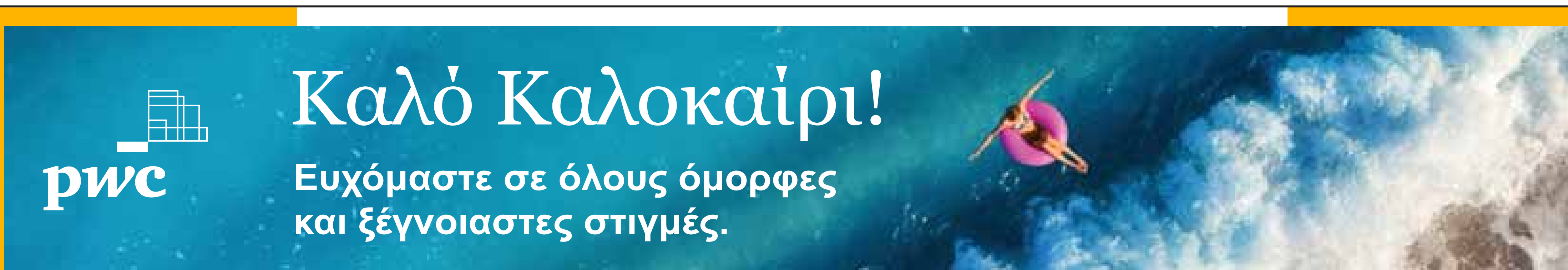

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της **ΡΙΤΣΑ ΝΑΙΝΤΟΥ / REUTERS**

Ο πληθωρισμός υπονομεύει εξαγορές στο λιανεμπόριο

Η κρίση του κόστους ζωής, το τέλος της οποίας δεν διαφαίνεται στον ορίζοντα, προξενεί κραδασμούς σε όλη την Ευρώπη, ενώ οι επιχειρηματικές κινήσεις στο πεδίο του λιανεμπορίου και των καταναλωτικών ειδών έχουν δραστικά επιβραδυνθεί και μάλιστα, όπως δείχνουν τα δεδομένα, πολύ περισσότερο από ό,τι σε άλλους τομείς. Η εκτίναξη του δείκτη του πληθωρισμού σε πρωτόγνωρα επίπεδα σε όλο τον κόσμο έχει αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι ψωνίζουν, ενώ είναι πολλές οι οικογένειες που στρέφονται σε φθηνότερα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας αντί για τα βασικά εμπορικά σήματα, όπως των Unilever, Procter & Gamble και Nestle. Στην Ευρώπη, εν μέσω αβεβαιότητας για τους

Οι συμφωνίες στην Ευρώπη μειώθηκαν από τις αρχές του χρόνου έως σήμερα κατά 38% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο πέρυσι.

ομίλους καταναλωτικών αγαθών ευρείας χρήσης και εκείνους του λιανικού εμπορίου, καθώς και με την προοπτική πιθανής ύφεσης, όσοι θέλουν να αγοράσουν και να πουλήσουν μετά δυσκολίας μπορούν να συμφωνήσουν στην αποτίμηση περιουσιακών στοιχείων, σύμφωνα με έξι τραπεζικά στελέχη και δικηγόρους συγχωνεύσεων και εξαγορών σε μεγάλους ομίλους. «Διαπιστώνουμε ότι πλέον οι άνθρωποι δεν αγοράζουν επώνυμα είδη αλλά προτιμούν την ιδιωτική ετικέτα», δηλώνει ο Γκούσταβ Γκούπτου, διευθύνων σύμβουλος της επενδυτικής τραπεζικής της BNP Paribas, ο οποίος παρέχει στην πελατεία του συμβουλές σχετικά με τα καταναλωτικά είδη, την υγεία και τον τομέα λιανεμπορίου. «Εάν υπάρξει επιβράδυνση από την πλευρά της ζήτησης και τελικώς φθάσουμε σε ύφεση, αυτό μεταφράζεται σε καίριο πλήγμα στην κορυφή και στη βάση των εταιρειών συσκευασμένων καταναλωτικών ειδών, ενώ τελικά και η αποτίμηση των τίτλων τους θα επηρεαστεί», ανέφερε.

Το ποσό που δαπανήθηκε για εξαγορές στο ευρωπαϊκό λιανεμπόριο και στα καταναλωτικά είδη ευρείας χρήσης έχει μειωθεί από τις αρχές του χρόνου μέχρι σήμερα κατά 38% στα 45 δισ. δολάρια σε αντιστοιχία με την ίδια περίοδο πέρυσι, σύμφωνα με στοιχεία της Refinitiv. Συγκριτικά οι εξαγορές και συγχωνεύσεις σε όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας μειώνονται μόνον κατά 4% από την έναρξη του 2022 στα 601 δισ. δολάρια. «Οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές έχουν επιβραδυνθεί φέτος. Οι μεγαλύτερες στρατηγικές συμφωνίες που έχουν περάσει διά πυρός και σιδήρου, τελικώς προχωρούν, ενώ αντιθέτως κάποιες άλλες που αφορούν επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης, που τις κινούν ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια, έχουν βρεθεί προ εμποδίων», παρατηρεί ο Ρόμπερτ Πλάουμαν, συνεπικεφαλής του τμήματος επενδυτικής τραπεζικής Ευρώπης, Μ. Ανατολής και Αφρικής της Citi για τον κλάδο καταναλωτικών ειδών. Ο αριθμός των συμφωνιών στο λιανεμπόριο και την κατανάλωση ελαττώθηκε 24% στις 1.074, ενώ αθροιστικά σε όλους τους κλάδους η πτώση είναι της τάξεως του 12% στις 10.425 επιχειρηματικές κινήσεις.

Βεβαίως, η παγκόσμια διαπραγμάτευση σε όλο το εύρος της οικονομικής δραστηριότητας εισέρχεται σε μια άγονη εποχή, καθώς ο ίδιος ο πληθωρισμός και η πορεία των χρηματιστηριακών δεικτών ανακόπτουν τη διάθεση πολλών διοικητικών συμβουλίων να αναπτύξουν τις εταιρείες τους μέσω εξαγορών. Η ινδική Reliance Industries Ltd και η αμερικανική εταιρεία εξαγορών Apollo Global Management επιβεβαίωσαν τον Απρίλιο ότι σχεδίαζαν μια κοινή προσφορά για τη βρετανική αλυσίδα φαρμακείων Boots, αλλά έκτοτε η συμφωνία ξεπεράστηκε από τις εξελίξεις. Ομοίως, στις αρχές του τρέχοντος έτους, ο κολοσσός της Unilever δεν κατόρθωσε να αποκτήσει τον βραχίονα προϊόντων για τη φροντίδα της υγείας της GlaxoSmithKline, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι είχε υποβάλει τρεις προσφορές. Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί πως η Boots σήμερα αποτιμάται σε χρηματιστηριακή αξία σε 30,5 δισ. στερλίνες, δηλαδή 36,72 δισ. δολάρια, άρα σε επίπεδα πολύ χαμηλότερα από την τελική προσφορά της Unilever ύψους 50 δισ. λιρών.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Πρώτα σημάδια

Η άνοδος των επιτοκίων μεταξύ άλλων στοχεύει και στην συγκράτηση των τιμών των κατοικιών. Στην άλλη άκρη του Ατλαντικού όπου οι αυξήσεις από την Fed ξεκίνησαν νωρίτερα και με μεγαλύτερη ένταση από ότι στην ΕΕ, έχουν καταγραφεί τα πρώτα αποτελέσματα. Συγκεκριμένα, έχει σημειωθεί συγκράτηση των τιμών των κατοικιών με την καμπύλη να παρουσιάζει σταθεροποίηση προτού ακολουθήσει πτωτική πορεία, όπως αναμένεται να συμβεί στο β' εξάμηνο του έτους. Αυτός ήταν και κύριος ο λόγος που οι πρόσφατες ανακοινώσεις αποτελεσμάτων των τραπεζών περιλάμβαναν σημαντικές προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις μειώνοντας τα καθαρά κέρδη.

Ρυθμιστής τιμών

Η επαναλειτουργία του ρωσικού αγωγού δεν ήταν χωρίς κόστος για τις ευρωπαϊκές αγορές ενέργειας. Η ρωσική κυβέρνηση, χρησιμοποιώντας τις ποσότητες που δύναται να αφήνει να περνάνε μέσα από τον αγωγό, λειτουργεί ως ρυθμιστής στις τιμές του φυσικού αερίου. Για παράδειγμα, η μείωση των ποσοτήτων που τροφοδοτεί την Γερμανία με φυσικό αέριο η Ρωσία και η καθήλωση της δυναμικότητας στο 20% είχε ως αποτέλεσμα να διακυμανθεί η τιμή σε ποσοστό 15% ημερήσια. Συγκεκριμένα, η τιμή για την προμήθεια ενός μέγα-βατ για μία ώρα εκτοξεύθηκε στα 228 ευρώ από 199 ευρώ που ήταν μια μέρα πριν. Για να έχουμε αντίληψη των τιμών, υπενθυμίζουμε ότι πριν από 12 μήνες η αντίστοιχη τιμή ήταν στα 23 ευρώ.

Πρώτο βήμα

Είναι γνωστή η πρόθεση της ΕΕ μετά την τραπεζική ένωση, όσο κατάφερε να προχωρήσει, να υλοποιήσει και την ενοποίηση των ευρωπαϊκών χρηματιστηρίων. Η προσπάθεια και σε αυτή την περίπτωση αναμένεται πως θα είναι γεμάτη εμπόδια και καθυστερήσεις. Η πρώτη πράξη του νέου αυτού έργου αφορά στην πρόθεση ενοποίησης της μετάδοσης των τιμών όλων των εισηγμένων ευρωπαϊκών μετοχών, σε μια συνδρομή. Η ενέργεια ως στόχο έχει να ενισχύσει την διαφάνεια και αποτελεσματικότητα των ευρωπαϊκών αγορών. Οι αντιδράσεις έρχονται ως επί το πλείστον από μεγάλες αγορές όπως είναι αυτή της Γερμανίας, η οποία θεωρεί ότι θα χάσει μεγάλο μέρος των εισοδημάτων της. Θετικά αντικρύζουν αυτή την προοπτική η Ολλανδία και η Ιρλανδία ενώ η πρόταση προωθείται από γαλλικής πλευράς.

Καλή πρακτική

Η πρόσφατη αύξηση των επιτοκίων από την ΕΚΤ υπήρξε κομβικό σημείο όσον αφορά στην ανάδειξη των οικονομικών ανισοτήτων ως βασική παράμετρος που επηρεάζει διαφορετικά τις όποιες οικονομικής φύσεως αποφάσεις, όπως είναι η αύξηση στα επιτόκια. Πέραν του μηχανισμού μετάδοσης που αποφασίστηκε για προστασία των χωρών, η ΕΚΤ μελετά και τις διαφοροποιήσεις μεταξύ των κοινωνικών ομάδων. Σε πρόσφατη έρευνα έχει μελετηθεί το εισόδημα των μεταναστών σε σχέση με τους ντόπιους. Στους μετανάστες περιλαμβάνονται και όσοι μετακομίζουν από μια χώρα της ΕΕ σε μια άλλη. Έχει διαπιστωθεί ότι υπάρχει χάσμα, αν και χαμηλότερο, στα εισοδήματα των δύο κατηγοριών ακόμη και σε όσους μεταναστεύουν πριν την ηλικία των 18 ετών. Έχει αποδειχθεί ότι αυτές οι διαφοροποιήσεις προκαλούν διαφορετικές αντιδράσεις σε κάθε οικονομική απόφαση και γι' αυτό θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Αυτή η πρακτική μπορεί κάλλιστα να μπει σε εφαρμογή και για αποφάσεις που λαμβάνουν οι εθνικές κυβερνήσεις.

Νότες αισιοδοξίας

Η περίπτωση της Γερμανίας ως προπομπός των εξελίξεων φέρνει την αισιοδοξία και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Σύμφωνα με έρευνα του οικονομικού ινστιτούτου IFO, οι τιμές αναμένεται πως θα κινηθούν καθοδικά κατά το δεύτερο μισό του έτους καθώς όλο και λιγότερες επιχειρήσεις δηλώνουν πρόθυμες να αυξήσουν τις τιμές των προϊόντων τους. Τα κακά νέα όμως έρχονται από τον κλάδο των τροφίμων όπου εκεί παρατηρείται μια υστέρηση στις αυξήσεις των τιμών με αποτέλεσμα οι τιμές στα τρόφιμα να αναμένεται πως θα συνεχίσουν την ανοδική τους πορεία.

Η προεκλογική περίοδος μέχρι στιγμής φαίνεται να ασκεί πιέσεις αφήνοντας έντονο αποτύπωμα στα δημόσια οικονομικά.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Τρέχουσα Απόδοση Ομολόγου

CYPRUS INSTITUTE of MARKETING THE CYPRUS BUSINESS SCHOOL

Τρέχουσα Απόδοση καλείται η ετήσια απόδοση (έσοδο) ενός ομολόγου επί της τιμής αγοράς του, ανεξάρτητα από τη διάρκεια ζωής του. Για τον υπολογισμό, διαιρούμε το ετήσιο τοκομερίδιο (καταβολή τόκου στον κάτοχο του ομολόγου: ονομαστικό επιτόκιο x ονομαστική αξία) με την τρέχουσα τιμή αγοράς του ομολόγου. Εάν όμως ο επενδυτής έχει αγοράσει το ομόλογο στην ονομαστική του αξία (αρχικό ποσό έκδοσης το οποίο ο εκδότης θα αποπληρώσει στη λήξη του ομολόγου), τότε η τρέχουσα απόδοση ισούται με το ονομαστικό επιτόκιο του ομολόγου.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Ε.Ε.: Δραματική αύξηση δασικών πυρκαγιών

Καλοκαίρι της φωτιάς αποδεικνύεται το φετινό, τόσο για την Ευρώπη όσο και για ολόκληρο τον πλανήτη. Στη Γηραιά Ηπειρο, οι τελευταίες εβδομάδες των ακραία υψηλών θερμοκρασιών είχαν ολέθρια αποτελέσματα. Οπως διαπιστώνεται από το πρόγραμμα γεωσκόπησης «Κοπέρνικος» της Ευρωπαϊκής Ενωσης, ο συνολικός αριθμός πυρκαγιών στην Ε.Ε. από την 1η Ιανουαρίου έως την 23η Ιουλίου της φετινής χρονιάς ήταν τετραπλάσιος από τον μέσο όρο της τελευταίας 15ετίας.

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι σε αυτή τη χρονική περίοδο, το 2022 στην Ε.Ε. εκδηλώθηκαν 1.926 δασικές πυρκαγιές, ενώ ο μέσος όρος για την ίδια περίοδο από το 2006 έως το 2021 ήταν μόλις 520. Η αύξηση των δασικών πυρκαγιών συνδέεται άρρηκτα με την κλιματική αλλαγή, που προκαλεί παρατεταμένες περιόδους καύσωνα και ανομβρία.

Σήμερα εξακολουθούν να μαίνονται ιδιαίτερης έντασης πυρκαγιές σε χώρες της Ευρώπης. Στην καρδιά της Ηπείρου, ο εθνικός δρυμός της βορειοκής Ελβετίας, στα σύνορα μεταξύ Τσεχίας και Γερμανίας, έχει μετατραπεί σε πύρινη κόλαση. Η φωτιά μαίνεται από το περασμένο Σαββατοκύριακο, παρότι εκατοντάδες Γερμανοί και Τσέχοι πυροσβέστες καταβάλλουν υπεράνθρωπες προσπάθειες για να τη θέσουν υπό έλεγχο. Πυροσβεστικά αεροσκάφη και ελικόπτερα έριξαν περισσότερους από 100 τόνους νερού, αλλά νωρίς χθες το πρωί σημειώθηκε νέα αναζωπύρωση.

Το πρόγραμμα του ΟΗΕ για το περιβάλλον εξέδωσε χθες ανακοίνωση, τονίζοντας ότι οι φετινές δασικές πυρκαγιές σε Ευρώπη, Βόρεια Αμερική και πολλές άλλες περιοχές της Γης δεν αποτελούν φυσιολογικό φαινόμενο, αλλά, αντιθέτως, κάτι απολύτως αφύσικο. Ταυτόχρονα, εκφράζεται ιδιαίτερη ανησυχία, όχι μόνο για την απώλεια ζωών και περιουσιών, αλλά και για τη μαζική καταστροφή καλλιεργήσιμων γαιών, ιδιαίτερα σε μια περίοδο που ο κόσμος μαστίζεται από την επισιτιστική κρίση και την ξηρασία. Οι συνέπειες των δασικών πυρκαγιών, επισημαίνεται, επιβαρύνουν με ρύπους την ατμόσφαιρα αυξάνοντας τους κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και εξαλείφουν τη βιοποικιλότητα.

Δεν υπάρχει αμφιβολία, συνεχίζει η ανακοίνωση, ότι οι δασικές πυρκαγιές είναι συνέπεια της κλιματικής αλλαγής. Η υπερθέρμανση του περιβάλλοντος και η αλλαγή χρήσης της γης θα προκαλέσουν αύξηση κατά 14% των δασικών πυρκαγιών έως το 2030, κατά 30% έως το 2050 και κατά 50% έως το τέλος του αιώνα. Οι κυβερνήσεις σε ολόκληρο τον κόσμο έχουν χρέος να μειώσουν την εκπομπή αερίων, τα οποία ευθύνονται για την υπερθέρμανση του πλανήτη, και να φροντίσουν για την αποκατάσταση των κατεστραμμένων οικοσυστημάτων. «Σε έναν κόσμο που φλέγεται, πρέπει όλοι μας να γίνουμε πυροσβέστες», καταλήγει το πρόγραμμα του ΟΗΕ για το περιβάλλον.

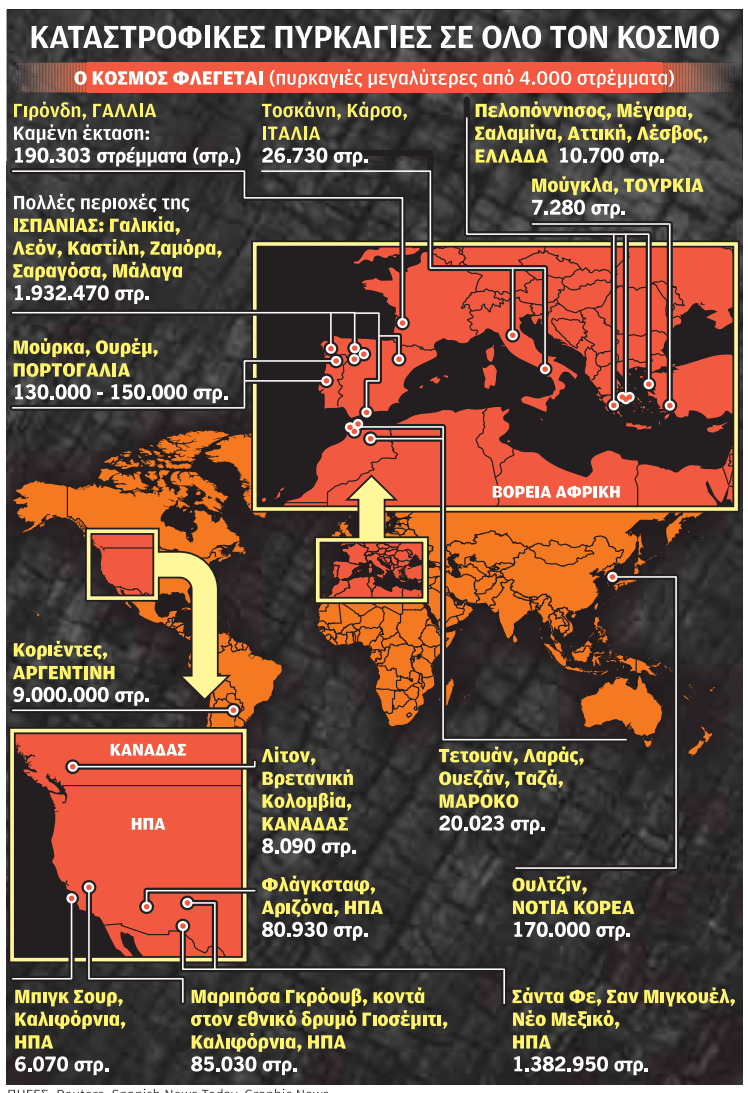

ΠΗΓΕΣ: Reuters, Spanish News Today, Graphic News

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Κοχλάζει εξαιτίας θαλάσσιου καύσωνα η Δυτική Μεσόγειος

Την υπερθέρμανση των θαλάσσιων υδάτων στη Μεσόγειο καταδεικνύει ως μείζον πρόβλημα η MKO Mercator Océan International, στην οποία συμμετέχουν τα σημαντικότερα ωκεανογραφικά ινστιτούτα της Ευρώπης.

Οι «θαλάσσιοι καύσωνες» είναι ακόμη μία συνέπεια της κλιματικής αλλαγής που ανησυχεί ιδιαίτερα τους επιστήμονες. Ειδικότερα, η εκπρόσωπος της MOI, ωκεανολόγος Καρίνα φον Σούκμαν, δήλωσε ότι από τον Μάιο τα ύδατα της Δυτικής Μεσογείου κυριολεκτικώς «κοχλάζουν», με θερμοκρασίες που υπερβαίνουν ακόμη και τους πέντε βαθμούς Κελσίου συγκριτικά με τα φυσιολογικά για την εποχή δεδομένα.

Αρχικά, το «κύμα θαλάσσιας ζέστης» καταγράφηκε στη θάλασσα της Λιγουρίας, για να μετατοπισθεί προς τον κόλπο του Τάραντα στην Απουλία της νοτιοανατολικής Ιταλίας. Το Ιούλιο το ίδιο φαινόμενο καταγράφηκε στις Βαλεαρίδες νήσους της Ισπανίας, στη Σαρδηνία και στην Τυρρηνική Θάλασσα. «Η θερμοκρασία των επιφανειακών υδάτων είναι υψηλότερη κατά τέσσερις ή ακόμα και πέντε βαθμούς στις Βαλεαρίδες και τις ανατολικές ακτές της Κορσικής», ανέφερε η Φον Σούκμαν, προσθέτοντας ότι «τα θερμότερα νερά μπορεί να είναι μια ευχάριστη εξέλιξη για τους παραθεριστές στα θέρετρα της Δυτικής Μεσογείου, όμως είναι καταστροφικά για τα θαλάσσια οικοσυστήματα. Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε τι προκαλούν οι "θαλάσσιοι καύσωνες" στη χλωρίδα και την πανίδα των θαλασσών, καθώς και ότι η επανάληψη τέτοιων περιστατικών θα οδηγήσει με βεβαιότητα σε οικολογική καταστροφή. Μία από τις συνέπειες που θα έχει η αύξηση της θερμοκρασίας των επιφανειακών νερών είναι η απoδημία κάποιων ειδών ή ακόμα και ο μαζικός θάνατος άλλων. Η διατάραξη των οικοσυστημάτων θα επηρεάσει δυσμενώς την τουριστική εκμετάλλευση αυτών των περιοχών αλλά και την αλιεία».

Η Μεσόγειος, άλλωστε, έχει εξέχουσα σημασία γιατί, παρότι συνιστά μόλις το 1% της συνολικής θαλάσσιας επιφάνειας του πλανήτη, αποτελεί τον βιότοπο του 20% των θαλάσσιων ειδών. Μελέτη που δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση Global Change Biology διαπιστώνει πέντε διαδοχικά έτη συνεχών μαζικών θανάτων κατά την περίοδο 2015-2019.

Αλλαγή πλάνων Ελληνικής για χρεώσεις σε καταθέτες λιανικής

Ερωτηματικά για το αν μελλοντικά θα περιληφθούν και οι μεγάλοι εταιρικοί πελάτες

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Οι πρόσφατες εξελίξεις νομισματικής πολιτικής οδήγησαν στην αναστολή του μέτρου της επιβολής χρεώσεων στους μεγάλους καταθέτες λιανικής τραπεζικής από την Ελληνική Τράπεζα. Έτσι, οι μεγάλοι λιανικοί καταθέτες –και όχι οι εταιρικοί- δεν θα χρεώνονται για να διατηρούν μεγάλες καταθέσεις στην Ελληνική Τράπεζα. Είναι μέτρο που είχαν συζητήσει να εφαρμόσουν και άλλες κυπριακές τράπεζες στα πρότυπα ξένων τραπεζών, ωστόσο καμία άλλη δεν είχε ετοιμάσει τόσο πολύ το έδαφος για να το υλοποιήσει. Η απόφαση της ΕΚΤ να αυξήσει κατά 0,5% τα επιτόκια για πρώτη φορά τα τελευταία 11 χρόνια, αλλά και με περαιτέρω αυξήσεις να αναμένονται στους επόμενους μήνες, οι σχεδιασμοί για μετακύλιση του κόστους φύλαξης των καταθέσεων των πελατών, φεύγει από το τραπέζι. Όπως είχε αφήσει να εννοηθεί η Ελληνική Τράπεζα, οι χρεώσεις θα εφαρμόζονταν σε πελάτες που έχουν καταθέσεις άνω των 100 χιλιάδων ευρώ, ενώ άλλες τράπεζες είχαν κάνει ασκήσεις επί χάρτου για ενδεχόμενες αυξήσεις προμηθειών στους μεγάλους τους πελάτες (fees). Θα έχει ενδιαφέρον πλέον να δούμε αν οι κυπριακές τράπεζες θα συνεχίσουν να έχουν την τάση να «διώχνουν» καταθέσεις, αφού από εδώ και πέρα το «παρκάρισμα» της κατάθεσης δεν θα έχει κόστος. Οι κυπριακές τράπεζες απορρόφησαν το κόστος φύλαξης της ρευστότητάς τους σε κεντρικές τράπεζες, τουλάχιστον για τους πελάτες λιανικής τραπεζικής, όσο υπήρχαν αρνητικά επιτόκια. Δεν είχαν όμως την ίδια αντιμετώπιση οι μεγάλοι εταιρικοί πελάτες. Από το πρώτο εξάμηνο του 2020 επιβλήθηκαν αρνητικά επιτόκια σε εταιρικούς πελάτες που διατηρούν σε μερικές κυπριακές τράπεζες πάνω από 100 χιλιάδες ευρώ καταθέσεις.

Αυτό που πετυχαίνουν τα υψηλότερα επιτόκια είναι να διατηρούν τις προσδοκίες για τον πληθωρισμό υπό έλεγχο.

Προέκυψε όμως και ένα καλό. Στην προσπάθεια των κυπριακών τραπεζών να αντιμετωπίσουν τα αρνητικά επιτόκια σε σχέση με τις καταθέσεις, υιοθέτησαν και δημιούργησαν εναλλακτικά κανάλια διοχέτευσης αυτής της ρευστότητας για τους πελάτες τους. Το «μενού» περιλαμβάνει πλέον τοποθετήσεις καταθέσεων σε real estate, αμοιβαία κεφάλαια, προϊόντα εγγυημένου κεφαλαίου, σε επενδυτικά και ασφαλιστικά προϊόντα μακροπρόθεσμου ορίζοντα. Αυτές είναι μερικές από τις εναλλακτικές τοποθετήσεις των καταθέσεών του που μπορεί να προχωρήσει ένας πελάτης. Σε αυτούς τους τομείς οι κυπριακές τράπεζες εστίασαν τον τελευταίο 1,5 χρόνο και ιδίως σε επενδυτικά και ασφαλιστικά προϊόντα που –ομολογουμένως- δεν είχαν δώσει όση βαρύτητα θα έπρεπε να έχουν δώσει στα προηγούμενα χρόνια. Ή τέλος πάντων δεν είχαν προσπαθήσει να μεταφέρουν αυτή την κουλτούρα στους μεγάλους πελάτες τους, εταιρικούς ή λιανικής.

Ερωτηματικά για εταιρικούς

Το περιβάλλον των αρνητικών επιτοκίων είναι παρελθόν. Η ΕΚΤ αναμένεται να προχωρήσει σε άλλη αύξηση των επιτοκίων από Σεπτέμβρη, πιθανώς άλλου 0,5%, ενώ σύμφωνα με εκτιμήσεις μέχρι και το Μάρτη του 2023 τα επιτόκια θα έχουν φτάσει τουλάχιστον στο 1,25%. Και εκεί γεννάται εύλογα ένα ερώτημα. Αν οι κυπριακές τράπεζες θα προχωρήσουν στην παύση επιβολής τέλους – χρεώσεων στη βάση αρνητικών επιτοκίων και για τους μεγάλους εταιρικούς πελάτες. Εικάζεται πως από το 2023 δεν θα υπάρχει λόγος να επιβάλουν αυτό το τέλος στους μεγάλους εταιρικούς καταθέτες, ωστόσο οι αποφάσεις που θα παρθούν θα είναι από τις ίδιες τις τράπεζες και τα περιθώρια που θα τους αφήσουν οι αποφάσεις της νομισματικής πολιτικής.

Η λογική πίσω από τα επιτόκια

Όπως εξηγεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στο δελτίο ανάλυσης της απόφασης για την αύξηση των επιτοκίων, υπό κανονικές συνθήκες, εάν ο πληθωρισμός είναι υπερβολικά υψηλός λόγω της υπερβολικής ζήτησης για ελάχιστα αγαθά και υπηρεσίες, μπορούμε να αυξήσουμε τα επιτόκια ούτως ώστε οι πιστώσεις να γίνουν πιο ακριβές. Με αυτόν τον τρόπο πρεμεί η οικονομία, κατευνάζονται οι προσδοκίες για τον πληθωρισμό και υποχωρεί ο πληθωρισμός.

Εάν ο πληθωρισμός είναι υπερβολικά χαμηλός, κάτι το οποίο συνέβαινε για πολύ καιρό, μπορούμε να μειώσουμε τα επιτόκια ούτως ώστε οι πιστώσεις να γίνουν φθηνότερες και να τονώσουμε με αυτόν τον τρόπο τις επενδύσεις και τη ζήτηση. Η αύξηση των επιτοκίων δεν θα λύσει από μόνη της όλα αυτά τα προβλήματα. Αυτό που πετυχαίνουν όμως, είναι να διατηρούν τις προσδοκίες για τον πληθωρισμό υπό έλεγχο.

Ξεκαθαρίζει τη θέση της σε τράπεζες για κυρώσεις η ΜΟΚΑΣ

Σε σχέση με τις κυρώσεις και την εξέταση των περιοριστικών μέτρων με βάση τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας προχωρά η ΜΟΚΑΣ και προτείνει να μην στέλνονται περιπτώσεις για εξέταση σε αυτήν, εκτός αν πράγματι αγγίζει τη δικαιοδοσία της. Η Μονάδα Αντιμετώπισης Αδικημάτων Συγκάλυψης (ΜΟΚΑΣ) τονίζει σε οδηγία της προς τις τράπεζες πως ενδεχόμενη παράβαση των διατάξεων και ψηφισμάτων που αφορούν τις κυρώσεις και τα περιοριστικά μέτρα, συνιστά ποινικό αδίκημα. Ωστόσο, σε περίπτωση που αρμόδια Αρχή διαπιστώσει ενδεχόμενη παράβαση των εν λόγω κυρώσεων και περιοριστικών μέτρων, να διαβιβάσει τις σχετικές πληροφορίες και στοιχεία στην αστυνομία για διερεύνηση. Η οδηγία της ΜΟΚΑΣ που έχει στην κατοχή της η «Κ» και εστάλη στις τράπεζες αναφέρει ότι οι υπόχρεες οντότητες όταν διαπιστώσουν κατά τον έλεγχο των καταλόγων κυρώσεων και περιοριστικών μέτρων που διενεργούν, ότι πρόσωπα ή νομικές οντότητες προς τα οποία παρέχουν υπηρεσίες, περιλαμβάνονται στους σχετικούς καταλόγους και προχωρούν στα αναγκαία μέτρα, δεν θα πρέπει να υποβάλλουν στη Μονάδα αναφορές στη βάση μόνο αυτού του λόγου.

Συνιστά ποινικό αδίκημα μια ενδεχόμενη παράβαση των διατάξεων και ψηφισμάτων που αφορούν αυτά τα μέτρα.

Αυτό, συνεχίζει στην οδηγία που εστάλη, δεν επηρεάζει την εκ του νόμου υποχρέωση για αναφορά στη Μονάδα ύποπτων συναλλαγών, σε σχέση με αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, σχετιζόμενα γενεσιουργά αδικήματα και αδικήματα χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, εάν διαπιστώσουν τέτοιες ύποπτες συναλλαγές.

Επί της ουσίας, η Μονάδα εξηγεί ότι αν κάποιος εμπίπτει στις κυρώσεις εφαρμόζεται ένα συγκεκριμένο πρωτόκολλο. αλλά αν κάποιο πρόσωπο προχωρά σε μη αρμόζουσες ενέργειες που σχετίζονται με τις αρμοδιότητες της ΜΟΚΑΣ, τότε, ναι, οι τράπεζες να προωθούν αυτές τις περιπτώσεις στη ΜΟΚΑΣ. Μάλλον, όπως διαφαίνεται, τράπεζες προχωρούσαν σε αναφορές στη ΜΟΚΑΣ μόνο και μόνο επειδή υπήρχαν στο πελατολόγιό τους πρόσωπα που ενέπιπταν στις κυρώσεις, ασχέτως αν σχετίζονταν ή όχι με τις αρμοδιότητές της.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

since 1959
KANIKLIDES
Ο έμπιστος συνεργάτης
στην ψηφιακή αναβάθμιση της εταιρείας σας.
Υπηρεσίες Ασφαλούς Διαχείρισης
Εγγράφων και Αρχείων.
• Ψηφιοποίηση
• Φύλαξη
• Καταστροφή

Τηλ.: 22 507 507 | kaniklides@kaniklides.com | www.kaniklides.com

Σε τρεις πυλώνες η στρατηγική της ΚΕΔΙΠΕΣ

Λ. Παπαδόπουλος: Ο οργανισμός έχει δώσει σε μετρητά 740 εκατ. και θα μεταφερθούν 143 εκατ. κυρίως σε ακίνητα στο κράτος

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Γίνονται εσωτερικά οι απαιτούμενες προεργασίες ούτως ώστε η επόμενη μέρα, σε περίπτωση μετεξέλιξης σε Εθνική Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων, να μας βρει έτοιμους να ανταποκριθούμε στις προκλήσεις που θα προκύψουν.

Εχει αρκετό δρόμο να διανύσει η ΚΕΔΙΠΕΣ για να επιστρέψει πλήρως στο κράτος τη βοήθεια των 3,54 δισεκατομμυρίων ευρώ που είχε δοθεί στον Συνεργατισμό, ωστόσο, υπάρχουν πλέον περισσότερη ευελιξία, χρόνος και εργαλεία για να επιτευχθεί.

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΚΕΔΙΠΕΣ Λάμπρος Παπαδόπουλος αναφέρει σε συνέντευξή του στην «Κ» πως, από πλευράς τους, γίνονται εσωτερικά οι απαιτούμενες προεργασίες ούτως ώστε η επόμενη μέρα, σε περίπτωση μετεξέλιξης σε Εθνική Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων, να τους βρει έτοιμους να ανταποκριθούν στις προκλήσεις που θα προκύψουν.

- Είστε ευχαριστημένοι με τη μέχρι σήμερα συνεργασία με την Altamira;

- Ομολογουμένως, η συνεργασία με τη διαχειρίστρια εταιρεία όλα αυτά τα χρόνια ήταν και παραμένει πολύ καλή, παρόλες τις δύσκολες συνθήκες (π.χ. καθυστέρηση αρχικής δανειοδότησης ΚΕΔΙΠΕΣ/ΣΕΔΙΠΕΣ, πώληση 49%, αναθεώρηση Συμφωνίας, πανδημία / αναστολή δόσεων, σκαμπανεβάσματα στο πλαίσιο εκποιήσεων, μακροοικονομικές αβεβαιότητες). Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι από την έναρξη εργασιών της ΚΕΔΙΠΕΣ, το 80% του €1,5 δισ. ταμειακών εισροών της, προήλθε από τις εργασίες της Altamira.

Η αμοιβή της Altamira θα είναι κατά περίπου 73% μεταβλητή και στη βάση της απόδοσής της (σε σχέση με 50% στην προηγούμενη Συμφωνία).

Όπως γνωρίζετε, έχουμε προχωρήσει σε αναθεώρηση της Συμφωνίας Εξυπηρέτησης Χαρτοφυλακίου με την Altamira, η οποία έχει ήδη εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΚΕΔΙΠΕΣ και βρίσκεται στο τελικό στάδιο η διαδικασία έγκρισης, ως προς την ολοκλήρωση της Δέσμευσης 18 προς τη Γενική Διεύθυνση (ΓΔ) Ανταγωνισμού, ότι συνάδει με όρους της αγοράς. Για να αντιληφθεί κανείς τη σημαντικότητα του τελευταίου σημείου αναφέρω ότι η ΓΔ Ανταγωνισμού θα λάβει υπόψη τρεις σχετικές εκθέσεις από εξωτερικούς οίκους (σύμβουλο της ΚΕΔΙΠΕΣ, ανεξάρτητο σύμβουλο και Monitoring Trustee για τις Δεσμεύσεις).

Θυμίζω επίσης ότι η κυριότερη βελτίωση σε σχέση με την αναθεωρημένη Συμφωνία αφορά στον τρόπο με τον οποίο καταβάλλεται η αμοιβή της Altamira, η οποία θα είναι κατά περίπου 73% μεταβλητή και στη βάση της απόδοσής της (σε σχέση με 50% στην προηγούμενη Συμφωνία). Η συνολική αμοιβή της διαχειρίστριας εταιρείας για την περίοδο 2020-2027, στη βάση των προβλέψεων του υφιστάμενου Επιχειρηματικού Πλάνου ανακτήσεων, θα είναι μειωμένη κατά 24% συγκριτικά με τους προηγούμενους όρους. Έχουν επίσης επιτευχθεί σημαντικές μειώσεις στις δυνητικές αποζημιώσεις τερματισμού (έως 70%), ενώ η αμοιβή για την απόσυρση περιουσιακών στοιχείων από την περίμετρο της διαχειρίστριας εταιρείας μειώνεται περίπου κατά το ήμισυ.

Υπάρχει επίσης σημαντικά βελτιωμένο πλαίσιο παρακολούθησης της απόδοσης της διαχειρίστριας εταιρείας σε συνάρτηση με 23 Βασικούς Δείκτες Απόδοσης και προνοεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την επιβολή οικονομικών κυρώσεων σε περίπτωση απόκλισης από τους καθορισμένους στόχους του Επιχειρηματικού Πλάνου της ΚΕΔΙΠΕΣ.

Οι οικονομικοί όροι της αναθεωρημένης Συμφωνίας είναι σε ισχύ από την 1/1/2020 και ήδη από το 2021 παρατηρείται σημαντικός θετικός αντίκτυπος στις ταμειακές εισροές.

- Οι προσπάθειες για συγκράτηση του κόστους προσωπικού έχουν ανασταλεί; Αν ναι, γιατί; Αν όχι, πώς προχωράμε;

- Η συγκράτηση των εξόδων της Εταιρείας είναι μια καθημερινή προσπάθεια σε πολλαπλά επίπεδα εργασιών, μεταξύ αυτών και του κόστους προσωπικού και ήδη από το 2019, οι οργανικές ταμειακές δαπάνες έχουν μειωθεί κατά 25% ή €10 εκ. ετησίως.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 9 μηνών δώσαμε δυο φορές την ευκαιρία στο προσωπικό να αποχωρήσει μέσα από ένα δίκαιο και γενναιόδωρο Σχέδιο Εθελούσιας Αποχώρησης (ΣΕΑ), έχοντας υπόψη την αποστολή και περιορισμένη διάρκεια ζωής της ΚΕΔΙΠΕΣ.

Αποχώρησαν τελικά 58 μέλη του προσωπικού με ετήσια εξοικονόμηση €3 εκ.

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν επίσης η αποδοχή του Σχεδίου που προσέφερε προς το προσωπικό της πρώην ΣΚΤ που είχε μεταφερθεί προς την Altamira, καθώς 119 άτομα επέλεξαν να παραμείνουν στην Altamira αποποιούμενα του δικαιώματός τους για επιστροφή στην ΚΕΔΙΠΕΣ. Με αυτό τον τρόπο λύθηκε άμεσα ένα σοβαρό θέμα που σταδιακά θα οδηγούσε σε αύξηση του κόστους προσωπικού ως και €6 εκ. ετησίως. Αναφέρω ότι πριν το Σχέδιο είχαν ήδη επιστρέψει στην ΚΕΔΙΠΕΣ από την Altamira γύρω στα 100 άτομα.

Το συνολικό κόστος υλοποίησης για τις πιο πάνω δυνητικές ετήσιες εξοικονομήσεις των €9εκ. ανέρχεται στα €13,5εκ. δηλαδή απόσβεση κάτω των 2 ετών, κάτι που συγκρίνεται θετικά με τα ΣΕΑ των εμπορικών τραπεζών.

Αυτή τη στιγμή παραμένει το θέμα με τα 40 άτομα (από τους 340 εργοδοτούμενους) των οποίων οι θέσεις εργασίας έχουν καταργηθεί στη βάση μελέτης από εξωτερικό εμπειρογνώμονα. Όπως είχαμε αναφέρει, σε περίπτωση μη αποδοχής του ΣΕΑ, η Εταιρεία θα αναγκαζόταν να προχωρήσει σε πλεονασμούς καθώς έχουν εξαντληθεί όλοι οι τρόποι αξιοποίησης αυτού του προσωπικού. Αυτή τη στιγμή υπάρχει όντως μια στασιμότητα στην υλοποίηση αυτής της απόφασης, λόγω και της λανθασμένης, κατά την άποψη μου, διασύνδεσης του θέματος από τις συντεχνίες με το γενικότερο θέμα των εργαζομένων στον ευρύτερο τραπεζικό τομέα, κάτι που θα δημιουργούσε σημαντικές επιπτώσεις στο Κυπριακό χρηματοοικονομικό σύστημα.

Η εκκρεμότητα παραμένει και οι επαφές μας με τις συντεχνίες συνεχίζονται σε μια προσπάθεια εξεύρεσης λύσης, όπως ταυτόχρονα συνεχίζονται και οι συζητήσεις με την ΕΤΥΚ για το θέμα της συνομολόγησης συλλογικής σύμβασης. Θυμίζω ότι τον Οκτώβριο του 2021 υπογράφηκε συλλογική σύμβαση με τις συντεχνίες ΣΕΚ και ΠΕΟ, που εφαρμόστηκε σε όλο το προσωπικό με σημαντικές μισθολογικές αυξήσεις και δεν υπάρχουν άλλα περιθώρια για περαιτέρω σημαντικές αυξήσεις και ωφελήματα.

Ετοιμασίες για ΑΜΣ

- Σε τι στάδιο βρίσκεται η μετεξέλιξή σας σε μοντέλο που κρίνει το ΥΠΟΙΚ ότι πρέπει να είστε; Πότε βλέπετε ρεαλιστικά να ξεκινάτε να νέα σας καθήκοντα;

- Από την πλευρά μας, γίνονται εσωτερικά οι απαιτούμενες προεργασίες ούτως ώστε η επόμενη μέρα, σε περίπτωση μετεξέλιξης σε Εθνική Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων, όπως την καθοδηγεί και τη διαχειρίζεται το Υπουργείο Οικονομικών, να μας βρει έτοιμους να ανταποκριθούμε στις προκλήσεις που θα προκύψουν και με την υφιστάμενή μας στελέχωση.

Όπως έχει αναφερθεί πρόσφατα από το Υπουργείο Οικονομικών, ο τελευταίος σχεδιασμός αφορά τη σχετικά πιο απλή διεύρυνση των εργασιών της ΚΕΔΙΠΕΣ για αγορά και διαχείριση ακινήτων από τρίτους, στη βάση του «Σχεδίου Ενοίκιο Έναντι Δόσης» για ευάλωτες ομάδες με συγκεκριμένα κριτήρια και αγοραία αξία ενυπόθηκου ακίνητου κάτω των €250χιλ. Ουσιαστικά θα επιδοτεί το Κράτος τη δόση του δανειολήπτη που θα έχει το δικαίωμα επαναγοράς για 15 χρόνια και η ΚΕΔΙΠΕΣ δικαίωμα πώλησης μετά από 5 χρόνια. Θεωρούμε ότι αυτό το Σχέδιο, που στον αρχικό σχεδιασμό του Υπουργείου φαίνεται πως αφορά γύρω στις 2.000 κατοικίες, θα μπορεί να αρχίσει στις αρχές του 2023, αφού πρώτα εγκριθεί από τις εγχώριες αρχές, την ΚΕΔΙΠΕΣ και φυσικά τη ΓΔ Ανταγωνισμού.

- Το ενοίκιο έναντι δανείου πιστεύετε θα έχει καλύτερη τύχη από το Εστία; Αν ναι, γιατί; Συνάδει με την κουλτούρα του Κύπριου;

- Πιστεύω πως ναι διότι με αυτό τον τρόπο οι συμμετέχουσες (Τράπεζες και Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων) θα ανακτήσουν το 60% της αγοραίας αξίας της εξασφάλισής τους, μια λογική τιμή για να επιλύσουν ένα πολύ δύσκολο κομμάτι του χαρτοφυλακίου των Μη Εξυπηρετούμενων Χορηγήσεών («ΜΕΧ») τους. Από την άλλη διασφαλίζεται ότι ο δανειολήπτης ή ακόμα και τα παιδιά του, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, θα εξακολουθούν να παραμένουν στο σπίτι τους, και αυτό όπως και το προαναφερόμενο δικαίωμα επαναγοράς και η πλήρης επιδότηση του ενοικίου από το Κράτος, θα είναι πολύ σημαντικές παράμετροι στην απόφασή τους.

Όσον αφορά κατά πόσο θα επηρεαστεί η ικανότητα ή το υφιστάμενο χρονοδιάγραμμα αποπληρωμής της Κρατικής Βοήθειας, στη βάση των 2.000 κατοικιών, και λαμβάνοντας υπόψη ότι περίπου το ήμισυ από αυτά θα αφορά υφιστάμενα δάνεια της ΚΕΔΙΠΕΣ, μιλάμε για μέγιστη επένδυση της τάξεως των €150εκ. που δεν ξεπερνά τις καθαρές ταμειακές εισροές ενός εξαμήνου.

«Εχουμε πετύχει αρκετά»

- Γνωρίζω ότι «άμα δεν παινέψεις το σπίτι σου θα πέσει να σε πλακώσει», ωστόσο η δημιουργία και η λειτουργία της ΚΕΔΙΠΕΣ είναι μέχρι στιγμής ένα success story;

- Θεωρούμε ότι πετύχαμε πολλά δημιουργώντας μια Εταιρεία που επιφέρει αξία στο Κράτος. Πετύχαμε αρκετούς από τους στόχους που είχαμε θέσει, θέτοντας την Εταιρεία σε μία θετική πορεία με απομόχλευση δανειακού χαρτοφυλακίου πριν τους τόκους κατά €2,6 δισ. ή 34%, τακτικές αποπληρωμές της Κρατικής Βοήθειας, συμμόρφωση με τις Δεσμεύσεις προς τη ΓΔ Ανταγωνισμού, κερδίζοντας και την εμπιστοσύνη των Ευρωπαϊκών Αρχών.

Δεν θα ήθελα να αναφερθώ σε 'success story', προτιμώ να το λένε άλλοι για εμάς αλλά μπορώ να πω ότι έχουμε πετύχει αρκετά αν αναλογιστούμε τις προκλήσεις που είχαμε και έχουμε να αντιμετωπίσουμε και όλα αυτά που μας επηρεάζουν. Έχουν μπει οι σωστές βάσεις για το 'success story,' που για εμάς θα είναι όταν και εφόσον πετύχουμε την πλήρη αποπληρωμή της Κρατικής Βοήθειας.

Ο πρόσφατος επαναδιορισμός τριών Ανεξάρτητων Μη Εκτελεστικών Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου για νέα τριετή θητεία μπορεί να θεωρηθεί ως μια επιβράβευση των προσπαθειών μας και όλοι μαζί σαν Διοικητικό Συμβούλιο και Εκτελεστική Διεύθυνση της ΚΕΔΙΠΕΣ έχουμε μεγάλο και δύσκολο δρόμο μπροστά μας στον οποίο στοχεύουμε να βαδίσουμε με σκληρή δουλειά, διαφάνεια και ευθύνη απέναντι στον Κύπριο φορολογούμενο.

Οι αποπληρωμές στο κράτος και ο κίνδυνος των ΜΕΧ

- Η πλήρης επιστροφή της κρατικής βοήθειας που είχε δοθεί στην ΣΚΤ εξακολουθεί να αποτελεί εφικτό στόχο;

- Ο στόχος παραμένει εφικτός αλλά πιο δύσκολος από πριν καθώς υπάρχουν αρκετοί εξωτερικοί παράγοντες, όπως οι επιπτώσεις από την πανδημία και από τις πληθωριστικές τάσεις που έχουν επηρεάσει την οικονομία μας, την επιχειρηματική δραστηριότητα και τα νοικοκυριά ευρύτερα και από τις συνεχείς παρεμβάσεις στο πλαίσιο εκποιήσεων.

Μέχρι στιγμής η ΚΕΔΙΠΕΣ από την έναρξη εργασιών της έχει αποπληρώσει σε μετρητά το συνολικό ποσό των €740εκ. και άλλα €143εκ. με την επικείμενη μεταφορά ακινήτων και άλλων περιουσιακών στοιχείων στο Κράτος. Έχουμε επίσης αποπληρώσει €245εκ. υποχρεώσεις της πρώην ΣΚΤ και πληρώσει €82εκ. στο Κράτος σε φόρους. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό ποσό παρόλες τις προκλήσεις και δυσκολίες που έχουν προαναφερθεί και ενώ επιλύαμε θέματα του παρελθόντος και 'στήναμε' την Εταιρεία.

Έχουμε φυσικά αρκετό δρόμο για τον στόχο των €3,54 δισ. αλλά και περισσότερη ευελιξία, χρόνο και εργαλεία (όπως τη νέα Συμφωνία με την Altamira και το νέο ολοκληρωμένο Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων) για να τον πετύχουμε.

Η στρατηγική μας βασίζεται σε τρεις βασικούς πυλώνες: μεγιστοποίηση των τακτικών ταμειακών εισροών, σημαντικά έσοδα από πωλήσεις χαρτοφυλακίων και εξοικονομήσεις στις οργανικές ταμειακές εκροές και έξοδα διαχείρισης χαρτοφυλακίου. Ως σήμερα έχουμε καλύτερα αποτελέσματα στον πρώτο πυλώνα που αντισταθμίζουν σε μεγάλο βαθμό τις καθυστερήσεις στον δεύτερο. Με την υπογραφή της νέας Συμφωνίας με την Altamira θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση και στον τρίτο πυλώνα όπου οι υπολειπόμενες σχετικές ταμειακές εκροές στο Επιχειρηματικό μας Πλάνο θα ανέλθουν στα €480 εκ.

Θα εξετάσουμε στρατηγικές όπως την πώληση χαρτοφυλακίων (εξυπηρετούμενων, ΜΕΧ ή και ακινήτων) όπως και συγκεκριμένες εκστρατείες για πλήρη εξόφληση σε δύσκολα κομμάτια του χαρτοφυλακίου μας.

Αναφέρω επίσης ότι στα τέλη Ιουνίου η συνολική αξία των περιουσιακών μας στοιχείων ήταν €7 δισ. εκ των οποίων το €1,3 δισ. αφορά πιο 'εύκολα' ρευστοποιήσιμα στοιχεία (εξυπηρετούμενες χορηγήσεις, διαθέσιμα και ακίνητα) ενώ η μη ελεγμένη καθαρή θέση του ισολογισμού ήταν €3 δισ.

Ο κίνδυνος

- Θεωρείτε ότι το πλαίσιο αντιμετώπισης των ΜΕΧ πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω; Πιέζετε προς αυτή την κατεύθυνση;

- Παρόλο που έχουν γίνει αρκετά βήματα στο πλαίσιο αντιμετώπισης των ΜΕΧ ο κίνδυνος για αύξηση και δημιουργία νέων ΜΕΧ είναι πάντοτε ορατός ιδιαίτερα λαμβάνοντας υπόψη τις αυξήσεις των βασικών επιτοκίων και τις πληθωριστικές τάσεις, που επηρεάζουν την αγοραστική δύναμη των αναδιαρθρωμένων δανειοληπτών μας.

Όσον αφορά το νομοθετικό πλαίσιο, χαιρετίζουμε την έγκριση των πρόσφατων νομοσχεδίων από την Ολομέλεια της Βουλής μέσω των οποίων θα επιλυθούν αρκετά σημαντικά προβλήματα για τις Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων όπως την πρόσβαση στη βάση δεδομένων του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (Αριάδνη) και τα παρεμφερή οφέλη από το πλαίσιο αδειοδότησης και εποπτείας των Διαχειριστριών Εταιρειών Πιστωτικών Διευκολύνσεων.

Εδώ θα πρέπει να αναφέρω όμως ότι η πρόσφατη απόφαση για νέα αναστολή των διαδικασιών εκποίησης ενυπόθηκων ακινήτων, μας παίρνει ένα βήμα πίσω. Είναι μια απόφαση που ελλοχεύει σημαντικούς κινδύνους για την ΚΕΔΙΠΕΣ και τα δημόσια οικονομικά. Οι πραγματικά ευάλωτοι δανειολήπτες προστατεύονται με άλλα μέτρα και η ΚΕΔΙΠΕΣ δεν προχώρησε ως σήμερα με καμία εκποίηση πρώτης κατοικίας αξίας κάτω των €350.000.

Μια άλλη σημαντική εξέλιξη είναι η δημιουργία του ΣΕΔΠ Συνδέσμου Εταιρειών Εξαγοράς Πιστώσεων και Διαχειριστριών Εταιρειών Πιστωτικών Διευκολύνσεων, που αναμένεται να ολοκληρωθεί πολύ σύντομα. Μέσω αυτής της προσπάθειας θα δημιουργηθεί ένας εξειδικευμένος Σύνδεσμος για να εξυπηρετεί καλύτερα τα συμφέροντά μας.

Ψάχνουν brand name για το «άλλο» χαλλούμι

Το κυπριακό λευκό τυρί σχάρας θα κυκλοφορεί και θα προωθείται παράλληλα με το χαλλούμι ΠΟΠ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Τα τελευταία 24ωρα τέθηκε σε λειτουργία η εξειδικευμένη ιστοσελίδα του Υπουργείου Εμπορίου, για την προώθηση του χαλλουμιού σε αγορές του εξωτερικού.

Παράλληλα θα κυκλοφορούν στην αγορά και θα εξάγονται το χαλλούμι ΠΟΠ και το κυπριακό λευκό τυρί, το οποίο θα παράγεται εκτός των συγκεκριμένων προδιαγραφών, όπως προνοεί μεταξύ πολλών άλλων, η συμφωνία που υπέγραψαν την προηγούμενη εβδομάδα οι σύνδεσμοι Τυροκόμων, Αιγοπροβατοτρόφων και Αγελαδοτρόφων για την παραγωγή του χαλλουμιού. Πλέον απομένει να αποφασιστεί το τελικό όνομα αυτού του νέου προϊόντος, αφού το όνομα χαλλούμι θα φέρουν μόνο το προϊόν που πληροί τις προδιαγραφές του ευρωπαϊκού κανονισμού. Μέσα στην συμφωνία που έχει υπογραφεί, αναφέρεται ένα ενδεικτικό όνομα του μη ΠΟΠ προϊόντος – το κυπριακό λευκό τυρί σχάρας. Το συγκεκριμένο προϊόν θα μπορεί να παράγεται από κυπριακό γάλα, χωρίς να πληρούνται όλες οι προδιαγραφές ΠΟΠ. Έτσι θα συνεχίσει να παράγεται και να εξάγεται με άλλη επωνυμία. Το ζητούμενο πλέον είναι η εξεύρεση ενός brand name, το οποίο θα καταφέρει να κρατήσει τις υφιστάμενες συμφωνίες με πελάτες του εξωτερικού και να διατηρήσει τα επίπεδα των εξαγωγών. Εξαγωγές που σε αξία έφτασαν τον προηγούμενο χρόνο γύρω στα 262,5 εκατ. ευρώ, ενώ από τον Γενάρη μέχρι τον Απρίλη του τρέχοντος έτους ανήλθαν στα 99 εκατ. ευρώ.

Αναμένεται ότι το όνομα του νέου προϊόντος θα είναι κοινό για όλα τα τυροκομεία, ώστε να αποκτήσει μεγαλύτερη δυναμική στην αγορά.

Τα σενάρια

Η τελική ονομασία του προϊόντος που θα παράγεται εκτός πλαισίου ΠΟΠ αναμένεται ότι θα είναι στο πλαίσιο του ονόματος που δόθηκε ενδεικτικά στη συμφωνία. Είναι στην δικαιοδοσία του κάθε τυροκομείου να επιλέξει το τι θα αναγράφεται στην συσκευασία του προϊόντος, όπως ανέφερε ο πρόεδρος του Συνδέσμου Τυροκόμων Γιώργος Πέτρου. Το επικρατέστερο σενάριο θεωρείται ότι είναι η εξεύρεση κοινού ενιαίου ονόματος. Να πρόκειται δηλαδή για ένα νέο κυπριακό προϊόν τυριού, και ως τέτοιο να διατίθεται στο εξωτερικό, σενάριο που θεωρείται ως το πλέον συμφέρον για την θέση του προϊόντος στην αγορά. Τελικές αποφάσεις δεν έχουν ληφθεί από πλευράς Συνδέσμου Τυροκόμων, σύμφωνα με τον κ. Πέτρου, ενώ το θέμα θα συζητηθεί ξανά σε επόμενη συνεδρία. Στην αναμονή αυτής της απόφασης βρίσκεται και το Υπουργείο Εμπορίου, το οποίο θα αναλάβει να προωθήσει το προϊόν στο εξωτερικό. Σύμφωνα με την Υπηρεσία Εμπορίου, τα επόμενα βήματα θα ξεκαθαρίσουν μετά από επαφές με το ΚΕΒΕ, το οποίο έχει αναλάβει διαμεσολαβητικό ρόλο στην διαδικασία, αλλά και την σύμφωνο γνώμη των ίδιων των παραγωγών. Από την πλευρά του το ΚΕΒΕ θεωρεί ότι ένα κοινό όνομα θα είναι πιο λειτουργικό στην προσπάθεια προώθησης του προϊόντος στο εξωτερικό ως υποκατάστατο χαλλουμιού. Μιλώντας στην «Κ» ο Μιχάλης Κούλλουρος, λειτουργός στο Τμήμα Βιομηχανικής Ανάπτυξης, Καινοτομίας και Περιβάλλοντος, ανέφερε ότι ενδεχομένως να ζητηθεί η συμβολή εμπειρογνωμοσύνης από ανάλογες περιπτώσεις στο εξωτερικό, όπως για παράδειγμα της ελληνικής φέτας που είναι προϊόν ΠΟΠ και του λευκού τυριού σε άλμη που παράγεται εκτός προδιαγραφών.

Το κόστος

Πέραν του ονόματος, το θέμα του κόστους είναι ένα άλλο ζήτημα που καλούνται να διαχειριστούν τα τυροκομεία. Η αύξηση του κόστους και η επίπτωσή της στις εξαγωγές του προϊόντος είναι ζήτημα το οποίο ανησυχεί και το ΚΕΒΕ, κάτι που εκφράστηκε από τον γ.γ. του Επιμελητηρίου Μάριο Τσιακκή, στην εκπομπή του ΣΠΟΡ FM Διασπορά Ειδήσεων. Είναι γνωστό ότι μετά την συμφωνία για αυξήσεις στην τιμή του αιγοπρόβειου γάλακτος αλλά και του αγελαδινού, από 1η Αυγούστου η τιμή του χαλλουμιού θα αυξηθεί μεταξύ 15-20% ενώ είναι ανοικτό το ενδεχόμενο για νέες αυξήσεις από το φθινόπωρο. Ο πρόεδρος του Παγκύπριου Οργανισμού Αγελαδοτρόφων Νίκος Παπακυριακού ανέφερε ότι το ζήτημα θα επανεξεταστεί μέχρι τέλος Σεπτεμβρίου ανάλογα του πώς θα αντιδράσει η αγορά στις αυξήσεις του Αυγούστου. Εκφράζεται πάντως η εκτίμηση ότι τυχόν νέα αύξηση ίσως αποβεί ζημιογόνα για το προϊόν, τόσο το ΠΟΠ όσο και το προϊόν που θα παράγεται εκτός του προτύπου. Πέραν του κόστους παραγωγής, τα τυροκομεία έχουν ενώπιόν τους και το κόστος συσκευασίας, αφού υπάρχουν υλικά συσκευασίας τα οποία χρειάζονται πλέον τροποποίηση ώστε να φέρουν και την σήμανση του ΠΟΠ. Ρεαλιστικά, τα επίπεδα πληθωρισμού στην αγορά δεν αποτελούν την καλύτερη συγκυρία προώθησης του προϊόντος ως ΠΟΠ, ενώ θεωρείται αναμενόμενο ότι σε πρώτο στάδιο οι ποσότητες των εξαγωγών θα επηρεαστούν- αν όχι σε αξία, σίγουρα σε όγκο εξαγωγών.

Περιοδεύει το ΠΟΠ

Στο μεταξύ από το φθινόπωρο αρχίζει και η προώθηση του χαλλουμιού για πρώτη φορά ως προϊόν ΠΟΠ. Σύμφωνα με την διευθύντρια της Υπηρεσίας Εμπορίου, Παναγιώτα Πατσαλή, η Κύπρος θα συμμετάσχει σε διεθνείς εκθέσεις, ξεκινώντας από την Σιγκαπούρη με την έκθεση Food& Beverage από τις 5-8 Σεπτεμβρίου, FHA Singapore 5-8/9/2022, την διεθνή έκθεση τροφίμων και ποτών Sial Paris (15-19 Οκτωβρίου) στη Γαλλία με κρατικό περίπτερο και την έκθεση Alles für den Gast στο Σάλζμπουργκ της Αυστρίας (5-9 Νοεμβρίου) με πληροφοριακό περίπτερο. Η προώθηση του προϊόντος γίνεται και διαδικτυακά μέσω νέας εξειδικευμένης ιστοσελίδας, η οποία ετοιμάστηκε από την Υπηρεσία Εμπορίου και ξεκίνησε να τρέχει τα τελευταία 24ωρα με στόχο την προώθηση του χαλλουμιού ως ΠΟΠ στις αγορές του εξωτερικού. Το περιεχόμενο της ιστοσελίδας είναι διαθέσιμο στα Αγγλικά, τα Αραβικά, τα Κινέζικα και τα Ιαπωνικά, κάτι που δείχνει τις προθέσεις του Υπουργείου σε σχέση με τις αγορές στόχευσης για προώθηση του προϊόντος- Κίνα και Ιαπωνία- και μελλοντικά σε ΗΠΑ και Αυστραλία, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα του προϊόντος.

since 1959
KANIKLIDES
Ο έμπιστος συνεργάτης
στην ψηφιακή αναβάθμιση της εταιρείας σας.
Υπηρεσίες Ασφαλούς Διαχείρισης
Εγγράφων και Αρχείων.
• Ψηφιοποίηση
• Φύλαξη
• Καταστροφή

Τηλ.: 22 507 507 | kaniklides@kaniklides.com | www.kaniklides.com

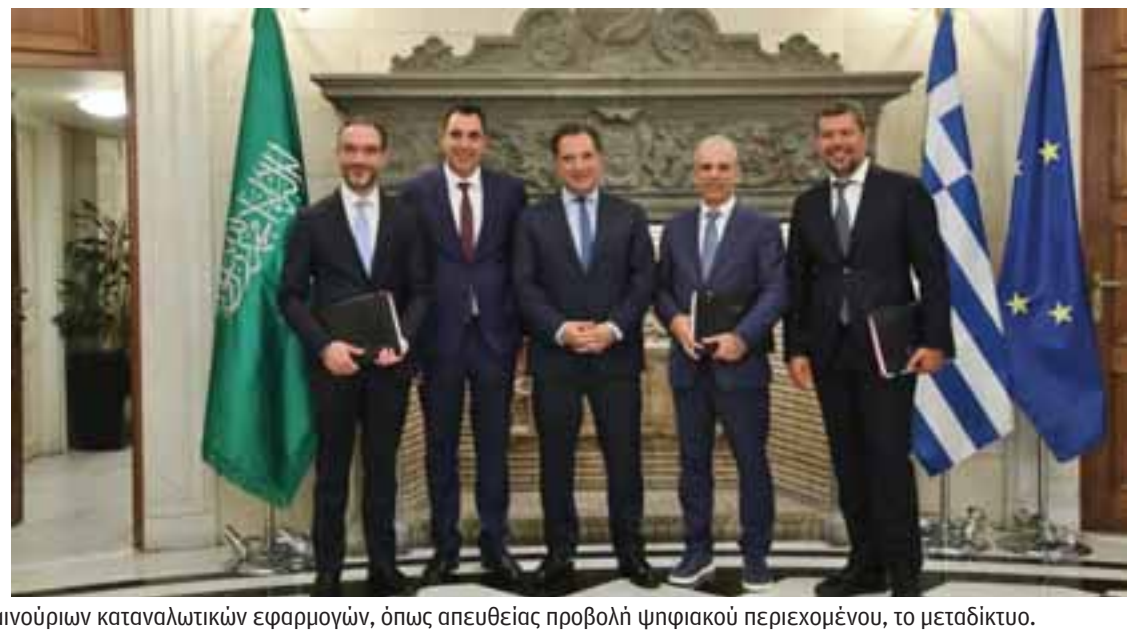

Ο East Med Corridor αυξάνει τη συνδεσιμότητα της Ευρώπης με την Ασία κατά 80%, επιτρέποντας την υποστήριξη καινούριων καταναλωτικών εφαρμογών, όπως απευθείας προβολή ψηφιακού περιεχομένου, το μεταδίκτυο.

Η Cyta άνοιξε το δρόμο της ψηφιακής οικονομίας

Από τους ενεργειακούς αγωγούς, στους ψηφιακούς αγωγούς μεταφοράς δεδομένων - Συνέντευξη Μιχάλη Ο. Ιωαννίδη

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΑ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Μέχρι τέλος του έτους θα ξεκινήσει να υλοποιείται, ενώ μέχρι τέλος του 2025 αναμένεται ότι το καλωδιακό σύστημα Eat Med Corridor θα ολοκληρωθεί. Πρόκειται για ένα έργο ύψους $850 εκατ., πολυσήμαντο για την Κύπρο με τεράστια οφέλη, τόσο γεωπολιτικά και γεωστρατηγικά, οικονομικά, όσο και πρακτικά σε επίπεδο υπηρεσιών προς τον καταναλωτή, όπως αναφέρει ο πρόεδρος της Cyta Μιχάλης Ο. Ιωαννίδης. Κάποια παραδείγματα είναι η ελαχιστοποίηση του χρόνου απόκρισης (low latency) για συνδέσεις με την Ασία, στοιχείο πολύ σημαντικό για εφαρμογές όπως η τηλεϊατρική και η τηλερομποτική. Ο κ. Ιωαννίδης αναφέρεται επίσης στις προοπτικές ενδυνάμωσης της συνεργασίας Κύπρου- Ελλάδας- Σαουδικής Αραβίας καθώς και στα πλάνα της Cyta για τη δημιουργία ενός μεγάλου, διεθνούς Κέντρου Δεδομένων.

«Πρόκειται για το πρώτο έργο υποθαλάσσιων καλωδίων στο οποίο η Cyta και η Κύπρος γενικότερα συμμετέχει μετοχικά, ως εταίρος, παρά ως πελάτης που αγοράζει χωρητικότητα».

«Αναμένω ότι μόνο τα φορολογικά οφέλη προς τον τόπο θα υπερβούν κατά πολύ την επένδυση που κάνει η Cyta».

Ερχεται διεθνές Κέντρο Δεδομένων

-Ποια τα επόμενα βήματα της Cyta;

-Το επόμενο βήμα είναι η δημιουργία ενός μεγάλου, διεθνούς Κέντρου Δεδομένων με κορυφαίες προδιαγραφές. Το έργο αυτό, μαζί με το EMC, θα ολοκληρώσει την εικόνα των ψηφιακών υποδομών του τόπου, όχι μόνο για μεταφορά αλλά και για αποθήκευση και διανομή δεδομένων. Για να σας δώσω την αίσθηση της στρατηγικής μας στις υποδομές, να εξηγήσω ότι στηριζόμαστε πάνω σε 5 άξονες, που αντιμετωπίζουν ολιστικά τη συνδεσιμότητα του τόπου μας με τον υπόλοιπο κόσμο και καταλήγουν στο κάθε σπίτι και το κάθε κινητό. Οι άξονες αυτοί είναι τα υποθαλάσσια καλώδια (όπως το EMC), το κέντρο δεδομένων, οι οπτικές ίνες στο σπίτι και τις επιχειρήσεις και το νέο δίκτυο 5G με 100% κάλυψη και απεριόριστη πρόσβαση δεδομένων. Ο πέμπτος άξονας είναι η ενεργειακή ανεξαρτητοποίηση των ψηφιακών υποδομών του τόπου. Πάνω στους άξονες αυτούς εργαζόμαστε καθημερινά, διότι ξέρουμε ότι με αυτό τον τρόπο αναπτύσσουμε την ψηφιακή οικονομία και την κοινωνία του τόπου.

-Οι διαπραγματεύσεις για το καλωδιακό σύστημα East Med Corridor ολοκληρώθηκαν και έπεσαν οι υπογραφές. Ποια τα χρονοδιαγράμματα έναρξης και ολοκλήρωσης του έργου;

-Ο East Med Corridor είναι ένα έργο πολύπλοκο, διακρατικό με γεωστρατηγικές και γεωπολιτικές διαστάσεις. Όπως φαίνεται και από το όνομά του, δημιουργούμε ένα ψηφιακό διάδρομο μεταφοράς δεδομένων από την Άπω Ανατολή προς τη Δύση, μέσω της Ανατολικής Μεσογείου. Αυξάνει τη συνδεσιμότητα της Ευρώπης με την Ασία κατά 80%. Διανύει το ένα τρίτο του πλανήτη και διέρχεται μέσα από 9 χώρες με προοπτική για πολλές περισσότερες. Η ίδια η διαδρομή του καλωδίου είναι μοναδική και καινοτόμος. Θα είναι ίσως η μόνη εναλλακτική σε σχέση με τις παραδοσιακές διελεύσεις της Ασίας προς την Ευρώπη. Σε άλλα έργα αυτού του μεγέθους και πολυπλοκότητας, ο σχεδιασμός και οι συμφωνίες μπορεί να πάρουν 2 και 3 χρόνια. Εμείς, μαζί με τους εταίρους μας, πετύχαμε μέσα σε 10 μήνες να φτάσουμε στην υπογραφή των βασικών όρων συμμετοχής. Αν συνεχίσουμε, με αυτούς τους ρυθμούς, που πιστεύω είναι εφικτό, θα ξεκινήσουμε την υλοποίηση μέχρι το τέλος του χρόνου. Με αυτά τα δεδομένα, μπορούμε να ελπίζουμε σε ολοκλήρωση μέχρι το τέλος του 2025.

-Ποιο το κόστος του έργου και πόσο θα επωμιστεί η Κύπρος και η Cyta;

-Κατ΄αρχάς να πω ότι δεν θα «επωμισθούμε» κάποιο κόστος με την έννοια της επιδότησης του έργου. Μιλούμε για επένδυση, με οικονομική λογική και κριτήρια. Το συνολικό κόστος του έργου υπολογίζεται σε περίπου $850 εκ. και θα χρηματοδοτηθεί από κεφάλαια των μετόχων και εξωτερική χρηματοδότηση. Το ακριβές ύψος της επένδυσης και το ποσοστό συμμετοχής μας, δεν μπορεί να αποκαλυφθεί στο παρόν στάδιο. Μπορώ να πω όμως ότι είναι σημαντικό ποσοστό. Να σημειώσω ότι πρόκειται για το πρώτο έργο υποθαλάσσιων καλωδίων στο οποίο η Cyta και η Κύπρος γενικότερα συμμετέχει μετοχικά, ως εταίρος, παρά ως πελάτης που αγοράζει χωρητικότητα.

-Θα είναι η Κύπρος η έδρα του εταιρικού σχήματος του έργου;

Ναι. Η έδρα της εταιρείας που θα συσταθεί, για την κατασκευή, λειτουργία και εμπορική αξιοποίηση του EMC, θα είναι η Κύπρος. Αυτό αποτελεί μεγάλη επιτυχία κατά την άποψή μου και επιτυγχάνεται ακριβώς επειδή η Cyta είναι συμμέτοχος στο έργο. Το ζητήσαμε και το συμφωνήσαμε με τους εταίρους μας. Ίσως να είναι και η πρώτη εταιρεία με αυτές τις δραστηριότητες στον τόπο μας. Αναμένω ότι μόνο τα φορολογικά οφέλη προς τον τόπο θα υπερβούν κατά πολύ την επένδυση που κάνει η Cyta. Δεν είναι όμως μόνο τα φορολογικά. Αν αξιοποιηθεί σωστά, θα ενισχύσει την εικόνα της Κύπρου ως κόμβου τηλεπικοινωνιών, θα βοηθήσει στην περαιτέρω ανάπτυξη των σχέσεών μας με τους εταίρους μας και θα μπορούσε να βοηθήσει τις σχέσεις μας με την ίδια την κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας.

-Ποια τα οφέλη για την χώρα μας από την συμφωνία;

-Το πρωταρχικό είναι η γεωπολιτική και γεωστρατηγική τοποθέτηση της χώρας μας. Η ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας ανά το παγκόσμιο, δημιουργεί όλο και περισσότερο την ανάγκη για μεταφορά, αποθήκευση και διανομή δεδομένων, με γεωπολιτικές πλέον διαστάσεις. Αν παρακολουθήσει κάποιος τη διακρατική ρητορική γύρω από την πρόσφατη επίσκεψη του ηγέτη της Σαουδικής Αραβίας στην Ελλάδα, θα καταλάβει αβίαστα αυτή τη διάσταση. Τα ψηφιακά καλώδια αυτού του τύπου, μπορούν να συγκριθούν πλέον με τους αγωγούς πετρελαίου σε επίπεδο γεωστρατηγικής αξίας. Η αξιοποίηση της θέσης της Κύπρου και η δημιουργία αυτού του τηλεπικοινωνιακού άξονα Σαουδικής Αραβίας – Κύπρου – Ελλάδας πιστεύω πως μας ανεβάζει επίπεδο στον τομέα αυτό. Με τους κατάλληλους χειρισμούς τα επόμενα χρόνια θα μπορέσουμε ως χώρα να τοποθετηθούμε ως περιφερειακός παίκτης της Ανατολικής Μεσογείου και, μαζί με την Ελλάδα, ως η δίοδος δεδομένων της Ευρώπης. Παράλληλα, το EMC ανοίγει για την Κύπρο καινούριες αγορές, τόσο για τις τηλεπικοινωνίες όσο και για την προσέλκυση επιχειρήσεων με έδρα την Κύπρο. Στην ψηφιακή οικονομία, για να προσελκύσουμε εταιρείες από νέες αγορές πρέπει να διαθέτουμε την αναγκαία συνδεσιμότητα με αυτές τις χώρες. Αυτό το πετυχαίνουμε σε μεγάλο βαθμό με το EMC. Έτσι, ερχόμαστε ένα βήμα πιο κοντά στο όραμά μας, να καταστεί η Κύπρος περιφερειακό κέντρο δεδομένων και ψηφιακής επιχειρηματικότητας.

-Πέραν της γεωπολιτικής σημασίας της συμφωνίας, τι σημαίνει σε πρακτικό επίπεδο η λειτουργία του συστήματος όσον αφορά το επίπεδο υπηρεσιών που θα λαμβάνει ο καταναλωτής;

-Η εναλλακτική διέλευση του συστήματος προσφέρει συντομότερη διαδρομή, η οποία επιτρέπει την ελαχιστοποίηση του χρόνου απόκρισης (low latency) για συνδέσεις με την Ασία. Αυτό θα ενισχύσει την ποιότητα και την αξιοπιστία των υφιστάμενων υπηρεσιών προς τους καταναλωτές. Παράλληλα, θα επιτρέψει την υποστήριξη καινούριων καταναλωτικών εφαρμογών, όπως είναι η εικονική πραγματικότητα, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια, η απευθείας προβολή ψηφιακού περιεχομένου, το μεταδίκτυο (metaverse) κ.λπ. Επιπρόσθετα, σε περιπτώσεις εξειδικευμένων και κρίσιμων υπηρεσιών, είναι αναγκαία η ελαχιστοποίηση του χρόνου απόκρισης. Εφαρμογές όπως η τηλεϊατρική και η τηλερομποτική είναι μόνο κάποια παραδείγματα. Τέλος, επιχειρήσεις με κρίσιμες ψηφιακές υπηρεσίες, αξιοποιούν τη χαμηλή απόκριση στο μοντέλο λειτουργίας τους. Ως παράδειγμα αναφέρω τις υπηρεσίες διεθνών πληρωμών, τις επιχειρήσεις διαπραγμάτευσης αξιών σε διεθνή χρηματιστήρια κ.λπ.

-Υπάρχουν προοπτικές για ενδυνάμωση αυτής της συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και Σαουδικής Αραβίας;

-Οι δυο από τους τρεις εταίρους μας στο έργο, είναι μεγάλοι οργανισμοί με κρατική συμμετοχή. Η αίσθησή μου είναι ότι, μεταξύ άλλων, αποτελούν και βραχίονες κυβερνητικής πολιτικής, όπως και η Cyta. Με τη συμμετοχή μας, δημιουργείται πρόσφορο έδαφος για συνέργειες και συνεργασία με την Ελλάδα και τη Σαουδική Αραβία, με προεκτάσεις σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Το τηλεπικοινωνιακό τόξο Σαουδικής Αραβίας - Κύπρου - Ελλάδας μπορεί να επεκταθεί και σε άλλους τομείς. Είναι θέμα αξιοποίησης από μέρους μας, των συγκυριών που καθορίζουν τέτοιες εξελίξεις. Τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, η Σαουδική Αραβία ακολουθεί μια στρατηγική μετάβασης στο Όραμα 2030, για απεξάρτηση από το πετρέλαιο και αναμόρφωση της οικονομίας της. Σ' αυτό εντάσσονται και οι τηλεπικοινωνίες. Παράλληλα, όμως, υπάρχουν και άλλες ευκαιρίες συνεργασίας, όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, το υδρογόνο κλπ.

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Του* **ΣΑΛΟΜΟΝ ΦΙΝΤΛΕΡ***

Μονόδρομος η μείωση της κατανάλωσης αερίου

Στις 27 Ιουλίου η Ρωσία μείωσε τις παραδόσεις μέσω του Nord Stream 1 σε μόλις 20% της χωρητικότητας του αγωγού, δηλαδή μόνο λίγες ημέρες αφότου η μεταφορά του φυσικού αερίου είχε επανέλθει στο 40%, μετά την προγραμματισμένη διακοπή λειτουργίας για συντήρηση από τις 11 έως τις 20 Ιουλίου. Με παρόμοιο τρόπο, όπως με τη μείωση από την πλήρη παραγωγική ικανότητα στο 40% στα μέσα Ιουνίου, η Ρωσία απέδωσε την κίνηση στα τεχνικά προβλήματα και στις δυτικές κυρώσεις. Ενώ οι Δυτικοί πολιτικοί απέρριψαν αυτή την εξήγηση ως δικαιολογία, η αβεβαιότητα σχετικά με τις μελλοντικές εξαγωγές ρωσικού φυσικού αερίου έχει περαιτέρω κλιμακωθεί.

Μετά τη μείωση των προμηθειών μέσω του Nord Stream 1, οι ευρωπαϊκές τιμές αναφοράς στην αγορά σποτ και στα συμβόλαια μελλοντικής παράδοσης για το φυσικό αέριο έχουν αυξηθεί στα 205 ευρώ η μεγαβατώρα, από τα 155 ευρώ η μεγαβατώρα κατά τη λήξη της συντήρησης του αγωγού Nord Stream 1 στις 20 Ιουλίου.

Σε μια συνηθισμένη χρονιά, η Ευρωπαϊκή Ενωση μπορεί να καταναλώνει σχεδόν 4,3 δισ. μεγαβατώρες φυσικού αερίου. Οπότε, εάν οι τιμές είναι κατά 100 ευρώ υψηλότερες για ένα έτος και η Ευρωπαϊκή Ενωση πρέπει να καταβάλει αυτό το τίμημα, αντί να επωφεληθεί από ορισμένες μακροπρόθεσμες συμβάσεις σταθερής τιμής, το κόστος θα αυξηθεί κατά περίπου 430 δισ. ευρώ, που αντιστοιχεί στο 3% του ΑΕΠ του 2021.Το μερίδιο της Ρωσίας στις εισαγωγές φυσικού αερίου της Ε.Ε. έχει μειωθεί δραστικά από 40% πριν από τον πόλεμο σε μόλις 15% τώρα. Η Ε.Ε. μπόρεσε, σε πολύ υψηλότερες τιμές, να αντικαταστήσει το μεγαλύτερο μέρος του ελλείμματος με εισαγωγές από άλλες πηγές, ιδίως με τη μορφή υγροποιημένου φυσικού αερίου. Βοηθούντος του ήπιου χειμώνα, κατόρθωσε να καλύψει το 61,7% της χωρητικότητας της αποθήκευσης αερίου έως τις 25 Ιουλίου, σε τροχιά επίτευξης του στόχου του 80% έως την 1η Νοεμβρίου. Τώρα, εάν η Ευρώπη συνεχίσει να διατηρεί χαμηλά την κατανάλωση φυσικού αερίου – σύμφωνα με την προσαρμοσμένη στις καιρικές συνθήκες εξοικονόμηση που επιτεύχθηκε νωρίτερα αυτό το έτος–, τα τρέχοντα επίπεδα αποθεμάτων και οι εισαγωγές τρίτων μπορεί να είναι αρκετά ώστε η Ε.Ε. να περάσει τον χειμώνα με περικοπές στη διανομή φυσικού αερίου, ακόμη και με τις τωρινές μειωμένες εξαγωγές από τη Ρωσία. Στην περίπτωση που η Ρωσία σταματήσει εντελώς τις παραδόσεις, η Ευρώπη είναι δεδομένο ότι θα κληθεί να αντιμετωπίσει σοβαρό έλλειμμα αερίου και για τον λόγο αυτό πρέπει να μεριμνήσει ώστε ο εφοδιασμός φυσικού αερίου να γίνει τμηματικά σε ορισμένους κλάδους της βιομηχανίας.

* Ο κ. Σάλομον Φίντλερ είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Με άδεια ταμεία είναι οι μισές επιχειρήσεις της εστίασης

Μηδενικά ταμειακά διαθέσιμα για το 44% – Αυξημένο 41% το λειτουργικό κόστος

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Αντιμέτωπος με δύο διαδοχικές κρίσεις, αρχικά αυτή της πανδημίας και τώρα του πληθωρισμού, είναι ο κλάδος της εστίασης, γεγονός που όχι μόνο περιορίζει σημαντικά τον τζίρο, αλλά δημιουργεί και νέο γύρο υπερχρέωσης για την πλειονότητα των επιχειρήσεων του κλάδου, οι οποίες σε ποσοστό σχεδόν 44% δηλώνουν ότι δεν έχουν καθόλου ταμειακά διαθέσιμα. Η μεγάλη αύξηση του τουρισμού αναπληρώνει σε σημαντικό βαθμό τις απώλειες του κλάδου, τουλάχιστον για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε τουριστικές περιοχές. Ωστόσο, ακόμη και αυτές έχουν να αντιμετωπίσουν μια άλλη κρίση, αυτή της έλλειψης προσωπικού, φαινόμενο που ξεκίνησε στη διάρκεια της πανδημίας και λαμβάνει πλέον πολύ μεγάλες διαστάσεις στην εστίαση αλλά και σε πολλούς ακόμη κλάδους.

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε το Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ) σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις του κλάδου εστίασης, το 63,9% έκλεισε το 2021 με ζημίες, εξέλιξη αναμενόμενη δεδομένου ότι τους τέσσερις πρώτους μήνες του έτους ο κλάδος δεν λειτουργούσε και στη συνέχεια λειτουργούσε με πολλούς περιορισμούς. Το 17,3% δεν είχε ούτε κέρδη ούτε ζημίες, ενώ υπάρχει και ένα 18,8% που έκλεισε με κέρδη το 2021.

INTIME

Η μείωση του τζίρου, η αύξηση του κόστους λειτουργίας και το γεγονός ότι πλέον δεν υπάρχουν τα μέτρα στήριξης για την COVID-19 έχουν ως συνέπεια τη συσσώρευση υποχρεώσεων για τις εταιρείες της εστίασης.

Το 78,6% των επιχειρήσεων αντιμετωπίζει πρόβλημα έλλειψης προσωπικού, σύμφωνα με την έρευνα της ΓΣΕΒΕΕ.

Η κατάσταση δεν είναι καλή για τον κλάδο ούτε κατά το α΄ εξάμηνο του 2022, καθώς η έξαρση της πανδημίας τους δύο πρώτους μήνες του έτους και στη συνέχεια η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία προκάλεσαν μείωση της επισκεψιμότητας και της κατανάλωσης. Το 52,9% των επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσε ότι έχει μειωθεί ο αριθμός των πελατών τους, ενώ το 63,7% ανέφερε ότι οι πελάτες παραγγέλνουν λιγότερα γεύματα και ποτά. Ο λόγος; Οι καταναλωτές, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις πολύ αυξημένες δαπάνες για ενέργεια και τρόφιμα, μειώνουν την κατανάλωση και τη διασκέδαση εκτός σπιτιού, ενώ 8 στις 10 επιχειρήσεις έχουν κάνει ανατιμήσεις τους τελευταίους 12 μήνες που μεσοσταθμικά ανέρχονται σε 10,7%.

Με αυτές τις ανατιμήσεις οι επιχειρήσεις προσπαθούν να καλύψουν μέρος των αυξημένων δαπανών λειτουργίας που έχουν. Συνολικά το κόστος λειτουργίας έχει αυξηθεί κατά 41% τους τελευταίους μήνες, με τις μεγαλύτερες αυξήσεις να αφορούν την ενέργεια (87,2%), τα καύσιμα (50,7%) και τις πρώτες ύλες (37,9%).

Η μείωση του τζίρου, η αύξηση του κόστους λειτουργίας και το γεγονός ότι πλέον δεν υπάρχουν τα μέτρα στήριξης για την COVID-19 έχουν ως συνέπεια τη συσσώρευση υποχρεώσεων. Σχεδόν 8 στις 10 επιχειρήσεις του δείγματος έχουν καθυστερημένες οφειλές προς το Δημόσιο ή τους ιδιώτες. Το 83,2% των επιχειρήσεων αυτών δημιούργησε τις οφειλές κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Ενδεικτικά, το 46,6% έχει καθυστερημένες οφειλές προς τον πρώην ΟΑΕΕ (Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών), το 46,6% έχει καθυστερημένες οφειλές σε λογαριασμούς ενέργειας, το 43,2% έχει καθυστερημένες οφειλές προς το πρώην ΙΚΑ, το 35,9% προς την εφορία, το 30,6% προς προμηθευτές, το 16% προς τις τράπεζες. Οι μισές επιχειρήσεις έχουν οφειλές σε καθυστέρηση σε τουλάχιστον τρεις από τις παραπάνω κατηγορίες.

Σοβαρό πρόβλημα, τέλος, αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις στην εξεύρεση προσωπικού. Το 78,6% των επιχειρήσεων του δείγματος δήλωσε ότι έχει κενές θέσεις εργασίας.

Νέα επιβράδυνση για την οικοδομική δραστηριότητα

Σημάδια κόπωσης έχει αρχίσει να επιδεικνύει η οικοδομική δραστηριότητα, μετά την ανάκαμψη των προηγούμενων μηνών, καθώς σημείωσε κάμψη για δεύτερο διαδοχικό μήνα, τον φετινό Απρίλιο. Ειδικότερα, η συνολική οικοδομική δραστηριότητα στο σύνολο της χώρας διαμορφώθηκε σε 1.997 οικοδομικές άδειες, που αντιστοιχούν σε 428.372 τ.μ. επιφάνειας και 2.135.411 κυβικά μέτρα όγκου, παρουσίασε δηλαδή μείωση κατά 10,8% στον αριθμό των οικοδομικών αδειών, κατά 16,3% στην επιφάνεια, ενώ ο όγκος ενισχύθηκε οριακά κατά 1,6%.

Αντιστοίχως, η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα παρουσίασε μείωση κατά 11% στον αριθμό των αδειών, κατά 16,1% στην επιφάνεια, ενώ ο όγκος αυξήθηκε κατά 2,3%. Υπενθυμίζεται ότι τον Μάρτιο η ιδιωτική δραστηριότητα είχε καταγράψει αύξηση κατά 3,2% στον αριθμό των αδειών, αλλά μείωση κατά 15,1% στην επιφάνεια και κατά 6% στον όγκο.

Ενας από τους κύριους λόγους της επιβράδυνσης της οικοδομικής δραστηριότητας τον Απρίλιο οφείλεται στην κάμψη που παρατηρήθηκε στην Αττική, όπου εντοπίζεται σχεδόν το 20%-25% του συνολικού αριθμού των αδειών. Ειδικότερα, ο όγκος της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας υποχώρησε κατά 4,2% τον φετινό Απρίλιο σε σχέση με τον αντίστοιχο περυσινό μήνα.

Η εξέλιξη αυτή καθίσταται ακόμα σημαντικότερη αν ληφθεί υπόψη ότι τον Μάρτιο, στην Αττική, ο όγκος της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας είχε αυξηθεί κατά 80%. Τον Απρίλιο, μείωση της τάξεως του 68,4% σημείωσε και ο όγκος της οικοδομικής δραστηριότητας στα Ιόνια νησιά. Αντιθέτως, αύξηση κατά 6% καταγράφηκε στην Κεντρική Μακεδονία (Θεσσαλονίκη), 145,5% στο Βόρειο Αιγαίο και 11,6% στη Στερεά Ελλάδα.

Κατά τους πρώτους τέσσερις μήνες του έτους (Ιανουάριος - Απρίλιος) η συνολική οικοδομική δραστηριότητα σημείωσε αύξηση κατά 1,3% στον αριθμό των αδειών, κατά 3,2% στην επιφάνεια και κατά 5,4% στον όγκο σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό τετράμηνο. Η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα κατέγραψε αύξηση κατά 1,5% στον αριθμό των αδειών, μείωση κατά 1,3% στην επιφάνεια και αύξηση κατά 10% στον όγκο.

Τον Απρίλιο κατεγράφησαν μείωση του αριθμού αδειών και της επιφάνειας και οριακή αύξηση του όγκου.

Κατά την περίοδο των τελευταίων δώδεκα μηνών, δηλαδή από τον Μάιο 2021 έως τον Απρίλιο 2022, η συνολική οικοδομική δραστηριότητα ανήλθε σε 24.064 οικοδομικές άδειες, που αντιστοιχούν σε 6.003.458 τ.μ. επιφάνειας και 25.990.098 κυβικά μέτρα όγκου.

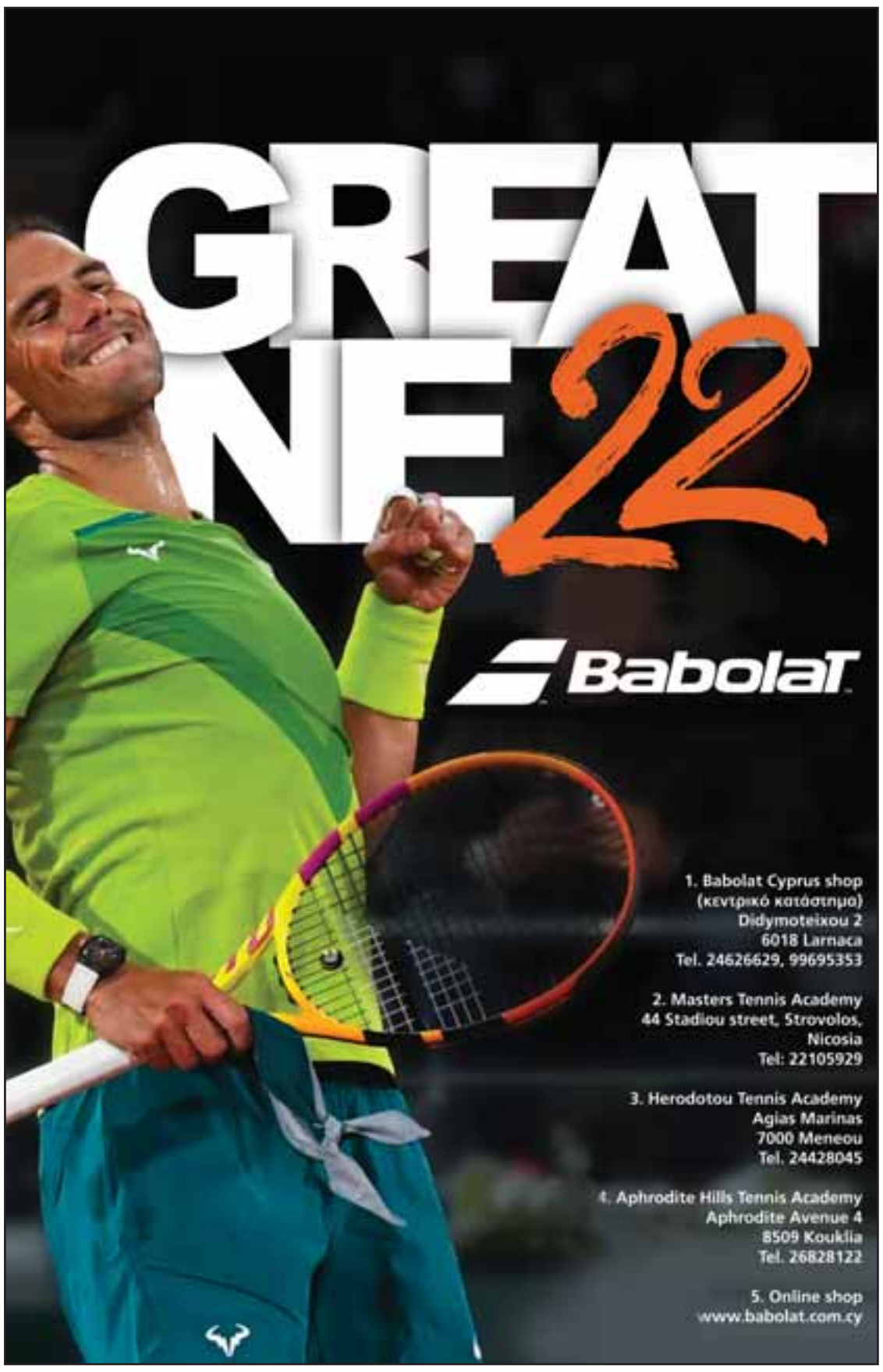

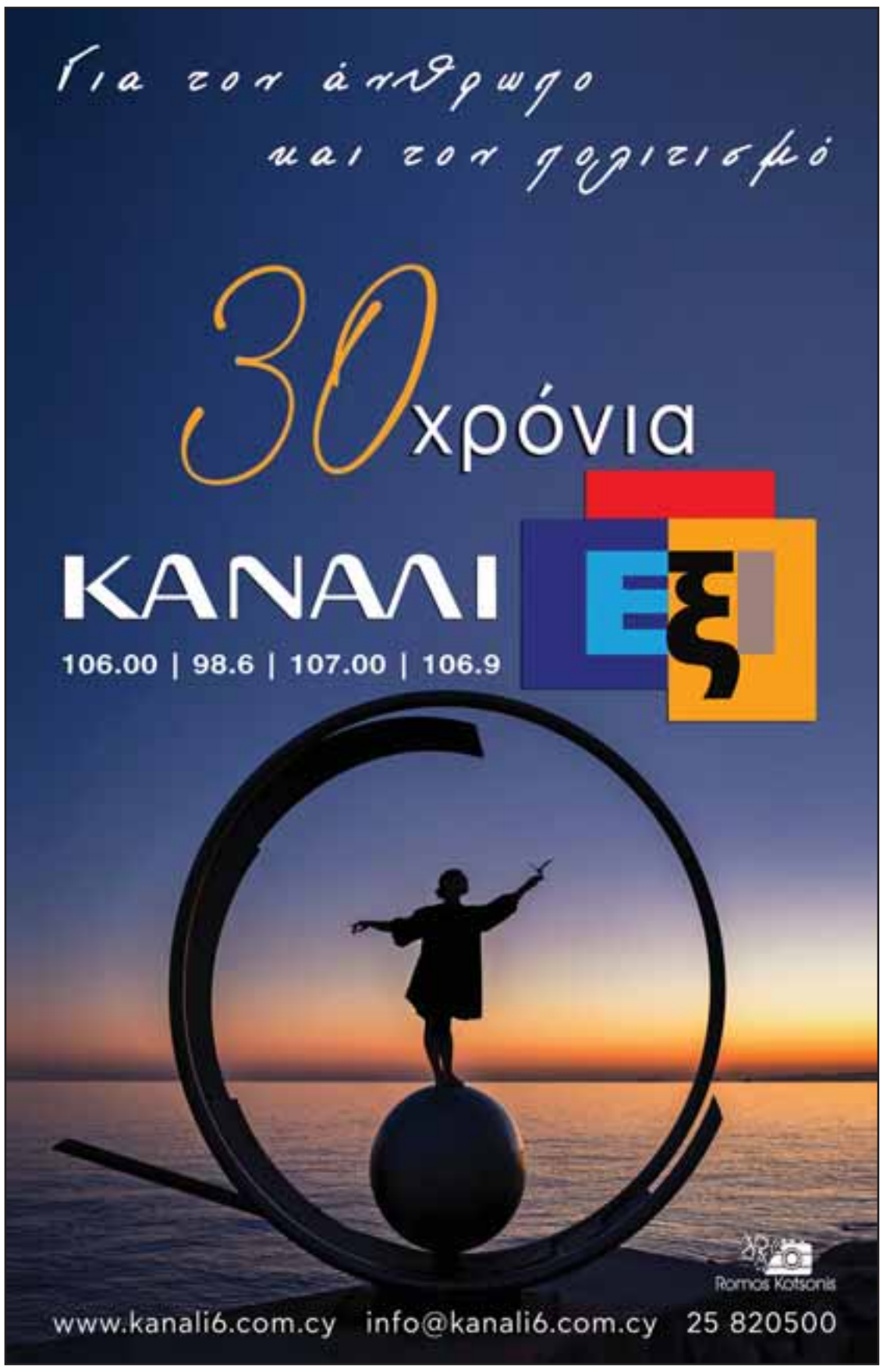

Η εξέλιξη των καταθέσεων και των χρηματοδοτήσεων

Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ ΤΟΥ 2022

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΠΟΣΑ ΣΕ ΔΙΣ. ΕΥΡΩ

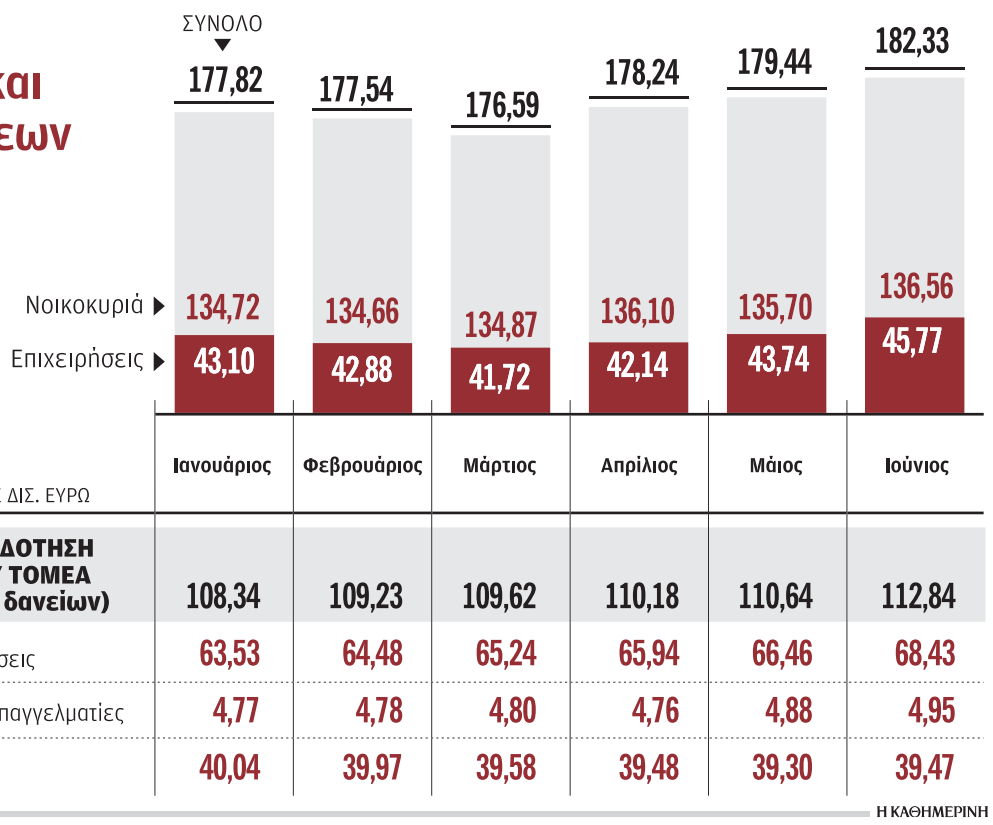

ΠΟΣΑ ΣΕ ΔΙΣ. ΕΥΡΩ	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ (υπόλοιπα δανείων)	108,34	109,23	109,62	110,18	110,64	112,84
Επιχειρήσεις	63,53	64,48	65,24	65,94	66,46	68,43
Ελεύθεροι επαγγελματίες	4,77	4,78	4,80	4,76	4,88	4,95
Νοικοκυριά	40,04	39,97	39,58	39,48	39,30	39,47

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Αλμα των καταθέσεων, αύξηση των χορηγήσεων τον Ιούνιο

Η πιστωτική επέκταση προς επιχειρήσεις ανήλθε στο 10% σε ετήσια βάση

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Εκτίναξη των καταθέσεων κατά 2,7 δισ. ευρώ με παράλληλη γενναία αύξηση των χορηγήσεων κατά 2 δισ. ευρώ καταγράφουν τα στοιχεία της ΤτΕ για τον Ιούνιο, «τρέχοντας» με ρυθμό αύξησης κατά 6,9% και 4,5% αντίστοιχα. Σε δηλώσεις του ο διοικητής της ΤτΕ Γιάννης Στουρνάρας απέδωσε την αύξηση των καταθέσεων στην «υψηλή οικονομική ανάπτυξη, λόγω του τουρισμού και των επιδοτήσεων που η κυβέρνηση συνεχίζει και δίνει», όπως σημείωσε, αλλά και στο γεγονός ότι «οι τράπεζες έχουν αρχίσει και δανείζουν πια τις επιχειρήσεις».

Τα στοιχεία της ΤτΕ επιβεβαιώνουν τη σημαντική αύξηση των χορηγήσεων προς τις επιχειρήσεις, η πιστωτική επέκταση προς τις οποίες ανήλθε στο 10% σε ετήσια βάση (το 4,5% αναφέρεται στο σύνολο του ιδιωτικού τομέα, δηλαδή μαζί με τα νοικοκυριά), επίπεδο που είναι το μεγαλύτερο των τελευταίων ετών, ξεπερνώντας ακόμη και τα επίπεδα που είχαν σημειωθεί κατά την πανδημία, όταν οι τράπεζες συνεπικουρούμενες και από τα δάνεια της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας, άνοιξαν την κάνουλα της ρευστότητας για τη στήριξη της οικονομίας. Η καθαρή ροή χρηματοδότησης, δηλαδή οι καθαρές δανειοδοτήσεις αφού αφαιρεθούν οι αποπληρωμές δανείων, ξεπέρασε τα 2 δισ. ευρώ μέσα σε ένα μήνα έναντι 577 εκατ. ευρώ τον Μάιο και 607 εκατ. ευρώ τον Απρίλιο.

Η ισχυρή πιστωτική επέκταση, η μεγαλύτερη της τελευταίας 10ετίας, επιβεβαιώνει ότι οι τράπεζες έχουν ανοίξει τις πιστωτικές γραμμές με χρηματοδοτήσεις μεγάλων projects, που ευνοούνται με την ενεργοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης, ενώ το γεγονός ότι έχουν ολοκληρώσει τον κύκλο εξυγίανσης των ισολογισμών τους, βοηθάει και στην άνοδο των υπολοίπων δανείων, που μέχρι πρόσφατα μειώνονταν λόγω των πωλήσεων και των τιτλοποιήσεων δανείων.

Οι καταθέσεις των επιχειρήσεων εκτινάχθηκαν στα 45,8 δισ. ευρώ –επίπεδο ρεκόρ 10ετίας– και των νοικοκυριών στα 136,5 δισ. ευρώ.

Στη μεγάλη αύξηση των επιχειρηματικών χορηγήσεων αποδίδεται άλλωστε και η άνοδος των καταθέσεων των επιχειρήσεων, που σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ ανήλθε στα 2 δισ. ευρώ τον Ιούνιο, ενώ μικρότερη της τάξης των 721 εκατ. ευρώ ήταν η άνοδος των καταθέσεων των νοικοκυριών, το εισόδημα των οποίων ενισχύθηκε και από τα κυβερνητικά μέτρα στήριξης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εκταμίευση από τις τράπεζες δανείων καταγράφεται σε πρώτη φάση ως αύξηση των καταθέσεων έως ότου αυτές αναλωθούν και γίνουν επενδύσεις ή δαπάνες προς προμηθευτές και έτσι η ενίσχυση των χρηματοδοτήσεων λειτουργεί ως συγκοινωνούν δοχείο με τις καταθέσεις. Οι καταθέσεις των επιχειρήσεων εκτινάχθηκαν στα 45,8 δισ. ευρώ –επίπεδο ρεκόρ 10ετίας– και των νοικοκυριών στα 136,5 δισ. ευρώ.

Εξίσου σημαντικός παράγοντας είναι ο τουρισμός, η καλή πορεία του οποίου έχει δημιουργήσει ισχυρή ρευστότητα στην οικονομία ενισχύοντας το εισόδημα τόσο των νοικοκυριών όσο και των επιχειρήσεων, στηρίζοντας άλλωστε και την ανάπτυξη της χώρας, παρά τις σοβαρές επιπτώσεις που έχει επιφέρει η γεωπολιτική κρίση.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι τράπεζες, και δη οι τέσσερις συστημικές, έχουν δεσμευθεί στα επιχειρησιακά τους πλάνα για ισχυρή πιστωτική μεγέθυνση και τα στοιχεία του α΄ εξαμήνου επιβεβαιώνουν ότι ο στόχος για καθαρή πιστωτική επέκταση ύψους 7 δισ. ευρώ το 2022 ενδέχεται και να ξεπεραστεί το τρέχον έτος. «Η ενεργειακή κρίση και η άνοδος των πρώτων υλών έχουν συμπαρασύρει σε αύξηση του λειτουργικού κόστους των επιχειρήσεων και παρά τις προβλέψεις για επιβράδυνση της ανάπτυξης, προς το παρόν έχει αυξήσει τις ανάγκες για δανεισμό είτε πρόκειται για δάνεια που προορίζονται για κεφάλαια κίνησης είτε για τη χρηματοδότηση των επενδυτικών σχεδίων», εξηγούν στην «Κ» αρμόδια τραπεζικά στελέχη. Η γενναία αύξηση των χορηγήσεων επιβεβαιώνει επίσης την ισχυρή δυναμική που δίνει στην οικονομία η ενεργοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης, που κινητοποιεί μεγάλα ιδιωτικά projects και οι πόροι του οποίου αναμένεται να αποτελέσουν βασικό πυλώνα της αναπτυξιακής προοπτικής τα επόμενα χρόνια.

Με βάση τα στοιχεία της ΤτΕ ο συνολικός δανεισμός επιχειρήσεων και νοικοκυριών ανήλθε στο τέλος Ιουλίου στα 112,8 δισ. ευρώ. Από αυτά τα 68,4 δισ. ευρώ είναι ο δανεισμός των επιχειρήσεων, ενώ άλλα 39,4 δισ. ευρώ είναι τα δάνεια προς τα νοικοκυριά και άλλα 4,9 δισ. ευρώ τα δάνεια προς τους ελεύθερους επαγγελματίες.

Σε αντίθεση με τις επιχειρήσεις οι πιστώσεις προς τα νοικοκυριά είναι περιορισμένες, καθώς η άνοδος του πληθωρισμού επιδρά αρνητικά στις πρωτοβουλίες για αγορά κατοικίας, με συνέπεια η στεγαστική πίστη, παρά την ανάκαμψη που παρατηρείται στον κλάδο λόγω και της χαμηλής βάσης σύγκρισης, να εξακολουθεί να καταγράφει πιστωτική συρρίκνωση της τάξης του -2,1%, συμπαρασύροντας έτσι και τον συνολικό ρυθμό πιστωτικής επέκτασης του ιδιωτικού τομέα στο 4,5%. Οριακή, την ίδια στιγμή, είναι και η αύξηση της καταναλωτικής πίστης που ενισχύθηκε κατά 0,7%, υποδηλώνοντας συγκράτηση της δαπάνης μέσω καταναλωτικών δανείων.

Κυνηγάει προσφορές, μειώνει δαπάνες το 80% των καταναλωτών

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Μεγάλη ανησυχία για τα οικονομικά τους, αλλά και για το κόστος διαβίωσης το οποίο έχει αυξηθεί δραματικά λόγω των ανατιμήσεων εκφράζουν οι Έλληνες καταναλωτές, πολλοί εκ των οποίων περικόπτουν δαπάνες σε είδη που δεν είναι πρώτης ανάγκης (μόδα, καλλυντικά, είδη σπιτιού), στρέφονται σε πιο φθηνές λύσεις και «κυνηγούν» τις εκπτώσεις για να κάνουν τις αγορές τους. Αυτές τις αλλαγές, που έχει προκαλέσει ο πληθωρισμός και η αβεβαιότητα λόγω του πολέμου, στις αγοραστικές συνήθειες των Ελλήνων αποτυπώνει η δεύτερη έρευνα της ΕΥ με τίτλο Future Consumer Index Ελλάδα 2022, η οποία διεξήχθη σε δείγμα 500 Ελλήνων καταναλωτών μεταξύ 28 Απριλίου και 5 Μαΐου 2022. Σύμφωνα με την έρευνα, ο αντίκτυπος της ακρίβειας στην τσέπη των Ελλήνων σε σύγκριση με άλλες χώρες είναι πιο αισθητός, γεγονός που επιβεβαιώνει πως ο πληθωρισμός πλήττει εντονότερα τα ήδη αποδυναμωμένα από την ελληνική κρίση νοικοκυριά. Ετσι, το ποσοστό των καταναλωτών που δηλώνουν ότι ξοδεύουν λιγότερα χρήματα σε προϊόντα που δεν είναι πρώτης ανάγκης αυξήθηκε κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες, φτάνοντας το 70% (από 60% πέρυσι), ποσοστό αισθητά υψηλότερο από το παγκόσμιο (47%) αλλά και το ευρωπαϊκό δείγμα της έρευνας (40%). Στη δε Ισπανία και Ιταλία, δύο χώρες που αντιμετώπισαν επίσης οικονομικά προβλήματα, τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 47% και 49% αντίστοιχα. Παράλληλα, ένας στους δύο Ελληνες (51% από 43% πέρυσι) δηλώνει ότι αγοράζει μόνο τα απαραίτητα, έναντι 44% παγκοσμίως, 31% στην Ευρώπη, 33% στην Ισπανία και 39% στην Ιταλία. Πλέον σχεδόν 8 στους 10 (78%) συμφωνούν πως η τιμή είναι σήμερα το πιο σημαντικό κριτήριο σε σχέση με την περίοδο πριν από την πανδημία, ενώ πάνω από τους μισούς Ελληνες (56%) αλλάζουν τις μάρκες που αγοράζουν, είτε για να μειώσουν τα έξοδά τους είτε για να στραφούν σε προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας είτε για να υποστηρίξουν τοπικά καταστήματα.

Το κόστος διαβίωσης (74%), τα οικονομικά (60%), αλλά και η υγεία (55%) αποτελούν τις βασικότερες ανησυχίες των Ελλήνων. Ως προς το κόστος ζωής, βασική πηγή ανησυχίας είναι το αυξανόμενο κόστος ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού (44%), το κόστος ειδών σούπερ μάρκετ και πρώτης ανάγκης (31%) και το κόστος βενζίνης και καυσίμων (22%). Την παραπάνω ειρωνεία αποτυπώνει και η εξέλιξη του εισοδήματος των Ελλήνων. Σύμφωνα με την έρευνα, ένας στους τρεις Ελληνες (34%) δηλώνει ότι το εισόδημά του μειώθηκε, 56% ότι παρέμεινε ίδιο και μόλις το 10% δηλώνει ότι αυξήθηκε, σε σύγκριση με έναν χρόνο πριν. Συνεπώς, αρκετοί προσβλέπουν (67%) με ανυπομονησία σε μεγάλα εκπτωτικά γεγονότα, όπως η Black Friday, προκειμένου να πραγματοποιήσουν αγορές, πρόθεση ωστόσο που λειτουργεί ανασταλτικά για την τρέχουσα κατανάλωση, καθώς 8 στους 10 (83%) από αυτούς αναβάλλουν μέχρι τότε κάποιες αγορές. Τέλος, μόλις το 15% δηλώνει ότι θα ξοδέψει περισσότερα σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια στις εκπτώσεις.

Ο αντίκτυπος της ακρίβειας στην τσέπη των Ελλήνων, σε σύγκριση με άλλες χώρες, είναι πιο αισθητός, αναφέρει έρευνα της ΕΥ.

SHUTTERSTOCK

Σχεδόν 8 στους 10 καταναλωτές (78%) συμφωνούν πως η τιμή είναι σήμερα το πιο σημαντικό κριτήριο σε σχέση με την περίοδο πριν από την πανδημία.

Καταργούνται οι ενδιάμεσες εκπτώσεις, απελευθερώνονται πλήρως οι προσφορές

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Την κατάργηση των ενδιάμεσων εκπτώσεων, ενός θεσμού που ποτέ δεν αντιμετωπίστηκε ευμενώς από το λιανεμπόριο, προβλέπει μεταξύ άλλων το νομοσχέδιο του υπουργείου Ανάπτυξης που κατατέθηκε το βράδυ της Δευτέρας στη Βουλή. Ταυτόχρονα καταργούνται και οι όποιοι ποσοτικοί περιορισμοί υπήρχαν ακόμη στο καθεστώς των προσφορών, καθώς οι χρονικοί είχαν καταργηθεί με προηγούμενες νομοθετικές ρυθμίσεις. Με το ίδιο νομοσχέδιο προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα που δημιουργούν οι πληθωριστικές πιέσεις οι δημόσιες συμβάσεις, καθώς προβλέπεται ρήτρα αναπροσαρμογής των τιμών.

Εννέα χρόνια λοιπόν μετά τη θέσπιση των ενδιάμεσων εκπτώσεων με τον νόμο 4177/2013 που προέβλεπε αρχικά την πραγματοποίηση εκπτώσεων το πρώτο δεκαήμερο του Μαΐου και το πρώτο δεκαήμερο του Νοεμβρίου, για να αυξηθεί στη συνέχεια η διάρκειά τους σε δεκαπενθήμερη, ο εν λόγω θεσμός καταργείται με το άρθρο 6 του νομοσχεδίου. Ταυτόχρονα αίρεται η απαγόρευση που προέβλεπε ότι προσφορές, εκτός των εκπτωτικών περιόδων, επιτρέπονται σε ποσότητα έως 50% των ειδών που διατίθενται από το κατάστημα. Ετσι, πλέον οι προσφορές απελευθερώνονται πλήρως, υπό την έννοια ότι όχι μόνο θα επιτρέπεται να γίνονται όλο τον χρόνο και για όσες ημέρες επιθυμεί ο λιανέμπορος (με άλλο νόμο φέτος του υπουργείου Ανάπτυξης καταργήθηκε ρύθμιση σύμφωνα με την οποία οι προσφορές συγκεκριμένων προϊόντων ή συγκεκριμένης κατηγορίας μέσα σε ένα κατάστημα δεν μπορούσαν να υπερβαίνουν τις δέκα συνεχόμενες ημέρες), αλλά ακόμη και για όλα τα είδη που διατίθενται από το κατάστημα. Στο ίδιο νομοσχέδιο έχει περιληφθεί εξάλλου ρήτρα αναπροσαρμογής τιμών στις δημόσιες συμβάσεις προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη και οι ανατιμήσεις. Η αναπροσαρμοσμένη τιμή προκύπτει ως εξής: η τιμή της προσφοράς πολλαπλασιάζεται με το άθροισμα της μονάδας με τον δείκτη τιμών καταναλωτή της κατηγορίας στην οποία υπάγονται τα αγαθά σε ετήσια βάση για τον μήνα που προηγείται του χρόνου παράδοσης των αγαθών. Η αναπροσαρμογή της τιμής, πάντως, δεν εφαρμόζεται πάντα, αλλά πρέπει να συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις: να έχουν παρέλθει 12 μήνες τουλάχιστον από την καταληκτική ημερομηνία υποβολής της προσφοράς που καθορίζεται στα έγγραφα της σύμβασης, ο ΔΤΚ να είναι μικρότερος του -1% και μεγαλύτερος του 3% και η αναθέτουσα αρχή διαθέτει τις απαραίτητες πιστώσεις για την εφαρμογή της αναπροσαρμοσμένης τιμής.

Εννέα χρόνια μετά τη θέσπιση των ενδιάμεσων εκπτώσεων με τον νόμο 4177/2013, ο εν λόγω θεσμός καταργείται με το άρθρο 6 του νομοσχεδίου.

Αλλες σημαντικές διατάξεις που περιλαμβάνει το νομοσχέδιο του υπουργείου Ανάπτυξης είναι οι ακόλουθες:

– Διευκρινίζεται ότι υποχρέωση δημοσίευσης ετήσιων οικονομικών καταστάσεων στο ΓΕΜΗ έχουν από την κατηγορία των πολύ μικρών επιχειρήσεων οι ετερόρρυθμες, οι ομόρρυθμες καθώς και οι ατομικές επιχειρήσεις.

– Παρατείνονται οι ημερομηνίες λήξης της ισχύος των πιστωτικών σημειωμάτων που έχουν εκδοθεί από τουριστικές επιχειρήσεις αντί της επιστροφής χρημάτων που έχουν καταβληθεί ως προκαταβολή, εγγύηση, κ.λπ. για την εκτέλεση της σύμβασης, στο πλαίσιο των κατ' εξαίρεση ρυθμίσεων περί καταγγελίας συμβάσεων μεταξύ τουριστικών επιχειρήσεων και των πελατών τους για την παροχή τουριστικών υπηρεσιών, μεμονωμένα ή με τη μορφή οργανωμένου ταξιδιού (πακέτου), κατά το οριζόμενο χρονικό διάστημα. Συγκεκριμένα τα πιστωτικά σημειώματα των οποίων η ισχύς έληξε στις 30/6/2022 παρατείνονται μέχρι τις 31/12/2022.

– Ο έλεγχος των δαπανών επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας των επιχειρήσεων, δαπάνες που φορολογούνται διαφορετικά, θα γίνεται υποχρεωτικά από ορκωτή ελεγκτή - λογιστή/ελεγκτική εταιρεία για ποσά άνω των 60.000 ευρώ, προκειμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία. Μέχρι σήμερα τα σχετικά αιτήματα καλείται να ελέγχει και να πιστοποιεί η Γενική Γραμματεία Ερευνας και Τεχνολογίας. Μάλιστα για το φορολογικό έτος 2021 οι εκθέσεις των ορκωτών ελεγκτών θα γίνονται δεκτές από τη ΓΓΕΤ μέχρι τις 30/9/2022.

wizguide

ΑΥΤΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ BARS ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

αντaμοιβή | Τράπεζα Κύπρου

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Σε τεχνική ύφεση η αμερικανική οικονομία

Ενισχύονται κατανάλωση, προσλήψεις – Κρίσεις σε άλλες χώρες λόγω δολαρίου

Οι προσλήψεις από τις αμερικανικές επιχειρήσεις στη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του έτους ήταν κατά μέσον όρο 456.700 τον μήνα και η ανεργία παραμένει στο 3,6%, δηλαδή στα προ πανδημίας επίπεδα.

Λίγο μετά την απόφαση της Federal Reserve να προχωρήσει σε μια ακόμη επιθετική αύξηση των επιτοκίων του δολαρίου, τα στοιχεία φέρουν την αμερικανική οικονομία σε τεχνική ύφεση δεδομένου ότι το ΑΕΠ της υπερδύναμης συρρικνώθηκε για δεύτερο συναπτό τρίμηνο. Εκ πρώτης όψεως δικαιώνει, έτσι, τις προειδοποιήσεις οικονομολόγων που έκρουαν τον κώδωνα του κινδύνου για τις επιπτώσεις μιας υπερβολικά επιθετικής στροφής σε περιοριστική νομισματική πολιτική. Την ίδια στιγμή, πληθώρα από άλλες παραμέτρους της οικονομίας αμβλύνει την εικόνα και προδίδει πως η μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου διατηρεί την ισχύ της. Ανάμεσά τους, για παράδειγμα, η ιδιωτική κατανάλωση, που αυξήθηκε κατά 1%, και οι συνεχιζόμενες προσλήψεις από τις αμερικανικές επιχειρήσεις, οι οποίες στη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του έτους ήταν κατά μέσον όρο 456.700 τον μήνα. Και η ανεργία παραμένει στο 3,6%, δηλαδή στα προ πανδημίας επίπεδα.

Ειδικότερα, το δεύτερο τρίμηνο, την περίοδο στην οποία η Fed άρχισε να αυξάνει το κόστος του δανεισμού, η αμερικανική οικονομία μειώθηκε κατά 0,2%, ενώ είχε προηγηθεί η συρρίκνωσή της κατά 1,6% το α' τρίμηνο του έτους. Χαρακτηριστικό του δευτέρου τριμήνου ήταν η ταχύτατη αύξηση των αποθεμάτων πολλών επιχειρήσεων. Στην αμερικανική οικονομία δεν είναι αποδεκτή η θεωρία ότι τα δύο συναπτά τρίμηνα συρρίκνωσης ισοδυναμούν με ύφεση και οι αρμόδιοι φορείς προτιμούν να αποτιμούν την κατάσταση βάσει σειράς παραμέτρων. Οπως τονίζουν, πάντως, οικονομικοί αναλυτές, τα δύο συναπτά τρίμηνα συρρίκνωσης ενδέχεται να προκαλέσουν έντονες αντιδράσεις από τις αγορές. Παράγοντες της αγοράς παρακολουθούν τις εξελίξεις για να διαπιστώσουν κατά πόσον οι επιθετικές αυξήσεις του κόστους του δανεισμού θα οδηγήσουν τη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου σε ύφεση.

Την ίδια στιγμή, η υπερδύναμη εξάγει οικονομικές κρίσεις και πτωχεύσεις σε άλλες χώρες μέσω της ραγδαίας ανόδου που σημειώνει τους τελευταίους μήνες το δολάριο, κατά κύριο λόγο εξαιτίας των επιθετικών κινήσεων της Fed αλλά και της αβεβαιότητας που περιβάλλει την παγκόσμια οικονομία και εξωθεί πάντα τους επενδυτές στα ασφαλή καταφύγια. Το δολάριο σημειώνει τελευταία ιστορικό υψηλό, καθώς είναι ενισχυμένο

Η οικονομία των ΗΠΑ μειώθηκε το β΄ τρίμηνο κατά 0,2%, ενώ είχε προηγηθεί η συρρίκνωσή της κατά 1,6% το α' τρίμηνο του έτους.

έναντι του καλαθιού των μεγάλων νομισμάτων κατά 15% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Το αποτέλεσμα είναι να υποτιμώνται δραματικά τα νομίσματα των άλλων χωρών και το πρόβλημα δεν είναι τόσο η διολίσθηση του ευρώ στην 1:1 ισοτιμία έναντι του δολαρίου, αλλά τα νομίσματα των αναδυόμενων αγορών. Η ρουπία Ινδίας, το πέσο της Χιλής και η ρουπία της Σρι Λάνκα έχουν υποχωρήσει σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα φέτος, παρά τις απεγνωσμένες προσπάθειες των κεντρικών τραπεζών τους να ανακόψουν την πτώση τους. Η αρχή νομισματικής πολιτικής του Χονγκ Κονγκ αναγκάστηκε να αγοράζει πυρετωδώς δολάρια Χονγκ Κονγκ για να υποστηρίξει τη δεσμευμένη ισοτιμία του νομίσματος προς το δολάριο. Η κεντρική τράπεζα της Χιλής προχώρησε σε παρέμβαση ύψους 25 δισ. δολ. στην αγορά συναλλάγματος όταν το πέσο υποχώρησε περισσότερο από 20% σε πέντε μόνον εβδομάδες.

Το δολάριο είναι όμως παράλληλα το νόμισμα που κυριαρχεί στο παγκόσμιο εμπόριο, καθώς το 40% των διεθνών εμπορικών συναλλαγών συνολικής αξίας 28,5 τρισ. δολαρίων τιμολογείται σε δολάρια. Η ανατίμησή του έναντι των νομισμάτων φτωχών χωρών οδηγεί στα ύψη τις τιμές των εισαγόμενων τροφίμων με αποτέλεσμα να αυξάνεται η φτώχεια ανά τον κόσμο. Παράλληλα, υπερχρεωμένες χώρες που έχουν δανειστεί στο αμερικανικό νόμισμα αδυνατούν να αποπληρώσουν το χρέος τους, οδηγούνται σε πτώχευση και το ενισχυμένο δολάριο μπορεί να ευθύνεται ακόμη και για ανατροπές κυβερνήσεων, όπως το πρόσφατο επεισόδιο στη Σρι Λάνκα. Το ενισχυμένο δολάριο δίνει ώθηση στην κερδοφορία των χωρών που παράγουν και εξάγουν πετρέλαιο και πρώτες ύλες. Ενισχύει επίσης μεγάλες διεθνείς βιομηχανίες όπως η Toyota Motor Corp που αντλεί μέρος των εσόδων της από πωλήσεις στις ΗΠΑ. Προσφέρει, άλλωστε, επιλογές για ωραίες διακοπές και τουρισμό στους Αμερικανούς που ενδιαφέρονται να ταξιδέψουν στο εξωτερικό, δεδομένου ότι καθιστά πολύ φτηνότερα τα ταξίδια τους και την παραμονή τους σε χώρες με άλλα νομίσματα.

Αποβαίνει, όμως, εις βάρος όλων των άλλων. Οχι μόνον οι αναδυόμενες αγορές αλλά και πολλές αμερικανικές επιχειρήσεις βλέπουν τα κέρδη τους να μειώνονται εξαιτίας της ενίσχυσης του δολαρίου. Ακόμη και οι αμερικανικοί κολοσσοί όπως η Microsoft που πείστηκαν να επαναπατρίσουν τα κεφάλαιά τους στην Αμερική, παραπονούνται ότι το ισχυρό δολάριο υπονομεύει την κερδοφορία τους.

Ως προς το ερώτημα πότε πρόκειται να ανακοπεί η ανοδική πορεία του αμερικανικού νομίσματος, υπάρχουν πολλές θεωρίες. Ορισμένοι οικονομικοί αναλυτές εκτιμούν πως αυτό θα συμβεί όταν επιβραδυνθεί η αμερικανική οικονομία, άλλοι πιστεύουν πως θα συμβεί μόνον όταν υπάρξει σαφής ενημέρωση για το πότε θα σταματήσει η Fed τις αυξήσεις των επιτοκίων, και άλλοι όταν θα ανακάμψει δυναμικά η οικονομία της Κινας.

REUTERS, BLOOMBERG, THE NEW YORK TIMES, FINANCIAL TIMES

PIK 1

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

• Στις οκτώ το βράδυ ακριβώς.
• Ενημέρωση με εγκυρότητα, σοβαρότητα, αντικειμενικότητα.
• Από κάθε σημείο στην Κύπρο και τον κόσμο, με το πιο εκτεταμένο δίκτυο ανταποκριτών.

Παρουσίαση
Αντρέας Κημήτρης

8.00 μ.μ.
PIK 1 (Με ταυτόχρονη μετάδοση στη νοηματική από το PIK 2)

PIK

ψηφιακός Ηρόδοτος

Σας ευχαριστούμε που γράφετε μαζί μας την Ιστορία

- 10.000 ιστορικά ντοκουμέντα στη διάθεση της κοινωνίας
- 170.000 χρήστες στην ιστοσελίδα μας https://www.digital-herodotus.eu/
- Αξιοποίηση ευρωπαϊκών κονδυλίων
- Πολιτισμική προσφορά, διεθνής αναγνώριση

(Φωτογραφία: Λευκωσία, περίοδος Αγγλοκρατίας ΓΤΠ)

«Ενεση» 148 δισ. δολ. για να σωθεί ο κλάδος κατασκευών στην Κίνα

Πρωτοβουλία της κεντρικής τράπεζας για να αντιμετωπιστεί η κρίση των κατασκευαστικών εταιρειών και της αγοράς στέγης

REUTERS

Τα κεφάλαια που θα δοθούν υπό μορφή δανείων με ευνοϊκούς όρους από τη Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας προορίζονται για την ολοκλήρωση οικοδομών, κατοικιών και διαμερισμάτων, των οποίων οι εργασίες έχουν διακοπεί σε πολλές περιπτώσεις από πέρυσι.

Αντιμέτωπη με την κρίση σε μία από τις σημαντικότερες μηχανές ανάπτυξης της κινεζικής οικονομίας και την κοινωνική και οικονομική αστάθεια που αυτή έχει προκαλέσει, η Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας ανακοίνωσε κρατική ενίσχυση ύψους 148 δισ. δολαρίων, δηλαδή ενός τρισ. γουάν, που θα διαθέσει για την ενίσχυση του κλάδου των κατασκευών. Η πρωτοβουλία της κεντρικής τράπεζας αντανακλά τις διαστάσεις που έχει πάρει η παρατεταμένη κρίση των κατασκευαστικών εταιρειών και της αγοράς στέγης και απειλεί να κλονίσει τη δεύτερη οικονομία του κόσμου σε μια εξαιρετικά εύθραυστη διεθνή συγκυρία. Σε δεύτερο επίπεδο προδίδει και τον βαθμό στον οποίο έχει στηριχθεί η ανάπτυξη της Κίνας στον υπερβολικό δανεισμό.

Τα κεφάλαια που θα δοθούν υπό μορφή δανείων με ευνοϊκούς όρους και συγκεκριμένα με επιτόκιο περίπου 1,75% ετησίως, προορίζονται για την ολοκλήρωση οικοδομών, κατοικιών και διαμερισμάτων, των οποίων οι εργασίες έχουν διακοπεί σε πολλές περιπτώσεις από πέρυσι. Αιτία η υπερχρέωση πολλών από τις κατασκευαστικές αλλά και η συνήθης τακτική τους να πουλούν κατοικίες και διαμερίσματα ενώ βρίσκονται στο στάδιο της κατασκευής. Σε ό,τι αφορά τις πτωχεύσεις των κατασκευαστικών οφείλονται εν μέρει και στους αυστηρότερους όρους δανεισμού που επέβαλε το Πεκίνο. Πολλές κατασκευαστικές με προεξάρχουσα την

> **Ο κλάδος των ακινήτων αντιπροσωπεύει περίπου το 1/3 του συνολικού ΑΕΠ της δεύτερης οικονομίας στον κόσμο.**

China Evergrade Group είχαν ήδη διακόψει τις πληρωμές σε πιστωτές αλλά και εργολάβους προτού διακόψουν τις οικοδομικές εργασίες.

Σε συνδυασμό με τις υπερβολικές καθυστερήσεις στην παράδοση των κατοικιών, οι πτωχεύσεις έχουν οδηγήσει στην ανάδυση ενός πρωτοφανούς κινήματος «δεν πληρώνω» μεταξύ των δανειοληπτών στεγαστικών που δεν καταβάλλουν τους τελευταίους μήνες τις δόσεις των στεγαστικών τους δανείων. Παράλληλα, όμως, με τη μη αποπληρωμή των δανείων, η οποία τείνει με τη σειρά της να προκαλέσει μια μικρή τραπεζική κρίση, οι αγανακτισμένοι δανειολήπτες διοργανώνουν τους τελευταίους μήνες κινητοποιήσεις διαμαρτυρίας που προβληματίζουν και ανησυχούν έντονα το Πεκίνο.

Ο κλάδος των ακινήτων αντιπροσωπεύει περίπου το 1/3 του συνολικού ΑΕΠ της δεύτερης οικονομίας στον κόσμο. Η παρατεταμένη επιβράδυνσή του σε συνδυασμό με τα αλλεπάλληλα lockdowns για την ανάσχεση της πανδημίας ευθύνονται σε μεγάλο βαθμό για την ασυνήθη επιβράδυνση της κινεζικής οικονομίας, που το δεύτερο τρίμηνο σημείωσε ισχνή ανάπτυξη της τάξης μόλις του 0,4%.

Οπως σχολιάζει σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, το Πεκίνο ευελπιστεί πως με μόχλευση οι τράπεζες θα μπορέσουν να αντλήσουν πενταπλάσια ποσά από τα κεφάλαια που θα διαθέσουν για την αντιμετώπιση του προβλήματος και έτσι θα μπορέσουν και να καλύψουν μερικώς το όποιο χρηματοδοτικό κενό υπάρχει για την ολοκλήρωση των κατασκευών. Αναλυτές της αγοράς προειδοποιούν πάντως πως το σχήμα της Τράπεζας της Κίνας μπορεί να αποδώσει καρπούς μόνον αν είναι προσοδοφόρες οι κατασκευές για τις οποίες προορίζονται τα δάνεια και αν μπορούν οι κατασκευαστικές να αντλήσουν αρκετά από τις πωλήσεις ή και τις ενοικιάσεις όσων διαμερισμάτων ή κατοικιών δεν έχουν πουληθεί. Διαφορετικά οι κατασκευαστικές δεν θα μπορέσουν ενδεχομένως να αποπληρώσουν τα νέα δάνεια.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Everbright Bank με έδρα το Πεκίνο, οι κατασκευαστικές έχουν διακόψει τις εργασίες περίπου 8 εκατ. κατοικιών. Για την ολοκλήρωσή τους θα χρειαστούν τουλάχιστον άλλα 2 τρισ. γουάν, ποσό διπλάσιο δηλαδή από αυτό που διαθέτει η Τράπεζα της Κίνας για τη στήριξη του κλάδου. Και στο μεταξύ, αυξάνονται οι δανειολήπτες που προσχωρούν στο κίνημα «δεν πληρώνω» και δηλώνουν στα κινεζικά ΜΜΕ ότι δεν πρόκειται να καταβάλουν καμία δόση των στεγαστικών τους δανείων προτού τους παραδοθούν ολοκληρωμένα τα ακίνητα που έχουν αγοράσει.

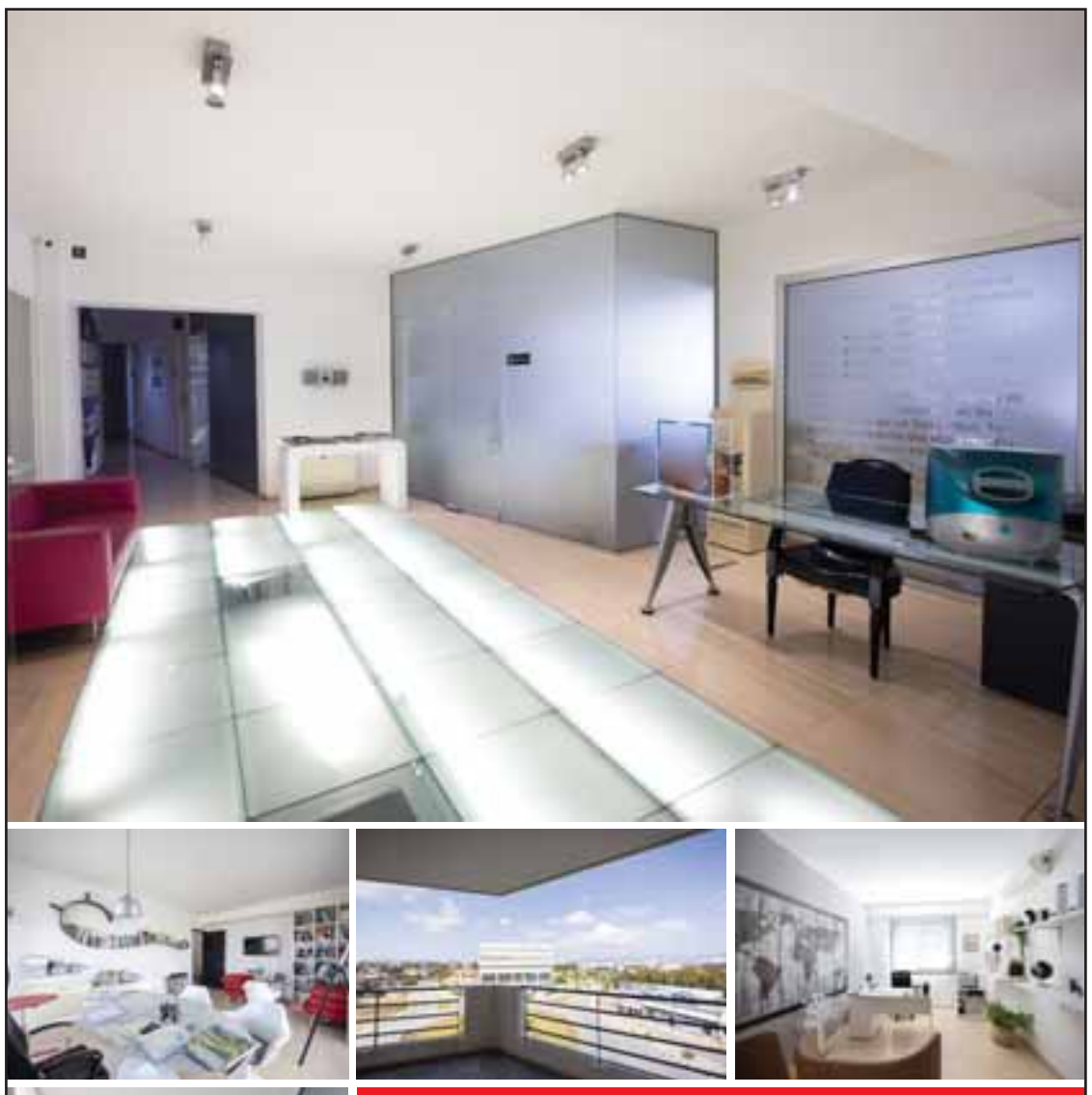

FOR SALE
LUXURY OFFICE
521sq, Egkomi
TEL: 99697799

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστούμε θερμά όλους όσους συμμετείχαν στο βαρύ πένθος μας με την παρουσία τους στην κηδεία, την κατάθεση στεφάνων ή εισφορών, και την αποστολή συλλυπητήριων μηνυμάτων, για τον θάνατο του πολυαγαπημένου μας συζύγου, πατέρα και παππού **Τάκη Πελετιέ**, από το Δάλι, που απεβίωσε στις 22 Ιουλίου 2022 και κηδεύσαμε στις 25 Ιουλίου 2022.

Η Σύζυγος: Αίγλη Πελετιέ
Τα παιδιά: Μάριος, Νατάσα, Χριστίνα, Χριστόδουλος
Τα εγγόνια: Ανδρέας, Χρίστος, Αθηνά και Χρήστος

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτου ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω

Δήλωση Μεταβίβασης: 4/Π/3494/2022
Πωλητής / τές: NELAZA LIMITED
ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ 2, ΔΙΑΜ. 401, ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ, ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αγοραστής: ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ
ΔΑΙΔΑΛΟΥ 52, 7520, ΞΥΛΟΦΑΓΟΥ, ΛΑΡΝΑΚΑ

Ακίνητο:
Αρ. Εγγραφής: 0/13527
Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./Κλίμ.: 21/1013V01/1/798/3
Είδος Ακινήτου: ΟΙΚΟΠΕΔΟ
Υποιδιοκτησίες: Υπάρχουν κτίρια που δεν αναφέρονται στην εγγραφή (1/ΕΣ/2034/2021)
Εμβαδό τ.μ.: 1266
Γεωγραφική Περιοχή: ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΔΗΜΟΣ ΑΓΛΑΝΤΙΑΣ,
Τοποθεσία: ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ
Μεταβίβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 36/1441
Ποσό Πώλησης: €90.000,00

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α., ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτου ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω

Δήλωση Μεταβίβασης: 4/Π/3492/2022
Πωλητής / τές: NELAZA LIMITED
ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ 2, ΔΙΑΜ. 401, ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ, ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αγοραστής: ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΕΤΡΟΣ
ΛΑΣΙΘΙΟΥ 11, 2028, ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ & ΑΓΙΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ, ΔΗΜΟΣ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Ακίνητο: Αρ. Εγγραφής: 0/13527
Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./Κλίμ.: 21/1013V01/1/798/3
Είδος Ακινήτου: ΟΙΚΟΠΕΔΟ
Υποιδιοκτησίες: Υπάρχουν κτίρια που δεν αναφέρονται στην εγγραφή (1/ΕΣ/2034/2021)
Εμβαδό τ.μ.: 1266
Γεωγραφική Περιοχή: ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΔΗΜΟΣ ΑΓΛΑΝΤΙΑΣ,
Τοποθεσία: ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ
Μεταβίβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 59/1441
Ποσό Πώλησης: €110.000,00

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α., ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 31 ΙΟΥΛΙΟΥ 2022

Παραμένει υψηλή η ζήτηση για εξοχικά από ξένους αγοραστές

Αυξημένη ζήτηση για εξοχικές κατοικίες, η οποία μάλιστα σε αρκετές περιοχές θα ενισχυθεί λόγω και των πολλών έργων υποδομής που βρίσκονται σε εξέλιξη, προβλέπει νέα πανελλαδική έρευνα του δικτύου μεσιτικών γραφείων RE/MAX Ελλάς. Σύμφωνα με αυτήν μάλιστα, η ζήτηση μοιάζει να μην έχει επηρεαστεί ιδιαίτερα ούτε από τις πληθωριστικές πιέσεις,

Η Μύκονος αναδεικνύεται στην τουριστική περιοχή με τις υψηλότερες ζητούμενες τιμές πώλησης κατοικίας (7.250 ευρώ/τ.μ.). Ακολουθούν Πάρος και Σαντορίνη, με μέση ζητούμενη τιμή 3.450 ευρώ/τ.μ. και 3.250 ευρώ/τ.μ. αντίστοιχα.

Πολλοί Βορειοευρωπαίοι βλέπουν θετικά τη μετακόμισή τους στην Ελλάδα όταν βγουν στη σύνταξη.

αλλά ούτε και από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Ειδικότερα, από τα 76 μεσιτικά γραφεία με πάνω από 1.000 συμβούλους της εταιρείας, το 61% ανέφερε ότι η ζήτηση για εξοχικά δεν έχει επηρεαστεί σημαντικά, ενώ το 39% (κυρίως στη Βόρεια Ελλάδα) υπογράμμισε ότι η ζήτηση αυξήθηκε σημαντικά για ενοικίαση επιπλωμένων διαμερισμάτων στα κέντρα των πόλεων, όπως για παράδειγμα στη Θεσσαλονίκη.

Σύμφωνα με την εταιρεία, πολλοί άνθρωποι από τη Β. Ευρώπη αναφέρουν ότι σχεδιάζουν να μετακομίσουν μόνιμα στην Ελλάδα μόλις βγουν στη σύνταξη. Παράλληλα, σύμφωνα με τη RE/MAX, «η ισχυροποίηση της ζήτησης για ελληνικά εξοχικά δείχνει φέτος να ευνοείται και από τις πολύ καλές επιδόσεις που διαγράφει ο τουρισμός, αλλά και τις σημαντικά χαμηλότερες τιμές από άλλους μεσογειακούς ή ευρωπαϊκούς προορισμούς». Με βάση τα σχετικά στοιχεία της εταιρείας, η Μύκονος αναδεικνύεται στην τουριστική περιοχή με τις υψηλότερες ζητούμενες τιμές πώλησης κατοικίας (7.250 ευρώ/τ.μ.). Ακολουθούν η Πάρος και η Σαντορίνη με μέση ζητούμενη τιμή 3.450 ευρώ/τ.μ. και 3.250 ευρώ/τ.μ. αντίστοιχα. Οσον αφορά το Ιόνιο, η Κέρκυρα (1.800 έως 2.500 ευρώ/τ.μ.), η Κεφαλονιά (1.500 έως 2.600 ευρώ/τ.μ.) και η Λευκάδα (1.700 έως 2.150 ευρώ/τ.μ.) κινούνται περίπου στα ίδια επίπεδα ως προς τη μέση ζητούμενη τιμή πώλησης κατοικιών, ενώ σε περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας, που αποτελούν εξίσου τουριστικό πόλο έλξης, όπως είναι η Χαλκιδική, ο Βόλος και η Καλαμάτα, οι τιμές πώλησης των ακινήτων διαμορφώνονται σε 1.583 ευρώ/τ.μ., 1.700 ευρώ/τ.μ. και 1.950 ευρώ/τ.μ. αντίστοιχα.

Μεταξύ των χωρών με το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την απόκτηση εξοχικών στην Ελλάδα, η RE/MAX προχωράει σε μια διαφοροποίηση μεταξύ της βόρειας και της νότιας Ελλάδας. Ετσι, στο βόρειο τμήμα της χώρας το ενδιαφέρον προκύπτει από Γερμανούς (μεταξύ των οποίων και πολλοί Ελληνες ομογενείς), Σέρβους, Βούλγαρους, Ρουμάνους και Αλβανούς. Αντίστοιχα, στη νότια Ελλάδα μεγαλύτερο ενδιαφέρον προκύπτει, κατά σειρά, από αγοραστές από το Ισραήλ, την Κίνα, τη Γερμανία, τη Γαλλία και τον Λίβανο. Επίσης, σύμφωνα με τα στοιχεία της εταιρείας, το 54% των πωλήσεων αφορά Ελληνες αγοραστές και το 46% ξένους.

Συνεχίζεται το ράλι στα ενοίκια και στις τιμές πώλησης ακινήτων

Μεγάλες αυξήσεις σε Αιγάλεω, Καλλιθέα, Μοσχάτο, Π. Φάληρο, Ραφήνα

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Διατηρήθηκαν και κατά το δεύτερο τρίμηνο του έτους οι έντονα ανοδικές τάσεις των τιμών πώλησης και ενοικίασης κατοικιών. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Spitogatos Property Index (SPI), τη μεγαλύτερη ετήσια αύξηση τιμών πώλησης στην Αττική σημείωσε το Αιγάλεω με 20,3%, ενώ ακολουθεί η περιοχή της Καλλιθέας, όπου η ετήσια μεταβολή άγγιξε το 19%. Αντίστοιχα, αύξηση κατά 16,3% σημείωσε η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης στο Μοσχάτο, ενώ στο Παλαιό Φάληρο και στον Αλιμο η αύξηση άγγιξε το 14,7% και το 15,8% αντίστοιχα. Μεγάλες αυξήσεις καταγράφονται και στο Παγκράτι (15,9%), στα Σεπόλια (15,4%), στη Ραφήνα (17,2%) και στην Αγία Παρασκευή (14,9%).

Στις ακριβότερες περιοχές για αγορά κατοικίας, με βάση τη μέση ζητούμενη τιμή το δεύτερο τρίμηνο του έτους, εντοπίζονται κυρίως δήμοι των νοτίων προαστίων όπως η Βουλιαγμένη (5.600 ευρώ/τ.μ.), η Βούλα (4.125 ευρώ/τ.μ.), ο Αλιμος (3.868 ευρώ/τ.μ.), η Γλυφάδα (3.846 ευρώ/τ.μ.) και το Ελληνικό (3.571 ευρώ/τ.μ.). Στο κέντρο, το Κολωνάκι και ο Λυκαβηττός καταγράφουν μέση ζητούμενη τιμή πώλησης ύψους 4.000 ευρώ/τ.μ., ενώ στο ιστορικό κέντρο η μέση τιμή αγγίζει πλέον τις 3.582 ευρώ/τ.μ. Στο δε Ελληνικό, η τιμή διαμορφώνεται σήμερα σε 3.571 ευρώ/τ.μ. Στις πιο οικονομικές περιοχές για αγορά κατοικίας είναι, μεταξύ άλλων, τα Ανω Λιόσια (1.000 ευρώ/τ.μ.), η Αγία Βαρβάρα, τα Ταμπούρια - Αγία Σοφία, καθώς και περιοχές στο υπόλοιπο της Αττικής, όπως ο Ωρωπός και η Σκάλα Ωρωπού (1.028-1.042 ευρώ/τ.μ.). Με βάση τα σχετικά στοιχεία, στις περιοχές του Πειραιά καταγράφεται η μεγαλύτερη μέση αύξηση των τιμών πώλησης με 11,9%, ενώ ακολουθούν ο Δήμος Θεσσαλονίκης με 11,7%, ο νομός Λάρισας με 11,3%, τα νότια προάστια της Αττικής με 10,9% και η Χαλκιδική με 10,8%.

Το Κολωνάκι και ο Λυκαβηττός καταγράφουν μέση ζητούμενη τιμή πώλησης ύψους 4.000 ευρώ/τ.μ.

Οσον αφορά την ενοικίαση κατοικιών το δεύτερο τρίμηνο του 2022 σε σχέση με το δεύτερο τρίμηνο του 2021, μεγαλύτερη αύξηση παρατηρείται σε περιοχές των νοτίων προαστίων όπως η Βάρη-Βάρκιζα (15,6%), η Βουλιαγμένη (14,9%) και το κέντρο-λιμάνι του Πειραιά (14,7%). Ακόμη, η Κηφισιά 17,9% και Νέα Ερυθραία 12,5% στα βόρεια και το Παγκράτι (14,1%) στο κέντρο έχουν επίσης σημειώσει ιδιαίτερη αύξηση.

Μεταξύ επιμέρους ζωνών, στην Αττική, τη μεγαλύτερη αύξηση της μέσης ζητούμενης τιμής ενοικίασης κατέγραψαν οι περιοχές στο υπόλοιπο Αττικής με 16,2%, όπου περιλαμβάνονται περιοχές υψηλής ζήτησης, όπως Σαρωνίδα, Ανάβυσσος, Σούνιο, Ραφήνα, Πόρτο Ράφτη κτλ. Στα νότια προάστια η αύξηση άγγιξε το 5,9%, στα ανατολικά το 14,3% και στα βόρεια το 9,1%, ενώ στον Πειραιά η αύξηση διαμορφώθηκε σε 11,1%. Αμετάβλητη παραμένει η εικόνα των τιμών στο κέντρο της Αθήνας.

Η ακριβότερη περιοχή ενοικίασης κατοικίας παραμένει η Βουλιαγμένη με 14,9 ευρώ/τ.μ. σε μηνιαία βάση, ενώ ακολουθούν το Κολωνάκι και ο Λυκαβηττός με 14,6 ευρώ/τ.μ., το Παλαιό Ψυχικό με 14 ευρώ/τ.μ., το ιστορικό κέντρο με 13,3 ευρώ/τ.μ., το Νέο Ψυχικό με 12,5 ευρώ/τ.μ. και το Ελληνικό με 12,4 ευρώ/τ.μ. Οι πιο προσιτές περιοχές είναι το Κερατσίνι με 6,1 ευρώ/τ.μ., το Ιλιον με 6,3 ευρώ/τ.μ., η Νίκαια με 6,4 ευρώ/τ.μ. και η περιοχή των Πατησίων με 6,7 ευρώ/τ.μ.

Οι ακριβότερες περιοχές για αγορά και ενοικίαση κατοικίας

ΜΕΣΗ ΖΗΤΟΥΜΕΝΗ ΤΙΜΗ, Β' ΤΡΙΜΗΝΟ 2022

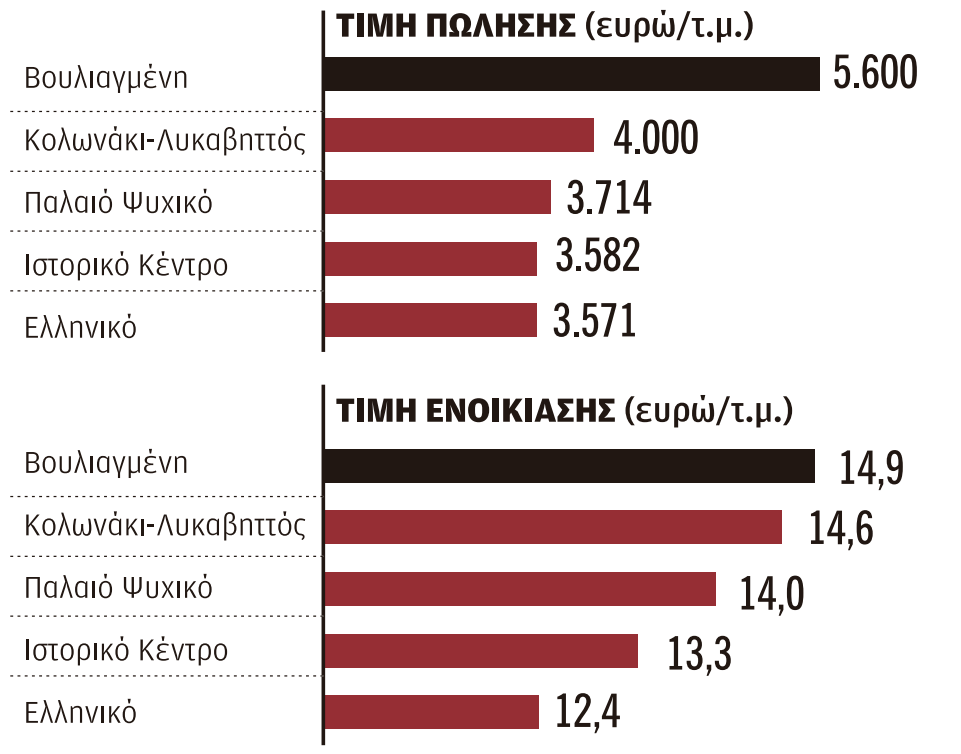

ΠΗΓΗ: Spitogatos Property Index

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Θωρακίστε τις επενδύσεις σας

Ο αγώνας εναντίον της κλιματικής αλλαγής δυναμώνει συνεχώς έστω κι εάν άργησε πολύ να ξεκινήσει. Είμαστε μάρτυρες ραγδαίων αλλαγών σε κάθε τομέα δραστηριότητας της ανθρωπότητας και η μετάβαση σε αυτό που θεωρούμε ότι θα φρενάρει τη ζημιά και θα δημιουργήσει τις συνθήκες για βελτίωση σε βάθος χρόνου, λαμβάνει διάφορες μορφές.

Φάρος είναι τα κριτήρια του ESG όπως επικράτησε να αποκαλείται, (ή ολογράφως, Environmental, Social and Governance Criteria) τα οποία εξελικτικά εισήλθαν και στον τομέα των ακινήτων και που επιτακτικά πλέον αλλάζουν τους όρους του παζαριού.

Μέχρι πριν από λίγα χρόνια σχεδόν κανένας στην χώρα μας δεν ασχολείτο σοβαρά με το θέμα της κατασκευής κτηρίων που να είναι φιλικά προς το περιβάλλον, καθώς η απόφαση ήταν σε εντελώς εθελοντική βάση. Δεν είναι τυχαίο που το κτηριακό μας στοκ ήταν ενεργοβόρο και είχε σοβαρό αποτύπωμα στις εκπομπές άνθρακα.

Αν προσέξατε αναφέρομαι στον παρελθόντα χρόνο επειδή πριν από μερικά χρόνια εφαρμόσαμε, μετά από θέσπιση κανονισμών, την υποχρεωτική κατασκευή οικιστικών κτηρίων που επιτυγχάνουν πολύ καλή ενεργειακή απόδοση. Γι' αυτό πρέπει να είμαστε αρκετά περήφανοι που έχουμε τη δεύτερη χαμηλότερη Ετήσια Ειδική Κατανάλωση Ενέργειας στα Ευρωπαϊκά κράτη για κτήρια οικιστικής χρήσης. Συγκεκριμένα, βρισκόμαστε γύρω στα 65kWh/ μ², ενώ ο Ευρωπαϊκός μέσος όρος βρίσκεται γύρω στα 155kWh/ μ². Ο στόχος που είχαμε θέσει ήταν στα 100kWh/ μ² ετησίως για νέα και υφιστάμενα οικιστικά κτήρια γεγονός που συνιστά ένα κέρδος 35% επί του στόχου. Αυτό οφείλεται στις πολλές νέες οικιστικές αναπτύξεις που κατασκευάστηκαν με τα νέα δεδομένα, αλλά και την μερική αναβάθμιση υφιστάμενου

Τα μέτρα θα πρέπει να επεκταθούν με εφαρμογή σε όλα τα είδη κτηρίων και όχι να αφήνονται στην κρίση και την θεώρηση του καθενός.

στοκ που προηγουμένως δεν πληρούσε τα νέα κριτήρια.

Όμως το συνολικό κτηριακό στοκ δεν αποτελείται μόνο από οικιστικά κτήρια. Υπάρχουν γραφεία, καταστήματα, τουριστικές μονάδες, νοσοκομεία, σχολεία, πανεπιστήμια, βιομηχανικές μονάδες, κτηνοτροφικές/ γεωργικές μονάδες κλπ. Ο οικοδομικός τομέας κρίνεται συνολικά και αναντίλεκτα συμβάλλει σημαντικά στην καταπόνηση του περιβάλλοντος με εκπομπές CO2, είτε άμεσα με την κατανάλωση ενέργειας, είτε

Οι προσφερόμενες κτηριακές λύσεις που πληρούν τα κριτήρια του ESG θα απολαμβάνουν τα ψηλά ενοίκια, τις θετικές κεφαλαιουχικές ανατιμήσεις, τις καλύτερες επενδυτικές αποδόσεις και καλύτερους όρους χρηματοδότησης.

έμμεσα με την κατανάλωση ενέργειας για την παραγωγή των δομικών στοιχείων, συστημάτων κ.λπ που απαιτεί ολόκληρος ο κύκλος του.

Ήδη γνωρίζουμε πολύ καλά τι είναι αυτό που απαιτείται: η επαρκής θερμομόνωση του κελύφους του κτηρίου, η τοποθέτηση ηλιακών συστημάτων παραγωγής ενέργειας ή/ και η χρήση γεωθερμίας, η αντικατάσταση του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού με σύγχρονο πιο οικονομικό και πιο αποδοτικό, η αντικατάσταση του λέβητα θέρμανσης με άλλον διαφορετικού πιο αποδοτικού και οικονομικού καυσίμου ή η εγκατάσταση αντλίας θερμότητας, ενίσχυση του φυσικού πρασίνου εκτός και εντός του κτηρίου.

Τα μέτρα θα πρέπει να επεκταθούν με εφαρμογή σε όλα τα είδη κτηρίων και όχι να αφήνονται στην κρίση και την θεώρηση του καθενός περί φαινομένων θερμοκηπίου και κλιματικής αλλαγής.

Το ESG λοιπόν εφαρμόζει οριζόντια και κάθετη πίεση σε όλους. Είναι θέμα (ελάχιστου) χρόνου επενδυτές να ζητούν συμμόρφωση στα κριτήρια του ESG για να προχωρούν σε επένδυση, ενοικιαστές/ χρήστες να ζητούν συμμόρφωση με αυτά τα κριτήρια αυτά για να ενοικιάζουν χώρους, τράπεζες να ζητούν το ίδιο για να χρηματοδοτούν ολόκληρο το φάσμα, από τον σχεδιασμό και την κατασκευή, στην χρηματοδότηση των αγοραστών/ επενδυτών. Και αυτό δεν θα το κάνουν από χούι, αλλά επειδή και όλοι αυτοί θα πρέπει στο βαθμό που τους αναλογεί να αποδεικνύουν με απτό τρόπο ότι συμμορφώνονται με αυτά τα κριτήρια επειδή θα κρίνονται συνεχώς.

Η αλλαγή κουλτούρας τίθεται λοιπόν πλέον επιτακτικά. Όσοι δεν πετύχουν συμμόρφωση θα μείνουν εκτός της πρώτης κατηγορίας και θα «παίζουν» σε μια κατηγορία φθίνουσας πορείας. Συνέπεια αυτού θα είναι η εξέλιξη ακινήτων τουλάχιστον δύο ταχυτήτων.

Οι προσφερόμενες κτηριακές λύσεις που πληρούν τα κριτήρια του ESG θα απολαμβάνουν τα ψηλά ενοίκια, τις μειωμένες κενές περιόδους, τις θετικές κεφαλαιουχικές ανατιμήσεις, τις καλύτερες επενδυτικές αποδόσεις και καλύτερους όρους χρηματοδότησης.

Σε αντίθεση, τα υπόλοιπα θα έχουν να αντιμετωπίζουν όλο και μεγαλύτερες κενές περιόδους ενοικίασης, πτώσεις αξιών, όλο και αυξανόμενο κόστος αναβαθμίσεων και απαγορευτικό κόστος χρηματοδοτήσεων.

Μπορεί οι απαιτήσεις να αυξάνουν το ήδη ψηλό κόστος κατασκευής. Όμως αυτό είναι ένα αυξημένο αρχικό κόστος επένδυσης το οποίο θα αποδίδει ανάλογα. Ακολούθως, έχουμε σοβαρά μειωμένο έως και μηδαμινό ενεργειακό κόστος και θετική (αντί αρνητική) συνεισφορά στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

Νομίζω είναι no- brainer.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα
ΚΥΡΙΑΚΗ 31 ΙΟΥΛΙΟΥ 2022

Ενα στιγμιότυπο, μια απεικόνιση εποχής

Η «Κ» παρευρέθηκε στην 2η Τριενάλε Αφίσας Κύπρου που παρουσιάζεται στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης- ΣΠΕΛ

Της **ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ**

Η διεθνής Τριενάλε Αφίσας Κύπρου διοργανώνεται για δεύτερη φορά στην Κύπρο, στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης (ΣΠΕΛ) και η «Κ» παρευρέθηκε στον εκθεσιακό χώρο για μια συζήτηση και ξενάγηση με τον Σάββα Ξιναρή, έναν από τους επιμελητές της έκθεσης.

Συναντήθηκα στο ισόγειο του κτηρίου με τον κ. Ξιναρή, εξηγώντας μου πώς δημιουργήθηκε η ιδέα για την υλοποίηση της διοργάνωσης: «Η ιδέα για την Τριενάλε Αφίσας ξεκίνησε το 2017 από τους Ευριπίδη Ζαντίδη, Όμηρο Παναγίδη, και εμένα όταν είχαμε δει στην Κύπρο ότι υπήρχε έλλειψη γραφιστικών εκδηλώσεων. Θέλαμε να αναδείξουμε τη γραφιστική τέχνη μέσα από την αφίσα και προωθήσουμε τη σημασία της ως μέσου επικοινωνίας. Η πρώτη Τριενάλε αφίσας έγινε στο NeMe Arts Centre στη Λεμεσό το 2019, και αυτή είναι η δεύτερη φορά που διοργανώνεται». Συνεχίζοντας, πρόσθεσε ότι, «Ο στόχος μας είναι να βρούμε θέματα και ένα τρόπο να συντονίσουμε την περιοχή γύρω μας, όπως, Ανατολική Μεσόγειο, Μέση Ανατολή, Ευρώπη. Οι συμμέτοχες φέτος ξεπέρασαν τις 1300 και στην έκθεση παρουσιάζονται γύρω στις 300 αφίσες απ' όλο τον κόσμο».

«Η αφίσα είναι ένας εύκολος τρόπος να είσαι προκλητικός, μπορείς να σχολιάσεις και να προβάλεις ό,τι σε απασχολεί», λέει στην «Κ» ο επιμελητής της έκθεσης κ. Σάββας Ξιναρής.

«Ο στόχος μας είναι να βρούμε θέματα και ένα τρόπο να συντονίσουμε την περιοχή γύρω μας, όπως, Ανατολική Μεσόγειο, Μέση Ανατολή, Ευρώπη. Οι συμμέτοχες φέτος ξεπέρασαν τις 1300 και στην έκθεση παρουσιάζονται γύρω στις 300 αφίσες απ' όλο τον κόσμο» αναφέρει ο κ. Σάββας Ξιναρής.

Ρωτώντας τον κ. Ξιναρή τι κάνει την αφίσα σημαντική για να εκτεθεί σε ένα μουσειακό χώρο, ο ίδιος μου απάντησε, «Η αφίσα ήταν από πάντα σημαντική, είναι διαχρονικά σημαντικό ως μέσο επικοινωνίας. Τους τελευταίους δύο με τρεις αιώνες έχει έντονη επίδραση με την έννοια ότι είναι ένα μέσο να πληροφορίας, μέσο προπαγάνδας, έχει πολιτική χροιά, δανείζεται πράγματα από την εποχή της, έχει σχέση με την τέχνη, με τις κοινωνικές και πολιτιστικές εξελίξεις. Δεν έχει να κάνει με το να προβάλουμε την αφίσα ως ένα έργο τέχνης, αλλά περισσότερο ως ένα στιγμιότυπο, απεικόνισης της εποχής. Προφανώς έχει τέχνη μέσα, οι αφίσες σχεδιάζονται από γραφίστες, από καλλιτέχνες, από φωτογράφους, σχεδιάζονται από κόσμο που κάνει τέχνη επί της ουσίας αλλά στο πλαίσιο του εφαρμοσμένου».

Ευρύ φάσμα θεμάτων

Η έκθεση χωρίζεται σε κατηγορίες και στο ισόγειο το κοινό μπορεί να δει αφίσες που έχουν ως θέμα τη Τέχνη του Θεάματος, είναι αφίσες που προωθούν την πολιτιστική δραστηριότητα και τις παραστατικές τέχνες. Είναι αφίσες από θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, όπερες, και εκθέσεις. Προχωρώντας με τον κ. Ξιναρή στον πρώτο όροφο, όπου συνεχίζεται η πρώτη κατηγορία αλλά επίσης μπορούμε να δούμε αφίσες από τα ΕΒΓΕ, τα ελληνικά βραβεία, ο ίδιος μου ανέφερε για τη συγκεκριμένη κατηγορία, «ζητήσαμε από την Ελλάδα να μας στείλουν αφίσες των τελευταίων 2-3 χρονών που διακριθήκαν στα Ελληνικά Βραβεία Γραφιστικής και Εικονογράφησης αυτή η ενότητα είναι εκτός διαγωνιστικού».

Συνεχίζοντας, βρεθήκαμε στον δεύτερο όροφο με τη θεματική κατηγορία Κοινωνικές ή Πολίτικες Αφίσες. Αφίσες που αποτυπώνουν ένα ευρύ φάσμα κοινωνικοπολιτικών θεμάτων, με στόχο να ευαισθητοποιήσουν και να επηρεάσουν την ζωή των πολίτων, καθώς και να συμβάλουν στη βελτίωση του σύγχρονου εσωτερικού και διεθνούς πολιτικού τοπιού. Ο επιμελητής της έκθεσης είπε στην «Κ», «γι' αυτή την ενότητα μας έστειλαν πολλές αφίσες για τον πόλεμο, βλέπουμε πολλές αφίσες για την επιρροή του διαδικτύου στη ζωή μας, εννοείται ότι μας έστειλαν αφίσες με επηρεασμένες από την πανδημία αλλά και πολλές είναι προσωπικές, με ένα μήνυμα προς τον κόσμο».

Η δύναμη της αφίσας

Πηγαίνοντας στον τρίτο και τελευταίο όροφο της έκθεσης, ο κ. Ξιναρής δήλωσε ότι, «λόγω του ότι δεν είχαμε πολλές συμμετοχές από την Κύπρο, είχαμε πει με την υπόλοιπη μας ομάδα να επιμεληθούμε κάποιες αφίσες που εμείς έχουμε δει τα τελευταία χρόνια ότι έχουν ενδιαφέρον έτσι καλέσαμε κόσμο να μας στείλει και είναι εκτός διαγωνιστικού κομματιού. Όπως για παράδειγμα από την Louvana από τον Φέγγαρο, Afrobanana, μιλήσαμε με τον Γιώργο Τσαγγάρη, ο οποίος έχει χρόνια που σχεδιάζει αφίσες και μας έδωσε μια ωραία δική του συλλογή, από κάποιες άλλες γκαλερί όπως τις Θκιο Ππαλιές, την Ένωση Γραφιστών και Εικονογράφων που είναι το σπίτι των γραφιστών στην Κύπρο. Ήταν μια προσπάθεια να δείξουμε τη δύναμη που έχει η αφίσα, και τι γίνεται στην Κύπρο».

Ολοκληρώνοντας την ξενάγηση και τη συζήτησή μας, ο κ. Ξιναρής είπε στην «Κ» πως θα υπάρχουν παράλληλες εκδηλώσεις από τον Σεπτέμβρη, κάποιες παρουσιάσεις βιβλίων, ομιλίες με διάφορες θεματικές όπως για παράδειγμα τη λογοκρισία. «Η αφίσα είναι ένας εύκολος τρόπος να είσαι προκλητικός, μπορείς να σχολιάσεις και να προβάλεις ό,τι σε απασχολεί. Είναι πολύ διαφορετικό να δεις κάτι στον δρόμο και πολύ διαφορετικό να περάσει τις πόρτες ενός εκθεσιακού χώρου και έτσι με αυτό το σκεπτικό θα κάνουμε κάποιες συζητήσεις κάτω από αυτή τη θεματική».

Πληροφορίες: 2η Τριενάλε Αφίσας Κύπρου, Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης- ΣΠΕΛ. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 8 Οκτωβρίου 2022. Αμμοχώστου 73, Λευκωσία.

Hermann Zapf

Στον ίδιο όροφο επίσης μπορούμε να δούμε ακόμη και άλλες μικρές ενότητες που προστέθηκαν φέτος. Η μία κατηγορία έχει να κάνει με τον Hermann Zapf, διαπρεπή γραφίστα και τυπογραφικό σχεδιαστή. Η ενότητα αυτή συμπεριλαμβάνει αφίσες που αποτίνουν φόρο τιμής στο έργο και στη συνεισφορά του Zapf στον σχεδιασμό γραμματοσειρών, τα dingbats και τη γραφιστική επικοινωνία και σχεδιάστηκαν ειδικά για τη συγκεκριμένη έκθεση. Οι επόμενες ενότητες και κατηγορίες που βλέπουμε στον όροφο είναι διαφημιστικές αφίσες, αδημοσίευτες αφίσες, σύνορα, ρωγμές ματαιοδοξίας & ρωγμές ενότητας και πολύγλωσσές αφίσες.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

31.7 -6.8.22

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΣΙΝΕΜΑ

Το Σκαρί στο θερινό Κωνστάντια

Στο θερινό σινεμά «Κωνστάντια», έναν από τους ωραιότερους παλιούς κινηματογράφους της πρωτεύουσας, στο πλαίσιο του Μαραθώνιου Θερινών Προβολών ,θα προβληθεί η ταινία «Το σκαρί». Λίγα λογία για το έργο: Ο Τζέσμαρκ είναι ένας νεαρός ψαράς έρχεται αντιμέτωπος με τις μεγάλες τράτες, την παράνομη αλιεία, τους αυστηρούς κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις κλίκες που λυμαίνονται την ιχθυαγορά του νησιού. Θερινός Κινηματογράφος Κωνστάντια, Σόλωνος Μιχαηλίδη 15, Λευκωσία. Πέμπτη 4 Αυγούστου, ώρα 9:00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22348203.**

ΑΡΧΑΙΟ ΔΡΑΜΑ

«Αίας» του Σοφοκλή στο Κούριο

Τη σοφόκλεια τραγωδία Αίας, παρουσιάζει το Εθνικό Θέατρο Ελλάδας, σε σκηνοθεσία Αργύρη Ξάφη και με μια διανομή σημαντικών πρωταγωνιστών και συντελεστών. Στην τραγωδία αυτή, που διδάχτηκε περίπου το 440 π.Χ. και διαδραματίζεται στον δέκατο χρόνο του Τρωικού πολέμου, ο Αίας, ο καλύτερος πολεμιστής στο στρατόπεδο των Ελλήνων, μετά τον θάνατο του Αχιλλέα και κατά την «κρίση των όπλων», διεκδικεί τα όπλα του νεκρού ήρωα. Ωστόσο, με απόφαση των Ελλήνων αρχηγών, αυτά δίνονται στον Οδυσσέα. Ο Αίας θίγεται βαθιά από τη μεγάλη αδικία. Θυμωμένος, επιχειρεί να επιτεθεί στους Αχαιούς, όμως η Αθηνά θολώνει το μυαλό του και η φονική του μανία ξεσπάει στα κοπάδια τους. Όταν συνέρχεται και συνειδητοποιεί τι έκανε, η αξιοπρέπειά του έχει πληγεί τόσο, που επιλέγει να αυτοκτονήσει. Ο Αίας, έργο που κατέχει κεντρική θέση ανάμεσα στις σωζόμενες τραγωδίες του Σοφοκλή, γράφτηκε εν καιρώ ειρήνης, ενώ ο Πελοποννησιακός Πόλεμος ήδη επιωαζόταν. Πρόκειται για μια τραγωδία που δεν εξιστορεί την πτώση του ήρωα, αλλά την ιδιότυπη, μετά θάνατον, αποκατάσταση και εξύψωσή του. Αρχαίο Θέατρο Κουρίου, Επισκοπή Λεμεσού. Παρασκευή 5 και Σάββατο 6 Αυγούστου 2022, ώρα 9:00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 70002414.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Φωτεινή» από την ομάδα «Σόλο για Τρεις»

Η θεατρική ομάδα «Σόλο για Τρεις» παρουσιάζει το έργο της Ευρυδίκης Περικλέους - Παπαδοπούλου «Φωτεινή», σε σκηνοθεσία και δραματουργία Μαρίας Μανναρίδου - Καρσερά. Έμπνευση για τη συγγραφέα αποτελούν τα τραγικά γεγονότα της Μικρασιατικής Καταστροφής. Το έργο εκτυλίσσεται στη δεκαετία του '50 στην αποικιοκρατική τότε Κύπρο. Ζει μαζί με την εγγονή της, την Ευαγγελία, αφού η κόρη της, πεθαίνει στη γέννα της. Ένας νεαρός Αρμένιος, ο Αράμ, ταρακουνάει τα ήσυχα νερά της μονότονης και σκληρής ζωής των δύο γυναικών, αποκαλύπτοντας θαμμένα μυστικά, αναμνήσεις που ενταφιάστηκαν, κειμήλια που ασφυκτιούν στα συρτάρια ενός σκονισμένου αρχείου. Μουσική Σύνθεση και Ερμηνεία Τραγουδιών επί Σκηνής: Γιώργος Καλογήρου. Ερμηνεύουν οι ηθοποιοί: Χάρης Αττώνης, Χριστιάνα Λάρκου, Έρικα Μπεγέτη. Χώρος Εκδηλώσεων Κοινοτικού Συμβουλίου Άλωνας, το Σάββατο 6 Αυγούστου στις 8:30 μμ. Άλωνα. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99 544934**.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Windcraft Music Fest 8

Για όγδοη χρονιά, το Windcraft Music Fest θα πραγματοποιηθεί στο χωριό Κατύδατα της επαρχίας Λευκωσίας στις 5, 6 και 7 Αυγούστου 2022, στήνοντας μια αέρινη γιορτή με πρωταγωνιστές τα πνευστά και καλώντας άτομα κάθε ηλικίας να συμμετέχουν. Το καθιερωμένο μουσικό φεστιβάλ θα περιλαμβάνει συναυλίες, τριήμερα μουσικά σεμινάρια για πνευστά και φωνή, ποικίλα εργαστήρια, καθώς και ένα διαδραστικό παράλληλο πρόγραμμα. Το φετινό πρόγραμμα των συναυλιών περιλαμβάνει επιλεγμένα Κυπριακά και διεθνή σχήματα που θα παρουσιάσουν πρωτότυπες συνθέσεις. Ξεχωρίζουν τέσσερα καταξιωμένα διεθνή σχήματα, στα οποία τα πνευστά έχουν σημαντικό ρόλο: το σχήμα Fanfara Station (Ιταλία, Τυνησία, ΗΠΑ) που δένει τα πνευστά με Μαγκρέμπ τραγούδια και ηλεκτρονικούς ήχους, το τρίο Bobby Rausch (Γερμανία) που χρησιμοποιεί τύμπανα και δύο βαθύφωνα πνευστά για να μας μεταφέρει στις χορευτικές σκηνές του Βερολίνου, το τρίο του κιθαρίστα και τρομπετίστα Ofer Mizrahi (Ισραήλ) ο οποίος συνδυάζει με ευαισθησία τη μουσική της Δύσης με αυτή της Ανατολής, καθώς και η δυναμική μπάντα Technobrass (Βραζιλία) που εκπέμπει την ενέργεια της techno μουσικής χρησιμοποιώντας μόνο πνευστά και κρουστά. Από την Κύπρο θα φιλοξενηθούν δύο ξεχωριστά σχήματα που αποτελούνται από εξαιρετικούς νεαρούς μουσικούς: το πρότζεκτ «Χαρά» της φλαουτίστριας Ελεονώρας Ρούσου καθώς και το κουιντέτο του κιθαρίστα Αλέξη Κάσινου. Κατύδατα, 5-7 Αυγούστου.
Πρόγραμμα και πληροφορίες: www.windcraftmusicfest.com

ΕΚΘΕΣΗ

«Εκόμισα εις την Τέχνη»

Η Stand in Line Art Space παρουσιάζει την ομαδική έκθεση έργων Ελλήνων και Κύπριων εικαστικών. Στην έκθεση παρουσιάζονται 39 έργα επιλεγμένα από το ατελιέ 17 καταξιωμένων αλλά και ανερχόμενων καλλιτεχνών. Μια έκθεση που σε ταξιδεύει σε κόσμους διαφορετικούς, σε κόσμους πλασμένους μέσα από τη ματιά των δημιουργών. Τα έργα που παρουσιάζονται δείχνουν την ταυτότητα των καλλιτεχνών με όχημα τη ζωγραφική, τη γλυπτική και το κολλάζ. Συνδέοντας διαφορετικές τεχνοτροπίες, μέσα, υφές και χρονικές στιγμές η έκθεση «Εκόμισα εις την Τέχνη» αναδεικνύει την πολυδιάστατη μορφή που μπορεί να έχει η τέχνη. Ας αφεθούμε, λοιπόν, στη δύναμη της τέχνης, όπως γράφει και ο Καβάφης, που είναι θεραπευτική για τον άνθρωπο, με συνοδοιπόρο μας τη φαντασία. Η Τέχνη έρχεται να διευρύνει και να συμπληρώσει τις εμπειρίες της ζωής. Stand In Line Art Space, 26Α Μετοχίου, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99412000.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Island»: στο Almyra

Με στόχο την έμπρακτη και διαχρονική στήριξη της καλλιτεχνικής κοινότητας της Κύπρου, το ξενοδοχείο Almyra σε συνεργασία με την isnotgallery, φιλοξενεί την ομαδική έκθεση σύγχρονης τέχνης "Island". Η isnotgallery διοργανώνει, επιμελείται και παρουσιάζει τα έργα 18 σύγχρονων καλλιτεχνών, με φωτογραφικές και εικαστικές εγκαταστάσεις, ζωγραφικά έργα, γλυπτά και σύγχρονα κεραμικά. Η σύμπραξη του Almyra με την isnotgallery, επιβεβαιώνει, αφενός, τη συνεχή και αδιάλειπτη στήριξη του ξενοδοχείου προς την καλλιτεχνική κοινότητα της Κύπρου, και αφετέρου την επιθυμία των διοργανωτών να αναδείξουν τους καλλιτέχνες

που εκπροσωπούν, δημιουργώντας έναν πιο ευρύ, εποικοδομητικό και άμεσο δίαυλο επικοινωνίας με το κοινωνικό σύνολο. Σημειώνεται ότι διαχρονικά, το ξενοδοχείο μετατρέπει τις εγκαταστάσεις του σε χώρο φιλοξενίας καλλιτεχνών και έργων σύγχρονης τέχνης, διαδραματίζοντας ενεργό ρόλο στην πολιτιστική σκηνή της Πάφου. Ξενοδοχείο Almyra, Πάφος. **Διάρκεια έκθεσης μέχρι τις 31 Αυγούστου 2022.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | *Του* **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Πολιτιστικό τουρισμό, θέλουμε;

Η Κύπρος δεν είναι προορισμός μόνο του ήλιου και της θάλασσας, δεν πρέπει να είναι μόνο ο τουρίστας του English Breakfast και των υψηλών βαλαντίων. Η Κύπρος πρέπει να είναι ένας ελκυστικός παραθεριστικός πόλος πολλών ταχυτήτων. Πρέπει να βάλουμε επιτέλους στο μυαλό μας πως έχουμε τις προδιαγραφές να κάνουμε πολλά περισσότερα, από το να έχουμε κλειστά τοπικά μουσεία, σπασμένες πλαστικές καρέκλες, και κάθε είδους μικρο-φεστιβάλ, και μνημεία μας να είναι η πατάτα της Ξυλοφάγου και να τα λέμε και να γελάμε, σαν να μη συμβαίνει τίποτε.

Το τουριστικό προϊόν της χώρας χρειάζεται να αναβαθμιστεί περαιτέρω, να διαφημιστεί καλύτερα και η χώρα να αποτελέσει και πολιτιστικό προορισμό. Δεν ξέρω αν έχει γίνει ποτέ κάποια έρευνα που αφορά τα μέρη που επισκέπτονται οι τουρίστες, αν γνωρίζουν ότι στη χώρα διοργανώνονται πολιτιστικά φεστιβάλ (μουσικά, θεατρικά), αν γνωρίζουν ότι υπάρχουν μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO, ότι υπάρχουν ενδιαφέροντες αρχαιολογικοί χώροι και άλλες συναφείς ερωτήσεις.

Τέτοιες ερωτήσεις θα βοηθούσαν και το υφυπουργείο Τουρισμού, και το νεοσύστατο υφυπουργείο Πολιτισμού να δουν πιο ολοκληρωμένα αν ο πολιτισμός μπορεί να καταστεί ένας άλλος δρόμος, για την αναβάθμιση του brand name της χώρας ως πόλου έλξης ενός διαφορετικού κοινού, ενός κοινού που θέλει να επισκεφθεί το Τρόοδος για να δει τις εκκλησίες του, που θέλει να πάει στην Πάφο για να δει τα μωσαϊκά και τους Τάφους των Βασιλέων, που θα θέλει να παρακολουθήσει παραστάσεις αρχαίου δράματος. Ενός νεανικού κοινού, που μεταξύ άλλων, θα θελήσει να διασκεδάσει στα μουσικά φεστιβάλ που διοργανώνονται το καλοκαίρι. Να οργανωθούν αρχαιολογικές επισκέψεις, να καθιερωθεί ενιαίο εισιτήριο για μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους. Μία καλή κίνηση είναι η δωρεάν είσοδος στα κυβερνητικά μουσεία, ας πάμε παρακάτω.

Μνημεία, Μουσεία, Αρχαιολογικοί χώροι, ας συνδυαστούν με την άυλη πολιτιστική μας κληρονομιά και ας προσπαθήσουν συντονισμένα τα δύο υφυπουργεία, καθώς και άλλοι φορείς, να πλασάρουν την Κύπρο στα διεθνή φόρα και ως οινο-γαστρονομικό προορισμό.

Αν καταλάβουν φορείς, υπουργεία, δημόσιες άλλες υπηρεσίες, τοπικές αρχές και φυσικά η κοινωνία ολόκληρη πως τα χωριά μας, ο φυσικός μας πλούτος, τα μνημεία μας είναι κεφάλαιο προς σωστή αξιοποίηση θα αντιληφθούν πόσο σημαντικό είναι να πιστέψουμε σε ό,τι πλουσιοπάροχα μάς έχει δοθεί.

Οι δυνατότητες της κυπριακής υπαίθρου είναι πολύ μεγάλες, αρκεί να αποφασίσουν οι αρμόδιοι πως το «ξένο δεν είναι πιο γλυκό», πως ο τραχανάς και το χαλλούμι μπορούν να γίνουν πολιτιστικό όπλο, όπως και οι δίριχτες στέγες των εκκλησιών του Τροόδους, τα σοκάκια και τα αρχοντικά των χωριών μας. Τα μνημεία στις πόλεις μας, όπως και τα αναβαθμισμένα μουσεία σε αυτές. Θα πρέπει οι τοπικές αρχές και το Τμήμα Αρχαιοτήτων και άλλα Τμήματα να γνωρίζουν πώς τα μουσεία και οι λοιποί αρχαιολογικοί χώροι που υπάρχουν εντός των κοινοτικών τους ορίων θα πρέπει να είναι προσβάσιμα και ανοικτά, οι δημόσιοι χώροι τους, τα μονοπάτια της φύσης, οι αναπαλαιωμένοι μύλοι, επαύλεις και άλλα παρόμοια να παραμένουν σε καλή κατάσταση. Ακόμα θυμάμαι σχετική συνάντηση με την Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης Λευκωσίας και όσα ειπώθηκαν τότε. Νομίζω ότι σχεδόν τίποτε δεν έγινε. Αρκούμαστε στα λίγα, για λίγο και για τα άλλα έχει ο Θεός.

Πολλά μπορούν να γίνουν αρκεί να υπάρξει θέληση, όραμα και σε δεύτερο στάδιο προγραμματισμός και χρηματοδότηση, χρηματοδότηση που θα περιλαμβάνει δράσεις, ανακαινίσεις, αποκαταστάσεις, αναστηλώσεις.

Διότι δεν γίνεται το από το 1906, οπότε και ο τότε συνάδελφος έγραφε: «Καθόσον έχομεν την πεποίησιν ότι τα ωραία και μαγικά τόπια της Κύπρου, αι αρχαιολογικαί και αι ιστορικαί αυτής παραδόσεις θα κινήσωσι το ενδιαφέρον και την περιέργειαν των περιηγητών και του αρχαιολογικού και ιστορικού κόσμου» ακόμα εμείς να μην τα έχουμε περί πολλού και να μην τα αναδεικνύουμε. Και η Κύπρος, ολόκληρη, είναι γεμάτη με όμορφους τόπους, δεν υπολείπεται σε τίποτε από άλλα μέρη, εκτός από όραμα, σε μνημεία, σε ιστορία. Ας τα αξιοποιήσουμε, αν μη τι άλλο, ας το κάνουμε για να τιμήσουμε το έργο και την προσπάθεια ανθρώπων, που από το 1906, αν όχι και από παλαιότερα, μη φειδώμενοι κόπων, έκαναν το καθήκον τους, από αγάπη για τον τόπο αυτό και την ιστορία του.

Αφιερωμένο στον Αθανάσιο Παπαγεωργίου, τον μεγάλο Κύπριο βυζαντινολόγο, ο οποίος με το έργο του ως από διάφορες θέσεις (αρχαιολόγος, έφορος και διευθυντής του Τμήματος Αρχαιοτήτων) συνέβαλε τα μέγιστα για την έρευνα και διάσωση βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων και έργων τέχνης της Κύπρου.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

«Αγαμέμνων» σε κινούμενο δίσκο

Το μηχανοκίνητο, περιστρεφόμενο παλάτι των Ατρειδών, κατασκευασμένο από ξύλο και μέταλλο, δηλώνει ένα ιδιότυπο ρολόι που γυρίζει ασταμάτητα. Υπενθύμιση του χρόνου και της μοίρας, όπως δήλωσε ο Γερμανός σκηνοθέτης Ούλριχ Ράσε. Ο «Αγαμέμνων» του Αισχύλου που παρουσίασε στην Επίδαυρο την προηγούμενη εβδομάδα ήταν η «χορική απεικόνιση της ανθρωπότητας». Η διατύπωση του Αντρέας Μπεκ, καλλιτεχνικού διευθυντή του Residenztheater, θα μπορούσε να είναι η πιο πλήρης και μεστή αποτύπωση της παράστασης που παρακολουθήσαμε. Λίγος ο κόσμος στο αρχαίο θέατρο, μακάρι να ήταν περισσότερος. Οχι μόνο γιατί αποτελούσε παγκόσμια πρεμιέρα, που εξασφάλισε το Φεστιβάλ Αθηνών-Επιδαύρου, αλλά γιατί άξιζε τον κόπο το «ταξίδι» (με όλες τις σημασίες του). Επί δύο ώρες, εννέα ηθοποιοί (κατά περίσταση 10) πορεύονταν ασταμάτητα, στον κινούμενο δίσκο, με προσπάθεια και κόπο εμφανή, άλλοτε στη φορά και άλλοτε αντίθετα με τη φορά των δεικτών του ρολογιού, αποδίδοντας το κείμενο του Αισχύλου (διασκευασμένο). Στο κέντρο της ορχήστρας, σε ένα ορθογώνιο πατάρι, τέσσερις μουσικοί εκτελούσαν την ιδιοφυή σύνθεση του Νίκο βαν Βερς. Χρησιμοποιώντας ένα λογισμικό οργάνων που προσάρμοζε τη μουσική του στο τέμπο της εκφοράς του στίχου από τους ηθοποιούς. Αυτή η χορογραφημένη παρτιτούρα του «Αγαμέμνονα» πλέκτριζε, με την ένταση, τον ρυθμό, τη σύνθετη και ταυτόχρονα πρωτογενή γλώσσα που χρησιμοποιούσε.

Μπορεί ο βραβευμένος 53χρονος Ούλριχ Ράσε να έχει αναπτύξει έναν προσωπικό σκηνοθετικό κώδικα, βασισμένο στην τεχνολογία, όμως ο Χορός του ήταν εκείνος που εξελισσόταν, μπροστά στα μάτια μας, στο σημείο συνάντησης του αρχαίου θεάτρου με τη σύγχρονη αισθητική αντίληψη, χωρίς να προδίδει το έργο. Το αντίθετο. Η αέναη, κυκλική, κίνηση συντονιζόταν με τον κύκλο εκδίκησης και αντεκδίκησης, την αδιέξοδη κατάρα του οίκου των Ατρειδών, την περιδίνηση μέσα στην κατάρα της βίας, στη σπείρα του μίσους. «Παρότι σήμερα δεν πιστεύουμε στους θεούς και στις κατάρες τους, εξακολουθούμε να ερχόμαστε αντιμέτωποι με τον αδιάλειπτο κύκλο της βίας και των ατέρμονων πολέμων», σημειώνει ο σκηνοθέτης στο πρόγραμμα και αναρωτιέται: «Μπορεί, άραγε, η "Ορέστεια" του Αισχύλου να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε τους ορατούς και, συνάμα, αόρατους μηχανισμούς της εξουσίας; Και μπορούμε να μάθουμε κάτι απ' όλο αυτό, για να σταματήσουμε τις σφαγές;».

Αμήχανο το ερώτημα. Και η απάντηση είναι, μάλλον προκλητικά, αρνητική. Γιατί «η τρέλα έχει θρονιαστεί στο παλάτι και δεν λέει να πάρει δρόμο», γιατί το ατέλειωτο «ανθρωποσφαγείο» μοιάζει να είναι η μοίρα των ανθρώπων. Αλλά μάλλον το γνωρίζουμε, γι' αυτό και εξακολουθούμε να παρακολουθούμε αρχαίες τραγωδίες με αμείωτο ενδιαφέρον, γι' αυτό οι σκηνοθέτες δεν σταματούν να επιστρέφουν σε κείμενα όπως του Αισχύλου που «υπενθυμίζουν» τα κίνητρα αλλά δεν αποφασίζουν για την έκβαση της εκάστοτε πραγματικότητας. Γι' αυτό και η μόνη «επικαιροποίηση» των έργων των αρχαίων τραγικών είναι η επανάληψή τους. Το ξανα-κοίταγμα, το ξανα-βύθισμα στο «μίσος», στις «στάχτες» στον «πόλεμο», στην «εκδίκηση». «Τώρα έρχεται ο φόβος», λέει ο Αισχύλος και ποιος δεν τον αισθάνεται να του τρώει τα σωθικά.

Ο Αγαμέμνονας επιστρέφει πράγματι θριαμβευτής; Η σύγκρουση μεταξύ Αγαμέμνονα και Κλυταιμνήστρας είναι μια φιλονικία μεταξύ συζύγων; «Συνιστά συγχρόνως και μια πολιτική διαμάχη για το κοινωνικό σύστημα που θα επικρατήσει: μια απάντηση της μητριαρχίας στην πατριαρχία», σχολιάζει ο δραματουργός Μίχαελ Μπίλενκαμπ. Στην παράσταση του Ράσε η Κλυταιμνήστρα είναι ηγετική φυσιογνωμία (οφείλουμε ειδική αναφορά στην Πία Χάντλερ που την υποδύεται). Στο τέλος εμφανίζεται γυμνή, με τη σάρκα να αντανακλά το λευκό του «πάγου» των προβολέων, να κινείται κυκλικά, επίπονα, σέρνοντας ένα μαύρο ύφασμα με τα δυο, γυμνά πτώματα, του Αγαμέμνονα και της Κασσάνδρας. Εχει κάτι αποκαλυπτικό, γήινο και ταυτόχρονα εξωπραγματικό, η σκηνή.

«Μακάριος είναι όποιος ζει γαλήνιος μέχρι να πεθάνει». Είναι δημοφιλής ο στίχος. Ακούγεται στη διάρκεια της παράστασης. Μια «μακαριότητα», που μοιάζει ανέφικτη, τόσο στο θέατρο όσο και στη ζωή.

Είναι σημαντικό να πιστέψεις σε μία νότα

Ο κιθαρίστας/τρομπετίστας Ofer Mizrahi από το Ισραήλ λέει στην «Κ» πως στη μουσική του η σιωπή είναι σημαντικό στοιχείο

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο κιθαρίστας και τρομπετίστας Ofer Mizrahi από το Ισραήλ, με το τρίο του, έρχεται στο Windcraft Music Fest 8k που πραγματοποιείται στα Κατύδατα από τις 5 έως τις 7 Αυγούστου και μιλάει στην «Κ» για τη μουσική και πώς αυτή μπορεί να γίνει γέφυρα για διαφορετικές παραδόσεις και να ξεκινήσει ένας διάλογος και λέει: «Στη δημιουργική μου διαδικασία, απομονώνω, αποστάζω και ακονίζω τον ήχο... Παίρνω μουσικές «χειρονομίες» από διαφορετικές κουλτούρες και τις ανακατεύω, και με ευαισθησία και αυτοσυγκράτηση αναδύεται ένας διάλογος». Ο Ofer Mizrahi λέει επίσης πως το σταθερό νήμα που ακολουθεί είναι η κατανόηση ότι δεν ξέρει τίποτα… «και αυτό που με κρατά ακριβή και παρών είναι η πεποίθηση ότι μια μελωδία μπορεί να περάσει μέσα μου».

«Η μουσική μου ταυτότητα αλλάζει και εξελίσσεται συνεχώς στο πλαίσιο του δημιουργικού μου ταξιδιού. Όταν παρασύρομαι σε ένα νέο, συναρπαστικό μουσικό σύμπαν, με πηγαίνει σε νέα μέρη».

–Η μουσική σας είναι ένας συνδυασμός ανατολικών και δυτικών ήχων και τζαζ μουσικής. Πώς μπαίνουν σε διάλογο αυτές οι μουσικές παραδόσεις;

–Η μουσική μου γλώσσα ή λεξιλόγιο αποτελείται από μία ποικιλία παραδόσεων που έχω εξερευνήσει στο παρελθόν και τις οποίες ακόμα εξερευνώ. Η επιθυμία μου να συγχωνεύσω διάφορες παραδόσεις πηγάζει από το πάθος μου να συνδέω πολιτισμούς μέσω της μουσικής και από αυτό δημιουργήθηκε ένας μουσικός διάλογος. Στη δημιουργική μου διαδικασία, απομονώνω, αποστάζω και ακονίζω τον ήχο… Παίρνω μουσικές «χειρονομίες» από διαφορετικές κουλτούρες και τις ανακατεύω, και με ευαισθησία και αυτοσυγκράτηση αναδύεται ένας διάλογος.

–Η μουσική είναι μια παγκόσμια γλώσσα. Η μουσική σας έχει κάτι συγκεκριμένο που τη διακρίνει από άλλα είδη μουσικής;

–Είναι δύσκολο να είμαι αντικειμενικός ως προς το τι κάνει τη μουσική μου διαφορετική, αν και μπορώ να πω ότι αυτό που κάνει τον καθένα μας μοναδικό είναι με τι, γιατί και πώς επιλέγουμε να εκφράσουμε τη δημιουργική μας ενέργεια. Μπορώ επίσης να πω ότι στη μουσική μας η σιωπή είναι σημαντικό στοιχείο. Οι ψίθυροι ακούγονται ως μέρος της κατανόησης αυτής της ευαισθησίας, που προέρχεται από την εσωτερική πνευματική εργασία.

–Ποια είναι η ταυτότητα του μουσικού σας σύμπαντος;

«Μπορώ να πω ότι στη μουσική μας η σιωπή είναι σημαντικό στοιχείο. Οι ψίθυροι ακούγονται ως μέρος της κατανόησης αυτής της ευαισθησίας, που προέρχεται από την εσωτερική πνευματική εργασία» λέει ο Ofer Mizrahi.

–Η μουσική μου ταυτότητα αλλάζει και εξελίσσεται συνεχώς στο πλαίσιο του δημιουργικού μου ταξιδιού. Όταν παρασύρομαι σε ένα νέο, συναρπαστικό μουσικό σύμπαν, με πηγαίνει σε νέα μέρη. Το σταθερό νήμα είναι η κατανόηση ότι δεν ξέρω τίποτα… και αυτό που με κρατά ακριβή και παρών είναι η πεποίθηση ότι μια μελωδία μπορεί να περάσει μέσα μου. Για να ενισχύσω και να ανανεώσω τη σύνδεση μεταξύ της έκφρασης, των χεριών και του οργάνου, συνήθιζα να εξασκώ μόνο μία νότα. Το επίκεντρο της πρακτικής ήταν να πιστέψεις σε μία νότα, να νιώσεις μία νότα και να αναγνωρίσεις ότι αυτή τη συγκεκριμένη στιγμή αυτή η νότα είναι ζωντανή.

–Ποιος είναι ο μεγαλύτερος στόχος που πρέπει να πετύχει ένας μουσικός;

–Να είναι σε θέση να επεκτείνει συνεχώς τις μορφές επικοινωνίας μέσω της μουσικής καινοτομίας.

–Μπορεί η μουσική να κάνει τους ανθρώπους να συνεννοηθούν;

–Η μουσική μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους να συνδεθούν με τον εαυτό τους και μεταξύ τους. Για μένα η μουσική είναι ένα θεραπευτικό σκεύος.

–Είναι εύκολο να εκφράσεις τα συναισθήματά σου και να τα αφηγηθείς μέσα από τη μουσική;

–Θα έλεγα ότι όταν το μυαλό μου είναι καθαρό, η έκφραση περνάει ομαλά. Σε μια από τις τελευταίες μας παραστάσεις υπήρχε μια ενδιαφέρουσα κατάσταση: κανείς μας δεν ήταν στη ζώνη με τον εαυτό του/της, αλλά παίξαμε μαζί με πίστη και αποδείχτηκε μια από τις καλύτερες παραστάσεις μας. Η σύνδεσή μας –το τρίο, το κοινό και οι τεχνικοί– το έκανε να συμβεί. Μου ξεκαθάρισε πόσο μεταμορφωτικές μπορεί να είναι οι σκέψεις μας πέρα από τα συναισθήματά μας.

–Τα παραδοσιακά σύνορα αρχίζουν να θολώνουν και μετά παύουν να υπάρχουν… μπορεί η μουσική να είναι ένα ειρηνικό εργαλείο συνύπαρξης;

–Πιστεύω ότι μπορεί, και πρώτα και κύρια εξαρτάται από εμάς.

–Είναι η πρώτη σου φορά στην Κύπρο; Γνωρίζετε τους ήχους και τις μουσικές του παραδόσεις;

–Ήμουν στην Κύπρο στην αρχή της πανδημίας και ταξίδεψα για ένα μήνα και ήταν καταπληκτικό. Δεν υπήρχαν πολλοί άνθρωποι, δεν υπήρχαν τουρίστες, και ήταν προνόμιο να βρίσκομαι σε ένα τόσο όμορφο μέρος εκείνη την εξαιρετική στιγμή. Μια μέρα, είδα μια ομάδα νεαρών να παίζουν παραδοσιακή μουσική στον δρόμο και με γοήτευσε εντελώς τόσο η μουσική όσο και η αίσθηση σύνδεσης που δημιουργούσε με την κοινότητα.

Πληροφορίες: Ofer Mizrahi Trio, Παρασκευή 5 Αυγούστου, Κύρια Σκηνή.

Οι κρίσεις μάς οδηγούν σε έναν κόσμο που αλλάζει

Ο Αργύρης Ξάφης μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στη **ΓΙΩΤΑ ΣΥΚΚΑ**

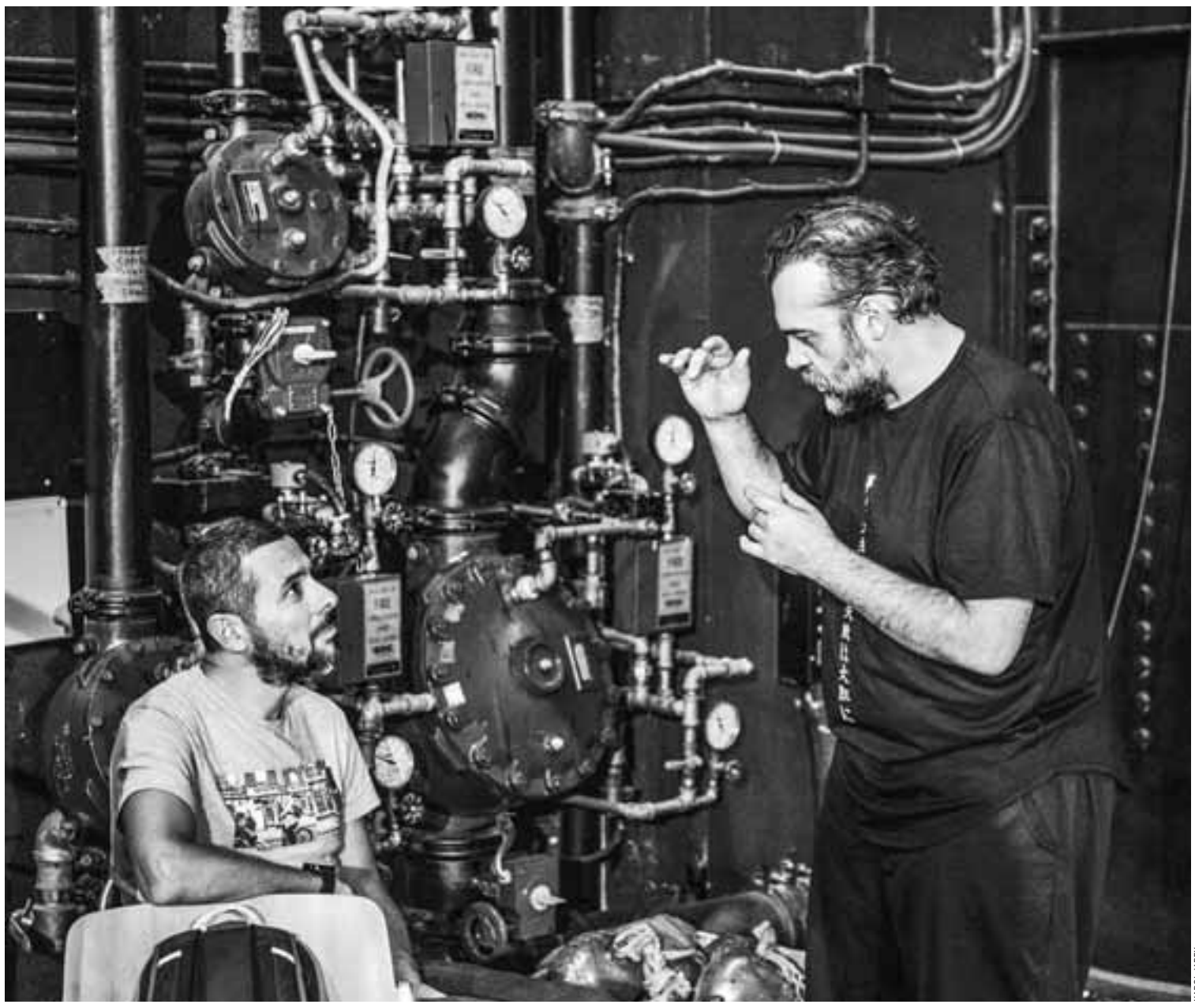

KAROL JAREK

Ο Αργύρης Ξάφης θα παρουσιάσει τον «Αίαντα» του Σοφοκλή στις 29 και 30 Ιουλίου στην Επίδαυρο, με το Εθνικό Θέατρο (φωτογραφία από τις πρόβες).

Σε ένα χιονισμένο τοπίο που δίνει την αίσθηση της καθήλωσης και της εγκατάλειψης, με σκηνικό τον σκελετό ενός στρατιωτικού τολ, χωρίς εισόδους και εξόδους, με όλους τους ηθοποιούς επί σκηνής, κάτω από τον έναστρο ουρανό της Επιδαύρου, ο Αργύρης Ξάφης παρουσίασε στις 29 και 30 Ιουλίου τον εμβληματικό «Αίαντα» του Σοφοκλή. Μια παράσταση του Εθνικού θεάτρου που αναδεικνύει τη σύγκρουση δύο αντίθετων κόσμων: τη στιγμή που ένας καινούργιος κόσμος αναδύεται κι ένας παλιός κατακρημνίζεται, συμπαρασύροντας τους παλιούς ήρωες και τα ιδανικά τους. Μιλάει όμως και για την αμείλικτη φύση του χρόνου.

> *Είναι τρομερή ανατροπή στον μύθο του Σοφοκλή ο Αίας. Με συγκινεί πολύ η στιγμή που μιλάει με βαθιά οπτική για τη ζωή και τον χρόνο.*

> *Ο Αίας είναι αμετακίνητος. Ένας άνθρωπος που δεν θα μπορούσε να ενταχθεί σε μια δημοκρατική κατάσταση.*

Ο Αργύρης Ξάφης μιλάει με ενθουσιασμό για το έργο του Σοφοκλή, την πρώτη του σκηνοθεσία στο αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου, που ως ηθοποιός γνωρίζει πολύ καλά για τον απόλυτο Αίαντα που τον ξεπέρασε η ίδια του η εποχή, για όσα μοιάζουν να συνδέονται με τη δική μας σύγχρονη πραγματικότητα.

Μελετούσε και εργαζόταν πάνω στον «Αίαντα» του Σοφοκλή πολύ πριν του γίνει η πρόταση από το Εθνικό Θέατρο. Η καραντίνα τού έδωσε χρόνο για συστηματική μελέτη. «Ξεκίνησα έχοντας στα χέρια μου τη μετάφραση του Νίκου Α. Παναγιωτόπουλου και γνωρίζοντας ότι είναι ένα από τα πιο ποιητικά κείμενα – από τα τρία τέσσερα κορυφαία του Σοφοκλή. Οταν έφτασα στον μονόλογο περί μεταβλητότητας του χρόνου που έχει ο Αίας, εντυπωσιάστηκα. Ισως γιατί, όταν ήμουν στη δραματική σχολή και είχα διαβάσει το έργο σε άλλη μετάφραση, δεν είχα καταλάβει τι είχα μπροστά μου. Νομίζω ότι είναι από τους τελευταίους ήρωες της Ιλιάδας που θα περίμενε κανείς ότι θα περιέχει αυτή τη φιλοσοφική βαθύτητα και ποιητικότητα. Είναι τρομερή ανατροπή στον μύθο του Σοφοκλή ο Αίας. Με συγκινεί πολύ η στιγμή που μιλάει με βαθιά οπτική για τη ζωή και τον χρόνο».

Τον συγκινεί επίσης ότι αυτή η ιστορία του Σοφοκλή διαδραματίζεται σε καιρό πολέμου. «Ο πόλεμος εδώ είναι ενεργός. Στα περισσότερα σωζόμενα κείμενα αρχαίου δράματος εκτυλίσσεται πριν ή μετά». Υπάρχει και μια άλλη συγκυρία. Οπως συνέβη με τον πόλεμο που εμείς παρακολουθούμε στη γειτονιά μας μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, έτσι κι εκείνος στην Τροία ξεκίνησε για να διαρκέσει λίγες ημέρες... «Οι Ελληνες στρατιώτες πίστευαν πως εκστρατεύουν για 15 μέρες και είμαστε στον δέκατο χρόνο του Τρωικού πολέμου. Δέκα παγωμένοι χειμώνες μακριά από τις οικογένειές τους, σε μια κατάσταση ακραία».

Στον «Αίαντα», που θα δούμε με πρωταγωνιστές τους Δημήτρη Ημελλο, Δέσποινα Κούρτη, Τάσο Μικέλη, Γιάννη Νταλιάνη, Εύη Σαουλίδου, Χρίστο Στυλιανού, Νίκο Χατζόπουλο και τον Στάθη Σταμουλακάτο στον ομώνυμο ρόλο, ο Αργύρης Ξάφης πειραματίζεται δραματουργικά με τη βοήθεια της Ασπασίας-Μαρίας Αλεξίου, αλλά και σκηνικά, αντιστρέφοντας την ιστορία. «Υπάρχει ένα φοβερό δεύτερο μέρος το οποίο πολλοί δραματολόγοι θεωρούν πρόβλημα, ενώ άλλοι καταπληκτικό εύρημα. Ο ήρωας δεν πεθαίνει στο τέλος του έργου με ένα δραματικό φινάλε, αλλά στα 3/5 του κειμένου και μετά παρακολουθούμε ένα μεγάλο κομμάτι χωρίς αυτόν, με το πτώμα του να κυριαρχεί στη μέση της σκηνής, έχοντας χάσει πολλά λυρικά στοιχεία που μέχρι τότε ακολουθούσαν το έργο».

Σύμφωνα με τον μύθο, ο ένδοξος και γενναίος Αίας, ενοχλημένος με τη στάση των συμπολεμιστών του, οι οποίοι με δόλο του στέρησαν τα όπλα του Αχιλλέα, την πιο μεγάλη αναγνώριση της πολεμικής του αρετής, αποφασίζει να τους εκδικηθεί για την αδικία. Αλλά η Αθηνά τού πλάνεψε το μυαλό και εκείνος πετσόκοψε τα κοπάδια του στρατοπέδου, νομίζοντας πως σκοτώνει τους Ατρείδες. Σαν συνειδητοποίησε τι έκανε, ταπεινωμένος, έβαλε τέρμα στη ζωή του. Η σύζυγός του Τέκμησσα και ο αδελφός του Τεύκρος δεν κατάφεραν να τον μεταπείσουν, ενώ ο Μενέλαος και ο Αγαμέμνονας διατάζουν να μείνει άταφο το πτώμα του...

Στην παράσταση του Ξάφη, το έργο ξεκινάει από το τέλος. Την αναμονή της κηδείας. «Είναι επιλογή μου», λέει ο σκηνοθέτης, ο οποίος θέλησε να μιλήσει για τη σημασία της ταφής, την ανάγκη του σεβασμού του αποχαιρετισμού, ειδικά έπειτα από μια προσωπική του ιστορία που βίωσε την περίοδο της καραντίνας. «Ο πατέρας μου χάθηκε μέσα στη μεγάλη όξυνση των κρουσμάτων του κορωνοϊού. Μπήκε σε ένα νοσοκομείο ύστερα από ένα εγκεφαλικό και δεν βγήκε, παιδεύτηκε πολύ. Ηταν η περίοδος με τον μεγαλύτερο αριθμό κρουσμάτων. Δεν μπορούσαμε να πάρουμε τη σορό του. Κάναμε εννιάμερα και κηδεία μαζί. Εννιά μέρες σε ψυγείο και εμείς οι δικοί του δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα. Αυτή η εμπειρία για την απώλεια και η αναμονή ημερών για να μπορέσουμε να θάψουμε τον άνθρωπό μας, επιβεβαίωσε την επιλογή μου σε σχέση με το έργο».

KAROL JAREK

Ο Στάθης Σταμουλακάτος, η Δέσποινα Κούρτη και ο Δημήτρης Ημελλος στις πρόβες του «Αίαντα».

KAROL JAREK

Ο Αργύρης Ξάφης με την α΄ βοηθό σκηνοθέτη Μάγια Κυριαζή και τον μικρό Κωνσταντίνο Σπανό.

KAROL JAREK

Σε ένα σκηνικό καθήλωσης διαδραματίζεται η ιστορία του Αίαντα. Στη φωτογραφία, η Δέσποινα Κούρτη στον ρόλο της Αθηνάς.

Με φοβίζει η κατεύθυνση του όλο και πιο δύσκολα, όλο και πιο απάνθρωπα

Στο δεύτερο μέρος του «Αίαντα», λέει ότι δεν έχουμε ήρωες, αλλά μικρότερους σε μέγεθος ανθρώπους οι οποίοι τσακώνονται με φωνές, ειρωνείες, σαρκασμούς, μέχρι που ο Οδυσσέας δίνει τη λύση: «Εδώ βλέπουμε ενσυναίσθηση, νοιάξιμο και ανάγκη να επικρατήσει η σωφροσύνη και να ταφεί ο νεκρός». Εχοντας ξεκινήσει την παράστασή του από το τέλος, ο θεατής μετά γνωρίζει τον Αίαντα μέσα από ένα φλας μπακ. Υπάρχουν άλλες επεμβάσεις, ρωτάω τον σκηνοθέτη. «Δεν αφαίρεσα κάτι από το έργο, μόνο πρόσθεσα 12 στίχους από τη Νέκυια της συνάντησης του Οδυσσέα με τον Αίαντα στον κάτω κόσμο, όπου γίνεται η αντιστροφή και το γύρισμα του χρόνου». Ο Αίας είναι γενναίος πολεμιστής, περήφανος, μοναχικός, «πολύπλοκος ήρωας που αντιπροσωπεύει έναν παλιό κόσμο που δεν μπόρεσε να μετασχηματιστεί και άρα δεν κατάφερε να επιβιώσει», σημειώνει ο σκηνοθέτης. «Ο κόσμος του Αίαντα είναι ένα ρέον σύμπαν, μοντέλο ίσως του Ηρακλείτου, χωρίς την ανακούφιση όμως του φιλοσόφου περί συνέχειας των πραγμάτων. Σε αυτόν τον κόσμο ένα πράγμα είναι βέβαιο, η αβεβαιότητα». Ποιος είναι ο σημερινός Αίας; «Δεν νομίζω ότι στην εποχή μας υπάρχει αντίστοιχος ήρωας», απαντά ο Αργύρης Ξάφης.

> *Ξύπνησε πράγματι ο χώρος μας, αλλά ο χώρος ξανακοιμάται. Κάπως βολεύονται τα πράγματα, άνοιξε και η αγορά της τηλεόρασης...*

Υποστηρίζει ότι η βασική του μάχη είναι με την αίσθηση της μεταβλητότητας και της αλλαγής στη ροή του χρόνου. «Το πέρασμα του χρόνου δεν έχει θεραπευτική ιδιότητα για τον Αίαντα, αυτό που λέμε ο χρόνος τα θεραπεύει όλα. Αυτά είναι ένας μόνιμος πόλεμος γι' αυτόν. Δεν δέχεται ότι οι σύμμαχοί του και οι φίλοι του τον μισούν, ενώ παλιότερα τον λάτρευαν, ότι παλιά είχε όλες τις τιμές ενώ τώρα είναι ο τελευταίος των πάντων. Δεν μπορεί να δεχτεί έναν κόσμο που αλλάζει. Είναι αμετακίνητος. Ενας άνθρωπος που δεν θα μπορούσε να ενταχθεί σε μια δημοκρατική κατάσταση».

Ο νέος αυτός κόσμος που περιγράφει ο Σοφοκλής τιμά τη διαλλακτικότητα του Οδυσσέα, αλλά αδιαφορεί για τις αξίες με τις οποίες γαλουχήθηκε ο Αίας. «Ο Οδυσσέας είναι πιο κοντά στον άνθρωπο του σήμερα που ξέρει να λυγίζει μπροστά στον ισχυρό για να επιβιώσει. Αντίθετα ο Αίας είναι ο απόλυτος της εποχής, αυτός που θα προσπαθήσει να σταματήσει τον χρόνο και τελικά βλάπτει τον εαυτό του. Κι αν γίνεται θρύλος, είναι επειδή πράττει κάτι που ένας απλός άνθρωπος, εγώ, εσείς, οι άλλοι, δεν θα το κάνουν. Γι' αυτό έχουμε τις ιστορίες με τους ήρωες, για να καταλαβαίνουμε από το παράδειγμά τους».

Αραγε, βαδίζουμε κι εμείς σε μια εποχή που δεν θα μας χωράει; «Οι κρίσεις που βιώνουμε μας οδηγούν σε έναν κόσμο που αλλάζει. Δεν έχει ωριμάσει η κατεύθυνση της αλλαγής, αλλά ο σπόρος της φυτεύτηκε. Δεν ξέρω πού θα μας οδηγήσει. Με φοβίζει η κατεύθυνση του όλο και πιο σφιχτά, όλο και πιο δύσκολα, όλο και πιο απάνθρωπα. Με φοβίζει τι θα φέρει ως αντίλογο, ως αντίδραση».

Οι κρίσεις επηρεάζουν και το θέατρο. Και ο Ξάφης είναι και από τους ανήσυχους του κλάδου του. Μαζί με άλλους συνοδοιπόρους του ξεκίνησαν την πρωτοβουλία Support Art Workers. «Δεν είμαι από τους ήσυχους του χώρου. Μου αρέσει πολύ η δουλειά μου, είμαι μέσα στα πράγματα, βλέπω τι συμβαίνει στον χώρο μου και πάντα –τώρα, αλλά και στα χρόνια του ΣΥΡΙΖΑ και στο διάστημα που ήμουν στο ΣΕΗ– προσπαθούσα να αναδείξω τα προβλήματα για να λυθούν. Ξύπνησε πράγματι ο χώρος μας, αλλά ο χώρος ξανακοιμάται. Κάπως βολεύονται τα πράγματα, άνοιξε και η αγορά της τηλεόρασης... Συχνά αφήνουμε για λίγο όσα μας απασχολούν με αποτέλεσμα να χρονίζουν ζητήματα, ώσπου μια νέα κρίση θα τα βγάλει πάλι στην επιφάνεια. Τώρα αισθάνομαι ότι είμαστε σε μια στιγμή μεταβατική στο θέατρο, σαν να είμαστε τράνζιτ ανάμεσα σε δύο πτήσεις. Πόσο θα κρατήσει είναι άγνωστο».

Πληροφορίες: «Αίας» του Σοφοκλή. Αρχαίο Θέατρο Κουρίου, Παρασκευή 5 και Σάββατο 6 Αυγούστου, ώρα 9 μ.μ. Στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος.

ΠΡΟΣΩΠΟ

Αφήνω την ουσία να με προστατεύσει

«Η πολιτικότητα βρίσκεται σε κάθε έκφανση της ζωής και της συμπεριφοράς μας» λέει στην «Κ» η Νατάσσα Μποφίλιου

Συνέντευξη στην **ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΔΕΡΜΑΤΑ**

Πρωτοσυνάντησα τη Νατάσα Μποφίλιου πριν από δέκα χρόνια περίπου όταν μια φίλη μου με έπεισε να πάμε στη συναυλία της στο Down Town! Η σκηνική της παρουσία, η στιβαρότητα του λόγου της, η δυναμικότητα, η εκφραστικότητα, οι στίχοι και οι μελωδίες κατάφεραν να με καθηλώσουν καθ' όλη τη διάρκεια της συναυλίας. Η Νατάσα Μποφίλιου είναι μια προσωπικότητα χωρίς φίλτρα, χωρίς περιορισμούς και απαγορεύσεις η οποία καταθέτει την άποψη της χωρίς φόβο και πάθος με το κεφάλι ψηλά. Είναι αυτό ακριβώς που βλέπεις στη σκηνή, μια στιβαρή παρουσία που ξέρει πολύ καλά ότι «Η καρδιά πονάει, όταν ψηλώνει», διότι γενικά η εξέλιξη, το «τέντωμα», το πέρασμα των ορίων έχει τίμημα και πόνο. Η Νατάσσα Μποφίλιου θα εμφανιστεί το Σάββατο 6 Αυγούστου στο Ιακώβειο Γυμναστήριο (έναντι δημοτικού μεγάρου Πάφου), εγκαινιάζοντας το νέο αμφιθέατρο που δημιουργήθηκε από τον Δήμο Πάφου, για τα πολιτιστικά δρώμενα του καλοκαιριού.

–Θεωρείσαι μια καλλιτέχνης αρκετά πολιτικοποιημένη. Πιστεύεις ότι πρέπει ο καλλιτέχνης να έχει «δυνατή φωνή» στα ευρύτερα κοινωνικο-πολιτικά ζητήματα;

–Θεωρώ ότι κάθε άνθρωπος, κάθε καλλιτέχνης, πρέπει να πράττει όπως αισθάνεται. Αρκεί αυτό να μην είναι εις βάρος κάποιου άλλου. Για εμένα η πολιτικότητα βρίσκεται σε κάθε έκφανση της ζωής και της συμπεριφοράς μας. Ανεξάρτητα αν δηλώνεις αυτά που πιστεύεις ή όχι, το νόημα κρύβεται στο διά ταύτα. Πώς ζεις και πώς υπάρχεις μέσα στο κοινωνικό σύνολο. Μπορεί ένας εσωστρεφής καλλιτέχνης να μην τοποθετείται, αλλά η ζωή του να σφύζει από πράξεις και θέσεις που ευνοούν τη συλλογική αρμονία. Αυτό είναι που έχει αξία.

> *Για εμένα η πολιτικότητα βρίσκεται σε κάθε έκφανση της ζωής και της συμπεριφοράς μας. Ανεξάρτητα αν δηλώνεις αυτά που πιστεύεις ή όχι, το νόημα κρύβεται στο διά ταύτα.*

–Πρόσφατα έγινες στόχος επιθέσεων με αφορμή εκδηλώσεις για την Ουκρανία. Πώς απαντάς στις επιθέσεις που σου έγιναν;

–Δεν απαντώ. Η θέση μου είναι ξεκάθαρη, σαφής και εκπορεύεται από μία συνολική στάση πολιτική. Αφήνω την ουσία να με προστατεύσει και να απαντήσει για μένα. Ο καθένας από μας διαλέγει την πλευρά της ιστορίας που θέλει να στέκεται. Είναι επιλογή και όλοι θα κουβαλήσουμε το βάρος αυτής.

ΚΩΣΤΑΣ ΑΥΓΟΥΛΗΣ

«Μπορεί ένας εσωστρεφής καλλιτέχνης να μην τοποθετείται, αλλά η ζωή του να σφύζει από πράξεις και θέσεις που ευνοούν τη συλλογική αρμονία. Αυτό είναι που έχει αξία» λέει η Νατάσσα Μποφίλιου, η οποία εμφανίζεται στην Πάφο στις 6 Αυγούστου.

–Ήσουν από τους πρώτους καλλιτέχνες που ανακοίνωσαν συναυλίες μετά την άρση των μέτρων. Πώς είδες την ανταπόκριση του κόσμου;

–Συγκινητική και συναρπαστική. Αισθανόμαστε πολύ τυχεροί που μπορούμε να παίζουμε μουσική ξανά, να ταξιδεύουμε, να επικοινωνούμε. Δεν είναι δεδομένο για όλους τους καλλιτέχνες γι' αυτό και νιώθουμε βαθιά ευγνωμοσύνη γι' αυτή την έκβαση.

–Η τελευταία δύσκολη διετία ποια μηνύματα αφήνει, ευρύτερα για τον χώρο της τέχνης;

–Το βασικό μήνυμα που πήραμε θεωρώ πως ήταν η απόλυτη ανάγκη για συνύπαρξη, δημιουργία συλλογικοτήτων που θα φροντίζουν τα δίκαια συμφέροντα του κάθε κλάδου και ομαδικές διεκδικήσεις. Ό,τι συνέβαλε στην επιβίωσή μας τα τελευταία δύο χρόνια ήταν τα σωματεία και οι αγώνες μας μέσα από αυτά.

–Πώς σχολιάζεις τα πρόσφατα γεγονότα με τους τράπερς; παρακολουθείς αυτό το είδος μουσικής εσύ;

–Παρακολουθώ τη ραπ σκηνή με προσωπικό ενδιαφέρον και μου αρέσουν εξαιρετικά κάποιοι καλλιτέχνες. Τα φαινόμενα που είδαμε αντικατοπτρίζουν μια κοινωνία σε σήψη και την επιτακτική ανάγκη για αλλαγή. Εκπροσωπούν ένα κομμάτι κόσμου βίας, σεξισμού, κενό από ιδανικά και αξίες. Μια αθλιότητα που επιβάλλεται να ανατραπεί. Δεν είναι η τραπ το πρόβλημα. Είναι το πρόβλημα που γέννησε αυτού του είδους την τραπ.

–Το τελευταίο σου άλμπουμ έχει τίτλο «Η εποχή του θερισμού». Έχει κάποια αλληγορική σημασία ο εν λόγω τίτλος;

–Νομίζω πως σημαίνει αυτό ακριβώς που λέει. Ζούμε μια εποχή που οι άνθρωποι, κυρίως εκείνοι κοντά στην ηλικία μας, θερίζουν τη σπορά των προσωπικών επιλογών τους, αλλά και του κοινωνικού γίγνεσθαι. Θύματα ή θύτες, είναι η εποχή που ερχόμαστε αντιμέτωποι με τη διαδρομή των προηγούμενων ετών. Το άλμπουμ είναι ένας προβληματισμένος πλην όμως φωτεινός δίσκος, που εκφράζει τις ανησυχίες και τις ελπίδες μας για ένα επόμενο στάδιο ζωής.

–Απ' όταν ξεκίνησες μέχρι τώρα ποιο τραγούδι σου ξεχωρίζεις και γιατί; Τι σημαίνει για εσένα;

–Πάντα, η «Ασπιρίνη» και το «Εν λευκώ», θα είναι τα ορόσημα στη διαδρομή και τη ζωή μου μέχρι σήμερα. Έχουν ξεχωριστή θέση στην καρδιά μου και θα μου θυμίζουν πάντα την ουσία αυτού που επιχειρώ να κάνω.

–Στην Κύπρο έχεις φανατικό κοινό, πώς εισπράττεις αυτή την αγάπη;

–Την εισπράττω με ένα αίσθημα τιμής και ευγνωμοσύνης. Είμαστε συνοδοιπόροι σε ένα ταξίδι χρόνων και νιώθω βαθιά ευτυχία γι' αυτή τη γενναιοδωρία και την αγάπη.

–Έχεις κάποιο τραγούδι που να κρύβει στους στίχους του μια ιδιαίτερη ιστορία;

–Δεν φτάνει μια συνέντευξη ωρών για να σου πω τις ιστορίες!

–Ποιος είναι ο αγαπημένος σου στίχος;

–Τους λατρεύω όλους. Θα σταθώ για σήμερα στο «Πάμε ξανά. Μαζί».

Πληροφορίες: Νατάσσα Μποφίλιου, Σάββατο 6 Αυγούστου, ώρα 9:00 μ.μ. Ιακώβειο Γυμναστήριο Έναντι Δημοτικού Μεγάρου Πάφου, Πάφος.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

KUNST HISTORISCHES MUSEUM

ΒΙΕΝΝΗ
Ο πρώιμος Κράναχ

Η συνεργασία του Ιστορικού Μουσείου της Βιέννης με τη Συλλογή Οσκαρ Ράινχαρτ είχε ως αποτέλεσμα τη συγκρότηση μιας έκθεσης σπάνιων έργων που ανιχνεύουν την καλλιτεχνική αφύπνιση του Λούκας Κράναχ του πρεσβυτέρου (1472-1553). Ο Κράναχ είχε έρθει στη Βιέννη το έτος 1500, όπου δημιούργησε τα πρώτα του έργα, χαρακτηριστικά μιας ιδιαίτερης εξπρεσιονιστικής έντασης την οποία προοδευτικά αντικατέστησε με ένα πιο επίσημο ύφος.

ALBERTO CAMPO BAEZO

ΜΑΔΡΙΤΗ
Βίλα Ροτόντα

Εμπνευσμένη από τις αρχές της διαφάνειας και της καθαρότητας του Μις βαν ντερ Ρόε είναι η Βίλα Ροτόντα στη Μαδρίτη. Εργο πρόσφατο του αρχιτέκτονα Αλμπέρτο Κάμπο Μπαέζα, η ιδιωτική αυτή κατοικία χτίστηκε στα βόρεια της Μαδρίτης ως μια πρόταση ανανέωσης του κλασικού κανόνα του μοντερνισμού από τα μέσα του εικοστού αιώνα. Η αρχιτεκτονική των ιδιωτικών κατοικιών στα προάστια των μεγαλουπόλεων γράφει τη δική της παράλληλη ιστορία.

CENTRE POMPIDOU

ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗ
Ανρί Ματίς

Η πρώτη μεγάλη έκθεση με έργα του Ανρί Ματις στην Ουγγαρία παρουσιάζεται στο Μουσείο Καλών Τεχνών της Βουδαπέστης. Τα πάνω από 100 έργα που προέρχονται από το Κέντρο Πομπιντού στο Παρίσι –με επιμελητές από το Παρίσι και τη Βουδαπέστη– παρακολουθούν όλη την εξέλιξη του Ματις και τις τεχνικές του σε διάστημα 60 ετών. Παρουσιάζονται επίσης και χαρακτηριστικά έργα από τη σειρά των γλυπτών του. Η έκθεση διαρκεί έως 16 Οκτωβρίου.

EUROPEANA

ΑΜΒΕΡΣΑ
Ολυμπιακοί του 1920

Το 1920 οι Ολυμπιακοί Αγώνες είχαν διεξαχθεί στην Αμβέρσα, οι πρώτοι μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο ιστότοπος της europeana.eu αφιερώνει μία από τις ψηφιακές εκθέσεις του σε αυτό το γεγονός, που είχε και αρκετές ιδιαιτερότητες. Τα αθλήματα που συνδέουμε με τους Χειμερινούς Αγώνες, όπως το χόκεϊ, γίνονταν το καλοκαίρι και εκείνη τη χρονιά είχαν διαγωνιστεί και καλλιτέχνες με έργα εμπνευσμένα από τους Αγώνες.

GAGOSIAN

ΓΚΣΤΑΑΝΤ
Τέχνη από την Ελβετία

Αφιέρωμα στην καλλιτεχνική παραγωγή της Ελβετίας από τη μεταπολεμική περίοδο έως σήμερα παρουσιάζει η γκαλερί Γκαγκόζιαν στον εκθεσιακό της χώρο στο Γκστάαντ. Αυτή η ελβετική συγκατοίκηση σημαντικών δημιουργών, από τον Φέρντινανντ Χόντλερ έως τον Ουρς Φίσερ (έργο του στη φωτογραφία), σκοπό έχει να διατρανώσει την εξαιρετική επίδοση των Ελβετών καλλιτεχνών και να συνδέσει το έργο τους με διάφορα ρεύματα όπως η art brut.

PACE GALLERY / CONDE NAST

Φωτογραφία του Ιρβινγκ Πεν. «Κορίτσι με φρούτα, πεταλούδες και παπούτσι» (1946).

Ιρβινγκ Πεν, ένας «κλασικός» του 20ού αιώνα

Η έκθεση με φωτογραφίες από τη μακρά φωτογραφική διαδρομή του Ιρβινγκ Πεν, στη διεθνή γκαλερί Pace, στην αίθουσα του Λος Αντζελες, σηματοδοτεί με τρόπο συμβολικό το βλέμμα που απλώνει ο αιώνας μας στους ρηξικέλευθους δημιουργούς του εικοστού αιώνα. Και ο Ιρβινγκ Πεν (1917-2009), ένας φωτογράφος που ταυτίστηκε με τη Vogue και τα περιοδικά της Condé Nast, άφησε ανεξίτηλη την προσωπική σφραγίδα του στην οπτική αφήγηση μιας ολόκληρης εποχής. Η έκθεση στο Λος Αντζελες εστιάζει στην περίπτωση Ιρβινγκ Πεν ως ενός ρηξικέλευθου και πρωτοπόρου, σε πολλά, δημιουργού που με τις φωτογραφίες του φανερώνει την εικαστική παιδεία του. Η δουλειά του, λίγο πολύ, ανανέωσε και ίσως μεταμόρφωσε τον τρόπο που οι φωτογραφίες γίνονταν αγωγοί πολιτισμικού ύφους και αισθητικών κριτηρίων. Ο Πεν πιθανότατα δεν ήταν εστέτ (όπως ο προγενέστερός του, διάσημος Βρετανός Σέσιλ Μπίτον, επίσης συνυφασμένος με τη Vogue). Ηταν όμως εμμονικός με τη λεπτομέρεια και με την πρόκληση των στερεοτύπων, τα οποία πλαγίως υπονόμευε. Υπήρχε μια ανεπαίσθητη, και κομψή, ειρωνεία σε πολλές από τις φωτογραφίες του, γεγονός που προσείλκυε ένα μεγάλο και ετερώνυμο κοινό, που τον ακολουθούσε. Η Pace συστηματικά παρακολουθεί τις ερμηνείες της παρακαταθήκης του και οι εκθέσεις για το έργο του Πεν είναι και πηγές έμπνευσης για την ιστορία των ιδεών γύρω από τον συμβολισμό της φωτογραφίας. Ο Πεν είχε ένα ιδιαίτερο ύφος και ειδική τεχνική που ονόμαζε «φωτογραφισμό». Οφειλόταν στην παιδεία του και στην τριβή του με τη ζωγραφική που τον οδηγούσε σχεδόν τελεσίδικα και με φυσικότητα σε έναν συνεχή διάλογο με την ιστορία της τέχνης. Συχνά, πριν στήσει μια φωτογράφιση, περνούσε ώρα μόνος του σχεδιάζοντας πρώτα στο χαρτί. Αυτό ήταν «φωτογραφισμός», ο αδόκιμος όρος που υιοθετήθηκε από τον ίδιο για να διαφοροποιηθεί από τους φωτογράφους μόδας και στυλ που ενδιαφέρονταν κυρίως για δημοσιεύσεις στα μεγάλα περιοδικά. Ο Πεν είχε έναν δικό του τρόπο να χειρίζεται τον κόσμο των μίντια και να επιβιώνει θριαμβευτής. Επαιρνε όλο τον χρόνο που ήθελε, μελετούσε, γιατί ήθελε οι φωτογραφίες του να είναι άχρονες, δηλαδή κλασικές, και να αιχμαλωτίζουν το βλέμμα που ξεφυλλίζει το περιοδικό. Ηθελε οι φωτογραφίες του να μπορούν να ζουν ανεξάρτητες από τον κόσμο της δημοσιότητας που τις γέννησε. Εν πολλοίς, το κατάφερε.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ταξίδι #4

Μου γράφει ο κύριος Γκρι: «Ορισμένα ταξίδια είναι καλό να μη γίνονται. Να μην εύχεσαι ποτέ να συμβούν, για κανέναν. Ο Χρήστος Διαμαντής ξεκίνησε για το ταξίδι που δεν θέλησε ποτέ να κάνει, που όλοι μας απευχόμαστε. Είναι το ταξίδι που οι Πατέρες της Εκκλησίας όρισαν κάποτε ως "Το Τελευταίον Μυστήριον".

»Ενας νέος, δημιουργικός άνθρωπος, ονειροπόλος και δρομέας, δάσκαλος, μουσικός και ποιητής, πατέρας και σύζυγος, ο Χρήστος Διαμαντής ήταν γεμάτος ενθουσιασμό και πάθος για τη ζωή.

»Δεν τον γνώρισα ποτέ. Δεν πρόλαβα. Μου μίλησαν γι' αυτόν φίλοι αγαπημένοι που τον ήξεραν, που τραγούδησαν μαζί του, που του έδωσαν τους στίχους τους και εκείνος τους έκανε μουσική.

»Δεν τον γνώρισα κι ωστόσο κρατώ στα χέρια μου κάτι δικό

«Μην αγχώνεσαι// θα το καταλάβεις αμέσως// όταν/ τα χέρια σου σκουπίσουν τα μάτια σου».

του. Κάτι που αναδύθηκε μετά τον θάνατό του. Είναι μια συλλογή από ποιήματα του Χρήστου με τον τίτλο "Απλότητα", που ο ίδιος ο Χρήστος Διαμαντής δεν πρόλαβε να δει τυπωμένα.

»Προσπαθώ να τον φανταστώ να τα διαβάζει. Ακούω τη φωνή του, τη φωνή που δεν πρόλαβα να ακούσω ποτέ μου στην πραγματικότητα. Αλλά κάτι γίνεται με αυτούς τους στίχους: μεταφέρουν αυτούσια την εσωτερική φωνή ενός ανθρώπου που κάποτε ονειρεύτηκε και στοχάστηκε, που

SHUTTERSTOCK

Χρήστος Διαμαντής: «Οταν βρέχει/ η μικρή έρχεται και κοιμάται μαζί μας // και εγώ χαίρομαι κάθε πρωί με κάθε μαύρο σύννεφο».

αγάπησε και αγαπήθηκε, αλλά που δεν πρόλαβε. Σκέφτομαι εγώ τώρα: δεν πρόλαβε να δει την κόρη του να γίνεται γυναίκα. Αλλά η φωνή του, αυτή η ίδια η φωνή των ποιημάτων του, των λέξεών του, συνεχίζει να είναι εκεί.

»Ξεφυλλίζω το λευκό βιβλιαράκι των σχεδόν εκατό σελίδων και στήνω αυτί. "Εσκαψα (και)/ βρήκα τον εαυτό μου άσχημο// ίσως/και κακάσχημο/ και όμως σ' τον έδειξα// δώσ' μου (λοιπόν) το χέρι σου"».

Λέω στον κύριο Γκρι ότι στέκομαι κάπου αλλού: «Το/ να μη μιλάς τη γυναικεία γλώσσα// είναι κάτι βαρύ/ (αλλά/και λογικό)// το να μην κατανοείς τη γλώσσα αυτή/ (και δεν μιλάω για γατάκια κ.λπ.)// είναι κάτι (σχεδόν) αβάσταχτο// μέσα στη βία μεγάλωσες/ μόνος/μόνη».

Καθόμαστε σκυμμένοι πάνω από αυτή τη λευκή, λεπτή διαθήκη και διατρέχουμε τις γραμμές, τα ίχνη μιας ζωής σύντομης, βίαια κομμένης, αλλά γεμάτης με μια ωραιότητα σπάνια.

Πένθος για έναν άγνωστο. Γίνεται; Οχι. Αλλά όταν ο άγνωστος αυτός ξυπνάει την ομορφιά μέσα σου με μια του γραμμένη κουβέντα, τότε μπορείς να πενθήσεις έναν άγνωστο. Τότε τον μαθαίνεις, γίνεται ο νέος κρυφός σου φίλος. Αλλά απομένει μια λύπη: εκείνος δεν είναι εδώ. Πάντοτε όμως κάτι ακούγεται. Η φωνή του: «Στιγμή ομορφιάς και βεβαιότητας// είναι όταν ξέρεις/ (ότι) θα πραγματοποιηθεί// η ευχή// του πατέρα/ (ή) του πατέρα τού πατέρα// (και φυσικά) της μητέρας// αλλά ακόμα και αν δεν είσαι σίγουρος// μην αγχώνεσαι// θα το καταλάβεις αμέσως// όταν/ τα χέρια σου σκουπίσουν τα μάτια σου».

Αγάπησε τον Θεό και τον συνάνθρωπό του

Του πατρός **ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Πριν από λίγες ημέρες, στις 25 Ιουλίου, πραγματοποιήθηκε στην Ιερά Μονή Κουτλουμουσίου του Αγίου Όρους πανηγυρική αγρυπνία προς τιμή του Οσίου Παϊσίου του Αγιορείτου, επί τη ευκαιρία της μνήμης του, σύμφωνα με το παλαιό ημερολόγιο. Της αγρυπνίας προέστη ο πανιερώτατος μητροπολίτης Λεμεσού κ. Αθανάσιος, στην παρουσία του ηγουμένου της Ιεράς Μονής Βατοπαιδίου αρχιμανδρίτη Εφραίμ, του ηγουμένου της Ιεράς Μονής Κουτλουμουσίου αρχιμανδρίτη Νικολάου και πολλών αγιορειτών πατέρων. Η πανηγυρική αυτή αγρυπνία έγινε στη μονή Κουτλουμουσίου, με την οποία συνδεόταν ιδιαιτέρως ο Άγιος Παΐσιος, αφού το Κελί της Παναγούδας, που σημαίνει Μικρή Παναγία, στο οποίο έζησε από το 1977 μέχρι και την κοίμησή του το 1994, ανήκει σ' αυτήν. Όλα αυτά τα χρόνια οι πλείστοι προσκυνητές που μετέβαιναν στο Άγιον Όρος, πήγαιναν πρώτα στο Κελί της Παναγούδας, για να πάρουν την ευχή του Αγίου Παϊσίου και ν' ακούσουν τον πνευματικό του λόγο και τις πνευματικές του συμβουλές, και μετά μετέβαιναν για φιλοξενία στις διάφορες μονές και κυρίως στις Μονές Κουτλουμουσίου, Ιβήρων και Σταυρονικήτα.

Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Λεμεσού κ. Αθανάσιος έζησε στη Μονή Κουτλουμουσίου, όταν ο Γέροντάς του Ιωσήφ, ο μετέπειτα Βατοπαιδινός, ανέλαβε προ του 1977 την πνευματική πατρότητα της Μονής μετά από πρόσκληση του Οικουμενικού Πατριάρχη κυρού Δημητρίου και προτροπή των πατέρων της Μονής. Από τότε ο πανιερώτατος συνδέθηκε με τον Άγιο Παΐσιο, με τον οποίο διατήρησε στενή σχέση μέχρι το τέλος της ζωής του. Ήταν από τους λίγους ανθρώπους που είχαν τη μεγάλη ευλογία να έχουν τόσο στενή σχέση με τον Άγιο. Μάλιστα, κατά καιρούς είχε τη μοναδική ευλογία να φιλοξενηθεί στο Κελί της Παναγούδας και να ζήσει κοντά στον Άγιο μοναδικές πνευματικές εμπειρίες.

Το γεγονός ότι έζησε κοντά στον γέροντα Παΐσιο του έδωσε την ευκαιρία να τον γνωρίσει ως άνθρωπο. Αυτό μάλιστα που ο ίδιος ο μητροπολίτης ομολογεί είναι ότι ο Άγιος Παΐσιος ξεχώριζε για την απλότητά του, τη δύναμη της προσευχής του και τη μεγάλη αγάπη για τον Θεό. Αναφέρει χαρακτηριστικά ο μητροπολίτης Αθανάσιος: «Πάντοτε μου έδινε την εντύπωση ότι αυτός ο άνθρωπος κρατά τον κόσμο στο χέρι του και ότι όντως, πραγματικά, στηρίζει την οικουμένη με την προσευχή του». Αναφερόμενος στην αγάπη του Αγίου Παϊσίου για τον Θεό Πατέρα, ο μητροπολίτης Αθανάσιος εξηγεί ότι αυτή υπερέβαινε τους νόμους της φύσεως και πως η ζωή του Γέροντα ήταν μια δυνατή και έκδηλη παρουσία της Θείας Χάριτος. Η αγάπη αυτή, μάλιστα, σύμφωνα πάντα με τον μητροπολίτη Αθανάσιο, ήταν τόσο δυνατή, ώστε εκμηδένιζε την όποια αγάπη προς τον εαυτό του. Μας περιγράφει μάλιστα ότι εκεί όπου ζούσε ο Γέροντας Παΐσιος δεν είχε καμιά ανθρώπινη παρηγοριά. Αυτός ήταν, σύμφωνα με τον πανιερώτατο, ο λόγος που ήταν τόσο έκδηλη η αγάπη του Θεού προς αυτόν και τόσο εμφανής η συνεχής Χάρις του Θεού στη ζωή του. Ο μητροπολίτης Αθανάσιος, για να χαρακτηρίσει τη σχέση αυτή, αναφέρει «ην χειρ Κυρίου μετ' αυτού διά παντός».

Άξιο αναφοράς είναι επίσης το εξής περιστατικό που ο Λεμεσού Αθανάσιος θυμάται σε ομιλία του για τον γέροντα Παΐσιο: «Τα Χριστούγεννα του 1982, μετά την αγρυπνία, αφού ξεκουραστήκαμε καμμιά ώρα πήγα να δω τον Γέροντα. Ήταν μόνος του στο Καλυβάκι του, στην "Παναγούδα". Είχε πολύ καλή διάθεση, ήταν και ησυχία, δεν είχε κόσμο, νομίζω είχε και κακοκαιρία και μου λέει το εξής πράγμα: "Τι να σου πω, διάκο". Ήμουν διάκος τότε ακόμα. "Κάποτε καιγόταν η ύπαρξή μου από την αγάπη του Θεού τόσο πολύ, που αισθανόμουν τα κόκκαλά μου να λιώνουν σαν λαμπάδες. Μάλιστα μια φορά, περπατούσα και δεν μπορούσα να συνεχίσω από την αγάπη του Θεού που αισθανόμουν μέσα μου, και έπεσα κάτω σε ένα δένδρο εκεί και έλεγα: Να μη με δει και κανένας και να με παρεξηγήσει, να μη ξέρει τι έπαθα. Φλογιζόμουν από την αγάπη τού Θεού έντονα. Εδώ και περίπου 7-8 χρόνια, αυτή η αγάπη όχι πως έπαυσε να υπάρχει, αλλά μεταποιήθηκε, μεταστράφηκε σε μια αγάπη για τον κόσμο και λιώνω καθημερινά για τους πονεμένους ανθρώπους και δεν μπορώ να σκεφθώ το πως ο Θεός έγινε για μας άνθρωπος. Σκέφτομαι καμμιά φορά, πώς γεννήθηκε ο Χριστός και πού γεννήθηκε ο Χριστός, και διαλύομαι». Και πραγματικά γέμισαν τα μάτια του δάκρυα, παρ' όλο που δεν άφηνε τον εαυτό του να εκδηλώνεται έτσι. Ήταν γενναίος πνευματικός στρατιώτης και απέφευγε να εκδηλώνει τα εσωτερικά του βιώματα, εν τούτοις όμως, μετά, πράγματι, η ζωή του κυρίως στην Παναγούδα ήταν μια μορφή θυσίας καθημερινής για τον λαό του Θεού. Γιατί αυτό ήταν το δείγμα της τέλειας αγάπης. Μαζευόταν εκεί στο Καλύβι του, πραγματικά, ένα πλήθος ανθρώπων, αλλά ο Γέροντας αγαπούσε ιδιαίτερα τους πονεμένους ανθρώπους, τα νέα παιδιά που έψαχναν να βρουν τον δρόμο τους και με μεγάλη θυσία στεκόταν δίπλα τους. Τους άκουγε, τους θεράπευε, τους συμβούλευε, τους ενίσχυε».

Οι πλείστοι προσκυνητές που μετέβαιναν στο Άγιον Όρος, πήγαιναν πρώτα στο Κελί της Παναγούδας, για να πάρουν την ευχή του Αγίου Παϊσίου και ν' ακούσουν τον πνευματικό του λόγο και τις πνευματικές του συμβουλές.

Αξια τιμής είναι η μνήμη αυτού του μεγάλου σύγχρονου Αγίου της Εκκλησίας μας.

Ένα άλλο στοιχείο που χαρακτήριζε τον Άγιο Παΐσιο, σύμφωνα με τον πανιερώτατο, είναι ο πατριωτισμός του και η μεγάλη του αγάπη για την Ελλάδα. Ωστόσο, τον στεναχωρούσε υπερβολικά όταν παραποιούσαν τα λόγια του. Σημειώνει ο πανιερώτατος: «τον στενοχωρούσε, όχι γιατί θιγόταν, αλλά γιατί ταλαιπωρούνταν οι άνθρωποι. Όταν κάποιος χρησιμοποιούσε το όνομά του και έλεγε ότι "ο π. Παΐσιος είπε αυτό το πράγμα", ενώ δεν το είχε πει. Και αυτό μετά κυκλοφορούσε: "Είπε ο π. Παΐσιος αγοράστε τρόφιμα και σκάψετε χαρακώματα και το καλοκαίρι θα γίνει πόλεμος" και οι άνθρωποι άρχιζαν να αγοράζουν τρόφιμα. Ο Γέροντας δεν είπε ποτέ ημερομηνίες, τουλάχιστον εγώ δεν τον άκουσα καμμιά φορά να λέει ημερομηνίες. Το ότι έλεγε ότι έρχονται δύσκολες μέρες, πρέπει να είμαστε σε διαρκή επιφυλακή, σε μετάνοια, σίγουρα τα έλεγε. Αλλά δεν έλεγε, τόσα χρόνια, την τάδε ημερομηνία. Όταν, λοιπόν, άκουγε ότι του έβαζαν λόγια στο δικό του στόμα και τα χρησιμοποιούσαν λανθασμένα, αυτό πράγματι τον στενοχωρούσε πάρα πολύ. Γινόταν εκτός εαυτού όταν του λέγανε αυτά τα πράγματα! Και όταν έλεγε κάτι, το έλεγε για να βοηθήσει πνευματικά τους ανθρώπους: «Γέροντα θα ελευθερωθεί η Κύπρος;» «Άμα ελευθερωθείτε από τα πάθη σας, θα ελευθερωθεί και η Κύπρος» έλεγε.

Άξια τιμής, λοιπόν, είναι η μνήμη αυτού του μεγάλου σύγχρονου Αγίου της Εκκλησίας μας, ο οποίος, όπως κατανοούμε μέσα από όσα μαρτυρεί μεταξύ άλλων ο μητροπολίτης Λεμεσού Αθανάσιος, που συνδεόταν με τον Άγιο για δεκαέξι χρόνια, αγάπησε πρώτα τον Θεό και αυτή η αγάπη ήταν το όχημα και η κινητήριος δύναμη ταυτόχρονα, που τον οδηγούσαν σε αυτή τη μεγάλη αγάπη του για τον συνάνθρωπό του. Μια αγάπη που την εκφράζει και μετά τον θάνατό του με την πληθώρα θαυμάτων που πραγματοποιεί στους ανθρώπους.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΜΠΑΡΜΠΑΤΣΗ

Ο Κώστας Μπαρμπάτσης γεννήθηκε στο Αγρίνιο και ζει στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε εφαρμοσμένη πληροφορική στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και είναι κάτοχος μεταπτυχιακού και διδακτορικού διπλώματος στην πληροφορική. Εργάζεται ως εκπαιδευτικός πληροφορικής στη δημόσια εκπαίδευση. Το βιβλίο «Λυκοχαβιά και άλλες ιστορίες», των εκδόσεων Κέδρος, είναι το πρώτο του βιβλίο.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Το «Εθιμα ταφής» της Χάνα Κεντ, το «Απόκρυφες ιστορίες» του Κάρελ Τσάπεκ και «Το βιβλίο της ανησυχίας» του Φερνάντο Πεσσόα.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Ο Τομ Σόγερ του Μαρκ Τουέιν, διότι είναι το αντίθετο του καλού και υπάκουου παιδιού. Μες στην ελευθερία, την ανεμελιά, την ξεγνοιασιά και όλα αυτά κόντρα στο περιβάλλον όπου ζει.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Τους Δημήτρη Χατζή, Γιώργο Ιωάννου, Αργύρη Χιόνη, Θωμά Κοροβίνη και τον ποιητή Κυριάκο Ραμολή. Να είναι καλοκαίρι, λέει, και να κουβεντιάζουμε, πίνοντας κρασί, στην αυλή μιας ταβέρνας στη Θεσσαλονίκη.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Μέσα από το βιβλίο «Η τέχνη της ρουτίνας» του Μέισον Κέρι συνειδητοποίησα ότι η δημιουργία ενός μεγάλου έργου δεν έρχεται αιφνίδια. Παράγοντες όπως οι καθημερινές συνήθειες και φυσικά η σκληρή δουλειά, συντελούν καθοριστικά στην έμπνευση και στη δημιουργία.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το «Η δίκη» του Φραντς Κάφκα. Το είχα πιάσει αρκετές φορές στο παρελθόν, αλλά δεν κατάφερνα να το τελειώσω. Και μόνο που έφερνα στο μυαλό την εφιαλτική ταλαιπωρία του Γιόζεφ Κ., αναστατωνόμουν και έκανα πίσω.

Το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Συνήθως δεν διαβάζω το ίδιο βιβλίο πάνω από μια φορά. Εξαίρεση αποτέλεσε η «Πανούκλα» του Αλμπέρ Καμύ την οποία διάβασα ξανά στην περίοδο της καραντίνας.

Εξι ιστορίες για την απώλεια. Σε ποιες απώλειες αναφέρεστε;
Πέρα από την απώλεια της ανθρώπινης ζωής, στην απώλεια της ελευθερίας, του γενέθλιου τόπου, συντρόφων, αγαπημένων ζώων, αλλά και στην απώλεια της λογικής.

Τι οδηγεί τους ανθρώπους στη «φυγή»;
Θα έλεγα ότι μία από τις σημαντικότερες και διαχρονικότερες αιτίες που οδηγεί στη φυγή, με την κυριολεκτική έννοια του όρου, είναι ο πόλεμος. Από εκεί και πέρα πολλές οι αιτίες. Μια ερωτική ματαίωση, το αδιέξοδο ενός γάμου, μιας σχέσης, η διαφορετικότητα ή οι ιδιαιτερότητες που μπορεί να έχει κανείς. Ολα αυτά, ανάλογα βέβαια και με την ιδιοσυγκρασία του καθενός, μπορούν να σε οδηγήσουν στη «φυγή».

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

Η γοητεία μιας νοικοκυρεμένης ψυχής

ΕΥΑ ΜΠΕΗ
Με τον Νίκο Καρούζο. Ημερολόγιο
εκδ. Loggia, **σελ.** 384

Εκίνησα να διαβάζω με μια προκατάληψη και μιαν ελπίδα. Γρήγορα η μεν ελπίδα εξανεμίστηκε, η δε προκατάληψη επιβεβαιώθηκε, χωρίς τίποτε από τα δύο να αποβεί δυσάρεστο. Η ελπίδα: το βιβλίο θα μπορούσε να ενδιαφέρει προπάντων εξαιτίας του σημαντικού ποιητή Νίκου Καρούζου· θα παρείχε χρήσιμες βιογραφικές πληροφορίες για τον ποιητή και το έργο του. Η προκατάληψη: σπάνια ένα κείμενο-μαρτυρία, που παίρνει αφορμή τη σχέση του/της συγγραφέως με έναν σημαντικό δημιουργό, μας δίνει εφόδια για να εμβαθύνουμε στο έργο του τελευταίου. Συνήθως τα βιβλία αυτά προσφέρουν –υψηλού έστω επιπέδου– κουτσομπολιό. Ελάχιστα ενδιαφέρουν την ώριμη ανάγνωση, κι ας έχουν οι σελίδες τους την τιμητική τους στις συζητήσεις των καφενείων και στις έντυπες ή ψηφιακές σελίδες των σχετικών μέσων.

Πράγματι, δεν έμαθα από την Μπέη τίποτε που να μου χρησιμεύσει κατά την ανάγνωση των ποιημάτων του Καρούζου. Ευτυχώς ωστόσο που υπήρχε αυτό το πρόσχημα, αλλιώς μπορεί και να μην έπιανα στα χέρια μου το βιβλίο. Το καταβρόχθισα από την πρώτη σελίδα, έκπληκτη για την ξεχασμένη εκείνη όρεξη με την οποία κατανάλωνα βουλιμικά κάποια αναγνώσματα της νιότης μου. Ποιο κουτσομπολιό; Εδώ έχουμε την εμπνευσμένη πένα μιας οξυδερκούς γυναίκας. Αντιμέτωπη με αμφιβολίες για την αξία του εγχειρήματός της, η ίδια η Μπέη επιστρατεύει έναν χωρικό από τη Μυτιλήνη, που είπε, όταν τον ρώτησαν για τα έργα του Θεόφιλου: «Αυτά τα ωραία εργόχειρα σαν να νοικοκυρεύουν την ψυχή» (σελ. 287). Αυτό είναι το μυστικό του βιβλίου. Διαβάζοντάς το ένιωσα την ψυχή να «νοικοκυρεύεται» με έναν τρόπο που δεν έλπιζα πια. Ελεγχόμενη συγκίνηση, καλά στυλιζαρισμένη γραφή και ένας διαρκής, κυματιστός αναστοχασμός με το υποδόριο χιούμορ που αποτυπώνεται και στην επαναλαμβανόμενη, εκ μέρους της, αναφορά στο παρατσούκλι που της είχε κολλήσει ο ποιητής-εραστής: «Γκιαούρα»! Δεν θα «το 'χα» ποτέ μιας Ελληνίδας της γενιάς της, ομολογώ, να εκτεθεί έτσι, με φυσικότητα, τρυφερότητα και αιχμηρότητα σε ισόποσες καλά συγκερασμένες δόσεις.

Το θάρρος της έκθεσης του πολύ προσωπικού βιώματος υποβάλλεται στο βιβλίο αυτό σε έναν έλεγχο πνεύματος βαθιά καλλιεργημένου και πειθαρχημένου. Η κουλτούρα (και η προσωπικότητα) μιας μορφωμένης αστής καλλιτέχνιδος, κατά συντριπτικό ποσοστό δυτική (παρά την αντίθετη εντύπωση που δημιουργεί η αναφορά στον Θεόφιλο), συμπλέκεται χάρη στη γραφή της Μπέη με τον Καρούζο αλλά και με την Αθήνα μιας ορισμένης εποχής, με το Λονδίνο, με το Παρίσι. Συμπλέκεται όμως τόσο όσο. Η ζωγράφος Μπέη μιλάει στην πραγματικότητα για τον εαυτό της, για τη δική της εξέλιξη. Ο Καρούζος, όπως και η οικογένειά της, η σκηνή των αθηναϊκών καφενείων όπως και οι γάτες των ακάλυπτων, είναι αφορμές για να ξεδιπλώσει τη μοναδική, πρωτότυπη συγκίνησή της απέναντι στα πράγματα και να μας τη μεταδώσει. Το μόνο ίσως κομμάτι του βιβλίου που νιώθουμε το ζευγάρι καθαυτό να πρωταγωνιστεί είναι το Λονδίνο, την εποχή της εκεί παραμονής του Καρούζου στο νοσοκομείο. Η αφήγηση πλαισιώνεται από την ιδιόλεκτο του ζευγαριού στην οποία πρωταγωνιστούν τα παρατηρούμενα μικρά κορίτσια, τα «Λίλαν». Πρόκειται ίσως για τις πιο δυνατές σελίδες μαζί με εκείνες που αφηγούνται τη δική της περιπέτεια υγείας, παρέα με τους δυο γάτους, όταν ο Καρούζος έχει φύγει πια από τη ζωή. Ιδιωτικές στιγμές και σχόλια για τον πολιτισμό και τον δημόσιο χώρο διατυπώνονται εδώ με μια παλιομοδίτικη ρυθμολογία, μια κομψότητα που σε καθηλώνει πριν προλάβεις να το αντιληφθείς. Αν έχει νόημα η λέξη, το βιβλίο είναι, στο είδος του, άριστο.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

ΘΕΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΟΥ
Το χάρτινο κουτί

Το μυθιστόρημα «Το χάρτινο κουτί» της Θέας Χριστοδουλίδου είναι η δραματική ιστορία μιας γυναίκας που έσπασε τα συμπεριφορικά πρωτόκολλα που συνήθως απαιτούν από το ασθενές φύλο να είναι το θύμα και όχι ο θύτης. Που κολύμπησε σε ένα ωκεανό πόνου και που στο τέλος άφησε τα νερά του να την παρασύρουν στον πάτο του. Μια συναρπαστική αφήγηση που καθηλώνει τον αναγνώστη από την πρώτη μέχρι την τελευταία σελίδα. Προλογίζοντας το βιβλίο η φιλόλογος Ελίζα Χριστοφόρου γράφει: «Η Θέα Χριστοδουλίδου, μετά το πρώτο της μυθιστόρημα "Η Κούκλα", επανέρχεται στην πεζογραφία αυτή τη φορά με "Το χάρτινο κουτί". Μια σύγχρονη συγκλονιστική ιστορία που παραπέμπει σε αρχαία ελληνική τραγωδία μιας και η πλοκή περιέχει όλα τα στάδια του σχήματος: ύβρις, άτη, νέμεσις, τίσις. Μια καθηλωτική αφήγηση με κεντρική ηρωίδα τη Φαίδρα, η οποία πλαισιώνεται από τα πρόσωπα που θα καθορίσουν την πορεία και τη μοίρα της. Μια γυναίκα που ενώ το μόνο που θέλησε "ήταν να ζήσει μια ήσυχη ζωή, όπως τόσοι άνθρωποι σ' αυτή τη γη", βρέθηκε στη δύνη συμβάντων και γεγονότων που την οδήγησαν σε ένα κακοτράχαλο μονοπάτι χωρίς επιστροφή. [...] "Το χάρτινο κουτί" περιέχει τη λαχανιασμένη ανάσα εκείνων των γυναικών της Κύπρου του πρώτου μισού του 20ού αιώνα. Των γυναικών που έζησαν (ή και επέζησαν) στη σκιά των συζύγων, των πατεράδων, των γιων και των αδελφών τους. Των γυναικών που η μοίρα και η τύχη τους, από τη στιγμή της γέννησής, τους βρισκόταν αποκλειστικά στο έλεος των αντρών. Των γυναικών που μάτωναν τα χείλη τους, πνίγοντας στη σιωπή ποταμούς δακρύων που έτρεχαν μόνο στα σκοτεινά, θάλασσες λέξεων που δεν αρθρώθηκαν ποτέ, κραυγές πόνου που έσκαβαν αργά αργά το δέρμα τους αφήνοντας βαθιές χαρακιές στα άλλοτε κοριτσίστικα πρόσωπά τους. Γυναικών που υπέμεναν χωρίς να ζητούν, περιμένουν, χωρίς να ελπίζουν...». Το ηλεκτρονικό βιβλίο διατίθεται από τη Read Library.
Επισκεφθείτε το www.read-library.com για περισσότερες πληροφορίες για τη συγγραφέα και το έργο της.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Ο μαγικός κόσμος της ανάγνωσης

Η «Κ» προτείνει εξαιρετικούς τίτλους βιβλίων, ενόψει των καλοκαιρινών διακοπών, που όμως είναι... παντός καιρού

Κάθε φορά που αποφασίζουμε να επιλέξουμε μερικούς τίτλους από την τρέχουσα εκδοτική παραγωγή, ενόψει θέρους και της στερεοτυπικής ιδέας ότι «το καλοκαίρι διαβάζουμε» (πρόταση που προκαλεί μια κάποια θλίψη κατά τα άλλα), απομένουμε με ένα αίσθημα κενού και στενοχώριας. Γιατί; Για τα βιβλία που δεν χώρεσαν, που δεν προλάβαμε να δούμε επαρκώς, που δεν μπορέσαμε να συμπεριλάβουμε. Αλλά, δυστυχώς, η στενότητα του χώρου σε μια εφημερίδα είναι αμείλικτη. Οπως επίσης η πίεση του ελάχιστου χρόνου. Η ανάγνωση απαιτεί τους δικούς της χρόνους. Πάνω απ' όλα συγκέντρωση σε μια εποχή ακραίας διάσπασης.

Το έχουμε πει πολλές φορές: παρά τις αντίξοες συνθήκες, οι ελληνικοί εκδοτικοί οίκοι προσφέρουν πολύτιμο έργο σε χαλεπούς καιρούς. Μας υπενθυμίζουν το «αλλιώς» που τόσο έχουμε ανάγκη τουλάχιστον όλοι όσοι βρίσκουμε σε ένα βιβλίο μια δική μας πατρίδα. Η νέα οικονομική –ενεργειακή επί της ουσίας– κρίση έχει χτυπήσει και τον χώρο του βιβλίου, όπως μαθαίνουμε. Εντάξει, υπήρχε ένας υπερπληθωρισμός τίτλων και μια διαρκής ανακύκλωση εκδόσεων προτού καν προλάβουν να «ταξιδέψουν» οι προηγούμενες εκδόσεις ως τους αναγνώστες – που δεν είναι πολλοί. Η πανδημία, οι διαδοχικές καραντίνες, είχαν ένα απρόσμενα θετικό αντίκτυπο για κάποιους εκδότες (και βιβλιοπώλες): κλεισμένος σπίτι του ο κόσμος αναζήτησε βιβλία μέσω ηλεκτρονικών παραγγελιών. Τα έσοδα αυξήθηκαν έστω και προσωρινά.

Τώρα δεν ισχύει το ίδιο. Από το πρώτο που «κόβουν» οι εξωφρενικοί λογαριασμοί φυσικού αερίου, ηλεκτρικού και καυσίμων είναι από το βιβλίο. Ο δε χειμώνας που έρχεται αναμένεται δύσκολος από αυτή τη σκοπιά. Σε πείσμα των καιρών, όμως, το βιβλίο στην Ελλάδα ανθεί. Από μια πλειάδα εξαιρετικών τίτλων επιλέξαμε ορισμένους γνωρίζοντας πως αδικήσαμε άλλους. Εδώ είμαστε, ωστόσο, θα επανέλθουμε, ακόμη και σε παλαιότερες εκδόσεις. Το βιβλίο δεν παλιώνει ποτέ. Καλή ανάγνωση λοιπόν.

Η. Μ.

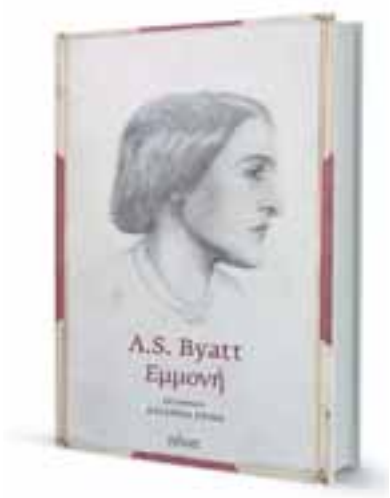

Το μυθιστόρημα «Εμμονή» της Βρετανίδας Αντόνια Σούζαν Μπάιατ (γενν. το 1936) θα μπορούσε να διδάσκεται σε σεμινάρια δημιουργικής γραφής. Γιατί; Διότι εδώ έχουμε μια εξαιρετικά απαιτητική, περίπλοκη αφηγηματική σύνθεση, με πολλαπλές διασυνδέσεις με εποχές, αφηγηματικά είδη, λογοτεχνικές τάσεις, ύφη και ανθρωπολογικές ροπές, η οποία όμως δείχνει αδιανόητα απλή, άμεση, προσιτή στον αναγνώστη.

Η άγνωστη επιστολή Βικτωριανού ποιητή, για το έργο και το αρχείο του οποίου μαίνεται ένας ιδιότυπος πόλεμος, προς μιαν άγνωστη πυροδοτεί σειρά από γεγονότα, στο επίκεντρο των οποίων βρίσκεται ένας νεαρός μελετητής και μια πρώιμη φεμινίστρια. Ουσιαστικά, διερευνούν έναν απόκρυφο έρωτα ο οποίος διατρέχει τον χρόνο άλλοτε ως τραύμα και άλλοτε ως πηγή έμπνευσης και νέων ερωτημάτων τόσο ως προς τα ανθρώπινα πάθη, όσο και ως προς τον μυστηριακό χαρακτήρα της γραφής. Θα αδικούσαμε ένα τέτοιο βιβλίο αν το χαρακτηρίζαμε «θερινό ανάγνωσμα». Είναι παντός καιρού και ανοιχτό προς όλες και όλους. Διότι είναι ένα συγγραφικό επίτευγμα.

Η «Εμμονή» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πόλις σε έξοχη μετάφραση της Κατερίνας Σχινά.

Οι γυναικείες φιγούρες του Μίλο Μανάρα στοιχειώνουν τα όνειρα πολλών. Οι γυναικείες φιγούρες του μέσα σε αφηγήσεις εξαίσιες, από το «Κουμπί της» και το «Αρωμα του Αόρατου» έως τους «Βοργίες» και τον «Καραβάτζιο» του. Στην «Αυτοπροσωπογραφία» (εκδ. ΚΨΜ, μτφρ.: Χρήστος Σιάφκος), ο λάτρης του Μανάρα κρυφοκοιτάζει πίσω από τις μυθικές γυναίκες και τις συναρπαστικές ιστορίες του, ταξιδεύει στην τρέλα της δεκαετίας του '70, στη μεγάλη αναγέννηση των κόμικς και στη διαμόρφωση ενός σπουδαίου καλλιτέχνη. Η έκδοση είναι φροντισμένη και, βέβαια, εικονογραφημένη. Αν γυρεύετε θερινά αναγνώσματα, εδώ είστε. Αλλά είναι και κάτι περισσότερο από αυτό.

Δεν διαβάζω με ενθουσιασμό τη Σάλλυ Ρούνεϋ. Είναι λίγο σαν οι ηρωές της να είναι δέσμιοι ενός αφασικού «τώρα». Ωστόσο, η δεξιοτεχνία της στο να ζωντανεύει τους χαρακτήρες αυτούς και τα περιβάλλοντά τους είναι απαράμιλλη.

Το «Ομορφε κόσμε, πού είσαι» (εκδ. Πατάκη, μτφρ.: Στέλλα Κάσδαγλη) δεν θα μπορούσε να είναι πιο επίκαιρο ως προς το συλλογικό αίσθημα που κατατρέχει πολύ κόσμο: οι νεαροί ηρωές της γυρεύουν εναγωνίως να πειστούν ότι ο κόσμος γύρω τους δεν είναι τόσο σκατένιος.

Η απουσία εισαγωγικών στους διαλόγους, ο τρόπος που εντάσσονται στην αφηγηματική ροή, προσδίδουν στις περιπέτειες της Ρούνεϋ μιαν απρόσμενη εσωτερικότητα: δεν περιγράφει διαλόγους, τους πραγματώνει.

Οι ιστορίες με τους Εβραίους που τουφεκίστηκαν από τους Γερμανούς μαζικά μπροστά σε τάφρους αλλά επέζησαν δεν είναι λίγες ούτε ανεξήγητες (οι μαζικές αυτές εκτελέσεις γίνονταν πρόχειρα). Ο ήρωας του «Ο αθάνατος Μπάρτφους» (εκδ. Αγρα, μτφρ.: Μάγκυ Κοέν) του Ααρον Απελφελντ φαίνεται πως είναι τέτοια περίπτωση. Επέζησε και από στρατόπεδο, εξ ου και «αθάνατος». Αλλά, όπως γράφει στο επίμετρο ο Σταύρος Ζουμπουλάκης, ο Μπάρτφους μιλάει μόνο για τα πριν και τα μετά του Ολοκαυτώματος, «ποτέ για το ίδιο». Αυτό ακριβώς κάνει και ο –επίσης επιζών– Απελφελντ: το στοιχείο είναι διαρκώς μπροστά σου κι ας μην υπάρχει ίχνος συρματοπλέγματος στο εκπληκτικό αυτό μυθιστόρημα.

Ξεφόρτωμα από τα πληθωρικά μυθιστορήματα; Το αντίδοτο θα μπορούσε να είναι τα αφηγήματα του Ηλία Χ. Παπαδημητρακόπουλου. Ο «Γενικός αρχειοθέτης» είχε πρωτοκυκλοφορήσει το 1989 από τις εκδ. Κείμενα. Εδώ συστήνεται εκ νέου από την Κίχλη: η ελλειπτική του γραφή, το χιούμορ του, ο προσωπικός τόνος και μια απατηλή ελαφρότητα τον καθιστούν μοναδικό στο είδος του. Ειδικά το τελευταίο στοιχείο, το ανάλαφρο που όμως σηκώνει πολλά βάρη της ύπαρξης, αποτελεί σπάνια και ακριβή κατάκτηση ενός πεζογράφου αθόρυβου μα τόσο δραστικού.

Οι Ελληνες ταξίδεψαν πολύ, το ξέρουμε αυτό. Εκείνο που τελευταία μαθαίνουμε είναι τις λεπτομέρειες για τη συμμετοχή τους στις εξερευνήσεις των Πορτογάλων και των Ισπανών κατά την Αναγέννηση και μετά. Ο ιστορικός Ιωάννης Κ. Χασιώτης επικεντρώνεται στην «ισπανική» εμπειρία στο εξαιρετικό «Ο Οδυσσέας στις θάλασσες του Νότου. Η ελληνική παρουσία στις υπερπόντιες κτήσεις της Ισπανίας (16ος-17ος αι.)» (εκδ. University Studio Press). Αναλυτική μελέτη και έρευνα της ελληνικής παρουσίας, όχι μόνον εν πλω, στον Ατλαντικό και τον Ειρηνικό, αλλά και στον ρόλο που έπαιξε στις ισπανικές κτήσεις της εποχής. Προσπαθώ να αντισταθώ στον εξωτισμό του όλου αφηγήματος, αλλά είναι αδύνατον. Συναρπαστικό ανάγνωσμα.

Μετρώντας ανάποδα, οι Κρις Ουάλας και Μιτς Βάις στο «Χιροσίμα 1945. Η αντίστροφη μέτρηση. Οι 116 μέρες που άλλαξαν τον κόσμο» (εκδ. Μεταίχμιο, μτφρ.: Ανδρέας Παππάς) παρασύρουν τον αναγνώστη σε μια αληθινή δίνη της Ιστορίας. Γνωρίζουμε τι συνέβη στην Ιαπωνία τον Αύγουστο του 1945, αλλά αίφνης η αγωνία κορυφώνεται σα να μη μάθαμε ποτέ τι έγινε. Οσοι αναζητάτε εμβριθείς προβληματισμούς πάνω στην ηθική πτυχή της ρίψης της βόμβας θα απογοητευτείτε. Οι συγγραφείς μάλλον το αποφεύγουν ή απλώς ξεμπερδεύουν εύκολα μαζί του. Από την άλλη, όμως, θα βρεθείτε βαθιά μέσα στην τελική στροφή του «σχεδίου Μανχάταν» με έναν τρόπο που μόνο τόσο χαρισματικοί αφηγητές μπορούν να καταφέρουν.

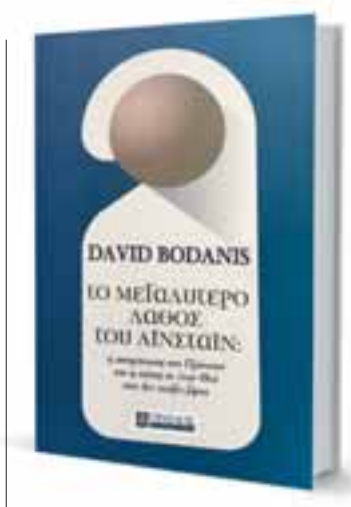

Μπορούσε να κάνει λάθος ο Αϊνστάιν; Φυσικά, ως γνωστόν, μόνον οι νεκροί δεν κάνουν ποτέ κανένα λάθος. Στο «Μεγαλύτερο λάθος του Αϊνστάιν» (εκδ. Τραυλός, μτφρ.: Κωνσταντίνα Γεωργούλια), ο Αμερικανός Ντέιβιντ Μποντάνις αφηγείται το χρονικό ενός άγονου πείσματος που οδήγησε τη μεγαλύτερη ιδιοφυΐα όλων των εποχών στην περιθωριοποίησή του. Λίγο πριν πεθάνει, ο Αϊνστάιν λατρευόταν από τον απλό κόσμο, στη φυσική κοινότητα του Πρίνστον όμως φαίνεται ότι είχε πέσει σε μια κάποια απαξία. Η φράση-κλειδί εδώ είναι «ο Θεός δεν παίζει ζάρια» και η αντίθεση του Αϊνστάιν στα ανατρεπτικά δεδομένα της κβαντοφυσικής. Μη σας απωθούν οι όροι: πρόκειται για μια βαθιά ανθρώπινη ιστορία.

Από την εποχή του Ζαν-Κλοντ Ιζό (μας τον σύστησαν οι εκδόσεις Πόλις), η Μασσαλία καταλαμβάνει ειδική θέση στο αστυνομικό μυθιστόρημα που όμως δεν είναι μόνον αστυνομικό. Στο «Μασσαλία εμπιστευτικό» (εκδ. Οκτάνα, μτφρ.: Λίνα Σιππτάνου), ο Φρανσουά Τομαζό μάς μεταφέρει αριστοτεχνικά στον υπόκοσμο του μυθικού μεσογειακού λιμανιού την παραμονή του ισπανικού εμφυλίου. Σημείο εκκίνησης, ο φόνος Κορσικανού αστυνομικού. Δεν γνωρίζω καθόλου τον Τομαζό, αλλά πάντως συνδυάζει θαυμάσια το εκρηκτικό ιστορικό υπόβαθρο με τις μικροϊστορίες ανθρώπων που δεν αντέχουν δίχως ένταση στη ζωή τους.

Η αφήγηση του Βίκτορ Σερζ (1890-1947) στο «Από τον Λένιν στον Στάλιν» (εκδ. Θύρα, μτφρ.: Αλεξάνδρα Αδαμτζίλογλου) προκαλεί ίλιγγο. Σε αυτή παρακολουθούμε βήμα προς βήμα τη μετάλλαξη μιας επανάστασης, μέσα μάλιστα από το βλέμμα ενός αυτόπτη μάρτυρα: πώς από τον Λένιν το νεοσύστατο σοβιετικό καθεστώς πέρασε στα χέρια του Στάλιν. Διάλογοι, ντοκουμέντα, έγγραφα, αναφορές, τα πάντα συνθέτουν ένα σκηνικό που ακροβατεί κάπου ανάμεσα στον καθαρό πολιτικό αμοραλισμό, στον κυνισμό, στην αρχομανία, μα και στο παράλογο.

Χαρακτηριστική φιγούρα του τηλεοπτικού δελτίου τις παλαιότερες δεκαετίες, ο Πάνος Σόμπολος ταυτίστηκε με το έγκλημα και το αστυνομικό ρεπορτάζ. Στο βιβλίο του «Αμεση δράση, παρακαλώ! Περίεργα ευτράπελα και διδακτικά από το "δελτίο αδικημάτων και συμβάντων", 1970-2010» (εκδ. Πατάκης), ο Π. Σόμπολος ανατρέχει στο πλούσιο αρχείο του και φωτίζει μια ολόκληρη εποχή. Οσοι περιμένετε να περιηγηθείτε σε έναν σκοτεινό κόσμο, ίσως στενοχωρηθείτε. Ο βετεράνος ρεπόρτερ επέλεξε να εστιάσει στις πιο κωμικές, αν όχι σουρεαλιστικές, υποθέσεις που κάλυψε. Το αποτέλεσμα είναι απρόσμενα διασκεδαστικό, αλλά και ενδεικτικό των αλλαγών που πέρασε μέσα σε σχεδόν μισόν αιώνα η ελληνική κοινωνία.

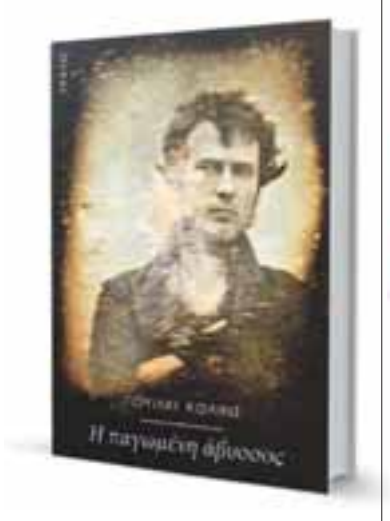

Οι τραγικές βρετανικές αποστολές του 19ου αιώνα στην Αρκτική γεννούν κάθε τόσο πλήθος ιστοριών, μυθοπλαστικών και μη. Ο κλασικός Λονδρέζος συγγραφέας Γουίλκι Κόλινς (1824-1889), διάσημος για το μυθιστόρημά του «Λευκοντυμένη γυναίκα», έδωσε και αυτός ένα εξαιρετικό δείγμα εμπνευσμένο από αυτή την εμμονή να κατακτηθεί το δαιμονικό Βορειοδυτικό Πέρασμα. Η «Παγωμένη άβυσσος» (εκδ. Ερατώ, μτφρ.: Σπάρτη Γεροδήμου) είναι ένα τέτοιο ακριβώς μυθιστόρημα το οποίο έχει και έναν μοιραίο έρωτα στη μέση – για την ακρίβεια, ένα μοιραίο «τρίο» με δύο άνδρες και μια γυναίκα. Η τελευταία μένει πίσω, οι δύο αντίζηλοι όμως συναντιούνται στους πάγους. Μετρ της πλοκής ο Κόλινς, ισορροπεί εξαίσια ανάμεσα στην ανατομία των ανθρώπινων παθών και στην αυτοκαταστροφική κάποτε μανία για υπέρβαση των ορίων.

Είναι εκνευριστικό όταν δεν προλαβαίνεις να διαβάσεις και να γράψεις για όλα τα ερεθιστικά βιβλία που κυκλοφορούν στην ελληνική αγορά. Αλλά δυστυχώς, χάνουμε πολλά. Οψιμα ανακάλυψα ένα τέτοιο διαμάντι: το «Metropolis. Η ιστορία των πόλεων, της μεγαλύτερης ανακάλυψης του ανθρώπου» (μτφρ.: Βιολέττα Ζεύκη, εκδ. Διόπτρα) του Αγγλου ιστορικού και δημοσιογράφου Μπεν Ουίλσον.

Το βιβλίο είναι βάλσαμο για πολλούς λόγους: ο πρώτος που μου έρχεται αυτή τη στιγμή στον νου είναι η αγανάκτηση που πολλοί νιώθουμε τα τελευταία χρόνια για τη ζωή στις μεγάλες πόλεις. Ο Ουίλσον ξορκίζει αυτό το πικρόχολο αίσθημα αναδεικνύοντας μέσα από μια αφήγηση πυκνή το ανθρώπινο κατόρθωμα που είναι η έννοια της πόλης.

Το βιβλίο με έκανε να θυμηθώ τις περίφημες «Αόρατες πόλεις» του Καλβίνο και είναι όντως σαν καθρέφτης τους: η πραγματολογικά και ιστοριογραφικά ορθή αφήγηση πόλεων χαμένων στον χρόνο αλλά και μεταμορφωμένων μέσα σε αυτόν, από την οποία όμως δεν απουσιάζει ούτε ο εξωτισμός ούτε και το υπερβατικό στοιχείο που απαντά στην καλβινική μυθοπλασία.

Παράξενη περίπτωση ο Τέτζου Κόουλ. Οχι επειδή είναι Νιγηριανός γεννημένος στην Αμερική και μεγαλωμένος στο Λάγκος, αλλά επειδή η γραφή του δύσκολα κατατάσσεται σε ένα συγκεκριμένο αφηγηματικό είδος. Οχι πως έχουν ιδιαίτερη σημασία οι ειδολογικές κατηγοριοποιήσεις, έχει ενδιαφέρον όμως κάποιος να δει στην «Ανοχύρωτη πόλη» (εκδ. Πλήθος, μτφρ.: Στέφανος Μπατσής) πόσο αρμονικά συνδυάζει τη μυθοπλασία με τον στοχασμό, με το οδοιπορικό και την ψυχογραφία. Ολοφάνερα αυτοβιογραφικός, ο Κόουλ βυθίζεται στο χάος της σύγχρονης μητρόπολης και την ίδια στιγμή στο αμνιακό υγρό της μνήμης μέσα από την ιστορία του Τζούλιους ο οποίος περιπλανιέται σε μια τραυματισμένη Νέα Υόρκη.

Οποιος γοητεύεται από την εκλαϊκευμένη αστρονομία, αξίζει τον κόπο να διαβάσει τα βιβλία της Μάρσα Μπαρτούσακ. Στο πιο πρόσφατο βιβλίο της, «Η μέρα που ανακαλύψαμε το σύμπαν» (μτφρ.: Θεμιστοκλής Χαλικιάς, εκδ. Ροπή), η μεγάλη κλάση της δεν φαίνεται μόνον από την ικανότητά της με την οποία επικοινωνεί δυσκολοχώνευτες έννοιες και την αφηγηματική της δεινότητα, αλλά και από το πώς προσεγγίζει τους επιστήμονες μέσα από την περίπλοκη ψυχοσύνθεσή τους. Αυτό παίζει τεράστια σημασία εδώ: όταν τη δεκαετία του ’20, έπειτα από αστρονομικές παρατηρήσεις δεκαετιών, και με έμφαση στην περίπτωση του Εντουιν Χαμπλ, ανακαλύψαμε ότι ο γαλαξίας μας δεν είναι ο μοναδικός στο σύμπαν. Η Μπαρτούσακ δεν το διηγείται μονάχα υποδειγματικά αλλά εστιάζει πάνω στον κλονισμό και στο δέος που αυτή η ανακάλυψη επέφερε.

Ενα μικρό κομψοτέχνημα από τη Γερμανία είναι «Η γυναίκα με το βαμμένο χέρι» (εκδ. Αιώρα, μτφρ.: Δέσποινα Κανελλοπούλου) της Κριστίνε Βούνικε (γενν. το 1966). Ισως είναι και η μοναδική φορά που μπορείς να πεις «καλοκαιρινό ανάγνωσμα» δίχως να μειώνεις τη δύναμη του μυθιστορήματος.

Σε νησί του Ινδικού Ωκεανού τον 18ο αιώνα συναντιούνται Γερμανός αστρονόμος με Πέρση κατασκευαστή αστρολάβων. Ο πρώτος, άρρωστος με μαλάρια, πενθεί τους συνεργάτες που έχασε, ο δεύτερος οδεύει για προσκύνημα στη Μέκκα. Το νησί γίνεται κάτι σαν καταφύγιο και εξορία και για τους δύο. Απηχώντας το κλασικό «Δεκαήμερο», η Βούνικε τους τοποθετεί κάτω από τον έναστρο ουρανό λέγοντας ο ένας στον άλλο ιστορίες για να απαλύνουν κάπως τη ροή του χρόνου και τη μοναξιά τους. Πού θα ήμαστε χωρίς ιστορίες;

Η σειρά «Ποταμόπλοια» των εκδόσεων Ποταμός μας έχει συνηθίσει σε μερικά απρόσμενα κείμενα, σύγχρονα ή κάπως παλαιότερα, που συχνά έχουν την αύρα του κλασικού. Θυμίζω εδώ την αριστουργηματική «Συνωμοσία των αγγέλων» του πρόωρα χαμένου Ρώσου Ιγκόρ Σαχνόφσκι. Στον πρόσφατο «Μαγεμένο Απρίλη» (μτφρ. Παλμύρα Ισμυρίδου) η Αγγλίδα Ελίζαμπεθ φον Αρνιμ (1866-1941) δίνει σάρκα και οστά σε τέσσερις γυναίκες του Μεσοπολέμου οι οποίες παρεκκλίνουν από τη συμβατική, καταπιεστική ζωή τους με έναν τρόπο λυτρωτικό τόσο για εκείνες όσο και για τον αναγνώστη.

MeToo πριν από το MeToo; Μακριά από ταμπέλες. Είναι τόσο δυναμική και χυμώδης η γραφή της Αρνιμ που το βιβλίο υπερβαίνει το θέμα της «γυναικείας χειραφέτησης» και αναδεικνύει την ατομική ελευθερία, το πέταγμα του ανθρώπου που επιθυμεί να ζήσει την αλήθεια του.

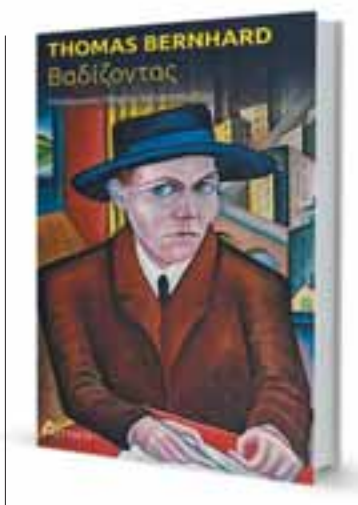

Στην αξέχαστη «Αυτοβιογραφία» (εκδ. Εξάντας) ο Τόμας Μπέρνχαρντ διατείνεται πως είναι «καταστροφέας ιστοριών». Ακόμα κι έτσι, αναδύονται μέσα από τον δίχως παραγράφους «πολτό» του νου του όχι μία αλλά πολλές ιστορίες: μισές, στρεβλές έστω, πάντως ιστορίες από αυτές που μοιάζει να πλάθει ο καθένας από εμάς όταν βράζει στο ζουμί του ανήμπορος να βρει γαλήνη.

Στο «Βαδίζοντας» (εκδ. Κριτική, μτφρ.: Μαρία Γκεγκοπούλου) δύο φίλοι κουβεντιάζουν ορμώμενοι από την κρίση τρέλας ενός τρίτου κοινού φίλου. Αυτό είναι όλο. Και όμως είναι τα πάντα.

Είναι άχαρο να γράφεις για σημαντικά βιβλία μέσα σε 100-150 λέξεις. Είναι και άδικο για το βιβλίο. Η μικρή αυτή εισαγωγή αφορά όλες τις παρουσιάσεις εδώ, αφορά όμως πολύ το τελευταίο βιβλίο της Ρέας Γαλανάκη «Εμμανουήλ και Αικατερίνη. Τα παραμύθια που δεν είναι παραμύθια» (εκδ. Καστανιώτη). Το βιβλίο χαρακτηρίζεται μυθιστόρημα μολονότι η συγγραφέας μιλάει για τον βίο των γονέων της προτού γίνουν οι γονείς της. Προσωπικά δεν μπορώ να φανταστώ πιο ταιριαστό χαρακτηρισμό για μια τέτοια αφήγηση: παρότι μιλάς για τους πιο δεδομένους ανθρώπους της ζωής σου, και παρά τις έρευνες, μιλάς για ανθρώπους που δεν τους γνωρίζεις, άρα για «χαρακτήρες μυθιστορήματος» τρόπον τινά.

Το δύσκολο στοίχημα, ωστόσο, βρίσκεται αλλού: πώς το μερικό να γίνει καθολικό. Αλλιώς, ποιον ενδιαφέρει ποιοι ήταν οι γονείς μου; Ομως η Ρέα Γαλανάκη έχει τον τρόπο. Ανοίγει διόδους εμπλέκοντας τον αναγνώστη σε μια συναρπαστική περιπέτεια ανθρώπων καθημερινών και την ίδια στιγμή φωτίζοντας μοναδικά την Κρήτη, την Ελλάδα, ακόμα και την Ευρώπη αλλοτινών εποχών. Ακούγεται εύκολο. Δεν είναι.

Ο Μπερνάρντο Ατσάγα (γενν. το 1951) είναι πολύ σημαντικός σύγχρονος συγγραφέας από την Ισπανία. Διόρθωση: από τη Χώρα των Βάσκων. Το «Σπίτια και Τάφοι» (εκδ. Εκκρεμές, μτφρ.: Κώστας Αθανασίου) διαδραματίζεται στο Ουγκάρτε στη φάση του λυκόφωτος της φρανκικής δικτατορίας αλλά και κάμποσες δεκαετίες μετά. Κατά τη διάρκεια μεγάλης απεργίας στα εκεί ορυχεία, αλλαγές και γεγονότα ταράζουν τις ζωές των νεαρών ηρώων, οι οποίοι ακροβατούν μεταξύ των στενών ορίων της κοινότητας και της πολιτισμικής εισβολής του έξω κόσμου. Εδώ μπαίνει το στοιχείο της ατομικής και συλλογικής μνήμης, καθώς ο συγγραφέας διατρέχει μισόν αιώνα ιστορίας μιας κοινότητας με πολλά ζητήματα και με ακόμα περισσότερα φορτία με τραύματα και εκκρεμότητες.

Από την εποχή των εκπληκτικών «Διορθώσεων», ο Τζόναθαν Φράνζεν καθορίζει σε μεγάλο βαθμό το λογοτεχνικό τοπίο στις ΗΠΑ μολονότι οι επικριτές του του καταλογίζουν «παλιακό» γράψιμο, παρωχημένες φόρμες και έναν πολυκαιρισμένο ρεαλισμό. Προσωπικά, βρίσκω αυτές τις ενστάσεις αβάσιμες. Εδώ ίσως να ισχύει αυτό που έλεγε ο Ρώσος συνθέτης Προκόφιεφ, «υπάρχουν ακόμα σημαντικά πράγματα να ειπωθούν σε ντο μείζονα». Ο Φράνζεν, εκκινώντας από φαινομενικά παραδοσιακά σχήματα αφήγησης, διαθέτει δαιμονική ικανότητα στο να ανασυνθέτει με ασύλληπτη καθαρότητα και βαθύτητα την πολυπλοκότητα του κόσμου.

Τα «Σταυροδρόμια» (εκδ. Ψυχογιός, μτφρ.: Γιώργος-Ικαρος Μπαμπασάκης) είναι ένα τέτοιο μυθιστόρημα: ευφυής ανατομία της αμερικανικής κοινωνίας, του ’70 μεν, ωστόσο οι ψυχισμοί των ανθρώπων του διαπερνούν χρόνο και χώρο και αγγίζουν τον οποιοδήποτε.

Ο Μανώλης Ανδριωτάκης, τακτικός συνεργάτης της «Κ», έχει τα τελευταία χρόνια επιδοθεί σε μεθοδική μελέτη των συνεπειών της τεχνολογίας στην αντίληψή μας για τον εαυτό μας, τις σχέσεις μας, την ίδια την πραγματικότητα. Στο πρόσφατο βιβλίο του «Τεχνητή νοημοσύνη για όλους» (κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ψυχογιός με πρόλογο του Κυριάκου Πιερρακάκη, υπουργού Επικρατείας και Ψηφιακής Διακυβέρνησης), καταστρώνει έναν οδηγό ως προς τις διαφορετικές πτυχές μιας συζήτησης που διεισδύει στην πολιτική και περνά στη φιλοσοφία. Ενα αλφαβητάρι μέσα από το οποίο εξηγείται κάθε έννοια και όρος και επειδή ο συγγραφέας είναι δυνατός αφηγητής, λησμονείς γρήγορα το «επεξηγηματικό» του πράγματος. Ο Ανδριωτάκης προσθέτει στο τέλος και τις «χρήσιμες πηγές» μέσα από τις οποίες ο υποψιασμένος, περίεργος αναγνώστης μπορεί να εντρυφήσει σε άλλους σχετικούς τίτλους και να εμβαθύνει.

Τη Μαριούπολη την ανακαλύψαμε οι περισσότεροι μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Επειδή όμως η Μαριούπολη –όπως και όλη η Ουκρανία– έχει τρομακτική ιστορία πολύ πριν από τον πόλεμο του Πούτιν, η Νατάσα Βοντίν (γεννημένη το 1945 μέσα σε στρατόπεδο συγκέντρωσης), στο «Με καταγωγή από τη Μαριούπολη» (εκδ. Gutenberg – Σειρά Aldina), μέσα από την οικογενειακή της μικροϊστορία, μας δίνει μια αριστουργηματική καταγραφή που υπερβαίνει τα όρια της μαρτυρίας και του χρονικού. Γυρισμένο στα ελληνικά από την πάντοτε εξαιρετική Αλεξάνδρα Ιωαννίδου, το «Με καταγωγή» φωτίζει πρόσωπα που έγιναν σκιές, μια πόλη και μια χώρα που η Ιστορία στάθηκε απέναντί τους ανελέητη. Εδώ η λογοτεχνία αναδύεται ατόφια μέσα από τη γλώσσα, το βλέμμα και το τραύμα της συγγραφέως.

Οταν ο Αϊφελ σκάρωνε τον πύργο

Γαλλικό φιλμ εποχής με φόντο το περίφημο αρχιτεκτόνημα

Αϊφελ ★★★
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2021)
Σκηνοθεσία: Μαρτίν Μπουρμπουλόν
Ερμηνείες: Ρομέν Ντουρί, Εμα Μακέι, Αρμάν Μπουλανζέ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η ταινία που άνοιξε το τελευταίο Φεστιβάλ Γαλλόφωνου Κινηματογράφου και ταυτόχρονα μία από τις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές παραγωγές της χρονιάς, καταφθάνει αυτή την εβδομάδα στις αίθουσες για να μας συστήσει μια ξεχωριστή ιστορική φιγούρα. Βρισκόμαστε στο 1886 και ο ήδη διάσημος μηχανικός Γουστάβος Αϊφελ (Ρομέν Ντουρί) έχει μόλις ολοκληρώσει τη συμβολή του στην ανέγερση του Αγάλματος της Ελευθερίας. Ο ίδιος σκοπεύει να ασχοληθεί με τον σχεδιασμό του μετρό του Παρισιού, ωστόσο η γαλλική κυβέρνηση τον πιέζει για την κατασκευή ενός πιο θεαματικού μνημείου με αφορμή την Παγκόσμια Εκθεση του 1889 που θα διεξαχθεί στην πόλη. Η ιδέα ενός πελώριου μεταλλικού πύργου γεννιέται, ενώ ταυτόχρονα στη ζωή του Αϊφελ επιστρέφει ένα παλιό ερωτικό πάθος, το οποίο απειλεί να ανατρέψει τα πάντα.

Ο σκηνοθέτης Μαρτίν Μπουρμπουλόν έχει στη διάθεσή του ένα εντυπωσιακό μπάτζετ, απαραίτητο προκειμένου να απεικονίσει το Παρίσι στα τέλη του 19ου αιώνα.

Ο σκηνοθέτης Μαρτίν Μπουρμπουλόν έχει στη διάθεσή του ένα πράγματι εντυπωσιακό μπάτζετ, απαραίτητο, όπως αποδεικνύεται, προκειμένου να απεικονίσει το Παρίσι –και όχι μόνο– του τέλους του 19ου αιώνα, εποχή γεμάτη συναρπαστικές εξελίξεις, καθώς ο μοντερνισμός εξαπλώνεται σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής και της τέχνης. Εκείνος πάντως που κινεί βασικά τα νήματα εδώ είναι ο... έρωτας. Σε εκτεταμένα φλας μπακ παρακολουθούμε τη γνωριμία του Αϊφελ με την Αντριέν (Εμα Μακέι), όταν εκείνος, νεαρός μηχανικός ακόμη, ασχολείται με την κατασκευή μιας γέφυρας στο Μπορντό. Η ακριαία έλξη των δύο νέων θα διακοπεί με τραυματικό τρόπο· πολλά χρόνια αργότερα εκείνοι θα συναντηθούν ξανά, κάτω από πολύ διαφορετικές συνθήκες, με το πάθος τους ωστόσο να διατηρείται ακέραιο.

Το γαλλικό φιλμ εποχής τηρεί αρκετά πιστά τους ακαδημαϊκούς κώδικες του είδους, δίχως αυτό να είναι απαραίτητα ενοχλητικό. Από την άλλη, η ιδέα πως ένα από τα διασημότερα αρχιτεκτονήματα του κόσμου οφείλει, σε μεγάλο βαθμό, την ύπαρξή του σε έναν μοιραίο έρωτα, είναι σίγουρα γοητευτική και (εδώ τουλάχιστον) λειτουργεί. Λόγος βέβαια πρέπει να γίνει και για τις ερμηνείες. Ο Ρομέν Ντουρί είναι ως συνήθως στιβαρός και αποτελεσματικός στον ρόλο του Αϊφελ, ενώ εξαιρετικά τα καταφέρνει και η «δίγλωσση» Εμα Μακέι, την οποία γνωρίσαμε στο βρετανικό «Sex Education» του Netflix. «Ο ρόλος αυτός ήταν ένα τεράστιο δώρο, που μάλιστα ήρθε την πλέον κατάλληλη στιγμή: είχα μια τεράστια επιθυμία να παίξω σε γαλλική ταινία. Μεγάλωσα στη Γαλλία, όμως έφυγα στην εφηβεία μου για την Αγγλία, όπου και άρχισα να κάνω θέατρο. Μόλις διάβασα το σενάριο, συνειδητοποίησα πόσο πολύ ήθελα να συμμετάσχω», λέει η ίδια σε συνέντευξή της.

Το 1886, ο μηχανικός Γουστάβος Αϊφελ (Ρομέν Ντουρί) έχει μόλις ολοκληρώσει τη συμβολή του στην ανέγερση του Αγάλματος της Ελευθερίας. Τώρα, η γαλλική κυβέρνηση τον πιέζει για την κατασκευή ενός θεαματικού μνημείου με αφορμή την Παγκόσμια Εκθεση του 1889. Η ιδέα ενός πελώριου μεταλλικού πύργου γεννιέται...

HOME CINEMA

Μαύρο χιούμορ στη Νέα Υόρκη, μυστήριο στον Μισισιπή

Επάνω, η Σελίνα Γκόμεζ πρωταγωνιστεί στην κωμική σειρά «Only Murders in the Building», που προβάλλεται από το Disney+. Κάτω, ο Μάθιου Μακόναχι στο φιλμ «Ενα καλοκαίρι», που είναι διαθέσιμο στο Cinobo.

Only Murders in the Building
ΚΩΜΩΔΙΑ (2021)
Δημιουργός: Τζον Χόφμαν, Στιβ Μάρτιν
Ερμηνείες: Στιβ Μάρτιν, Μάρτιν Σορτ, Σελίνα Γκόμεζ

Μία ακόμη από τις αξιόλογες σειρές του Hulu είναι πλέον διαθέσιμη και στη χώρα μας, μέσω της πλατφόρμας του Disney+. Με τον θρύλο της κωμωδίας Στιβ Μάρτιν ανάμεσα στους δημιουργούς αλλά και στους πρωταγωνιστές, το «Only Murders in the Building» αφηγείται την ιστορία τριών ενοίκων ενός παλιού συγκροτήματος κατοικιών της Νέας Υόρκης. Ενας ξεχασμένος ηθοποιός (Μάρτιν), ένας αποτυχημένος σκηνοθέτης (Μάρτιν Σορτ) και μια αινιγματική κοπέλα (Σελίνα Γκόμεζ) έχουν σαν κοινό την εμμονή με τις ιστορίες αληθινών εγκλημάτων. Οταν στο κτίριό τους θα ανακαλυφθεί ένα πτώμα –και παρόλο που όλα δείχνουν ότι πρόκειται για αυτοκτονία–, οι τρεις τους θα ενώσουν δυνάμεις προκειμένου να εξιχνιάσουν την υπόθεση. Η σειρά ημίωρων επεισοδίων, που μεταχειρίζεται πολύ πρόθυμα το μαύρο χιούμορ, βασίζεται στους εξαιρετικά καλοσχηματισμένους χαρακτήρες καθώς και στο μυστήριο με το οποίο ποτίζεται ολόκληρη η πλοκή της. Αυτή περιλαμβάνει μπόλικες ανατροπές και εκπλήξεις, οι οποίες πάντως έρχονται κατά κανόνα με φυσικότητα και όχι βεβιασμένα. Ο Στιβ Μάρτιν έχει φυσικά το αμίμητο στυλ του, είναι όμως ο χαρακτήρας του Μάρτιν Σορτ που βγάζει το περισσότερο γέλιο. Από την άλλη, και η Σελίνα Γκόμεζ στέκεται πολύ καλά ερμηνεύοντας μια αρκετά σκοτεινή και ενδιαφέρουσα ηρωίδα.

Ενα καλοκαίρι ★★★★
ΔΡΑΜΑ (2012)
Σκηνοθεσία: Τζεφ Νίκολς
Ερμηνείες: Μάθιου Μακόναχι, Ρις Γουίδερσπουν

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε την ταινία η οποία επί της ουσίας σηματοδότησε την επιστροφή του Μάθιου Μακόναχι στο σπουδαίο σινεμά, αφήνοντας πίσω τους δαίμονές του. Δύο νεαρά αγόρια οργώνουν με τη βάρκα τους τις δαντέλες του Μισισιπή, όταν σε ένα νησί καταμεσής του ποταμού ανακαλύπτουν έναν μυστηριώδη άνδρα (Μακόναχι) κυνηγημένο τόσο από τις Αρχές όσο και από τους παρανόμους για φόνο. Δίχως πολλή σκέψη αποφασίζουν να τον βοηθήσουν προκειμένου να γλιτώσει, αλλά και να συναντήσει την αγαπημένη του (Ρις Γουίδερσπουν).

Ο Τζεφ Νίκολς ενορχηστρώνει αριστουργηματικά μια ιστορία βγαλμένη από το σύμπαν του Μαρκ Τουέιν, γεμάτη φως, παιδική αθωότητα άλλων εποχών, αλλά και απόλυτα σύγχρονη σκληράδα. Ολα αυτά σε μια Αμερική πολύ διαφορετική από αυτή που έχουμε συνηθίσει να βλέπουμε στο σινεμά, ειδικά όσον αφορά τη «λευκή» πλευρά της. Ο Μάθιου Μακόναχι, από την πλευρά του, είναι απλώς καθηλωτικός, σε μία από τις καλύτερες ερμηνείες της καριέρας του, η οποία (πολύ άδικα) δεν προτάθηκε για βραβείο Οσκαρ.

ΡΙΚ1 ΤΗΛ.: 22862000

21.00 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία λειτουργία
10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
11.00 Κοίτα με στα μάτια
11.30 Χρυσές συνταγές Weekend Edition
12.00 Play List - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.30 Road Story - (Ε)
14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή.
15.00 Μουσικό ραντεβού - (Ε)
15.30 Προσωπογραφίες - (Ε) Πολιτιστική εκπομπή.
16.30 Χρονογράφημα, ΙΙΙ - (Ε) Ντοκιμαντέρ.
17.00 Εκείνη & εκείνοι
17.55 1974, Τετάρτη 31 Ιουλίου - (Ε)
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.20 Ειρήνη Πάσι - (Ε) Κωμωδία εποχής.
19.00 Τα καλύτερα μας χρόνια Δραματική σειρά.
19.55 1974, Τετάρτη 31 Ιουλίου - (Ε)
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
21.00 Παραδοσιακή βραδιά
22.55 1974, Τετάρτη 31 Ιουλίου - (Ε)
23.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
23.05 Το φως ανάμεσα στους ωκεανούς - (The Light Between Oceans). Κοινωνική ταινία, με τους Μάικλ Φασμπέντερ, Αλίσια Βικάντερ, κ.ά.
12.30 Επαναλήψεις

ΡΙΚ2 ΤΗΛ.: 22862000

18.45 Euro Γυναικών - Τελικός
07.30 Μαγειρέματα - Μαγοιρεύματα - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
07.50 Παιδική ζώνη α. Ο μικρός Χνουδωτός β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον γ. Γκάρφιλντ δ. Αστυνόμος Σαΐνης ε. Mini Pet Pals στ. Σούπερ μπαμπάς ζ. Η Μπο ταξιδεύει η. Τα στρουμφάκια
11.00 Στη χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη
15.30 Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
16.00 Μανώλης και Κατίνα Κωμική σειρά.
16.30 Ιστορίες του χωρκού Κωμική σειρά.
17.00 Art of Space - (Ε) Ντοκιμαντέρ.
17.30 Σε προσκυνώ γλώσσα, ΙΙ - (Ε)
18.30 Κοίτα με στα μάτια
18.45 Euro Γυναικών 2022 - Ο Τελικός
21.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)
21.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)
21.45 Αναζητώντας τη Φετινέ - (Ε) (Missing Fetine) Ταινία ντοκιμαντέρ.
23.05 The 2000's - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
00.30 Συνέχεια επαναλήψεων
03.10 ΓΙΟΥΡΟΝΙΟΥΣ

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

18.30 Kitchen Lab
06.00 60΄ Ελλάδα Ταξιδιωτική εκπομπή.
07.15 Dina's Bakery Με την Ντίνα Νικολάου.
08.30 10' λεπτά κήρυγμα
09.15 Η φαμίλια - (Ε) Κωμική σειρά.
10.00 Τετ-Α-Τετ στον Alpha - (Ε)
11.00 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε)
12.00 Fishy Ταξιδιωτ. εκπομπή
13.00 The Chase - (Ε)
14.45 Άσε μας ρε μαμά Κωμική σειρα.
15.45 Το σόι σου - (Ε) Κωμική σειρα.
16.30 Οικογενειακές ιστορίες Κοινωνική σειρά.
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.10 Οικογενειακές ιστορίες - (Ε)
18.30 Kitchen Lab Με τον Άκη Πετρετζίκη.
19.15 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά.
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
21.00 Χαρισματική (Gifted). Κοινωνική ταινία, με τους Κρις Έβανς, Οκτάβια Σπένσερ, κ.ά.
22.45 Τριστάνος και Ιζόλδη (Tristan & Isolde). Περιπέτεια, με τους Τζέιμς Φράνκο, Σοφία Μάιλς, κ.ά.
00.40 Singles - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

22.10 La Pasta Pomilώri
07.10 Ο κόσμος να χαλάσει-(Ε) Κωμική σειρά.
08.00 Mamma Mia - (Ε) Κωμική σειρά.
08.30 Το πιο γλυκό μου ψέμα Κωμική σειρά.
09.00 Δείξε μου τον φίλο σου Κωμική σειρά.
09.30 Άκρως οικογενειακόν Κωμική σειρά.
11.10 Daddy cool - (Ε) Κωμική σειρά.
12.00 Ενώπιος ενωπίω, ΙΙΙ Ενημερωτική εκπομπή με τον Νίκο Χατζηνικολάου
13.40 Θα βρεις τον δάσκαλό σου Κωμική σειρά.
14.50 Κάνε γονείς να δεις καλό - (Ε)
15.40 Εκείνες κι εγώ - (Ε) Ελληνική σειρά.
16.30 5 X 5 - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10΄
18.15 5 X 5 Συνέχεια.
18.40 ROUK ZOUK Special - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
20.15 Τα νέα του ANT1
21.15 Το καφέ της Χαράς Ελληνική σειρά.
22.10 La Pasta Pomilώri - (Ε) Κυπριακή σειρά.
23.00 Όχι τώρα αγαπούλα Θεατρική κωμωδία.
00.45 Εγκλήματα - (Ε) Ελληνική σειρά.
02.00 Χωρίς όρια - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

21.15 Τροχός της τύχης
05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτική εκπομπή με τη Φαίη Μαυραγάνη.
09.50 OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Ελένη Τσολάκη.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι, με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και τη Νατάσα Κουβελά.
15.15 Έρωτας με διαφορά - (Ε) Κωμική σειρά.
16.15 Travel Guide Ταξιδιωτική εκπομπή.
17.30 Cash or trash - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Δέσποινα Μοιραράκη.
18.00 OMEGA NEWS
18.10 Cash or trash Συνέχεια.
19.10 Ρίξε μια ζαριά Τηλεπαιχνίδι.
20.10 OMEGA NEWS
21.15 Τροχός της τύχης Τηλεπαιχνίδι με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και τη Νατάσα Κουβελά.
22.15 Κόκκινο ποτάμι - (Ε) Δραματική σειρά εποχής.
00.15 Ρίξε μια ζαριά - (Ε) Τηλεπαιχνίδι γνώσεων με τον Κωνσταντίνο Ιάσωνος.
02.00 OPEN Weekend - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
04.30 Η μαμά λείπει ταξίδι για δουλειές - (Ε) Κωμική σειρά.

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.00 Η πεθερά
06.00 Προορισμός Ευτυχία - (Ε) Με την Ευτυχία Ανδρέου.
06.30 Όταν μεγαλώσω - (Ε)
07.30 Θεία Λειτουργία
09.50 Ώρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
10.40 Dot. Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Νάντια Μπουλέ και τον Μίνωα Θεοχάρη.
11.40 Άλλα λόγια θκειε παπά Κωμική σειρά.
12.30 Στην υγειά μας ρε παιδιά Ψυχαγωγική εκπομπή.
16.00 BBQ Stories Εκπομπή μαγειρικής.
16.50 The Masked Singer - (Ε)
18.00 Γεγονότα σε συντομία
18.10 The Masked Singer (Συνέχεια)
19.10 Passenger Ταξιδιωτική εκπομπή.
20.00 Τομές στα γεγονότα
21.00 Η πεθερά - (Ε) Κωμική σειρά.
22.00 Ασταμάτητο (Unstoppable). Ταινία δράσης, με τους Ντένζελ Ουάσινγκτον, Κρις Πάιν, κ.ά.
00.00 Γεγονότα σε τίτλους
00.10 Στην υγειά μας ρε παιδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Σπύρο Παπαδόπουλο.
03.00 Dot. - (Ε)
04.00 Καταιγίδα - (Ε)
05.00 The cooking - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

08.00 Ο ανακατωσούρας
09.45 Ιπτάμενα φιλαράκια
13.00 Η αδικημένη
15.25 Επτά μέρες ψέματα
19.05 Μόνο πάνω από το πτώμα της (Over Her Dead Body) κωμωδία.
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Αιχμάλωτοι στο διάστημα Ταινία δράσης.
00.55 Ο άνθρωπος της βροχής (Rain man) - Δράμα
03.10 Χωρίς οίκτο - Θρίλερ

PLUS ΤΗΛ.: 22259000

07.50 Παιδικό παραμύθι.
09.00 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
14.00 Αυτό είναι Σ/Κ
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, ΙΙΙ - (Ε)
19.55 Αόρατος φακός
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, V
22.25 Ξένη ταινία
00.05 Ξένη ταινία
01.40 Ξένες σειρές

EXTRA ΤΗΛ.: 25715111

10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
12.30 Ελιές Θρούμπες
13.00 Έξυπνες αγορές
14.00 Ασημένια φεγγάρια
15.35 Έξυπνες αγορές
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξυπνες αγορές
16.40 Δελτίο Ειδήσεων
17.15 Αόρατος φακός
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 EXTRA News
20.20 Ελληνική ταινία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST

23.00 For Sama
08.10 Love Type D
09.45 Salvador
11.50 What's Eating Gilbert Grape
13.50 Kickboxer: Vengeance
15.30 The Big Fat Stone
17.30 Princess Of The Row
19.00 Burning At Both Ends
21.00 The Ice Road
23.00 For Sama
01.00 Mermaids
03.00 Waiting For The Barbarians

GREEK CINEMA

17.00 Ποιος Θανάσης
06.00 Υπάρχει και φιλότιμο
07.35 Ο Κλέαρχος, η Μαρίνα και ο κοντός
09.10 Ο θάνατος θα ξανάρθει
10.45 Ο Θανάσης στη χώρα της σφαλιάρας
12.15 Πρόσωπα λησμονημένα
13.45 Οι κυρίες της αυλής
15.30 Ο ανακατωσούρας
17.00 Ποιος Θανάσης
18.30 Αμφιβολίες
20.00 Υπάρχει και φιλότιμο
21.40 Ο Κλέαρχος, η Μαρίνα και ο κοντός

Η «Carta Marina», που δημιούργησε το 1539 ο Σουηδός συγγραφέας, χαρτογράφος και ιεράρχης Μάγκνους Ολάους. Συνιστούσε «χάρτη του σκανδιναβικού ψύχους».

Οταν στις θάλασσες ζούσαν τέρατα

Η γέννηση και η εξαφάνιση των φαλαινών που έμοιαζαν με αγριογούρουνα και των τρομακτικών ψαριών-ερπετών

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ**

Στο «Βιβλίο των φανταστικών όντων», ο Χόρχε Λουίς Μπόρχες γράφει πως «ένα τέρας δεν είναι παρά ένας συνδυασμός από μέλη πραγματικών όντων, και οι δυνατότητες των παραλλαγών αγγίζουν το άπειρο». Στο βιβλίο αυτό, που εκδόθηκε αρχικά στα ισπανικά το 1957 με τον τίτλο «Εγχειρίδιο φαντασιακής ζωολογίας», ο συγγραφέας ταξιδεύει στη βιβλιοθήκη και τη λαογραφία του φανταστικού και φτιάχνει μια μικρή εγκυκλοπαίδεια παγκόσμιας κρυπτοζωολογίας. Οι σελίδες του είναι μια παρέλαση τεράτων τόσο πολυσυλλεκτική, που συναντάμε μέσα της ακόμα και όντα που γέννησε η φαντασία του Κάφκα.

Ο Αργεντίνος μάστορας του φανταστικού, όμως, βάδισε σε παλιά μονοπάτια. Ακολούθησε όχι μόνο το σκοτεινό και συναρπαστικό χνάρι του Χ.Φ. Λάβκραφτ, αλλά και άλλο ένα, πολύ πιο παλιό, που είχε αρχίσει να χαράσσεται στην Ευρώπη του 16ου αιώνα από έναν πολυπράγμονα Ελβετό, τον Κόνραντ Γκέσνερ. Σύμβολο του πνεύματος της εποχής του, αυτός ο πολύπλευρος ουμανιστής ήταν ένας αρχετυπικός άνθρωπος της Αναγέννησης: υπήρξε (μεταξύ πολλών άλλων) γιατρός, φυσιοδίφης, βιβλιογράφος και φιλόλογος, και άφησε πίσω του μερικά πρωτοποριακά έργα, όπως έναν κατάλογο όλων των έργων των τότε εν ζωή συγγραφέων με τίτλο «Bibliotheca Universalis» (1545-1555) και την εντυπωσιακή «Historia Animalium» του, ένα τετράτομο, μνημειώδες έργο, όπου έχει συγκεντρώσει οτιδήποτε είχε γραφτεί στο παρελθόν (από τους Ελληνες και τους Ρωμαίους της κλασικής και ελληνιστικής περιόδου έως τους Αραβες και τους συγγραφείς του Μεσαίωνα) για το ζωικό βασίλειο.

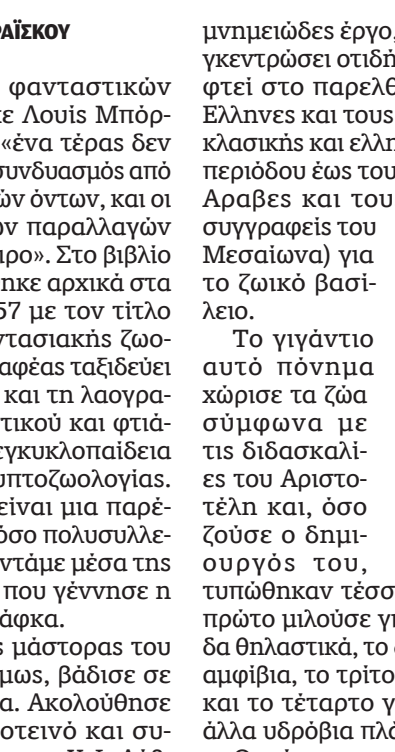

Θαλάσσιος επίσκοπος («Episcopus Marinus») που αναφέρεται πως θεάθηκε στις ακτές της Πολωνίας το 1531.

Το γιγάντιο αυτό πόνημα χώρισε τα ζώα σύμφωνα με τις διδασκαλίες του Αριστοτέλη και, όσο ζούσε ο δημιουργός του, τυπώθηκαν τέσσερα βιβλία: το πρώτο μιλούσε για τα τετράποδα θηλαστικά, το δεύτερο για τα αμφίβια, το τρίτο για τα πτηνά, και το τέταρτο για «ψάρια και άλλα υδρόβια πλάσματα».

Οι τέσσερις τόμοι είναι γεμάτοι με εξαιρετικά περίτεχνες, εντυπωσιακές ξυλογραφίες που αμέσως τραβάνε το μάτι. Αλλά αυτές που κλέβουν την προσοχή μας είναι εκείνες που απεικονίζουν φανταστικά όντα, που εμφανίζονται εδώ κι εκεί, ανάμεσα στα αληθινά. Τα υδρόβια από αυτά είναι τα πιο εντυπωσιακά. Είναι αδύνατον να μη νιώσει κανείς θαυμασμό και δέος κοιτώντας αυτό το ακατονόμαστο, απροσδιόριστο πλάσμα με τα δώδεκα πόδια, τα τέσσερα πρόσωπα γουρουνιού και την ουρά ψαριού, το οποίο, υποτίθεται, είχε θεαθεί να κολυμπάει στη μεσογειακή ακτή της Γαλλίας, μεταξύ Νίκαιας και Αντίμπ, περί το 1562. Οσο για τον ανεκδιήγητο θαλάσσιο μοναχό, που ποζάρει εμβρόντητος δίπλα σε έναν θαλάσσιο... επίσκοπο, στη σελίδα 174 του βιβλίου των «Θαλάσσιων Ζώων», μοιάζουν μαζί σαν ένα γκροτέσκο ζευγάρι, βγαλμένο από μια άρρωστη φαντασία, στο όριο του τρόμου, της φάρσας και της κωμωδίας. Και είναι πάντα η θάλασσα που μοιάζει να κάνει αυτά τα πλάσματα της φαντασίας ακόμα πιο παράξενα. Είναι λες και μόνο μέσα από αυτήν θα μπορούσαν να ξεπηδήσουν.

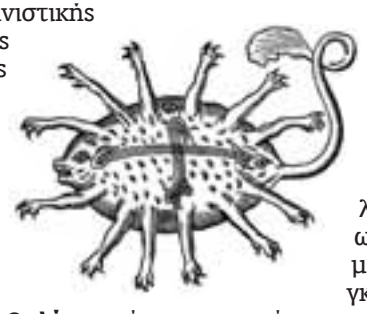

Θαλάσσιος τέρας που αναφέρεται ότι εμφανίστηκε στη μεσογειακή ακτή της Γαλλίας, μεταξύ Αντίμπ και Νίκαιας, το 1562.

Υπάρχει όμως και η κληρονομιά ενός συγχρόνου του Γκέσνερ, του συγγραφέα, χαρτογράφου και ιεράρχη Μάγκνους Ολάους, Σουηδού που έζησε εξόριστος στην Ιταλία και άφησε πίσω του δύο σημαντικά έργα που μιλούν με θρυλικά λόγια και εικόνες για τους τόπους καταγωγής του. Ενα από αυτά ήταν η «Περιγραφή των βορινών φυλών», που τυπώθηκε το 1555 στη Ρώμη, σε δικό του τυπογραφείο, έργο τόσο πελώριο και φιλόδοξο που, στην αχανή ιστορία της ανθρώπινης τυπογραφικής δραστηριότητας, μοιάζει σαν γιγάντιο πυροτέχνημα: 815 σελίδες χωρισμένες σε 22 βιβλία που συνοδεύονται από 480 ξυλογραφίες. Ενα εθνογραφικό μεγαλούργημα απ' όπου δεν λείπουν τα τέρατα: θαλάσσια ερπετά, λυκάνθρωποι και στρατιές νάνων που πολεμούν γερανούς στη Γροιλανδία. Αναμενόμενο άλλωστε, εφόσον μεγάλο κομμάτι της ύλης του προέρχεται από τοπικούς θρύλους.

Θαλάσσιος Πάνας, ή θαλάσσιος σάτυρος, ή θαλάσσιος διάβολος, ή Ιχθυοκένταυρος.

Από το ίδιο φολκλορικό υλικό της φαντασίας φαίνεται πως εμπλουτίστηκε και ένας χάρτης που έφτιαξε λίγα χρόνια πριν, το 1539, στη Βενετία. Το όνομά του ήταν «Carta Marina» («Ναυτικός Χάρτης»), που, όπως έλεγε γλαφυρά η ιταλική του περιγραφή, συνιστούσε «χάρτη του σκανδιναβικού ψύχους, πέρα από τη θάλασσα της Γερμανίας, που παρουσιάζει μερικά εξαιρετικά παράξενα, άγνωστα ακόμα και στους Ελληνες και τους Λατίνους, θαύματα της φύσης».

Εδιναν πρόσωπο και εικόνα στην απεραντοσύνη άγνωστων νερών μέχρι τον 17ο αιώνα, όταν τα εμπορικά πλοία άρχισαν να τα οργώνουν.

Κοιτώντας προσεκτικά στα ανοιχτά της Νορβηγίας, σε γεωγραφικούς παράλληλους που αγγίζουν «την άκρη της Γης», σε νερά κρύα και άγνωστα, εμφανίζονται πράγματα παράξενα: φάλαινες που μοιάζουν με αγριογούρουνα, τερατώδη ψάρια-ερπετά με μουστάκια και ένα κήτος που στη ράχη του έχουν... στήσει κατασκήνωση δύο ναυτικοί.

Ο Μάγκνους χρησιμοποίησε τις μαρτυρίες ναυτικών μιας εποχής που η ναυσιπλοΐα δεν είχε ακόμα εξερευνήσει επαρκώς τις σκανδιναβικές θάλασσες οι οποίες αποτελούν φυσικό περιβάλλον των περισσότερων φαλαινών, με αποτέλεσμα αυτές να παραμένουν άγνωστα, μυθικά πλάσματα που το ασύλληπτο μέγεθός τους αρκεί για να εμπνεύσει τις χειρότερες φαντασίες. Ο χάρτης αυτός (πρωτοποριακός και μοναδικός για την εποχή του και, εν μέρει, ακριβής επιστημονικά ακόμα και με σημερινά δεδομένα) αποτελεί ντοκουμέντο μιας εποχής όπου η μελέτη της Φυσικής Ιστορίας στην Ευρώπη έκανε τα πρώτα της βήματα.

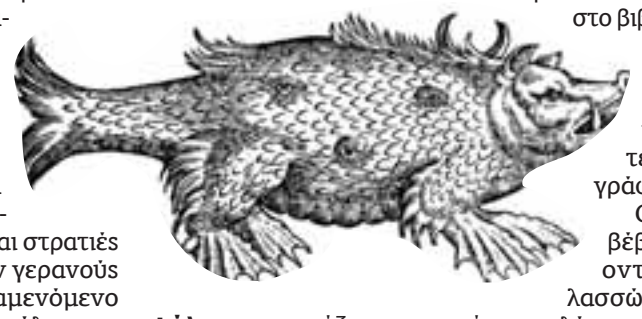

Φάλαινα που μοιάζει με αγριογούρουνο. Αναφέρεται από τον Μάγκνους Ολάους πως εμφανίστηκε το 1537 στις Ορκάδες της Σκωτίας.

Τα όντα της φαντασίας που εμφανίζονται στην «Carta Marina» δημιούργησαν, κατά τον 16ο αιώνα, τη δική τους παροδική «μόδα» και έγιναν απαραίτητο αισθητικό στοιχείο κάθε χάρτη. Λέγεται κιόλας πως όταν ο Ερρίκος ο Β΄ της Γαλλίας παρήγγειλε έναν παγκόσμιο χάρτη, κλήθηκε ειδικά για τον σχεδιασμό του ένας «ταλαντούχος ειδικός θαλάσσιων τεράτων». Τέρατα που, όπως είχε γράψει ο Αμερικανός ιστορικός της χαρτογραφίας και μεσαιωνολόγος Σετ βαν Ντούζερ στο βιβλίο του «Sea Monsters on Medieval and Renaissance Maps» (2015), παρέμειναν για χρόνια «οι καλύτεροι φίλοι των χαρτογράφων».

Οι ίδιοι οι ναυτικοί, βέβαια, δεν συμβουλεύονταν χάρτες των θαλασσών διακοσμημένους με καλόγερους με λέπια και φτερωτούς δράκους. Αυτά ήταν παιχνίδια των χαρτογράφων, των μελετητών, των ανθρώπων της στεριάς που ονειρεύονταν από την ασφάλεια της βιβλιοθήκης τους τα όρια του κόσμου όπως τον ξέρανε και τις συναντήσεις με το «θαυμάσιο» που κρυβόταν πίσω από τον ορίζοντα. Αυτά τα τέρατα ήταν ένας τρόπος για να δώσουμε πρόσωπο και εικόνα στην απεραντοσύνη άγνωστων νερών, τα οποία, με την έλευση του 17ου αιώνα, τα εμπορικά καράβια άρχισαν να οργώνουν, αφαιρώντας από μέσα τους το μυστήριο – και μαζί και τα τέρατα.

Και όμως, κοιτάζοντας κανείς σήμερα τον θαλάσσιο επίσκοπο από το βιβλίο του Γκέσνερ είναι σαν το μυστήριο να μην έχει φύγει από τη μορφή του, λες και μέσα στις υπέροχες γραμμές της χάραξής του πάνω σε ένα κομμάτι ξύλο υπάρχει ακόμα κάτι νέο, φρέσκο και ζωντανό. Θα μπορούσε να έχει εμπνεύσει, 400 χρόνια μετά, τον θρυλικό Αμερικανό animator Ρέι Χαρικάουζεν ή τους κομίστες της Μάρβελ. Υπάρχει κάτι τρομακτικά μοντέρνο στην οπτική γλώσσα αυτών των παλιών τεράτων – λες και υπήρξαν οι πρόδρομοι της επιστημονικής φαντασίας.

Φάλαινα-αγριογούρουνο, στα λατινικά «aper cetaceus».

ΤΟ ΜΈΛΛΟΝ ΣΟΥ

ΤΟ ΕΠΙΛΕΓΕΙΣ ΕΣΥ!

Ξεκίνα τις σπουδές σου σωστά με το Δάνειο Σπουδών Μόρφωση από την Ελληνική Τράπεζα.

ΚΑΛΥΨΗ ΕΞΟΔΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
- ☑ δίδακτρα
- ☑ έξοδα στέγασης
- ☑ διατροφή

ΕΥΕΛΙΞΙΑ
στην αποπληρωμή δανείου και στις εξασφαλίσεις

Δυνατότητα έναρξης αποπληρωμής δανείου **ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΕΡΑΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

Περισσότερα ή για διευθέτηση ραντεβού στο: **https://www.hellenicbank.com/morphosi**

Προειδοποίηση: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας.
Προειδοποίηση: Μπορεί να υπάρξουν χρεώσεις αν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας.
Προειδοποίηση: Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

μόρφωση Δάνειο Σπουδών | HELLENIC BANK

Ogilvy